Bundel van de Commissie Waterkwaliteit van 7 april 2015

00 Presentatie Aquon (Mondeling)

01 Opening, vaststellen agenda

Oproepbrief commissie Waterkwaliteit

Voorlopige agenda Commissie WK 7 april 2015

02 Vaststellen notulen van de vergadering van 3 februari 2015, inclusief toezeggingenlijst

1. Conceptnotulen cie WK 3 februari 2015

2. TOEZEGGINGENLIJST CIE WK TBV CIE WK 07 APRIL 2015

4. Verzamelformulier

Bijlage 1 bij verzamelformulier - Inspraakreactie bochtafsnijding Schie - Commissie Waterveiligheid 3 februari 2015

Bijlage 2 bij verzamelformulier - Open brief vn de werkgroep Bochtafsnijding van de VTM in samenwerking met Museum Oud Overschie

Bijlage 3 bij verzamelformulier - Second opinion en herberekening MKBA Bochtafsnijding Schie

Bijlage 4 bij verzamelformulier - De historische band van Overschie met de scheepvaart

Bijlage 5 bij verzamelformulier - antwoord op vragen hoofdingeland De Jong inzake de waterberging RijswijkBuiten

Bijlage 6 bij verzamelformulier - Lijst projecten rond Maasdijk toezeggingen VV van 18 12 2014

Bijlage 7 bij verzamelformulier - Overdruk uit Nieuwsbrief Megafoon december 2014 - Bergboezem Berkel.

03 Mededelingen

03.a Terugkoppeling gemeenschappelijke regelingen

03.b Terugkoppeling uit Unie Commissies

04.B Bespreekstukken

04.B.Jaarverslag 2014 inclusief financiele jaarrekening

Voorstel_39934.doc

1. Ontwerp jaarverslag 2014

2a. Controleverklaring jaarrekening 2014

2b. Accountantsverslag 2014

3. Controleverklaring Deloitte belastingverantwoording RBG

4. Advies rekeningcommissie Jaarrekening 2014

5. Definitieve reactie van het college van dijkgraaf en hoogheemraden op het advies van de rekeningcommissie - getekende versie

6. Jaarverslag 2014 Rekeningcommissie Delfland (dms1184592)

7. Begeleidende brief bij de Jaarrekening 2014

04.B.Aquon

Voorstel_40085.doc

04.H Hamerstukken

05 Informatie

06 Rondvraag en sluiting

Hoogheemraadschap van
Delfland

Aan de leden van de commissie Waterkwaliteit

ONS KENMERK
1185900

DELFT
26 maart 2015

ONDERWERP
Oproepbrief commissie Waterkwaliteit

Geachte leden,

Namens de voorzitter roep ik u op voor de eerstvolgende vergadering van de commissie Waterkwaliteit. Deze wordt gehouden op **dinsdag 7 april 2015** om **19.00 uur** in de **Vijverzaal** van het Gemeenlandshuis, Phoenixstraat 32 te Delft. Van 19.00-19.30u vindt een presentatie plaats met betrekking tot Aquon. Alle VV-leden worden in de gelegenheid gesteld om hierbij aan te schuiven. Om 19.30u start de commissievergadering.

De agenda is bijgevoegd. De stukken zijn in de loop van 27 maart 2015 raadpleegbaar op uw iPad. De verenigde vergadering vindt plaats op **donderdag 23 april 2015**.

Verder wijs ik u erop dat er in de middag voorafgaand aan de commissie Waterveiligheid, van 13.00u-13.30u, een presentatie plaatsvindt met betrekking tot de Blankenburgtunnel, waar ook het onderwerp 'Waterharmonica' aan de orde komt.

Indien u verhinderd bent de commissievergadering bij te wonen, verzoek ik u vriendelijk daarvan kennis te geven aan Linda Leemborg, telefoon (015) 260 82 23. U kunt uw bericht ook sturen naar: verenigdevergadering@hhdelfland.nl.

Met vriendelijke groet,
de Secretaris van de commissie Waterkwaliteit,

drs. P.J.R. Baeten

BIJLAGE(N) -

CONTACT mevrouw L. Leemborg • T (015) 260 82 23 • E lleemborg@hhdelfland.nl
POSTADRES Postbus 3061, 2601 DB Delft • WEBSITE www.hhdelfland.nl
SECTOR Bestuur, Beleid en Communicatie • TEAM Bestuur

AGENDA COMMISSIE WATERKWALITEIT:
07 april 2015

19.00 uur Vijverzaal

00 Presentatie Aquon

01 Opening, vaststellen agenda

02 Vaststellen notulen van de vergadering van 3 februari 2015, inclusief toezeggingenlijst

03 Mededelingen
- Terugkoppeling gemeenschappelijke regelingen
- Terugkoppeling uit Unie Commissies

04 B Bespreekstukken
B.01 Jaarverslag 2014 inclusief financiele jaarrekening, alsmede Jaarverslag Rekeningcommissie 2014 - van dit agendapunt zullen alleen de programma's Schoon Water en Gezuiverd Afvalwater worden behandeld
B.14 Aquon-garantstelling

04 H Hamerstukken

05 Informatie

06 Rondvraag en sluiting

COMMISSIE WATERKWALITEIT

Delft, 3 februari 2015

AAN DE VERENIGDE VERGADERING VAN DELFLAND

Advies van de commissie Waterkwaliteit, tevens **conceptverslag** van de vergadering op 3 februari 2015 over de aan haar voorgelegde voorstellen van het college van dijkgraaf en hoogheemraden, ter behandeling in de Verenigde Vergadering op 19 februari 2015.

Aanwezig:

mevr. I.J.A. ter Woorst	hoogheemraad, voorzitter
dhr. J.W.A. van Olphen	hoogheemraad, vicevoorzitter
dhr. drs. P.J.R. Baeten	secretaris
dhr. J.J.M. Batist	categorie bedrijfsgebouwd
dhr. J.B. van den Berg	categorie ongebouwd
mevr. drs. M.J. Hilders	categorie ingezetenen, CDA
dhr. J. de Hoog	categorie ingezetenen, VVD
mevr. E.E. van Hijlckama Vlieg*	categorie ingezetenen, PvdA
dhr. A.J. Middendorp	categorie ingezetenen, AWP Delfland
dhr. drs. L.W. Nanninga	categorie ingezetenen, Water Natuurlijk
dhr. ir. J.B. Simon**	categorie ingezetenen, PvdD

voorts aanwezig:

dhr. J. Bos	sectorhoofd Zuivering en technisch onderhoud
dhr. O. Helsen	beleidsadviseur
dhr. D. Ludikhuize	beleidsadviseur
dhr. B. Nanninga	senior beleidsadviseur
mevr. K. Tromp	beleidsadviseur

afwezig:

dhr. drs. B. Canton	categorie ingezetenen, PvdD
mw. G. Döll	categorie ingezetenen, PvdA
mevr. dr. ir. M.P.M. Ruijgh-van der Ploeg	categorie natuurterreinen

* vervangt mevrouw G. Döll
** vervangt de heer B. Canton

01 Opening, vaststelling agenda

De voorzitter opent om 19.30 uur de vergadering. Op verzoek van de commissie worden de agendapunten H.20, 05.01 en 05.02 bespreekstukken.

De heer Van den Berg merkt op dat in de commissie BOB het onderwerp Keur aan de orde is geweest. Daarbij is opgemerkt dat het onderdeel Natuurvriendelijke oevers thuishoort in de commissie Waterkwaliteit.

De voorzitter geeft aan hierover niets te hebben vernomen in de agendacommissie. Het onderwerp Keur hoort thuis in de commissie BOB. De voorzitter verzoekt de heer Van den Berg zijn vraag te stellen tijdens de rondvraag.

02 Vaststellen notulen van de vergadering van 2 december 2014, inclusief toezeggingenlijst

Mevrouw Van Hijlckama Vlieg verwijst naar pagina 10 van het verslag. Tijdens de rondvraag van de vorige vergadering heeft spreekster gevraagd of het interessant kan zijn voor Delfland om in de afvalwaterverwerking aansluiting te zoeken bij de warmterotonde van de provincie. Spreekster meent zich te herinneren dat is toegezegd dat de vraag zou worden meegenomen.

De voorzitter zegt toe dat de vraag zal worden opgenomen in het verzamelformulier.

Met deze aanvulling worden de notulen vastgesteld.

Toezeggingenlijst commissie Waterkwaliteit 3 februari 2015

punt 1 en 3: afgedaan door middel van de informatieve VV op 20 januari 2015. Daarnaast volgt binnenkort een brief over het aankaarten van het onderwerp prijsprikkels bij de Unie van Waterschappen.

De heer Middendorp vraagt of de mogelijkheid om een extra heffing op te leggen aan de glastuinbouw deel uitmaakt van de toezegging.

De voorzitter bevestigt dat deze mogelijkheid deel uitmaakt van het onderzoek naar prijsprikkels in het afsprakenkader Emissieloze kas. Daarnaast verwijst de voorzitter naar de brief aan de Unie van Waterschappen waarin het principe 'de vervuiler betaalt' nadrukkelijk aan de orde komt.

punt 2: afgedaan door middel van de informatieve VV op 20 januari 2015. Daarnaast volgt binnenkort een informatieve brief.

punt 4-10: afgedaan.

De heer Middendorp wijst op punt 10, waarom is bij de ontwikkelingen rond de Laakhaven en de nieuwe Poolsterhaven in Den Haag geen waternatuur meegenomen? In de beantwoording staat dat het vanwege het ruimtelijk gebruik ter plaatse niet mogelijk is een reguliere natuurvriendelijke oever te realiseren. Volgens spreker roept dit vragen op: wat is er aan de hand, wat gaat Delfland eraan doen en waarom is het onderwerp niet structureel behandeld in de commissie?

In reactie op de laatste vraag antwoordt de voorzitter dat de investeringen voor Schoon water aan de orde komen in de commissie Waterkwaliteit. Onderwerpen zoals planvorming en toetsing behoren tot de ruimtelijke ontwikkeling. De gestelde vraag is uitgebreid beantwoord in de toezeggingenlijst van de commissie Waterkwaliteit. Generieke vragen met betrekking tot ruimtelijke ontwikkeling horen thuis in de commissie Waterveiligheid, bij portefeuillehouder Bom.

Mevrouw Van Hijlckama Vlieg merkt op dat het antwoord van de voorzitter haar bevreemdt, aangezien alle ontwikkelingen een ruimtelijke component hebben.

De voorzitter benadrukt dat de gestelde vraag uitgebreid is beantwoord in de toezeggingenlijst. Daarnaast verzekert de voorzitter dat de kansen voor Schoon water goed onder de aandacht zijn bij ruimtelijke ontwikkeling.

Reminders

De voorzitter wijst op punt 3. Bij dit punt staat dat de Verenigde Vergadering in februari per brief zal worden geïnformeerd over het plaatsen van informatieborden bij vispaaiplaatsen. De voorzitter deelt mee dat de brief is vertraagd. Deze zal in maart worden toegezonden.

Verzamelformulier

De heer Middendorp wijst op het laatste punt op pagina 3 van het verzamelformulier, is het college op de hoogte van (incidentele) geuroverlast voor omwonenden van de AWZI Harnaschpolder? In de beantwoording is aangegeven dat periodiek overleg met buurtbewoners niet meer wordt georganiseerd. De heer Middendorp benadrukt dat buurtbewoners klagen

over geuroverlast en vraagt of het waterschap hier iets aan gaat doen.

Portefeuillehouder Van Olphen antwoordt dat er via de geijkte weg voor bewoners om een klacht in te dienen geen meldingen bekend zijn over geuroverlast. Daarnaast is naar aanleiding van de gestelde vraag ambtelijk onderzocht of er de afgelopen periode sprake is geweest van overmatige geuroverlast op de Harnaschpolder. Hiervan is niet gebleken.

De heer Bos vult aan dat geuroverlast tijdens onderhoudswerkzaamheden op grond van de vergunning tot op bepaalde hoogte is toegestaan. De omwoners worden hierover per brief geïnformeerd.

De heer Middendorp merkt op de mondelinge toelichting van de portefeuillehouder graag te hebben teruggezien in de beantwoording op het verzamelformulier.

De voorzitter zegt toe dat het antwoord dat hij zojuist heeft gegeven zal worden opgenomen in de notulen.

03 Mededelingen

GR Slibverwerking
Portefeuillehouder Van Olphen deelt mee dat op vrijdag 30 januari 2015 een bestuursvergadering van de GR Slibverwerking heeft plaatsgevonden over de tariefstelling. Hierover is nog geen overeenstemming bereikt. Op vrijdag 6 februari 2015 vergadert het bestuur opnieuw over dit onderwerp.

GR Grondwateronttrekking DSM
Portefeuillehouder Van Olphen deelt mee dat wordt gewerkt aan verlenging van de samenwerkingsovereenkomst met DSM. Daarnaast kijkt Delfland naar de mogelijkheid om uit de GR te treden.

Aquon
De voorzitter licht toe dat de deelnemende waterschappen momenteel discussiëren over eventuele verlenging van de garantstelling. Een mogelijk alternatief is om de garantstelling op te laten volgen door een constructie waarbij de kosten worden verdeeld over een eigenaarsdeel en een productiedeel.

De heer Batist vraagt naar de stand van zaken met betrekking tot het voornemen van een van de deelnemende waterschappen om uit de gemeenschappelijke regeling te treden. Daarnaast vraagt spreker of er plannen zijn om de exploitatie van Aquon te verbeteren.

De voorzitter licht toe dat de ingelaste vergadering alleen betrekking had op de eventuele verlenging van de garantstelling. De deelnemende waterschappen hebben een saneringsplan als harde voorwaarde neergelegd. De voorzitter houdt de commissie op de hoogte van de ontwikkelingen.

Afsprakenkader Vissen
De voorzitter verwijst naar de toezegging in de informatieve VV en deelt mee dat naar aanleiding van het afsprakenkader Vissen een afspraak in de maak is met de Dierenbescherming.

Bergboezem Berkel
De voorzitter verwijst naar de bijdrage van de insprekers bij het onderwerp Bochtafsnijding Schie in de commissie Waterveiligheid op 3 februari 2015. De insprekers refereerden aan de Bergboezem Berkel en stelden dat ze weliswaar verloren hebben voor de rechtbank, maar gewonnen hebben aan kennis en ervaring. Daarnaast wijst de voorzitter op de titel van een artikel van de insprekers: 'Van gevreesde tegenstanders naar gewaardeerde medestanders'. De voorzitter merkt op dat het gebiedsgericht werken een goed instrument is gebleken. Daarnaast deelt de voorzitter mee dat het project Bergboezem Berkel volgens planning verloopt en grotendeels gereed is. Het genoemde artikel zal worden toegezonden aan de commissie.

Waterspiegel
De voorzitter licht toe dat de waterspiegel ook aan de orde is geweest in de commissie Waterveiligheid. De waterspiegel roept vragen op. Bekeken wordt hoe de waterspiegel in het vervolg beter kan worden geduid. Het college komt hier op terug.

04 Bespreekstukken

B.24 Regionale adaptatiestrategie Haaglanden

(in aanwezigheid van de heer D. Ludikhuize)

De voorzitter licht toe dat de Regionale adaptatiestrategie (RAS) Haaglanden ook behandeld had kunnen worden in de commissie Waterveiligheid. De RAS is echter geagendeerd voor de commissie Waterkwaliteit omdat de voorzitter naast portefeuillehouder Waterkwaliteit ook portefeuillehouder Duurzaamheid is. In die functie is de voorzitter destijds betrokken geraakt bij de RAS. Daarnaast wijst de voorzitter op de overeenkomsten met het onderdeel Klimaatbestendige stad in het Deltaprogramma.

Vervolgens draagt portefeuillehouder Ter Woorst het voorzitterschap over aan portefeuillehouder Van Olphen.

Eerste termijn
De heer Nanninga leest in de aanbiedingsbrief aan de VV dat Delfland de initiatieven van de gemeenten zal ondersteunen en vraagt om een concrete toelichting op de ondersteuning in financiële zin.

De heer Middendorp vraagt naar de doelgroep en het vervolg van de RAS. Daarnaast wijst spreker op de urgentie van de problematiek met betrekking tot de bodemdaling. De heer Middendorp vraagt op welke wijze Delfland deze problematiek gaat aanpakken. In dit verband merkt hij op dat vernatting gunstig is voor de weidevogels en tegen bodemdaling. De heer Middendorp vraagt naar de visie van Delfland ten aanzien van dit onderwerp.

De heer Simon sluit zich aan bij de opmerkingen van de heren Middendorp en Nanninga.

De heer Van den Berg is van mening dat de RAS Haaglanden gezien de onderwerpen beter geagendeerd had kunnen worden voor de commissie Waterveiligheid. Daarnaast heeft hij de volgende vragen en opmerkingen:
- Het lijkt spreker verstandig om in beeld te brengen wat Delfland in de toekomst mogelijk te wachten staat als het gaat om klimaatverandering, zodat het waterschap zich hierop kan voorbereiden.
- De heer Van den Berg benadrukt het belang van de aanwezigheid van voldoende zoet water en het onder controle houden van het zoutgehalte in het gebied.
- Spreker is van mening dat bij nieuwbouwplannen nadrukkelijk moet worden gekeken naar verruiming van de afstroming en opvang van het water.
- Daarnaast merkt de heer Van den Berg op dat de agrarische sector aan oplossingen werkt voor de daling van het maaiveld. Afgelopen jaar is een aanzet gemaakt voor de toepassing van onderwaterdrainage in het gebied. In andere gebieden met dezelfde problematiek heeft deze toepassing geleid tot een halvering van de inklinking.
- Verder merkt de heer Van den Berg op dat in Delfland al tientallen jaren wordt gesproken over weidevogels. Spreker noemt de grote hoeveelheid wild als belangrijke oorzaak voor de tegenvallende resultaten. Landelijk gezien scoort Delfland echter bovengemiddeld.
- Voorts geeft spreker aan dat voor het doel ‘een koe in de wei’ een bepaald waterpeil benodigd is.
- De heer Van den Berg stelt zich te kunnen vinden in het stuk, maar hij pleit ervoor niet te overdrijven.
- Tot slot vraagt hij zich af of het onderwerp bij de gemeenten net zo sterk leeft als bij het waterschap.

De heer De Hoog merkt op het stuk nog niet te hebben ontvangen. Hij sluit zich aan bij vragen en opmerkingen van de heer Van den Berg. *(noot van de secretaris: het voorstel is aan de heer De Hoog toegezonden.)*

Mevrouw Van Hijlckama Vlieg sluit zich aan bij de oproep van de heer Van den Berg om niet te overdrijven. Spreekster pleit ervoor om de problematiek te abstraheren en integraal en strategisch te benaderen. De problematiek heeft betrekking op duurzaamheid (lange termijn), maar is tegelijkertijd urgent (korte termijn). Mogelijk zijn er scenario's nodig voor de lange termijn die terugvertaald worden naar operationeel handelen op korte termijn. Daarnaast stelt spreekster de vraag aan de orde in verband met het grondwaterpeil naar het kantelpunt waarop functieverandering benodigd is.
Verder vraagt mevrouw Van Hijlckama Vlieg in hoeverre het gepast is dat de rol van Delfland afhankelijk is van initiatieven van de gemeenten. Spreekster vraagt bovendien naar de rol van de provincie. Tot slot benadrukt ze het belang van het stuk. Ze is van mening dat het onderwerp zich leent voor een informatieve VV, eventueel met vragenronde vooraf.

Mevrouw Hilders heeft de volgende vragen en opmerkingen:
- Spreekster onderstreept het uitgangspunt dat klimaatadaptatie geen doel is op zich, maar deel uitmaakt van ander beleid.
- Mevrouw Hilders constateert dat veel van het waterbeleid dat Delfland de afgelopen jaren in gang heeft gezet, terugkomt in de RAS. Daarmee is het verbreed tot gemeentelijk en provinciaal beleid.
- Spreekster vraagt op welke wijze wordt ingezet op vergroting van de maatschappelijke betrokkenheid en welke bijdrage Delfland daaraan kan leveren.
- Daarnaast vraagt mevrouw Hilders op welke wijze bij ruimtelijke plannen rekening wordt gehouden met natuurlijke bodemkwaliteit. Wat zijn de handelingsperspectieven en wie is het bevoegd gezag?
- Verder vraagt mevrouw Hilders naar de betrokkenheid bij en de resultaten van het project Ondergrondkansen voor Haaglanden uit 2013.
- Spreekster leest dat het handhaven van grondwaterstanden bij de klimaatscenario's G+ en W+ onder druk staat en vraagt om een toelichting.
- In de RAS staat verder dat bij ondergrondse bestemmingsplannen de water- en energiekringen centraal staan. Regie op de ondergrond door gemeenten wordt steeds belangrijker. Spreekster vraagt naar de handelingsperspectieven van de gemeenten. Mevrouw Hilders wijst op de gezamenlijke kennisvraag van gemeenten en waterschappen: wat zijn de mogelijkheden om iets te doen aan ondergrondse ruimtelijke ordening en hoe verhouden de bevoegdheden van de gemeenten en de waterschappen zich tot elkaar? Spreekster pleit ervoor om deze onderzoeksvraag in samenwerking met de gemeenten te agenderen en benadrukt het belang van de handelingsperspectieven.

De heer Batist wijst op het grote aantal open einden in de RAS. Spreker stelt voor om per gebied te inventariseren wat er moet gebeuren, waarbij de realiteit niet uit het oog mag worden verloren. Ook dient te worden gekeken naar de kosten. Daarnaast wijst de heer Batist op het feit dat de regio Haaglanden begin dit jaar is opgegaan in de Metropoolregio Rotterdam Den Haag en daarmee niet meer uit negen gemeenten bestaat. Hoe zitten de andere gemeenten er in?

Portefeuillehouder Ter Woorst reageert op de vragen en opmerkingen in de eerste termijn:
- In reactie op de tweede vraag van de heer Batist licht de portefeuillehouder toe dat Delfland de Watertafel organiseert, een bestuurlijk overleg van verschillende overheden, waaronder alle gemeenten in het beheersgebied van het waterschap.
- De RAS geeft de problematiek samengevat weer. Om de draagkracht van de partners te vergroten, is het rapport gepresenteerd in het toenmalige stadsgewest Haaglanden. Daarnaast is tijdens de laatste Watertafel de klimaatbestendige stad geagendeerd. Delfland tracht de gezamenlijke opgave onder de aandacht te brengen van de gemeenten.

De heer Ludikhuize geeft een toelichting op de laatste stand van zaken. Tijdens de laatste Watertafel is de RAS behandeld. Tijdens die bespreking is geconstateerd dat een gezamenlijke aanpak van de klimaatproblematiek van de gemeenten en Delfland benodigd is. Een ambtelij-

ke werkgroep werkt momenteel aan een voorstel voor de aanpak en de concrete verwerking in de werkprocessen. Dit voorstel zal vóór de volgende Watertafel in juni worden voorgelegd.

Portefeuillehouder Ter Woorst vervolgt de beantwoording:
- Ten aanzien van voldoende zoet water en meer ruimte voor water in de stad wijst de portefeuillehouder op de overlap met het onderdeel Klimaatbestendige stad van het Deltaprogramma.
- De kosten zijn een belangrijk aandachtspunt voor de toekomst.
- De portefeuillehouder herkent zich in de opmerking van mevrouw Van Hijlckama Vlieg dat de RAS zowel betrekking heeft op de lange als de korte termijn.
- Verder merkt de portefeuillehouder op dat de RAS past in het overdrachtsdossier voor de volgende VV. Het college neemt de suggestie om over dit onderwerp een informatieve VV te organiseren mee voor de nieuwe bestuursperiode.
- De suggestie van mevrouw Hilders om een onderzoek uit te voeren naar de regie op de ondergrondse ruimtelijke ordening wordt meegenomen in de toezeggingenlijst.

Tweede termijn
Mevrouw Van Hijlckama Vlieg merkt op dat in de RAS een verkenning wordt genoemd van toekomstige maatschappelijke schades van klimaatverandering, uitgedrukt in geld. Spreekster benadrukt dat met name grote gemeenten zeer beducht zijn voor potentiële schade van hun imago aangaande de investeringspotentie van hun gemeenten. Dat is volgens spreekster de moeilijkheid van het debat. Om deze reden heeft mevrouw Van Hijlckama Vlieg er moeite mee als het waterschap de gemeenten volgt. Spreekster vraagt zich af waarom niet wordt gekozen voor aansluiting bij de provincie.

Mevrouw Hilders sluit zich aan bij suggestie van mevrouw Van Hijlckama Vlieg om de provincie hierbij te betrekken.

De heer De Hoog merkt op dat momenteel een omvangrijk onderzoek wordt uitgevoerd naar bodemdaling in Zegveld. Spreker doet de suggestie om de resultaten, die over een jaar worden verwacht, te zijner tijd te raadplegen.

Ten aanzien van de discussie omtrent inklinking merkt de heer Van den Berg op dat de bodemdaling in de stad vele malen groter is dan in de polder.

De heer Middendorp herhaalt zijn vraag in de eerste termijn naar de visie van Delfland ten aanzien van bodemdaling en weidevogels.

De heer Nanninga merkt op dat samenwerkingsverbanden in het verleden in financiële zin niet altijd gunstig zijn gebleken voor Delfland. In dit verband pleit spreker voor een begroting of financiële paragraaf van de aanpak van de klimaatadaptatieproblematiek.

Portefeuillehouder Ter Woorst reageert op de vragen en opmerkingen in de tweede termijn:
- Ten aanzien van de rol van de provincie verwijst de portefeuillehouder naar de aanbiedingsbrief waarin staat dat ook de provincie Zuid-Holland betrokken is bij de RAS.
- De portefeuillehouder neemt de opmerking van mevrouw Van Hijlckama Vlieg ten aanzien van potentiële imagoschade van gemeenten mee.
- Ten aanzien van de onderwerpen bodemdaling en weidevogels adviseert de portefeuillehouder de commissie het meest recente peilbesluit te bekijken en te zoeken op de term ‘weidevogels’.
- De portefeuillehouder kan zich voorstellen dat in de toekomst een maatschappelijke kosten-batenanalyse wordt gemaakt ten behoeve van de besluitvorming over investeringen. Overigens maken initiatieven hiervoor deel uit van het onderdeel Klimaatbestendige stad.

H.04 Waterbodemkwaliteitskaart Delfland

(in aanwezigheid van mevrouw K. Tromp)

De heer Nanninga constateert dat de normen zijn veranderd en vraagt om een toelichting op de wijziging van het beleid. Ook vraagt spreker of de portefeuillehouder hem kan verzekeren dat de ecologie niet in gevaar komt.

De heer Middendorp vraagt of de waterbodemkwaliteitskaart alleen een instrument is ten behoeve van het afzetten van de baggerspecie of dat de kaart wellicht breder bruikbaar is, bijvoorbeeld in de discussie over het nut van kwaliteitsbaggeren.

De heer Batist leest in het voorstel dat bij het opstellen van de waterbodemkwaliteitskaart strengere criteria zijn gehanteerd dan landelijk is vereist. Spreker vraagt om een toelichting.

De heer Simon vraagt of Aquon gecertificeerd is om de baggerspecie te controleren en wijst in dit verband op de eerder genoemde meetvraag.

De heer Van den Berg constateert dat het aantal bemonsteringen met de waterbodemkwaliteitskaart kan worden teruggebracht van 500 naar 300 per jaar, waardoor de problematiek van Aquon wordt vergroot. Daarnaast is spreker positief over de zienswijze. Hij pleit voor een goede afweging in financiële zin.

De heer De Hoog spreekt de verwachting uit dat een aantal middelen over vijftig jaar nog steeds wordt aangetroffen in de waterbodem. Daarnaast verwacht spreker dat fosfaat ook in de ondergrond aanwezig is.

Mevrouw Van Hijlckama Vlieg vraagt om een toelichting op de drie categorieën die zijn aangegeven op de kaart.

Mevrouw Hilders vraagt om een toelichting op de gebieden waar onvoldoende onderzoeksgegevens voor beschikbaar zijn.

Portefeuillehouder Ter Woorst reageert op de vragen en opmerkingen. Als overheid wil het waterschap burgers en bedrijven lasten besparen en efficiënter werken. De waterbodemkwaliteitskaart is een middel om dit doel te bereiken. De portefeuillehouder noemt de opmerkingen ten aanzien van Aquon terecht. Dankzij de efficiencyvoordelen kan het aantal monsters worden teruggebracht. In dit verband verwijst de portefeuillehouder naar haar mededeling ten aanzien van Aquon. De waterschappen willen efficiënter werken en verwachten dat de meetvraag in de komende jaren niet zal stijgen.

In reactie op de vraag van de heer Nanninga naar de gevolgen voor de ecologie zegt mevrouw Tromp toe bij de specialist op het gebied van de normen te zullen navragen op welke wijze rekening wordt gehouden met de ecologie.

Portefeuillehouder Ter Woorst vult aan dat de vraag naar de gevolgen voor de ecologie wordt opgenomen in het verzamelformulier.

In reactie op de vraag van de heer Middendorp licht mevrouw Tromp toe dat de waterbodemkwaliteitskaart alleen betrekking heeft op het voorspellen van de kwaliteit van de baggerspecie. Vervolgens reageert mevrouw Tromp op de vraag van de heer Batist waarom Delfland strengere criteria hanteert dan landelijk is vereist. Er vindt toetsing plaats aan de landelijke normen. Op grond van de richtlijn Bodemkwaliteit dient minimaal 50 procent van de meetpunten te voldoen aan de norm. Delfland vindt dit echter te risicovol en heeft in overleg met de betrokken partijen in het gebied gekozen voor minimaal 80 procent als het gaat om het verspreiden van bagger en minimaal 75 procent als het gaat om het toepassen ervan.
Op verzoek van mevrouw Hilders licht mevrouw Tromp toe waarom er voor sommige gebieden onvoldoende onderzoeksgegevens beschikbaar zijn. Delfland heeft de afgelopen jaren verschillende gebieden bemonsterd, maar het waterschap was voor de dataset ook afhankelijk van andere organisaties. Van een klein percentage van de gebieden bleken niet voldoende gegevens voorhanden. Over acht jaar wordt de waterbodemkwaliteitskaart geactualiseerd. De

locaties waar nu onvoldoende gegevens van beschikbaar zijn, zullen de komende jaren in ieder geval worden bemonsterd, zodat er bij de actualisatie gegevens van bekend zijn.

De heer Batist betwijfelt de noodzaak om strengere criteria te hanteren dan landelijk vereist en vraagt om een concrete toelichting op het meten van de kwaliteit van de bagger.

Mevrouw Tromp licht toe dat er tot op heden iedere 500 meter een keuring werd uitgevoerd. Op basis van de dataset is het beheergebied nu ingedeeld in zones. Het uitgangspunt van het actualisatieplan is minimaal twintig bemonsteringen in een zone. In overleg met de gemeenten zijn de meest representatieve locaties uitgekozen. Voor het draagvlak en om te voorkomen dat een groter percentage watergangen in een zone niet voldoet aan de normen, worden de genoemde strengere criteria gehanteerd.

De heer Middendorp vraagt hoe Delfland omgaat met de communicatie, aangezien de stukken openbaar zijn. Spreker kan zich voorstellen dat de stukken mogelijk tot bezorgdheid leiden bij bewoners.

Portefeuillehouder Ter Woorst zegt toe dat de opmerking van de heer Middendorp zal worden meegenomen als aandachtspunt in de communicatie van Delfland. Tevens zal dit aandachtspunt worden aangekaart bij de gemeenten.

De voorzitter concludeert dat het voorstel als hamerstuk zal worden aangeboden aan de VV.

Vervolgens draagt portefeuillehouder Van Olphen het voorzitterschap over aan portefeuillehouder Ter Woorst.

05 Informatie

01 Position paper Energie- en Grondstoffenfabriek van de Unie van Waterschappen

(in aanwezigheid van de heer O. Helsen)

De voorzitter licht toe dat de voorliggende position paper ambtelijk nog in voorbereiding is. Met de agendering van dit stuk wordt de commissie de kans geboden om vóórafgaand aan de behandeling in het college en de commissie aandachtspunten mee te geven aan de opstellers.

Mevrouw Hilders merkt op met belangstelling kennis te hebben genomen van de position paper. Spreekster mist in het stuk echter de inzet van Delfland en de zoetwaterfabriek.

De heer De Hoog vraagt of het klopt dat fosfaat per 1 januari 2015 mag worden toegepast als meststof en hoe lang het heeft geduurd om dit voor elkaar te krijgen. Daarnaast vraagt spreker waarom niet wordt samengewerkt met het bedrijfsleven.

De heer Simon merkt op het stuk met belangstelling te hebben gelezen. Het verkopen van CO2 bevreemdt spreker echter.

De heer Helsen licht toe dat de glastuinbouw gebruik maakt van CO2 voor de plantengroei.

De heer Middendorp vraagt of Delfland onderdeel is van de club achter de Energie- en Grondstoffenfabriek. Daarnaast merkt spreker op dat de financiële kant van de duurzaamheid in het stuk niet wordt belicht.

Op de eerste vraag van de heer Middendorp antwoordt de heer Helsen bevestigend. Vooruitlopend op de tweede vraag licht de heer Helsen toe dat momenteel veel onderzoek wordt uitgevoerd. Sommige producten blijken niet rendabel of zijn nog in ontwikkeling. Vaak is het moeilijk om er financiële voordelen tegenover te zetten, omdat het onderzoek nog in een pril stadium verkeert.

De heer Nanninga merkt op dat in de commissie in het verleden onder meer is gesproken over struviet en het verdienmodel. Daarnaast is de commissie geïnteresseerd in tijdspaden.

02 Definitief eindbeeld Visitatiecommissie Waterketen over de regio Rotterdam

(in aanwezigheid van de heer B. Nanninga)

Eerste termijn
De heer Nanninga vraagt naar de consequenties van het eindbeeld van de visitatiecommissie voor Delfland.

De heer Middendorp sluit zich aan bij de vraag van de heer Nanninga.

Mevrouw Van Hijlckama Vlieg merkt op dat bij visitaties van woningcorporatie een precieze meting plaatsvindt op basis van een aantal criteria. Bij een cijfer van een zes of lager wordt een corporatie op de vingers getikt. Spreekster vraagt in dit verband om een nadere duiding van het oordeel van de visitatiecommissie over de inspanningen van Delfland.

Mevrouw Hilders had verwacht dat de voorliggende brieven zouden worden aangeboden aan de commissie met een reactie van het college, waarin zou zijn aangegeven wat Delfland van het eindbeeld vindt en wat het waterschap gaat doen.

Portefeuillehouder Van Olphen geeft een korte toelichting op het rapport van de visitatiecommissie. De portefeuillehouder heeft in gesprekken met betrokkenen zijn bezorgdheid geuit over de opvolging van het rapport. Ook zonder het oordeel van de visitatiecommissie zou Delfland zich echter onverminderd inspannen voor de implementatie van de afspraken over doelmatigheidsverbetering in de (afval)waterketen. De portefeuillehouder wijst op eerdere successen in de regio.

De heer B. Nanninga merkt op dat de visitatiecommissie in haar brief stelt dat het ambitieniveau van Delfland iets onder de gemiddelde landelijke opgave ligt. Dit oordeel is voor Delfland onduidelijk. Uit het informatieverzoek van de visitatiecommissie in september was gebleken dat er landelijk te weinig wordt gedaan om de landelijke doelstellingen te behalen. Gevraagd werd om te bekijken of er in de regio een schepje bovenop zou kunnen worden gedaan. Delfland heeft in de regio afspraken gemaakt over een ambitieniveau dat haalbaar wordt geacht. De besparingen liggen rond de 12,5 procent, wat overeenkomt met de landelijke opgave. Delfland heeft de visitatiecommissie om opheldering gevraagd, omdat Delfland van mening is dat het waterschap voldoet aan de gemiddelde landelijke opgave.

Portefeuillehouder Van Olphen vult aan dat de visitatiecommissie de druk op de ketel wil houden. Delfland was echter al bezig met de gewenste inspanningen. Ook de bereidheid van gemeenten om inspanningen te leveren neemt toe.

Mevrouw Hilders merkt op de duidelijke opvattingen van de portefeuillehouder over het rapport van de visitatiecommissie graag terug te lezen in een brief van het college aan de VV.

Portefeuillehouder Van Olphen zegt toe de opvattingen van het college op schrift te zullen stellen.

Tweede termijn
Mevrouw Van Hijlckama Vlieg vraagt wat de portefeuillehouder van de visitatiecommissie had verwacht. Daarnaast vraagt spreekster of het rapport openbaar is.

Portefeuillehouder Van Olphen antwoordt graag iets meer te hebben gewild. In gesprekken met de visitatiecommissie heeft de portefeuillehouder zijn kritiek verwoord. De portefeuillehouder benadrukt dat de regio ook zonder het oordeel van de visitatiecommissie kijkt naar besparingsmogelijkheden.

De heer B. Nanninga bevestigt dat het rapport van de visitatiecommissie openbaar is en kan worden geraadpleegd door burgers.

De heer Middendorp vraagt aanvullend naar de communicatie van Delfland ten aanzien van het rapport.

Portefeuillehouder Van Olphen antwoordt het communicatieaspect mee te zullen nemen in de toegezegde brief.

06 Rondvraag en sluiting

De heer De Hoog merkt op dat in Schieland kan worden volstaan met een melding van een ondergrondse waterberging. In Delfland is hier echter een vergunning voor nodig. Dit verschil tussen de twee waterschappen bevreemdt de heer De Hoog.

De voorzitter geeft aan geen antwoord te kunnen geven op vragen over waterberging, aangezien dit onderwerp niet tot haar portefeuille behoort.

De heer Van den Berg merkt op dat in de commissie BOB het onderwerp Keur aan de orde is geweest. In de keur is aangegeven dat vanuit Delfland een afzetplicht wordt overwogen voor de natuurvriendelijke oever. LTO en de agrarische natuurvereniging Vockestaert hebben een zienswijze ingediend over de afzetplicht. Tot op heden is hier niet op gereageerd. In de commissie BOB is aangegeven dat dit onderwerp thuishoort in de commissie Waterkwaliteit. De heer Van den Berg vraagt de portefeuillehouder hoe hiermee wordt omgegaan. Spreker stelt dat het niet zo kan zijn dat de keur in de komende VV wordt vastgesteld.

De voorzitter antwoordt dat de keur is behandeld in de commissie BOB. Het is de voorzitter niet bekend dat een onderdeel van de keur aan de orde zou komen in de commissie Waterkwaliteit. In een mail stelt mevrouw Ruijgh-Van der Ploeg bovendien dat zij het onderwerp Keur niet behandeld wenst te hebben in de commissie Waterkwaliteit. Naar aanleiding van de keur meldt de voorzitter dat Delfland met Vockestaert werkt aan een pilot waarbij natuurvriendelijke oevers worden onderhouden door betrokken agrariërs, met name om een mogelijk kwaliteitsvoordeel te behalen en het draagvlak onder agrariërs te vergroten.

De heer Van den Berg merkt op dat de genoemde zienswijze betrekking heeft op een ander onderwerp, namelijk de afzetplicht.

Mevrouw Hilders merkt op de indruk te hebben dat de zienswijze niet op een procedureel zorgvuldige wijze is behandeld.

De voorzitter benadrukt dat de keur is behandeld in de commissie BOB. Aangenomen mag worden dat de zienswijze een zorgvuldige procedure heeft doorlopen. Vragen kunnen worden gesteld aan de portefeuillehouder Handhaving.

De heer Middendorp wijst op het artikel ‘Voor Dijksma is de dijk niet langer heilig’ in Trouw van 3 februari 2015. In dit artikel lanceert staatssecretaris Dijksma haar ambitie ten aanzien van grote wateren. Er wordt onder andere geschreven over het voornemen ten aanzien van brak water in het Haringvliet. De heer Middendorp wijst op het uitgangspunt dat het water bij de inlaat bij Bernisse zoet moet zijn. Spreker is bezorgd dat deze afspraak in de vaart der ontwikkelingen wordt losgelaten.

De voorzitter neemt de opmerking van de heer Middendorp mee als aandachtspunt.

Hierna sluit de voorzitter om 21.40 uur de vergadering.

Aldus vastgesteld in de vergadering van de commissie Waterkwaliteit d.d. 7 april 2015.

De Voorzitter, De Secretaris,

I.J.A. ter Woorst drs. P.J.R. Baeten

Overzichtslijst van de toezeggingen, gedaan aan de commissie Waterkwaliteit ten behoeve van de bijeenkomst van de commissie Waterkwaliteit van 07 april 2015.

Nr	Cie d.d.	Toezegging	Trekker	Streefdatum afronding
1	09-09-2014	02. Vaststellen notulen van de vergadering van 24 juni 2014, inclusief toezeggingenlijst Nr 3: De Commissie/VV wordt geïnformeerd over het antwoord van de UvW op de vraag van Delfland (toezegging uit de VV) of er mogelijkheden zijn om de waterkwaliteit te bevorderen door middel van prijsbeleid voor water.	SH BDV/ G.A.M. Smit	Afgedaan: Op 19 februari 2015 (agendapunt 07.24; kenmerk 1178000) is door middel van een brief de VV op de hoogte gesteld van de laatste ontwikkelingen.
2	03-02-2015	03. Mededelingen Een artikel over de Bergboezem Berkel wordt toegestuurd aan de VV.	H. van den Broek/Griffier	Afgedaan: Het antwoord op deze toezegging is opgenomen in bijlage 7 van het verzamelformulier.
3	03-02-2015	04.B.24 Regionale adaptatiestrategie Haaglanden Het nieuwe college/de nieuwe PFH wordt de suggestie meegegeven om een informatieve VV te organiseren over de RAS.	Griffier	Afgedaan: De RAS zal worden opgenomen op de lijst met mogelijke onderwerpen voor een informatieve VV. De definitieve programmering voor de informatieve VV´s wordt in samenhang met het inwerkprogramma voor de VV bezien.
4	03-02-2015	04.B.24 Regionale adaptatiestrategie Haaglanden Het college onderzoekt of een onderzoeksvraag geformuleerd dient te worden over wie de regie heeft bij de ondergrondse ruimtelijke ordening.	G. de Boer	De regie op de ondergrond is voor wat betreft ruimtelijke ordening vergelijkbaar met de regie op de ruimtelijke ordening boven de grond. In principe heeft de gemeente de regie en wanneer er een provinciaal of rijks belang speelt, heeft die bestuurslaag het voortouw. Hiermee krijgt de ondergrond een plek in b.v. bestemmingsplannen. De beleidskaders zoals b.v. die van het Rijk (Structuurvisie Ondergrond [STRONG]) zijn nog in ontwikkeling.

5	03-02-2015	04.H.20 Waterbodemkwaliteitskaart In de communicatie over de waterbodemkwaliteitskaart van zowel Delfland als de gemeenten wordt specifiek aandacht besteed aan de boodschap voor bewoners van slecht scorende gebieden.	J.Filius/K. Tromp	De toezegging wordt meegenomen in de communicatie over de Waterbodemkwaliteitskaart. In het voorstel is, onder het kopje "Communicatie" (nr 11), aangegeven dat de Waterbodemkwaliteitskaart wordt gepubliceerd op de website van Delfland. Deze publicatie is inclusief een handreiking voor gebruikers van de Waterbodemkwaliteitskaart. In de handreiking wordt aandacht besteed aan de boodschap voor bewoners van slecht scorende gebieden.
6	03-02-2015	05.02 Definitief eindbeeld Visitatiecommissie Waterketen over regio Rotterdam Het college informeert de VV over haar standpunt ten aanzien van het definitieve eindbeeld van de Visitatiecommissie Waterketen.	J. Bos/B. Nanninga	Afgedaan: Op 24 april 2015 wordt de VV geïnformeerd met een informatieve brief van het college.

Afgedaan (in commissie WK 03 februari 2015)

Nr	Cie d.d.	Toezegging	Trekker	Streefdatum afronding
1	25-06-2014	04.B.01 Kadernota 2015 - Onderzocht wordt hoe prijsprikkels meegenomen kunnen worden in het Afsprakenkader Glastuinbouw en het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer.	TL WSK/ W. Rosbergen	Afgedaan: Op 20 januari 2015 de VV op de hoogte gesteld van de voortgang mbt het afsprakenkader Glastuinbouw middels een informatieve VV. Het principe "de veroorzaker betaalt" wordt meegenomen bij het uitwerken van maatregelen.
2	25-06-2014	04.B.01 Kadernota 2015 - In de pilot doorspoelen zal worden gekeken hoe de biologie reageert op een plotselinge toename van het zoutgehalte van het water als gevolg van doorspoelen.	TL WSK/ W. Rosbergen	Afgedaan: Op 20 januari 2015 is de VV op de hoogte gesteld van de resultaten en de ontwikkelingen middels een informatieve VV. Daarbij is ook aandacht besteed aan de randvoorwaarden voor biologie. Het zoutgehalte is niet van invloed.

3	09-09-2014	04. H.16 Aanpassing investeringsplan en wijziging ontwerpkrediet vispaaiplaats langs de Casembrootlaan (gemeente Westland) - De Commissie ontvangt een overzicht van NVO's en VPP-en in het Westland. - Bekeken wordt of de kosten van de VPP Casembrootlaan kunnen worden verminderd.	 PM SW PM SW	Afgedaan: Voorstel is gewijzigd en in de VV van december 2014 vastgesteld
4	04-11-2014	04.B.I Visstandbeheerplan - De VV wordt geïnformeerd over de stand van zaken en inhoud van het overleg van Delfland met de VBC (in een informatieve VV of anders).	 TL WSK	Afgedaan: De VV is geïnformeerd tijdens de Informatieve VV van 20 januari 2015.
5	09-12-2014	03. Mededelingen -De brief van Aquon aan HHSK en de kwartaalrapportage van Aquon worden toegestuurd aan de VV.	 TL WSK / Griffier	Afgedaan: Is opgenomen in lijst Ingekomen Stukken d.d. 18 december 2014.
6	09-12-2014	03. Mededelingen De bestuursovereenkomst KRW (en andere watertafelstukken) worden toegestuurd aan de VV.	 TL WSK / Griffier	Afgedaan: Is opgenomen in lijst Ingekomen Stukken d.d. 19 februari 2015.
7	09-12-2014	04.B.03 Project AHR T&T – tweede tranche De annotatie 'samenwerken in de afvalwaterketen' wordt aan de VV toegezonden.	 SH ZTO	Afgedaan: Er is een informatieve brief aan de VV verzonden d.d. 18 december 2014, met kenmerk 38815.

8	09-12-2014	04.H.10 Aanvraag investeringsplan en ontwerpen gecombineerd uitvoeringskrediet tbv aanleg vispaaiplaats en natuurvriendelijke oever Buijs Ballotstraat (Westland). - De brief van het college van de gemeente Westland van 2 december 2014 wordt aan de commissie toegestuurd. - Voor de Oostboezem wordt eenzelfde kaartje met NVO's en VPP gemakt als bij de stukken zat voor de Westboezem.	 PGM SW / Griffier PGM SW / Griffier	Afgedaan: De brief is d.d. 22 januari 2015 aan de commissie gezonden. De kaart is 19 november 2014 aan de leden van de commissie waterkwaliteit gestuurd.
9	02-12-2014	06. Rondvraag en sluiting Waarom is bij de ontwikkelingen rond de Laakhaven en de nieuwe Poolsterhaven in Den Haag geen waternatuur meegenomen.	 SH WB	Afgedaan: Bij de aanvang van het project Rotterdamsebaan, waaraan het project Neherkade/Laakhaven is gerelateerd, is in het kader van de MER in 2010 overleg geweest met de gemeente Den Haag. Het in het gebied Neherkade, Binckhorst en Trekvliet gelegen boezemwater maakt deel uit van het KRW-lichaam Oostboezem. Ten tijde van het begin van dit project dacht Delfland aan langs de Trekvliet in de A4-zone de basalt oevers te verzachten en in het overige deel van de Trekvliet en Neherkade tot de Moerwijkknoop aan het realiseren van natuurvriendelijke oevers door binnen de huidige insteek van de watergangen bijvoorbeeld drijvende oevers aan te leggen. Dit paste ook in het beleid dat de gemeente Den Haag in het waterplan had opgenomen. Ter plaatse van het plangebied Neherkade/Laakhaven is het echter vanwege het ruimtelijk gebruik niet mogelijk een reguliere natuurvriendelijke oever te realiseren. Ook is het vanwege de functie van het Laakhaven, de Fokkerhaven en Poolsterhaven niet mogelijk drijvende groenbakken en andere soortgelijke alternatieven aan te brengen langs de nieuw aangelegde kade. In het proces van vergunning verlening voor de Neherkade/Laakhaven en de compensatie Fokkerhaven en Poolsterhaven is wel uitdrukkelijk meegenomen dat geen negatieve effecten op de waterkwaliteit mogen optreden.

Reminders:

Nr	Cie d.d.	Toezegging	Trekker	Streefdatum afronding
1	08-04-2014	06. Rondvraag en sluiting - Bij de jaarrekening 2014 zal in de begeleidende brief aandacht worden besteed aan alle programmalijnen van SW, waaronder ook zwemwaterkwaliteit.	TL Financiën	Naar verwachting wordt dit medio 2015 afgehandeld.
2	09-09-2014	04.B.01 2de Bestuursrapportage 2014 - In de tabel 'Kentallen' de gegevens anders formuleren. Nu staan bij stand van zaken per 31 mei 2014 verwachtte eindejaarscijfers en cijfers per 31 mei door elkaar.	SH ZTO	Met ingang van de volgende bestuursrapportage zal de omschrijving van de kengetallen waar nodig verduidelijkt worden. Deze toezegging wordt opgenomen in de reminder lijst.
3	25-06-2014	06. Rondvraag en sluiting - Toegezegd wordt om de commissie te informeren over het plaatsen van infoborden bij VPPs.	F. Hottinga/ M. Klazenga	Afgedaan: Op 17 maart 2015 is een brief aan de Verenigde Vergadering gestuurd (kenmerk 1182436) waarin is aangekondigd waar borden worden geplaatst bij vispaaiplaatsen en natuurvriendelijke oevers.
4	09-09-2014	02. Vaststellen notulen van de vergadering van 24 juni 2014, inclusief toezeggingenlijst - Nr 7: De Commissie wordt nader geïnformeerd over de locaties en data waarop bij in aanmerking komende VPPs infoborden worden geplaatst.	PM SW / M. Klazenga	Afgedaan: Op 17 maart 2015 is een brief aan de Verenigde Vergadering gestuurd (kenmerk 1182436) waarin is aangekondigd waar borden worden geplaatst bij vispaaiplaatsen en natuurvriendelijke oevers.

Verzamelformulier ten behoeve van de beantwoording van vragen gesteld in de commissiebijeenkomsten van 3 februari 2015
ter informatie voor de VV vergadering van 19 februari 2015

Commissie Bestuur, organisatie en bedrijfsvoering. Agendapunt: 04.B.02 Onderwerp: Rapport kwijtscheldingsbeleid van de Rekeningcommissie en de reactie van het college hierop.
Beknopte formulering van de problematiek en de vraagstelling: De reactie van de RBG zal worden toegevoegd aan het verzamelformulier.
Beantwoording: Door de RBG is naar het stuk gekeken. Een prima stuk lijkt, er zijn her en der wat puntjes maar dat is het niet waard om te melden (bijvoorbeeld oninbaar is naar de mening van de RBG 1,2% in plaats van 1,4%) De enige onzekerheid of uiteindelijk uit is gegaan van de cijfers van de RBG of de jaarrekeningcijfers van Delfland. Daar is wel eens over gesproken dat dat een zeer vertekend beeld geeft. (Navraag heeft uitgewezen dat COELO bij het onderzoek is uitgegaan van de begrotingscijfers).

Commissie Waterveiligheid. Agendapunt: Notulen Onderwerp: Vragen van hoofingeland de Jong inzake de waterberging RijswijkBuiten
Beknopte formulering van de problematiek en de vraagstelling: De portefeuillehouder zegt toe de beantwoording van de vragen in het verzamelformulier op te zullen laten nemen.
Beantwoording: Zie bijlage.

Commissie Waterveiligheid. Agendapunt: Mededelingen Onderwerp: Maasdijk
Beknopte formulering van de problematiek en de vraagstelling: De portefeuillehouder zegt toe om de lijst van lopende ontwikkelingen bij de Maasdijk met het verslag rond te zullen sturen.
Beantwoording: Zie bijlage.

Commissie Waterveiligheid. Agendapunt: 04.B.05 Onderwerp: Project Bochtafsnijding Schie (PZH) vaststellen besluiten inzake wijzigingen Leggers Waterkeringen en Wateren
Beknopte formulering van de problematiek en de vraagstelling: De inspraakreactie alsmede drie andere overlegde stukken zullen aan het verzamelformulier worden toegevoegd.
Beantwoording: Zie bijlagen.

Commissie Waterkwaliteit. Agendapunt: Notulen 3 december 2014

Onderwerp: Vraag van mevrouw Van Hijlckama Vlieg
Beknopte formulering van de problematiek en de vraagstelling: Kan het interessant zijn voor Delfland om in de afvalwaterverwerking aansluiting te zoeken bij de warmterotonde van de provincie.
Beantwoording: Momenteel wordt onderzocht of het interessant kan zijn voor Delfland om in de afvalwater-verwerking aansluiting te zoeken bij de warmterotonde van de provincie. Zodra hier meer over bekend is, volgt een reactie.

Commissie Waterkwaliteit. Agendapunt: Mededelingen Onderwerp:
Beknopte formulering van de problematiek en de vraagstelling: Een artikel van de VTM over de Bergboezem Berkel zal worden toegezonden.
Beantwoording: Zie bijlage.

Commissie Waterkwaliteit. Agendapunt: 04.H.20 Onderwerp:
Beknopte formulering van de problematiek en de vraagstelling: Is de ecologie voldoende meegenomen in de waterbodemkwaliteitskaart.
Beantwoording: Delfland heeft bij het opstellen van de Waterbodemkwaliteitskaart gebruik gemaakt van landelijke toetsingskaders. Voor het verspreiden van bagger over aangrenzende percelen moet de vrijkomende bagger worden getoetst met de generieke msPAF toets (msPAF = meer stoffen Potentieel Aangetaste Fractie van lagere organismen). De msPAF toets is een methode om ecologische risico's te bepalen, waarbij rekening wordt gehouden met de milieueffecten van meerdere stoffen tegelijk.

Bijlagen:

1. Inspraakreactie bochtafsnijding Schie – Commissie Waterveiligheid 3 februari 2015;
2. Open brief van de werkgroep Bochtafsnijding van de VTM in samenwerking met Museum Oud Overschie;
3. Second opinion en herberekening MKBA Bochtafsnijding Schie;
4. De historische band van Overschie met de scheepvaart;
5. Antwoord op vragen hoofdingeland De Jong inzake de waterberging RijswijkBuiten;
6. Lijst projecten rond Maasdijk toezeggingen VV van 18 12 2014;
7. Overdruk uit Nieuwsbrief Megafoon december 2014 - Bergboezem Berkel.

Aan de leden van de Commissie Waterveiligheid
Hoogheemraadschap Delfland, bijeen op 3 februari 2015.

Geachte commissie leden en overige aanwezigen,

Dank voor deze gelegenheid in te spreken over agendapunt 04.B.05: leggerwijzigingen voor het project Bochtafsnijding Delftse Schie.

Als vertegenwoordiger van de Vereniging tegen Milieubederf In en Om het Nieuwe Waterweggebied (VTM) en anderen, heb ik al eerder hier mogen staan inzake het projectplan Bergboezem Berkel. We kunnen niet zeggen dat die beroepsprocedure is 'verloren', want er is een goede verstandhouding met het Hoogheemraadschap 'gewonnen'. Ook de opgedane kennis gaat niet verloren: daarvan is gebruik gemaakt bij het opstellen van de zienswijze.
Vanuit dat gegeven willen wij in deze vijf minuten u nadere informatie meegeven.

De onderhavige Leggerwijzigingen kunnen niet los gezien worden van de verleende Watervergunning 1064292/1351064. Uit vergelijking blijkt dat het kaartmateriaal van het PIP en die van de watervergunning en leggerwijzigingen niet overeenkomen. Dit kan desastreuze gevolgen hebben voor de kadestabiliteit, zowel in de aanlegfase en als jaren erna, als de kades als gevolg van zetting in de sompige ondergrond, jaarlijks opgehoogd moeten worden. Steunbermen zijn onontbeerlijk, maar is daar wel ruimte voor? Hoe verhoudt zich de nieuwe bestemming van de kade met het fietspad en de bomenrij tot de grenzen van het bestemmingsplan Noord West met Overschie Dorp ?

Terecht stelt de notitie dat de aanleg van de nieuwe Schie ingrijpende gevolgen heeft voor Delfland. In een vroeg stadium hebben de inwoners van Overschie de provincie gewaarschuwd zich niet blind te staren op het faciliteren van de scheepvaart. De Delftse Schie is 24 uur lang een regionale boezem die hoge eisen stelt aan de waterveiligheid. Per drie uur maakt slechts één schip gebruik van de vaarroute. In de beroepsprocedure tegen het Provinciale Inpassingsplan is ingezet op het aantonen van dat er van nut en noodzaak nagenoeg geen sprake is.
Ter onderbouwing is aan CE Delft opdracht gegeven een update van de second opinion en herberekening MKBA op te stellen. Deze is doorgemaild aan de griffier met het verzoek u die te doen toekomen. De conclusie is helder:

'er is sprake van een dalende trend in scheepspassages over de Delftse Schie.'

Bij dalende baten is het aan overheden de kosten op hun effectiviteit te beoordelen. De overheid, dat bent u. Heeft u zich afgevraagd wat de kosten voor Delfland zijn in dit project? Bent u op de hoogte van de inhoud en financiële gevolgen van de aanstaande Bestuurlijke Samenwerkingsovereenkomst? Met het oog op 18 maart a.s.: verkiezingsbeloftes klinken fraai. Maar u wordt juist afgerekend op gevoerd beleid en de overdracht van financiële en uitvoeringsverplichtingen aan uw opvolgers. Nu de overdraagbare risico's duidelijk zijn, gelezen de vele mitsen en maren in de verleende

Watervergunning, lijkt de waarschuwing om niet 'over het graf te regeren' op zijn plaats.

De volgende conclusie van CE Delft is wellicht voor u van meer politiek belang: de opstellers missen "enkele posten in de MKBA die belangrijk zijn in termen van welvaart: "...de cultuurhistorische waarde van de samenhang tussen het dorp en het omringende landschap, het thans ongestoorde zicht op het dorpslint van Overschie. Ook al is het lastig deze te kwantificeren, vermelding is wenselijk zodat deze meegenomen kunnen worden in de besluitvorming....het gestoorde zicht van omwonenden en recreanten heeft een negatief effect."

Om dit negatieve effect te duiden en letterlijk te illustreren, heeft de VTM in samenwerking met Museum Oud Overschie een brochure in eigen beheer uitgegeven, getiteld:

'de historische band van Overschie met de scheepvaart', ondertiteld: 'de vergeten paragraaf: nut en noodzaak van de bochtafsnijding in de Delftse Schie in cultuurhistorisch perspectief'.

De ze brochure wordt u overhandigd door de hoofdauteur Mevrouw Anneke de Gouw, die zich in bijgevoegde open brief tot u richt.

Tot slot: u, als vertegenwoordigers van maatschappelijke en politieke partijen hebben een andere verantwoordelijkheid dan het college. Wij verzoeken u dan ook bovenstaande bij uw besluitvorming te laten meewegen.

Dank voor uw aandacht.

Namens de VTM,

L. van der Horst

Voorzitter

Open brief van de werkgroep Bochtafsnijding van de VTM in samenwerking met Museum Oud Overschie

Rotterdam, 3 februari 2015

Aan de Dijkgraaf en Hoogheemraden van Delfland

Aan de leden van de Verenigde Vergadering

Gemeenlandshuis Delft,

Phoenixstraat 32,

2611 AL Delft

Watervergunning, waterdossier 19249, 106/1351064

Geachte heer Van Haersma Buma,

Geachte dames en heren,

Bij gelegenheid van de leggerwijziging voor de watervergunning in het project Bochtafsnijding Delftse Schie, nemen wij de ruimte u deelgenoot te maken van onze grote zorgen over de samenhang van af te geven vergunningen.

Wij hebben moeten constateren dat de met andere bestuursorganen gedeelde verantwoordelijkheid voor algemeen aanvaarde, waardevolle maatschappelijke doelstellingen, zeer nadelige consequenties heeft voor het gewenste eindresultaat.

De Hoogheemraadschappen zijn bestuursorganen met een groot historisch bewustzijn en hebben dit als geen ander instituut over de eeuwen heen uitgedragen. Wij hoeven u niet te overtuigen van de waarde en het belang van het Hollands polderlandschap met de fysieke waterstaatkundige monumenten. Wij hopen om die reden gehoor te vinden en met u in gesprek te raken over het volgende.

In de Nota van Beantwoording op de ingediende zienswijze van de VTM wordt gesteld dat dit project in handen is van verschillende bestuursorganen, waarvan de besluiten elk hun eigen procedure en afwegingskader kennen. Dat is herkenbaar en wij onderschrijven dat. Helaas is de consequentie van dit gegeven, dat de cultuurhistorische waarden in dit geval niet goed gewaarborgd zijn.

U verwijst in de Nota van beantwoording naar de samenhang tussen vergunningen en hoe een en ander is geregeld en gewaarborgd.

Het gaat ons om wat gewaarborgd zou moeten zijn, maar het helaas niet is.

In paragraaf 7 van de watervergunning wordt de aanvraag allereerst algemeen getoetst aan de doelstellingen van het waterbeheer.

Vervolgens wordt in paragraaf 7.2 en volgende aangegeven hoe de te verrichten werkzaamheden worden getoetst aan de Keur Delfland 2010, het Waterbeheerplan Delfland 2010-2015, de Notitie Kaden en waterkeringvreemde elementen van februari 1999 en een aantal genoemde relevante Beleidsregels. Helaas ontbreken in dat toetsingskader de gebruikelijke beleidsregels voor het omgaan met het cultuurhistorisch landschap en erfgoed. Dat laatste heeft grote consequenties voor de beoordeling van het project. Wij kunnen alleen zo uw voorlopige (van de Provincie Zuid-Holland overgenomen) conclusie begrijpen dat de oude vaarweg Schie kan worden versmald en dat van de Oost-Abtspolder een klein eiland kan worden gemaakt. Wij delen die conclusie niet.

Op pagina 31 van de Watervergunning wordt als verklaring voor het niet toepassen van uw cultuurhistorische beleidsregels gegeven, *dat deze geen toetsingskader zijn voor werken van derden.* Dat legt precies de vinger op de zere plek.

Wij verwijzen in dit verband naar de conclusies die worden getrokken in het interview van W. Kuijken over een nieuw Deltaplan (NRC, 30 augustus 2014). Wanneer niemand aanspreekbaar is op het eindresultaat en blijft bij de ingeperkte deelverantwoordelijkheid, kan de schade groot en onherstelbaar zijn. Dat is ons inziens in dit geval de situatie.

Het niet toepassen van die beleidsregels bij de beoordeling van het project Bochtafsnijding leidt u tot het overnemen van de conclusie van de Provincie Zuid-Holland, dat de oude vaarweg Schie kan worden versmald en dat van de Oost-Abtspolder een klein eiland kan worden gemaakt. Daarbij worden oude polderpatronen en archeologische resten van zeer hoge waarde op de schop genomen. Bewaring in situ is dan niet langer mogelijk. Vervolgens volgt een keten van beslissingen, o.a. om de waterveiligheid te garanderen, waarbij een brug aangelegd wordt die de oude Schie ontoegankelijk voor het scheepvaartverkeer maakt. Daarmee wordt de bocht van de Schie afgewaardeerd tot een dood traject, een door waterlelies en –planten verstild water. Het karakter van de oude trekvaart met jaagpad wordt ingrijpend gewijzigd; de doorgaande waterlijn doorbroken. Dat is een om maatschappelijke redenen, waaronder bijzonder hoge kosten, functieverlies, en verlies aan authenticiteit van vaarweg en landschap, onacceptabele uitkomst van het besluitvormingsproces.

Uw Hoogheemraadschap beschouwt dit als een project van de Provincie Zuid-Holland en neemt aan dat de verantwoordelijkheid voor het cultuurlandschap en monumenten daar gewaarborgd is. Het zou zo moeten zijn, maar helaas is de werkelijkheid dat in de lange weg bij de totstandkoming van dit project de cultuurhistorische waarden niet zijn meegewogen. Een rapport over de proefboringen en –sleuven van het archeologisch onderzoek is nog niet beschikbaar.

De voorlopige tussenstand van het proces is, dat de Provincie Zuid-Holland de beleidsvrijheid heeft genomen om op basis van een verouderd plan het meest cruciale deel in de vaarweg, te weten de splitsing van de drie Schieën bij Overschie uit de historische vaarweg te knippen. Daarmee ligt opnieuw na vele eeuwen dit kruispunt van vaarwegen op de bestuurstafels. Gezien de vereenvoudigde vorm en het afgenomen belang van grote scheepvaart op dit traject, moet deze knoop door prudente bestuurders op een goede manier te ontwarren zijn.

Wij hopen van harte dat u de balans kunt herstellen. Een af te kondigen bezinningsperiode kan de benodigde ruimte bieden om met de partners in dit project alsnog tot een integrale beleidsvorming en een breed getoetst besluit te kunnen komen.

Wij bieden u bij deze gelegenheid de brochure over de Historische band van de scheepvaart met Overschie aan, waarvoor wij dankbaar gebruik hebben kunnen maken van kaartmateriaal van het Hoogheemraadschap. Wij verzoeken u om aandacht voor het gesignaleerde probleem en hopen in de gelegenheid te worden gesteld dit met u te bespreken.

Hoogachtend,

Drs. A. de Gouw

Bijlage: De historische band van Overschie met de scheepvaart (brochure)

Second opinion en herberekening MKBA Bochtafsnijding Schie

Update van de second opinion uit 2009

Notitie
Delft, november 2014

Opgesteld door:
M.E. (Martine) Smit
M.J. (Martijn) Blom
A. (Arno) Schroten

1 Inleiding

In 2008 is in opdracht van de provincie Zuid-Holland door economisch onderzoeksbureau NEA een maatschappelijke kosten-batenanalyse (MKBA) uitgevoerd van de Bochtafsnijding Delftse Schie (NEA, Maatschappelijke Kosten-Batenanalyse Bochtafsnijding Schie, 2008). De effecten van de bochtafsnijding worden hierin afgezet tegen het nulalternatief: handhaven huidige situatie en uitvoeren van groot onderhoud. De maatschappelijke meerwaarde van de bochtafsnijding kwam uit op 2,5 mln. Dit rapport verscheen eind oktober 2008.

Op verzoek van de Vereniging Tegen Milieubederf (VTM) en het Overschiese Bewonersinitiatief heeft CE Delft in 2009 een second opinion uitgevoerd op deze studie. Hierin werd gesteld dat er met betrekking tot de prognose van het goederenvervoer over de Schie onvoldoende recht gedaan is aan een mogelijke ontwikkeling die negatiever zou kunnen zijn.

De realisering van de bochtafsnijding, aanvankelijk voorzien per eind 2009, zal naar verwachting per eind 2015 worden afgerond. De VTM heeft daarom CE Delft verzocht de in 2008 opgestelde MKBA door te rekenen aan de hand van inmiddels beschikbare data[1]. Dit betreft volumegegevens van het goederenvervoer over de Schie en het aantal scheepspassages in de periode 2007 t/m 2013.

Met deze data heeft CE Delft drie aanvullende scenario's doorgerekend en op basis daarvan een update gemaakt van onze second opinion uit 2009. Binnen deze notitie spreken wij ons niet uit over het realiteitsgehalte van de verschillende scenario's; we beperken ons tot het schetsen van de gevolgen ervan voor het MKBA-resultaat.

Deze notitie is als volgt ingedeeld. Eerst gaan we in op een algemene beoordeling van de MKBA, daarna worden specifieke punten uit de MKBA besproken en tot slot worden de resultaten van de herberekening van de MKBA gepresenteerd op basis van de nieuwe vervoersprognoses.

2 Algemene beoordeling

In Nederland is het gebruikelijk om een MKBA uit te voeren volgens de OEI-leidraad. In deze leidraad zijn richtlijnen opgenomen voor de uitvoering van een kosten-batenanalyse en welke effecten moeten worden meegenomen. De onderhavige MKBA is conform de eisen die in Nederland gesteld worden en de bijbehorende rapportage is helder van opzet en transparant in de gehanteerde aannames en brondata. Er wordt een helder onderscheid gemaakt tussen interne en externe effecten.

De MKBA is gebaseerd op meerdere scenario's ten aanzien van de vervoers-bewegingen over de Delftse Schie en tevens is een gevoeligheidsanalyse uitgevoerd waarbij een alternatieve discontovoet (hoger en lager dan in de base case), alternatieve inschattingen van de investeringskosten (halvering en verdubbeling) en een andere vervoersvraag (hoger en lager) zijn door-gerekend. Ook onder deze alternatieve aannames bleek de Netto Contante Waarde (NCW) positief te zijn. Daaruit trekt NEA de conclusie dat het

[1] Op verzoek van VTM aangeleverd door het ministerie van I&M (Rijkswaterstaat).

positieve MKBA-resultaat robuust is voor verschillende toekomstige ontwikkelingen ten aanzien van het nul- en projectalternatief. Deze scenario's zijn echter gebaseerd op positieve groeifactoren en nationale gemiddelden en houden geen rekening met regionale factoren en een mogelijk dalende trend in het aantal vervoersbewegingen over de Schie.

De Delftse Schie wordt gebruikt door beroeps- en recreatievaart. Uit de probleemanalyse - ontleend aan de provinciale Nota Vaarwegen en Scheepvaart (PZH, 2006) - blijkt dat de bochten in het traject bij Overschie een knelpunt vormen voor passerende binnenvaartschepen, hetgeen tot reistijdverlies (manoeuvreren), efficiencyverlies (beperkende straal waardoor geen langere schepen ingezet kunnen worden) en extra brandstofgebruik (wachttijd en manoeuvreren) leidt. Het is echter van belang op te merken dat de capaciteit van de Delftse Schie niet alleen beperkt wordt door de beperkende straal van de bocht, maar tevens door andere knelpunten zoals de bevaarbare breedte, diepte en doorvaartbreedte van de Hoge Brug. Uit de gehouden marktconsultatie blijkt dat 'de Hoge Brug door schippers en industrie als een groter knelpunt wordt gezien dan de scherpere bochten bij Overschie'. De vervoerseffecten zijn dus afhankelijk van (mogelijk) meerdere met elkaar samenhangende beperkende factoren in de capaciteit. De MKBA zou dan ook aan nut winnen wanneer deze knelpuntenanalyse integraal was uitgevoerd en dit had geleid tot een bredere definiëring van mogelijke alternatieven ter verbetering van de capaciteit van de Schie. Uit een dergelijke MKBA had dan namelijk ook afgeleid kunnen worden in hoeverre de afzonderlijke alternatieven (doorvaartbreedte van de Hoge Brug, bocht-afsnijding en eventuele doorvaartdiepte) alsook de combinatie van alternatieven (nog steeds) een positieve MKBA-uitkomst zouden opleveren. Nu resteert de vraag in hoeverre de verwachte reistijdwinst en schaal-vergroting volledig zijn toe te schrijven aan de bochtafsnijding, terwijl schippers zelf vooral de doorvaartbreedte van de Hoge Brug aanvoeren als belangrijkste knelpunt. De vraag is of de schaalvergroting van schepen (verlenging van de Hagenaars van 70 tot 75 meter en verbreding) uitsluitend zal plaatsvinden nadat zowel de bochtafsnijding *in combinatie met* de verbetering van de doorvaartbreedte van de Hoge Brug is gerealiseerd.

Anders gezegd: Dit roept de vraag op of het niet noodzakelijk is om naast de Bochtafsnijding ook de doorvaartbreedte (Hoge Brug) te verbeteren om de in het NEA-rapport voorziene groei en opschaling van het goederenvervoer over de Schie te kunnen realiseren. Indien dat het geval is, zal dit een negatief effect op de gepresenteerde rendementen van het projectalternatief hebben. Een integrale benadering van de probleemanalyse en te formuleren project-alternatieven wordt in de Leidraad OEI aangeraden. Daarmee ontstaat ook een integraal inzicht in het maatschappelijk rendement van alternatieven.

3 Beoordeling specifieke punten

Prognose vervoersprestatie

De uitkomsten van een MKBA hangen altijd sterk samen met de kwaliteit en betrouwbaarheid van de zogenaamde fysieke effecten; in deze MKBA betreft dit de effecten van huidige en toekomstige vervoersprestatie op de Schie.

Goederenvervoer

In het NEA-rapport wordt een stagnerende trend gesignaleerd voor het goederenvervoer over de Schie tussen 2000 en 2005 (tabel 2.5, p.17).
In Figuur 1 wordt deze ontwikkeling weergegeven door middel van de groene punten.

Om een volledig beeld te krijgen van de goederenoverslag op het traject van de Schie is de data van NEA aangevuld met historische data van het CBS (rode punten) en nieuw beschikbare data van Rijkswaterstaat (gele punten)[2].

Figuur 1 laat zien dat tussen 1996 en 2013 de goederenoverslag is afgenomen van 2,1 naar 0,8 mln ton, een afname van bijna 60% in 17 jaar tijd.

Figuur 1 Goederenoverslag in de gemeenten Delft, Den Haag, Rijswijk en Voorburg (1995-2013)

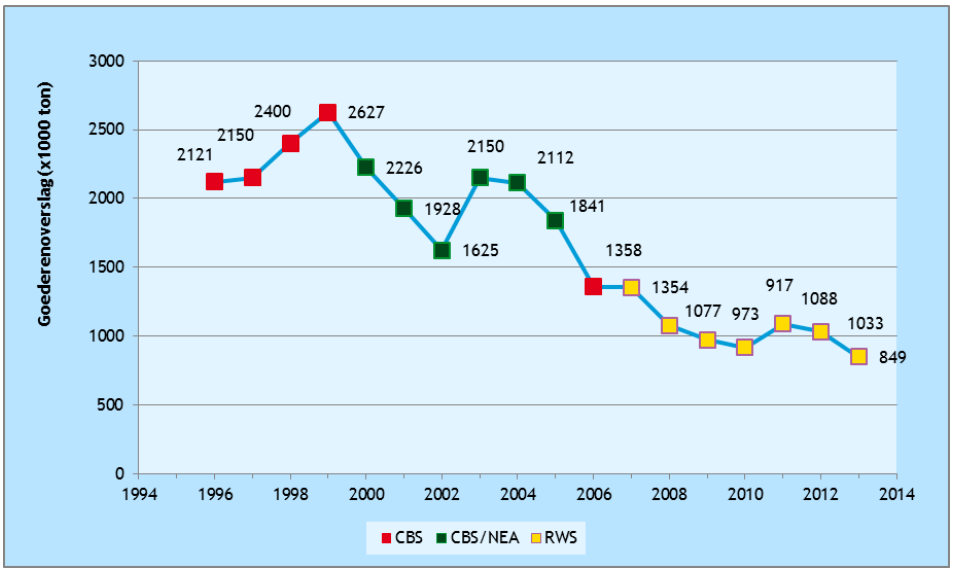

Bron: CBS data (Statline): Statistiek van de Binnenlandse Binnenvaart per gemeente, Rijkswaterstaat (RWS) en NEA (2008).

Hoewel aanvankelijk gedacht zou kunnen worden dat de daling in de goederenoverslag veroorzaakt wordt door de economische crisis, laat Figuur 1 zien dat de dalende trend zich al geruime tijd voordoet. Dit wordt tevens bevestigd in het rapport van Buck Consultants International (2008), waarin gesteld wordt dat het aandeel van kleine schepen (< 1.500 ton) in de binnenvaartvloot is afgenomen en dat deze tendens ruim 20 jaar geleden is ingezet.[3]

NEA gaat er voor de periode 2004-2040 in het nulalternatief (dus zonder bochtafsnijding) vanuit dat het goederenvervoer over de Schie zal toenemen. De gebruikte groeifactoren zijn positief en gebaseerd op nationale gemiddelden voor de groei van het goederenvervoer over water. NEA heeft naar onze mening onvoldoende onderbouwd waarom gemiddelde nationale groeivoeten van toepassing zijn op een schakel in het vaarwegennet die tot op heden een beperkte functie heeft vervuld en die tevens sterk regionaal bepaald wordt. Zoals terecht wordt opgemerkt in de NEA-rapportage wordt het vervoer over de Schie in zeer sterke mate bepaald door aanvoer van bouwgrondstoffen ten behoeve van bouwactiviteiten in Den Haag en Delft (noordelijke richting) en in mindere mate door afvoer van afval (zuidelijke richting). Met de stabilisering van nieuwe bouwprojecten in de regio

---

2 De door de opdrachtgever aangeleverde data voor 2007-2013 zijn afkomstig van Rijkswaterstaat (RWS), en zijn afgeleid uit door schippers gemelde herkomsten en bestemmingen.

3 Toekomst klein schip in de binnenvaart, Buck Consultants International (september 2008).

Haaglanden en Delft is in de ontwikkeling van het aantal scheepvaart-bewegingen in de NEA-rapportage echter geen rekening gehouden.
De hierboven geconstateerde dalende trend in de goederenoverslag in de periode 2003-2014 leidt eerder tot een lagere groeiverwachting.

Scheepspassages

Naast een stijgende ontwikkeling in het goederenoverslag gaat NEA ook uit van een toenemend aantal scheepspassages over de Schie tussen 2004 en 2040. Het aantal scheepspassages over de Schie is in 2006 door middel van tellingen vastgesteld op 4.643 (zie NEA-rapport tabel 2.1, p.13). Ten behoeve van de prognose is later in het NEA-rapport uitgegaan van 7.817 passages in 2004, met een groei naar 9.165 passages in 2040 (NEA-rapport, tabel 3 en 6, p33). Deze scheepspassages heeft NEA berekend op basis van de hoeveelheid goederenoverslag en beladingsgraad. Uit de nu beschikbare gegevens over scheepspassages over de Schie blijkt dat het aantal scheepspassages tot en met 2013 aanzienlijk lager ligt dan destijds door NEA aangenomen. In Figuur 2, is de ontwikkeling van het aantal scheepspassages van de binnenvaart over de Schie weergegeven voor de periode 2007 tot 2013.[4]

Figuur 2 **Scheepspassages binnenvaart Schie (2007-2013)**

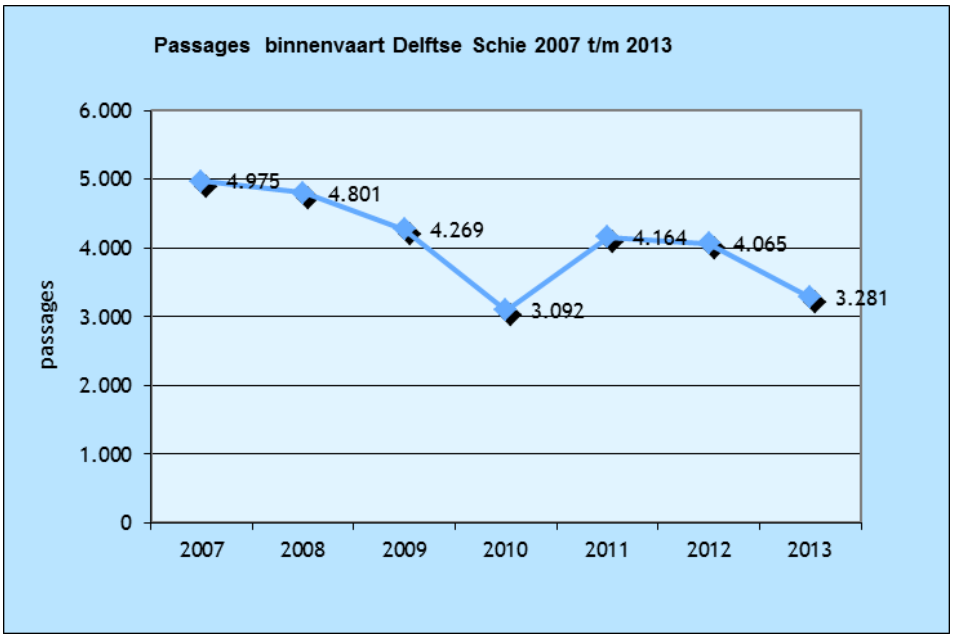

Bron: Tellingen Abtswoudsebrug (RWS).

Het aantal passages van de binnenvaart over de Schie is gedaald van 4.975 naar 3.281 passages in de periode 2007-2013, een daling van 34% in zes jaar tijd.[5] Evenals bij de goederenoverslag kan worden geconcludeerd dat

---

4 De door de opdrachtgever (VTM) aangeleverde data voor 2007-2013 zijn afkomstig van Rijkswaterstaat (RWS), en zijn afgeleid uit door schippers gemelde herkomsten en bestemmingen. Meetpunt tussen Abtswoudse brug en Kruithuisbrug.

5 Kanttekening bij Figuur 2 is dat een belangrijk deel van het containervervoer in het 2de kwartaal van 2010 ontbrak, wat de scherpe daling in 2010 verklaart. Het jaar 2010 is in verdere berekeningen dan ook buiten beschouwing gelaten.

waargenomen passagegegevens voor recente jaren aanzienlijk lager uitvallen dan de door NEA opgestelde prognose.

Om de mogelijke gevolgen van een lagere vervoersgroei op de Schie op het maatschappelijk rendement van de bochtafscheiding in kaart te brengen, heeft CE Delft drie aanvullende scenario's doorgerekend. Uitgangspunt voor deze scenario's zijn de nieuw beschikbare statistieken zoals die hierboven zijn gepresenteerd. De resultaten van deze doorrekeningen zijn opgenomen in Paragraaf 4.

Veiligheid

Veiligheid is een belangrijk thema. Het thema is niet gekwantificeerd in de MKBA, maar de verhoging van veiligheid is een belangrijk argument om de bochtafsnijding aan te leggen. Met name de nautische veiligheid is momenteel zorgelijk doordat het zicht voor schippers beperkt is. Er zijn nog geen ongelukken gebeurd, maar vooral voor recreatieve schippers kunnen er gevaarlijke situaties ontstaan. Beter zicht kan inderdaad de veiligheid vergroten, maar feitelijk inzicht in de ernst van de huidige situatie, bijv. gebaseerd op de marktconsultatie onder schippers of inschatting van het aantal bijna-ongevallen, ontbreekt in het rapport.

Onderhoud

De aanleg van de bochtafsnijding heeft een significante invloed op de onderhoudskosten van de vaarweg. De situatie in de bochten was in 2008 dusdanig dat onderhoud noodzakelijk was[6]. Zonder verdere argumentatie, behalve dat de strategie 'doorpakken en nethouden (duurste onderhoudsstrategie à 930.000 euro, bestaande uit vervanging van grote delen van de oevers van de binnenbocht) aanbevolen lijkt', worden de kosten van *groot* onderhoud aan het nulalternatief toegerekend. Wanneer bijv. de kosten van de middenstrategie à 241.000 euro ('aanpakken en bijhouden') zouden worden toegerekend zou de eenmalige investering in de bochtafsnijding op 2,5 miljoen euro uitkomen (verschil tussen projectalternatief en nulalternatief = input KBA). Hier lijkt de toegerekende kostenbesparing wat hoog.

Missende posten

Wij missen enkele welvaartsposten in de MKBA die, ook al zijn deze moeilijk te kwantificeren en te monetariseren, voor de volledigheid niet mogen ontbreken. Recreatiebaten (positief) hebben wel degelijk invloed op de welvaart van gebruikers van de Schie ongeacht of deze tot financiële stromen leiden. Deze dienen op zijn minst als pro memorie (PM) post te worden opgenomen. Dat geldt ook voor de cultuurhistorische en landschappelijke waarde van het vrije uitzicht vanuit de polder op Overschie. Onder bewoners leeft sterk de angst dat ongeacht de invulling van de functie van het Kethel-eiland, het zicht op Overschie definitief verloren gaat. De MKBA gaat op dit punt uit van een invulling die voldoet aan de groen-blauwe bestemming die vanuit de provincie hieraan wordt meegegeven, waarin bebouwing is uitgesloten. In hoeverre de cultuurhistorische en landschappelijke waarde negatief wordt beïnvloed door verschillende tracés van de bochtafsnijding zal nader moeten worden getoetst. Naast de in 2008 geschatte welvaartseffecten voor bewoners in de waardeverandering van hun woning, kan voor bezoekers en recreanten sprake zijn van een niet-geprijsde welvaartsvermindering.

---

6 In het najaar van 2007 zijn de oeverconstructies op diverse locaties tussen Doenkadebrug en Hogebrug vernieuwd; in de (tweede) binnenbocht bij Overschie is een damwand aangelegd.

Ook deze laatste behoren, evenals de nieuw gecreëerde recreatiebaten (eiland en water) in een MKBA te worden opgenomen.

De effecten op de cultuurhistorische en landschappelijke waarde kunnen worden beïnvloed door een andere invulling van het Ketheleiland.
De gemeente Rotterdam is primair verantwoordelijk voor de inrichting van het eiland. Vooralsnog gaat de provincie uit van een groene invulling van het eiland.
Het is in dit geval niet ongebruikelijk om te kijken naar een alternatieve invulling, te meer daar de investeringskosten van de bochtafsnijding mogelijk zouden kunnen worden gefinancierd uit de uitgifte van nieuwe grond.
In Paragraaf 9.3 op blz. 58 van het NEA-rapport wordt dit als volgt aangehaald: *"Ook kan er in termen van de ruimtelijke invulling van het terrein rond de bochtafsnijding een inkomstenbron worden gecreëerd. Dit effect is echter niet in dit onderzoek gekwantificeerd, vooral ook omdat er reeds is aangegeven dat er een 'blauwe/groene' invulling wordt gegeven… ."*

Figuur 3 **Het veel geschilderde historische zicht op Overschie met karakteristieke toren van de Grote Kerk**[7]

Indien kwantificering en monetarisering ondoenlijk blijkt, dan zou ook deze post op PM moeten worden gezet.

Presentatie posten

Omwille van de transparantie zou het zinvol zijn de ingeschatte gemiddelde waardevermeerdering van 2% van de betreffende 50 woningen (met mogelijkheid tot aanleg van eigen steiger aan de Schie) uit te splitsen naar de positieve waardevermeerdering van (de beschikbaarheid van) een eigen afmeerplek en de extra onderhoudskosten die voor rekening komen van de bewoners. Op pag. 52 meldt de NEA-rapportage dat al rekening is gehouden met deze onderhoudskosten voor de particuliere oevers in de taxatie van de waardevermeerdering door de makelaar (onderhoud zit dus al in de 2% waardetoename). Tevens is het onduidelijk in hoeverre het hier gaat om de mogelijkheid (optiewaarde) of de daadwerkelijke aanwezigheid van afmeerplaatsen, welke in het laatste geval ook tot een opname zou moeten leiden van een investeringspost om de steigers aan te leggen.

---

[7] Dit zicht op Overschie met op de voorgrond de koeien en schapen in de polder is te zien vanaf het fietspad (naar Kethel) tussen de polder en bedrijventerrein Noord-West. Of vanuit de Doenkadebrug, als men vanuit Delft komt.

4 Vervoersprognose en nieuwe resultaten

De gehanteerde vervoersprognose van NEA (2008) in de MKBA heeft grote invloed op de uitkomsten van de MKBA. De vervoersaantallen werken door op zowel interne baten (reistijdwinst, brandstofbesparing door efficiency) alsook op externe baten (minder emissies). Een stijgende ontwikkeling van het aantal passages leidt tot grotere reistijdbaten en lagere kosten door minder brandstofverbruik. Bij een lagere ontwikkeling van vervoersaantallen zullen de baten en kostenbesparingen lager uitvallen.

Scenario's op basis van nieuwe passage intensiteiten

CE Delft heeft op basis van de nieuw beschikbare scheepspassages voor de MKBA Bochtafsnijding Schie (NEA, 2008) drie aanvullende passagescenario's ontwikkeld. Voor deze drie scenario's is doorgerekend wat de effecten zijn op het netto contante waarde saldo (NCW) van kosten en baten. Hierbij zijn dezelfde aannames aangehouden als in het NEA-rapport, zoals het prijspeil, discontovoet, tijdspad, emissiefactoren, etc.

In de drie aanvullende scenario's wordt uitgegaan van de recente tellingen voor de passages in 2011-2013. Na 2013 volgen de scenario's een groeipad met respectievelijk een dalende trend (Scenario 1), een constante trend (Scenario 2) en een licht stijgende trend (Scenario 3). Tabel 1 geeft een gedetailleerde omschrijving van de scenario's.

Tabel 1 Scenario's omschrijving

Scenario	Omschrijving
Scenario 1: Daling Passages	Het aantal passages in dit scenario volgt een dalende trend. Van 2011-2013 is het aantal passages gebaseerd op de tellingen bij de Abtswoudsebrug (RWS). Na 2013 zet de daling in passages door volgens een lineaire extrapolatie van de trend in de passages van binnenvaart over de Delftse Schie 2007 t/m 2013 (telpunt Abtswoudsebrug, jaar 2010 uitgezonderd vanwege gebrek in de data). Deze daling zet door tot het aantal passages is gehalveerd ten opzichte van het aantal in 2011. De snelheid van daling volgens de trend in de telling stemt overeen met de trend in afname van kleine schepen (Toekomst klein schip in de binnenvaart, Buck Consultants International, september 2008). Op basis van Buck Consultants (2008) nemen we verder aan dat het aantal passages niet verder afneemt dan tot de helft van het aantal passages in 2011 (zie ook CONTRIBUTION TO IMPACT ASSESSMENT, NEA/Panteia 2013, p. 31, schepen in EU tot 70 meter halveren in aantal). De waargenomen trend in passages stemt overeen met de trend hoeveelheid overgeslagen goederen in Delft, Den Haag, Voorburg en Rijswijk over een langere periode.
Scenario 2: Constant	In dit scenario is aangenomen dat het aantal scheepspassages na 2013 gelijk blijft aan het gemiddelde aantal passages over de periode 2007-2013 (met jaar 2010 uitgezonderd vanwege gebrek in de data).
Scenario 3: Groei volgens groeivoet in NEA 2008	In dit scenario neemt het aantal passages na 2013 toe met dezelfde groeivoet als aangenomen in (NEA 2008), waarbij 2011 als basisjaar voor de groeivoet is genomen. De groeivoetfactoren zijn toegepast op het gemiddeld aantal passages over de periode 2007-2013 (uitgezonderd 2010) volgens de tellingen.

De scenario's zijn gebaseerd op historische data van CBS (1996-2006) en tellingen bij de Abtswoudsebrug (2006-2013). Hierbij zijn de volgende aannames gemaakt:

- Het aantal scheepspassages bij de bochtafsnijding is bepaald aan de hand van goederenoverslag in de gemeenten Delft, Den Haag, Rijswijk en Voorburg in de periode 1996-2006. De overslag van goederen is omgerekend naar het aantal passages op basis van de methode zoals toegepast door NEA (2008).
- Voor het aantal scheepspassages tussen 2006 en 2013 is uitgegaan van tellingen bij de Abtswoudsebrug.

Voor beide datasets komt het aantal passages in 2006 overeen, waardoor is aangenomen dat de tellingen van de Abtswoudsebrug representatief zijn voor het aantal scheepspassages over de Schie.

Tabel 2 geeft de vervoerspassages weer voor het NEA-scenario en de drie aanvullende scenario's.

Tabel 2 **Vervoerspassages Schie 2011-2040**

	2011	2014	2016	2018	2020	2030	2040
NEA MKBA 2008	8.024	8.121	8.189	8.258	8.327	8.712	9.165
Scenario 1: Daling	4.164	3.141	2.666	2.190	2.082	2.082	2.082
Scenario 2: Constant	4.164	4.259	4.259	4.259	4.259	4.259	4.259
Scenario 3: Groei	4.164	4.311	4.347	4.383	4.420	4.625	4.865

De grafische weergave van de vervoerspassages gehanteerd in de MKBA van NEA (2008) en de drie groeiscenario's opgesteld door CE Delft zijn weergegeven in Figuur 4. Tevens toont Figuur 4 de historische data, waardoor de aansluiting daarvan met de scenario's zichtbaar wordt.

Figuur 4 Groeiscenario's vervoerspassages Schie

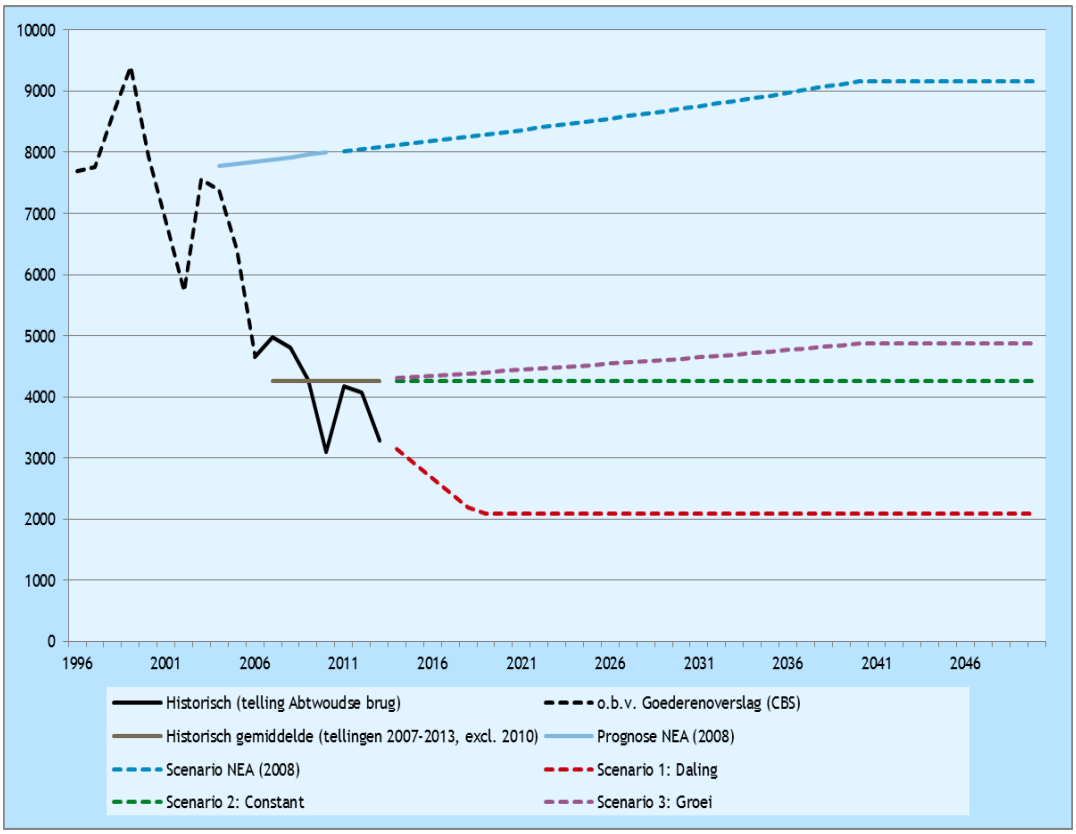

De zwarte (gestreepte) lijnen geven de historische data weer. NEA heeft de vervoersprognose en scenario gebaseerd op de historische data uit 2004.
De drie aanvullende scenario's van CE Delft gaan uit van recentere gegevens in de periode 2007-2013.

Effect van toepassen andere passage-intensiteiten op KBA

Het toepassen van andere vervoerspassages op de MKBA werkt door in een aantal posten in de MKBA:

- *Reistijdwinst*: indien er minder schepen varen op de Schie, zijn er minder schepen die profiteren van de kortere reistijd door de bochtafsnijding en dus zullen de reistijdbaten lager uitvallen. Dit effect wordt nog eens versterkt door het feit dat er minder drukte op de Schie is, waardoor de daarmee gepaarde wachttijd in de bocht bij tegemoetkomende schepen afneemt.
- *Efficiencywinst en schaalvergroting*: door de bochtafsnijding zouden grotere schepen kunnen worden ingezet die zuinig varen en dus minder brandstof verbruiken. Bij een lager aantal passages zal de efficiencywinst door brandstofbesparing lager zijn.
- *Externe baten (emissies):* door de bochtafsnijding zouden emissiereducties worden behaald (zowel door reistijdwinst als door schaalvergroting). Indien er minder schepen varen zullen de externe baten van reistijdwinst en schaalvergroting minder groot zijn.

De monetaire effecten van het toepassen van andere passage-intensiteiten op de MKBA is weergegeven in Tabel 3. In dit rapport zijn alleen de MKBA-posten herberekend waar de nieuwe vervoersaantallen van invloed op zijn.

De andere MKBA-posten (meerprijs bouwkosten en externe baten voor omwonenden) zijn onveranderd overgenomen uit de NEA-rapportage (2008).

Tabel 3 Effecten van toepassen van andere passage-intensiteiten op MKBA (in mln euro's)

	NEA-rapportage 2008	Scenario 1	Scenario 2	Scenario 3
		Daling passages	Constant blijvende passages (gemiddeld 2007-2013)	Groeivoet gelijk aan NEA 2008, uitgaande van gemiddelde 2007-2013
Meerprijs bouwkosten	-2,257	-2,257	-2,257	-2,257
Interne baten reistijdwinst	1,484	0,407	0,693	0,739
Interne baten efficiencywinst	0,507	0,133	0,248	0,267
Externe baten omwonenden (panden)	0,261	0,261	0,261	0,261
Externe baten reistijdwinst	1,738	0,507	0,855	0,911
Externe baten schaalvergroting	0,806	0,246	0,460	0,496
Totaal Netto Contante Waarde (NCW)	**2,539**	**-0,702**	**0,260**	**0,416**

Kolom 1 geeft de waarden weer uit de MKBA (NEA, 2008), met een netto contante waarde van 2,5 miljoen euro. Een positief NCW-saldo wijst erop dat de baten groter zijn dan de kosten.

Scenario 1 gaat uit van een dalende trend in het aantal vervoerspassages tot 2040, wat resulteert in lagere interne baten voor reistijdwinst en efficiency. Minder scheepspassages betekent minder baten uit brandstofbesparing en reistijdwinst. Ook de externe baten die voortvloeien uit emissiereducties door brandstofbesparing vallen lager uit. Dit resulteert in een netto contante waarde van -702.000 euro, wat aangeeft dat de kosten hoger zijn dan de baten.

Ook in Scenario 2 en 3, die uitgaan van respectievelijk een constante en tijgende trend, vallen de interne en externe baten (voor reistijd, efficiency en schaalvergroting) lager uit dan in de NEA-rapportage. De netto contante waardes bedragen nu 260.000 euro en 416.000 euro, nog steeds een positieve waarde, maar beduidend lager dan in de oorspronkelijke MKBA was berekend.

Concluderend kan gesteld worden dat de herberekening van de MKBA op basis van de nieuwe data en aanvullende scenario's resulteert in een aanzienlijk lager maatschappelijk saldo van het projectalternatief.

5 Conclusies

De MKBA van NEA is uitgevoerd volgens de richtlijnen OEI, is helder van opzet en transparant in de gehanteerde veronderstellingen en gebruikte data.

Een bredere opdrachtformulering (van de zijde van de opdrachtgever) zou meer inzicht bieden in de samenhang tussen verschillende alternatieven om de vaarcapaciteit op de Schie te vergroten en in het maatschappelijk rendement van die alternatieven. Met name de vraag of de Hoge Brug noodzakelijk is om de geprognosticeerde schaalvergroting en groei van goederenvervoer over de Schie te faciliteren vinden wij onvoldoende beantwoord in de probleem-analyse.[8]

De toekomstige vervoersaantallen die NEA heeft gebruikt in de MKBA lijken niet consistent met de huidige dalende trend in scheepspassages over de Delftse Schie. In de MKBA is uitgegaan een stijgende ontwikkeling in het aantal scheepspassages dat gebaseerd is op nationale gemiddelden voor de groei van het goederenvervoer over water. Er is volgens ons in de MKBA onvoldoende recht gedaan aan de mogelijke ontwikkeling die negatiever zou kunnen zijn dan destijds is aangenomen door NEA. Op basis van nieuw beschikbare data voor de periode 2007–2013 heeft CE Delft voor drie aanvullende scenario's de effecten berekend op de MKBA. De berekeningen laten zien dat het saldo van de MKBA van de bochtafsnijding aanzienlijk lager ligt dan werd gepresenteerd in het NEA-rapport. In plaats van een netto contante waarde van 2,5 miljoen euro, ligt de netto contante waarde nu in de range van -0,7 tot +0,4 miljoen euro, afhankelijk van het gekozen vervoersscenario.

Tenslotte missen we enkele posten in de MKBA die belangrijk zijn in termen van welvaart: recreatiebaten van bezoekers en de cultuurhistorische waarde van de samenhang tussen het dorp en het omringend landschap, het thans ongestoorde zicht op het dorpslint van Overschie. Ook al is het lastig deze te kwantificeren, vermelding is wenselijk zodat deze meegenomen kunnen worden in de besluitvorming. De recreatiebaten van het Ketheleiland en de 'oude bocht' (bezoekers) hebben - nadat het beoogde fietspad over het eiland uit het plan is geschrapt[9] - een minimaal effect op het MKBA-resultaat, terwijl het gestoorde zicht van omwonenden en recreanten een negatief effect heeft.

---

8 Uit het in 1997 door NEA verrichte onderzoek naar de "Economische effecten van de bochtafsnijding" (NEA, april 1997) is duidelijk gebleken dat aanpassing van de bocht en de brug als een samenhangend geheel moet worden gezien. In dat rapport werd geconcludeerd dat bochtafsnijding alleen, zonder verbreding van de doorvaartwijdte van de Hogebrug nauwelijks een stimulerend effect heeft op het vervoer over water (voor het bestaande vervoer uiteraard wel enig voordeel).

9 Nota van beantwoording en wijziging, Ontwerp Inpassingsplan en m.e.r.-beoordeling 'Bochtafsnijding Deltse Schie', te Rotterdam (Provincie Zuid-Holland, 2014).

DE HISTORISCHE BAND VAN OVERSCHIE MET DE SCHEEPVAART

De vergeten paragraaf:
nut en noodzaak van de bochtafsnijding in de Delftse Schie in cultuurhistorisch perspectief

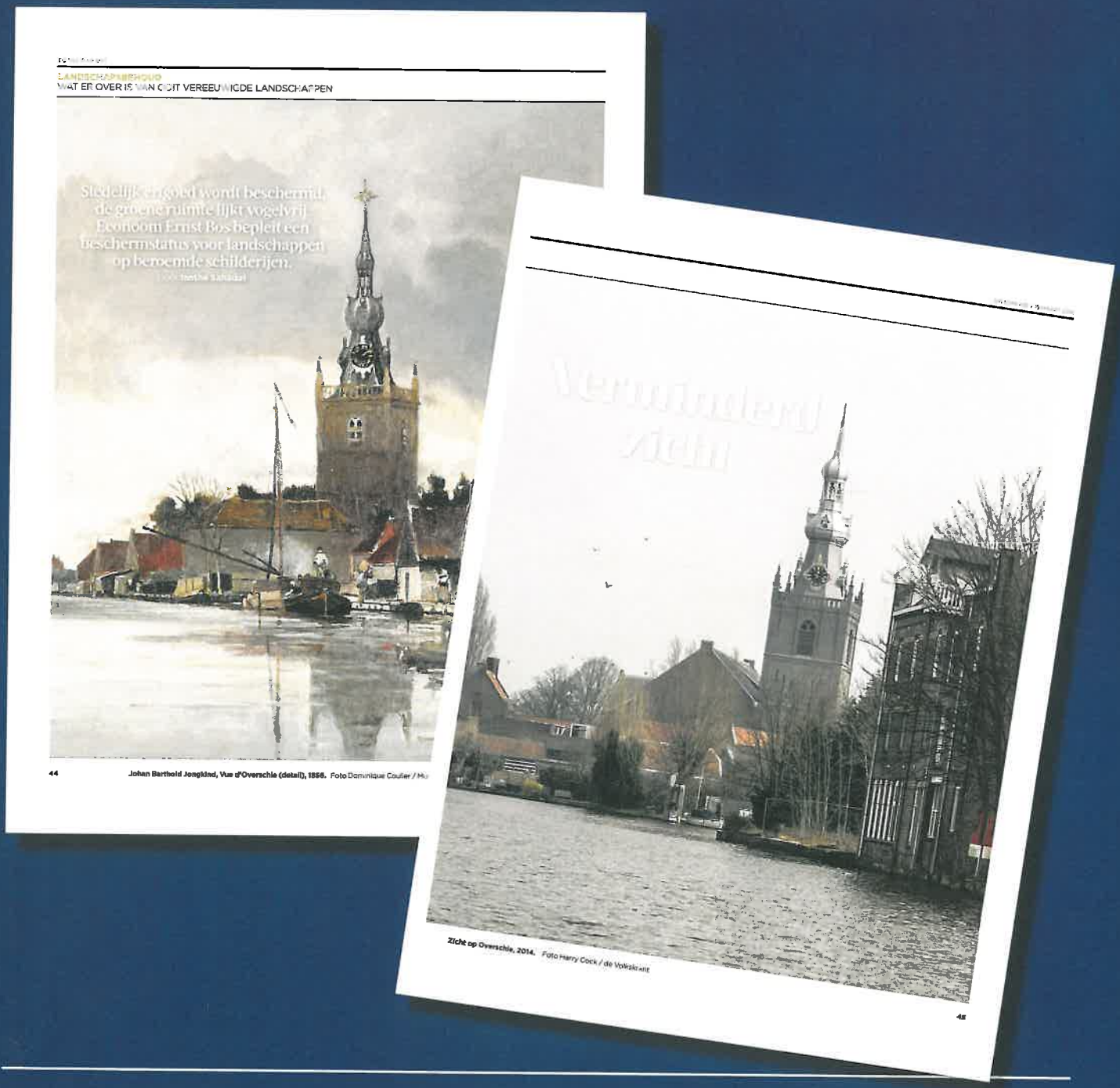

Op 15 maart 2014 publiceerde de Volkskrant een interview met Ernst Bos (kwantitatief econoom Universiteit Wageningen) naar aanleiding van zijn pleidooi voor een officiële beschermstatus van landschappen die zijn vereeuwigd op beroemde schilderijen. Als illustratie werden o.a. beide op de omslag afgedrukte afbeeldingen van Overschie gebruikt. Het schilderij van Jongkind uit het jaar 1856 en de foto uit 2014. Hij vraagt speciaal aandacht voor landschappen in de stedelijke omgeving van de Randstad omdat daar, onder druk van de economische recessie, de laatste jaren in rap tempo onherstelbare schade aan waardevolle cultuurlandschappen ontstaat.

DE HISTORISCHE BAND VAN OVERSCHIE MET DE SCHEEPVAART

De vergeten paragraaf:
nut en noodzaak van de bochtafsnijding in de Delftse Schie in cultuurhistorisch perspectief

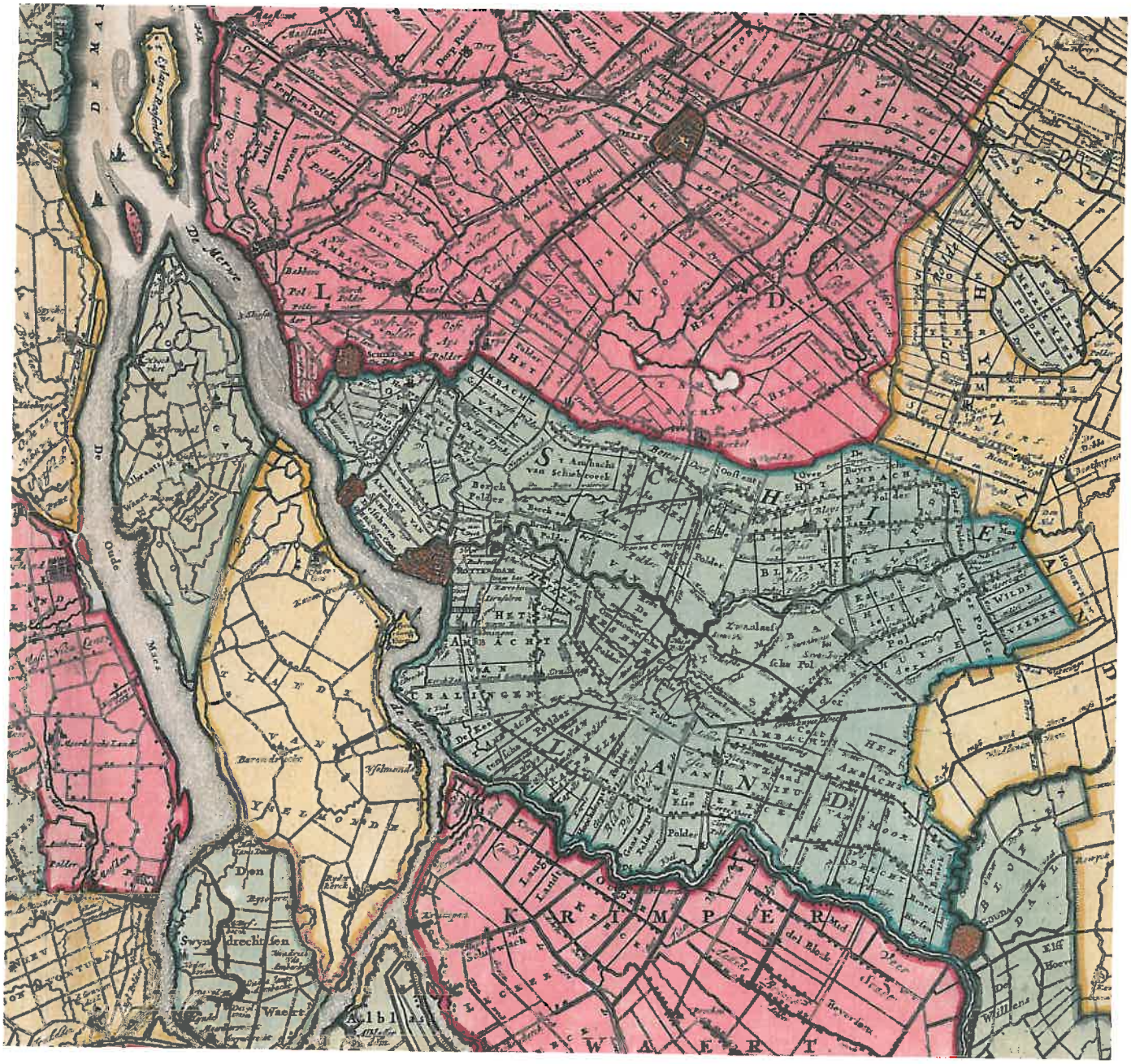

Delfland/Schieland (1689, Delflandia/Schielandia, Nicolaes Visscher, Archief HH Delfland)

Deze brochure is samengesteld ter gelegenheid van de beroepsprocedure bij de Raad van State tegen het Provinciaal Inpassingsplan Bochtafsnijding Delftse Schie. Hier wordt in de vorm van een vergeten paragraaf een beeld gegeven van de cultuurhistorische en landschappelijke waarde en maatschappelijke betekenis van het gebied, en de herinnerings- en belevingswaarde voor bewoners en bezoekers.

Research, samenstelling en participatie:
Vereniging Ter Milieubescherming voorheen tegen Milieubederf
Anneke de Gouw
Lilian van der Horst
Fieneke van Loon
Ton Kurvers
Leo Kool

Opmaak en productie:
dmdesk – Overschieseweg 10i – 3044 EE Rotterdam – www.dmdesk.nl

Vormgeving:
Delily Creations – Lansingerland

VTM
VERENIGING TEGEN MILIEUBEDERF

dmdesk
COMMUNICATIE DIE VERBINDT

Exemplaren van deze brochure zijn tegen vergoeding te bestellen bij de Penningmeester van de VTM – Ton Kurvers – a.kurvers@chello.nl

INHOUDSOPGAVE

LANDSCHAP IN WORDING 6

DE SCHIE ROND OVERSCHIE 9

BESTUURLIJKE VERHOUDINGEN 13

EEN SPRONG IN DE TIJD:
PLANVORMING ROND DE SCHIE EN DE OOST-ABTSPOLDER 15

EEN GESPANNEN RELATIE: BOCHTAFSNIJDING EN CULTUREEL ERFGOED 23

DE VERGETEN PARAGRAAF 25

DE SCHIE EN DE FAMILIE KOOL 32

EEN NIEUW WETTELIJK KADER VOOR CULTUREEL ERFGOED 38

CONCLUSIE 39

ONZE TOEKOMSTVISIE:
EEN NIEUW PERSPECTIEF VOOR DE SCHIE 42

DE SCHIE ALS LEVENSADER VAN DE REGIO 44

BRONNEN 46

MONUMENTENLIJST OVERSCHIE 47

LANDSCHAP IN WORDING

De ontstaansgeschiedenis van Holland is geografisch, maatschappelijk en bestuurlijk nauw verweven.

Het landschap was fragiel: onder bedreiging van water uit het achterland of vanuit de zee landinwaarts. Het was noodzakelijk fysieke beschermingen te creëren in de vorm van dijken en dammen. De Hoogheemraadschappen vormden al vroeg een unieke bestuurlijke organisatie die zich bij uitstek richtte op het veiligstellen van de leefomgeving. Door de ligging van Holland was een overkoepelende bestuurslaag nodig, los van de steden en stedelijke belangen.

De ingrepen in het landschap waren noodzakelijk: ter afwatering vanuit de laaggelegen gebieden rond Delft en ter bescherming van opkomende vloed vanuit zee. De eerste beschikbare kaarten geven een beeld van de ingrepen.

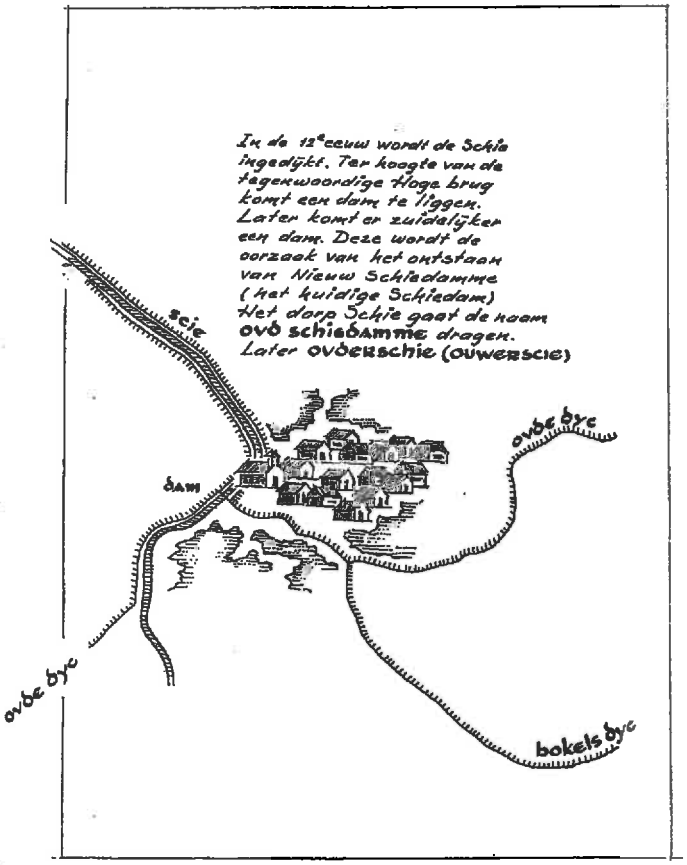

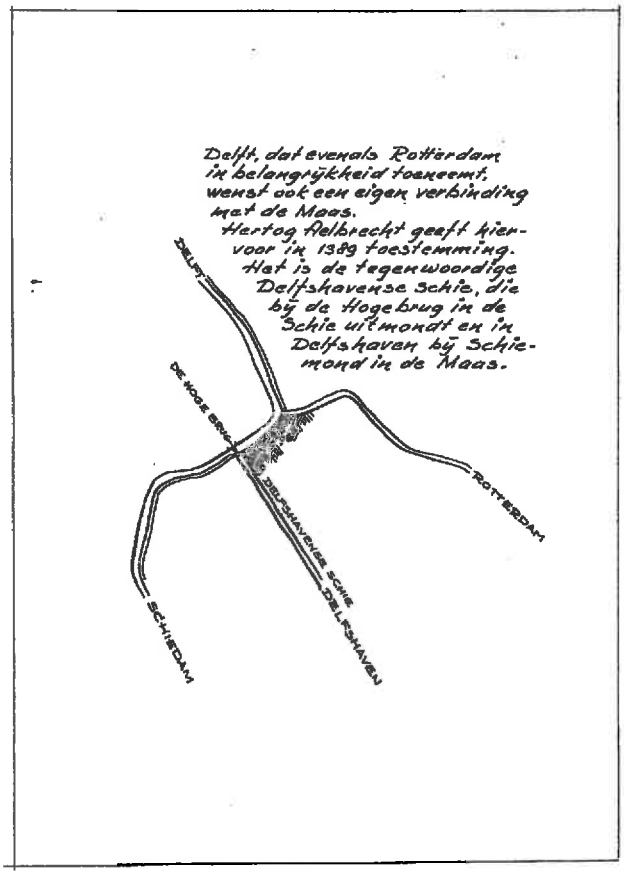

Kaarten uit beleidsplan Overschie-Dorp met de schetsmatige ontwikkeling van de Schieën

Het delven van de Delf

De stevige kreekruggen vormden duizenden jaren lang de enige mogelijkheid om in deze streek woningen te bouwen.
Tegen overstromingen kon men zich nog wat meer beveiligen door terpen op te werpen, maar om bijvoorbeeld ook koren te kunnen verbouwen moest de grote drassige moerasbos-wildernis getemd worden, en dat kon alleen als men meer greep kreeg op het water.
Men begon met het graven van eenvoudige afwateringsslootjes. Om het water bij eb te kunnen laten afvloeien en bij vloed tegen te houden werden primitieve keersluizen gebouwd: dammetjes waar doorheen een holle boomstam liep, die afgesloten kon worden. Een dergelijk systeem werd "lugt" genoemd en de naam De Lugt in Overschie wijst erop dat zich daar al vroeg een dergelijk lozingspunt bevond. Deze voorzieningen zijn al bekend sedert de zevende en achtste eeuw (Hoek, z.j. (1980). Een voorwaarde voor het goed functioneren van de uitwateringssluisjes is de aanwezigheid van een grotere watergang met afvoer naar zee. Delft, een van de sterkst groeiende nederzettingen in deze streek, kampte met steeds grotere problemen in dit verband. De stroom die het water afvoerde was de Gantel, die via Wateringen en Monster naar zee liep. Deze weg van het water was lang en dreigde in het mondingsgebied dicht te slibben. Bovendien miste Delft een goede verbinding voor het verkeer over het water. De krachtige organisatie van de Hof van Delft maakte het mogelijk de problemen door een forse ingreep op te lossen: Het delven van de Delf (Niermeijer, 1944). Niet alleen verkreeg Delft hiermee een goede afwatering en een scheepvaartverbinding, bovendien werd het mogelijk het veengebied tussen Delft en Overschie te gaan ontginnen. Niermeijer komt tot de konklusie dat de Delf gegraven is aan het einde van de elfde eeuw, eerst het gedeelte tussen Delft en Overschie, en later de verbinding met de Vliet bij Rijswijk.

Het scheiden van de Schie

Aan het eind van de 12e eeuw werd in de Schie bij het dorp dat toen ook nog gewoon Schie heette een dam aangelegd om het vloedwater te keren. Rond 1240 wierp men een nieuwe dam op verder naar het zuidwesten bij de monding van de Schie. Hier ontstond Nieuwer Schie, het latere Schiedam.
Het oorspronkelijke dorpje Schie werd daarna Ouwerschie en later Overschie genoemd. De dam daar ter plaatse had zijn functie verloren en verdween weer.
De ontginning door ontwatering van het hele gebied ten oosten van de Delf-Schie had tot gevolg dat met name het zuidelijke gedeelte dat uit veen bestond, ging inzakken. In Delft en Pijnacker en ook rond Akkersdijk woonde men op de klei die daar minder gevoelig voor was. De "lusten" werden dus vooral in het noordelijke deel van het gebied ervaren, terwijl de lasten als wateroverlast terecht kwamen in Schiebroek, Schieveen, Zestienhoven en Overschie. Windmoiens deden pas twee eeuwen later hun intree en het enige wat er opzat was het opwerpen van een waterkering. Deze kwam rond 1280 tot stand en bestond van oost naar west uit de Rodenrijsekade, de Doenkade, in het verlengde hiervan een dam in de Schie en aansluitend hierop een kade ten westen van de Schie die de verbinding vormde met de Maasdijk. (zie fig. 4). Door deze scheiding van de Schie waren de gebieden die later Delfland en Schieland genoemd werden nu duidelijk afgebakend.
Voor de afwatering van Delfland werd een nieuw kanaal gegraven: de Poldervaart. Uit de naam vaart leidt men wel af dat ook de scheepvaart van deze route buiten Schiedam om gebruik ging maken.
De stad Schiedam was daar uiteraard niet erg gelukkig mee. Weliswaar konden schepen met een windas over de dam in de Schie bij de Doenkade worden getrokken, maar deze "overtoom" was voor de scheepvaart een lastig obstakel. Hoek (1971) die deze geschiedenis uitvoerig beschrijft komt tot de conclusie dat al na twintig jaar de dam weer moet wijken voor de scheepvaartbelangen. Deze nemen daarna nog sterk toe als de steden Delft en Rotterdam tot grotere bloei komen. Rotterdam graaft in 1347 zijn eigen verbinding met de Schie: de Rotterdamse Schie (Hoek, 1972). Hiermee bleef de stad Delft afhankelijk van de doorgangen naar de Maas bij de nauwe sluizen in Schiedam en Rotterdam. Aan deze afhankelijkheid kwam in 1383 een eind door het graven van de Delfhavense Schie en het stichten van Delfshaven. Ook de waterweg tussen Delft en Overschie werd bij die gelegenheid belangrijk verbreed en uitgediept. (Niermeijer 1944). Aan de eeuwenlange en hooglopende conflicten tussen Delft en Rotterdam over de Schie kwam overigens nog lang geen einde. In feite begonnen die toen pas goed. Maar dat is een ander hoofdstuk uit deze veelbewogen geSCHIEdenis.
Over één ding zijn de twee steden het altijd met Schiedam eens geweest: de Schie tussen Delft en Overschie moet open blijven als vaarweg.
In 1893, zeshonderd jaar na de dam in de Schie, werd hetzelfde probleem op dezelfde plaats wéér aktueel. De hoogheemraadschappen van Delfland en Schieland werden het óók eens, en sloten een kontrakt over de bouw van een schutsluis in de Schie bij de Doenkade (Teixeira de Mattos, 1908). Provinciale Staten van Zuid Holland weigerden echter vergunning te geven. Opnieuw wogen uiteindelijk de scheepvaartbelangen het zwaarste, zodat er geen scheiding tot stand kwam tussen de Delflandse en de Schielandse Schie.
Wanneer we -ons bewust van de veelbewogen geschiedenis van de Schie- alvast met één oog naar de toekomst kijken dan ligt het voor de hand, na te gaan of het park De Tempel een duidelijker zichtbare en weer toegankelijke verbinding met de Schieoever zou kunnen krijgen. In hoofdstuk 3 zal dit idee verder uitgewerkt worden.

Inlas uit De Tempel: Het delven van de Delf en het Scheiden van de Schie

Kaart uit 1512 van de drie Schieën tussen Delfshaven, Overschie en Schiebroek aan de Rotterdamse en Delftse Schie. Deze kaart was processtuk in een conflict over de toegang tot de Maas tussen Delft, Rotterdam en Schiedam. Het proces diende voor de Hoge Raad te Mechelen. Op de voorgrond Overschie, links Rotterdam, boven Delfshaven.

Collectie Nationaal Archief

DE SCHIE ROND OVERSCHIE

Op die eerste kaarten is de bocht in de Schie en het oude Overschie (Ouderschie) zichtbaar. Het dorp bestond uit vissers, schippers en boeren op de hoger gelegen gronden ('s Gravenhuize). De Oost-Abtspolder kreeg zijn huidige contouren.

Vanuit Delft werd niet alleen de noodzaak gevoeld om via een directe verbinding het overtollige water kwijt te raken, maar werd ook het nut van een snelle verbinding naar de Maas bepleit. Voor de handel was het vervoer over water cruciaal: sneller en veiliger dan over de wegen. In snel tempo werden de Rotterdamse en Delfshavense Schie gegraven en de Delftse Schie verbreed en verdiept. In 1607 werd het bestek getekend voor de Hoge Brug en de oude houten brug werd vervangen.

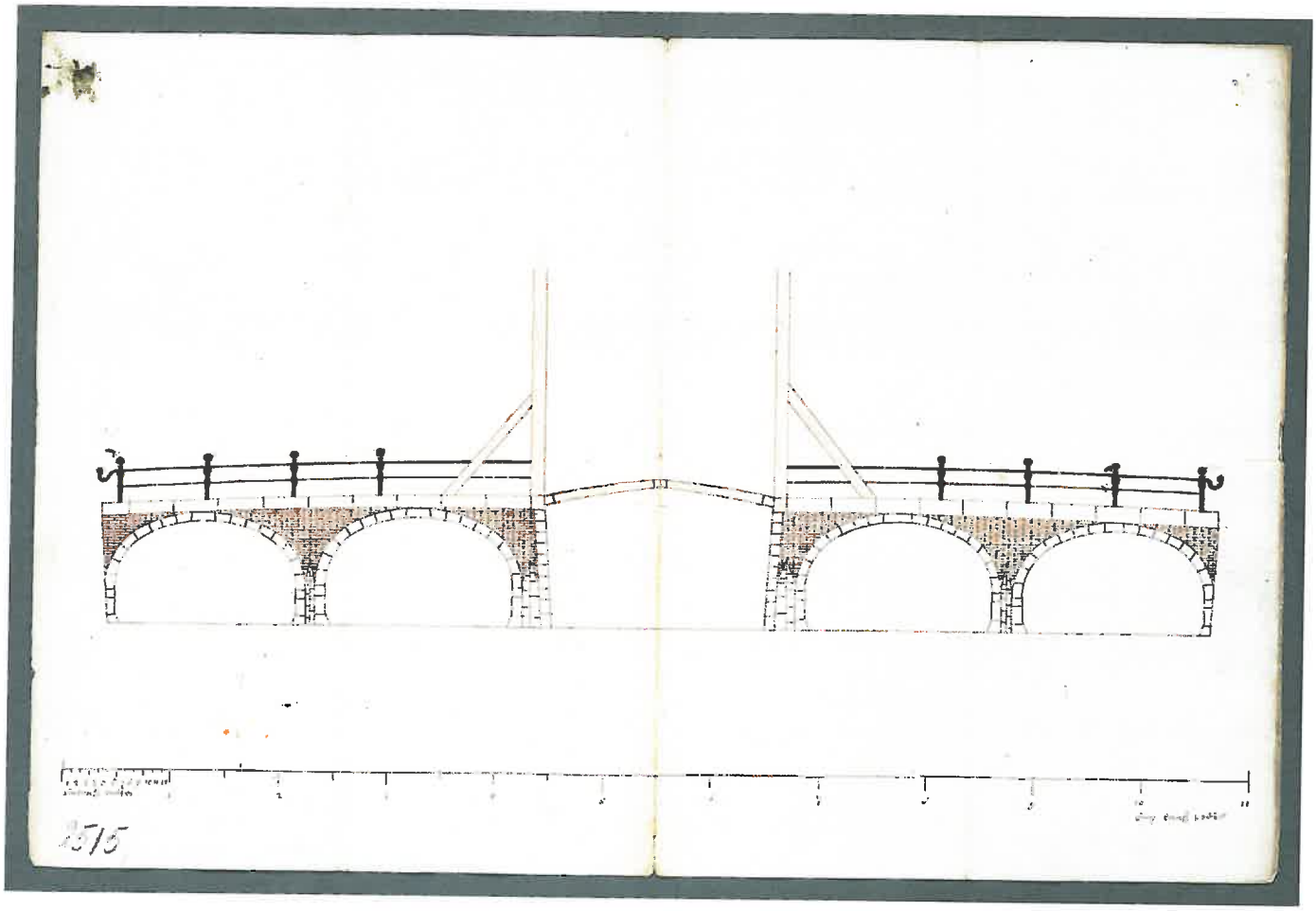

Afteyckeninge van eene steene brugge te Ouderschie; pentekening digitaal archief HH Delfland

In 1667 werd door Dirk Everts van Bleyswyck voor de Beschrijvinge van de stadt Delft, een kaart in vogelvlucht van Overschie vervaardigd, waarop goed te zien is dat het dorp een knooppunt is in het verkeer tussen Rotterdam, Schiedam en Delft. De toelichting bij deze kaart no. 128, uit de Topografisch Historische Atlas, Stadsarchief Rotterdam luidt als volgt:

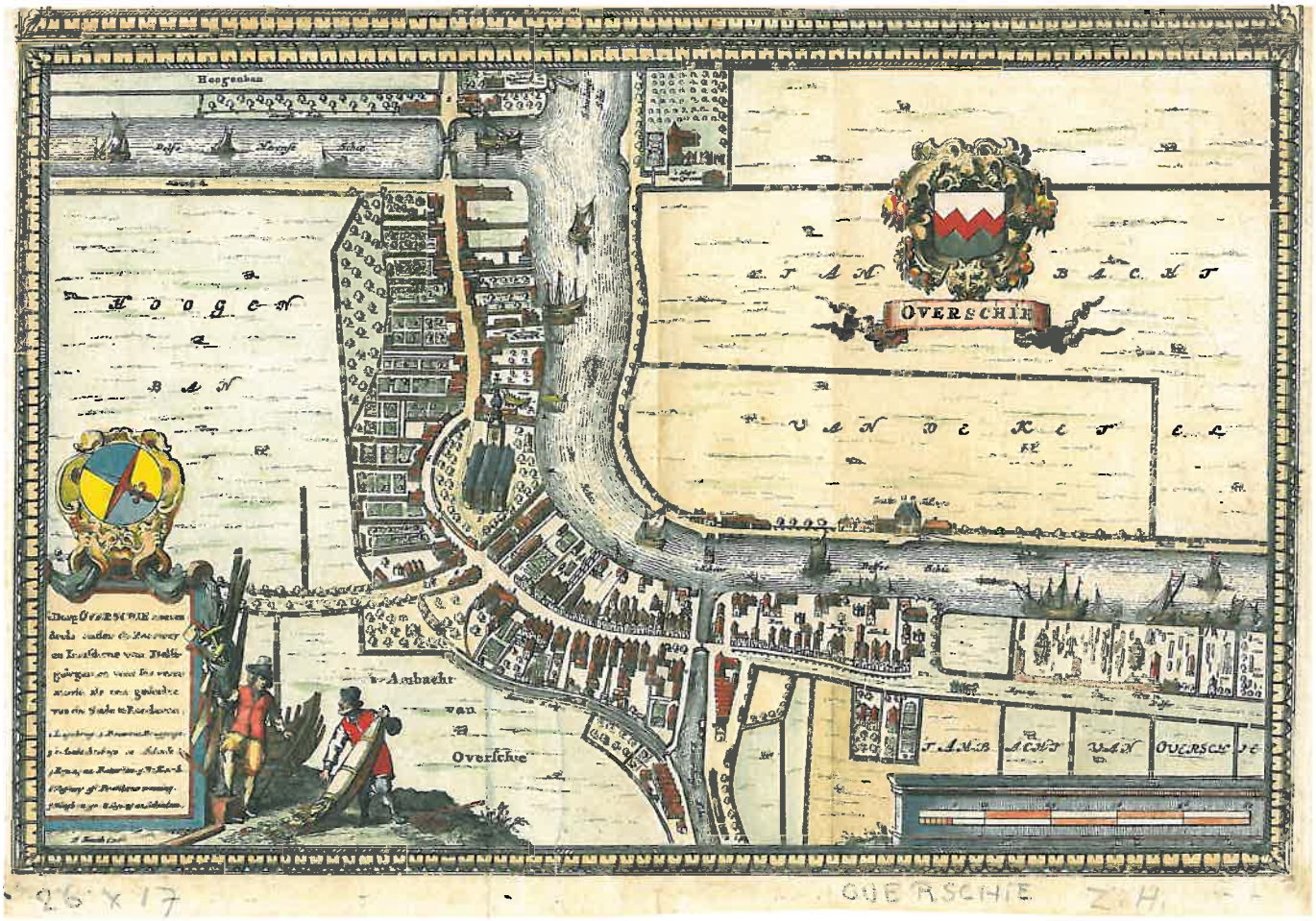

Kaart van Dirk Everts van Bleyswyck uit de Topografische Historische Atlas, Gemeente Rotterdam, 1667

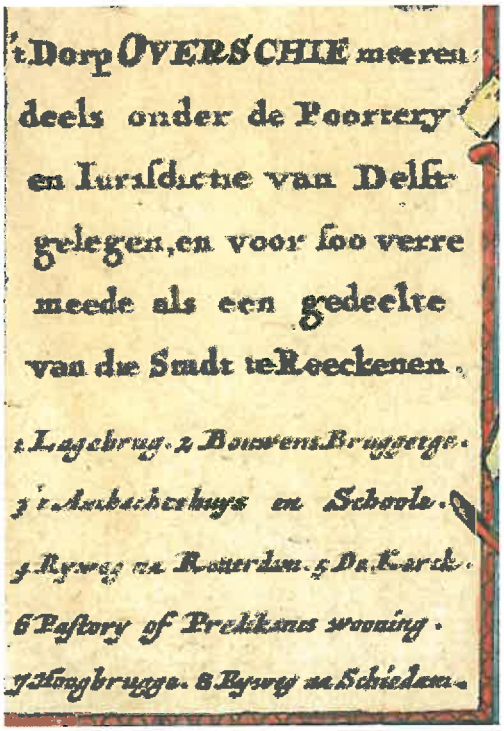
't Dorp OVERSCHIE meeren-
deels onder de Poorterij
en Iurisdictie van Delft
gelegen, en voor soo verre
meede als een gedeelte
van de Stadt te Reeckenen.
1 Lagebrug. 2 Bouwens Bruggetje.
3 't Aambachtshuys en Schoole.
4 Rijweg na Rotterdam. 5 De Kerck.
6 Pastorij of Predikants wooning.
7 Hoogbrugge. 8 Rijweg na Schiedam.

uitsnede uit de kaart van Dirk Everts van Bleyswyck

".. Op de eerste plaats voor het verkeer over water. Zeilschepen en trekschuiten, terwijl ook de veerpont is afgebeeld tussen het Schouwgat aan het begin van de Rotterdamse Schie en de kade aan de overzijde. De jager op zijn paard nadert met zijn trekschuit het tolhuis van Delft en zal waarschijnlijk voor de passage moeten betalen. Overschie bezat veel scheepswerven en het belang daarvan wordt onderstreept door de scheepmaker, die naast de visser bij het kompas staat in de linkerbenedenhoek."

Het ambachtshuis was lang secretarie van de deelgemeente. De kerk staat op dezelfde plaats als de huidige Nederlands hervormde kerk, die na brand en herbouw dezelfde karakteristieke bol in de torenspits heeft behouden. Op die plaats aan de Schie stond aanvankelijk een kerk gewijd aan de heilige Nicolaas, schutspatroon van o.a. reizigers en schippers.

Gezicht op achterzijde Dorpsstraat vanaf Kethelsekade

Schiegezicht

Aan het begin van de Delftweg naast het Schouwgat werd in 1830 de rooms-katholieke St. Petrus' Bandenkerk gebouwd, een waterstaatskerk. De naamgeving op die locatie was goed gekozen: hij is onder meer de patroonheilige van de vissers, de netten- en doekenwevers, en de scheepsbouwers. Dat deel van Overschie in noordelijke richting langs de Schie was in gebruik bij vissers voor het drogen van de netten en staat bekend als de Droogenhoek. Aansluitend zijn scheepswerven te zien en staat het oude tolhuis.

St. Petrus' Banden Kerk vanaf de Schiezijde

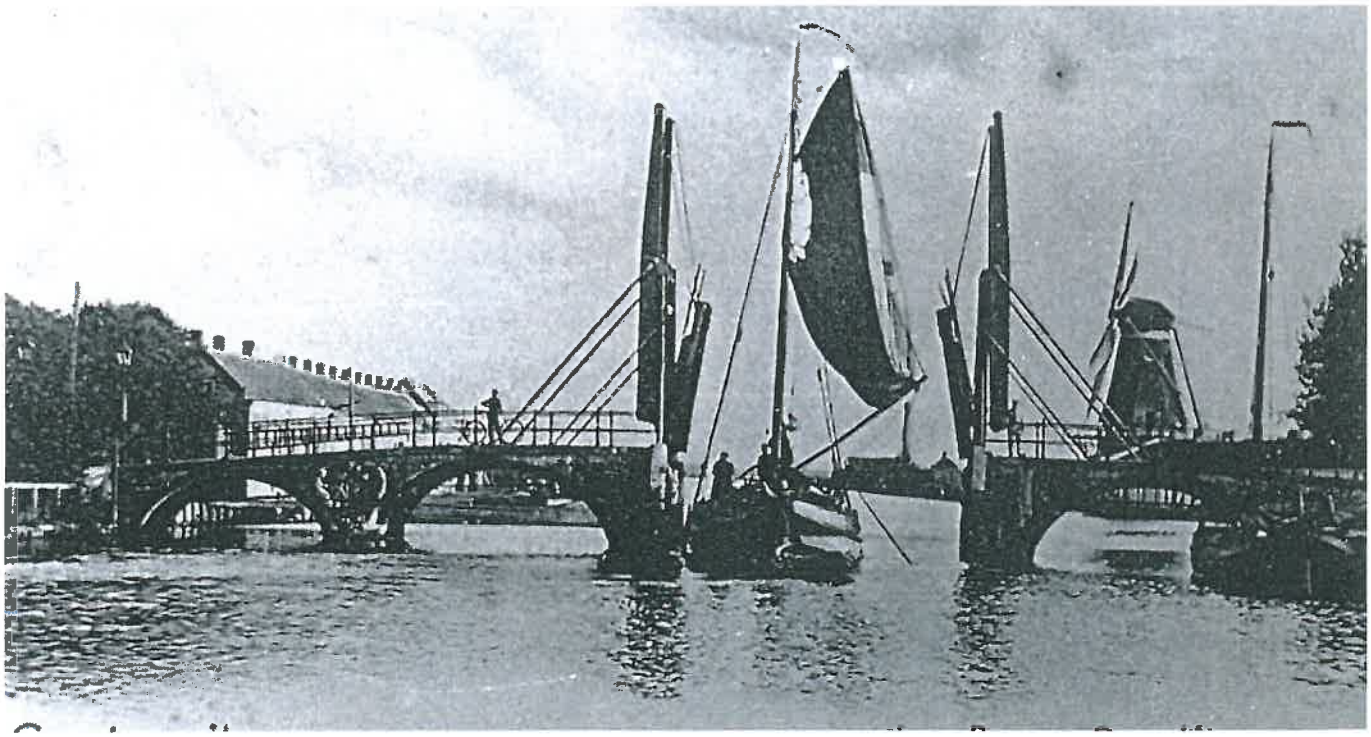

Hoge Brug met op de achtergrond molen Treurniet]

BESTUURLIJKE VERHOUDINGEN

De belangen van de omliggende steden Delft, Schiedam, Rotterdam en Delfshaven, waren groot en leidden tot jarenlang getouwtrek en voortdurende conflicten. Op de kaart uit 1667 valt het afgebeelde deel van Overschie nog grotendeels onder jurisdictie van Delft .

Ondanks alle conflicten tussen de steden en de hoogheemraadschappen van Delfland en Schieland was men het altijd over één ding eens: de Schie moest open blijven voor het scheepvaartverkeer. In 1893, zeshonderd jaar na een eerste zuidelijker gelegen dam in de Schie die al snel verwijderd werd, werden Delfland en Schieland het eens en sloten een contract over de bouw van een schutsluis in de Schie bij de Doenkade. Provinciale Staten van Zuid Holland weigerden echter vergunning te geven. De scheepvaartbelangen wogen uiteindelijk het zwaarste, zodat er geen scheiding tot stand kwam tussen de Delflandse en Schielandse Schie.

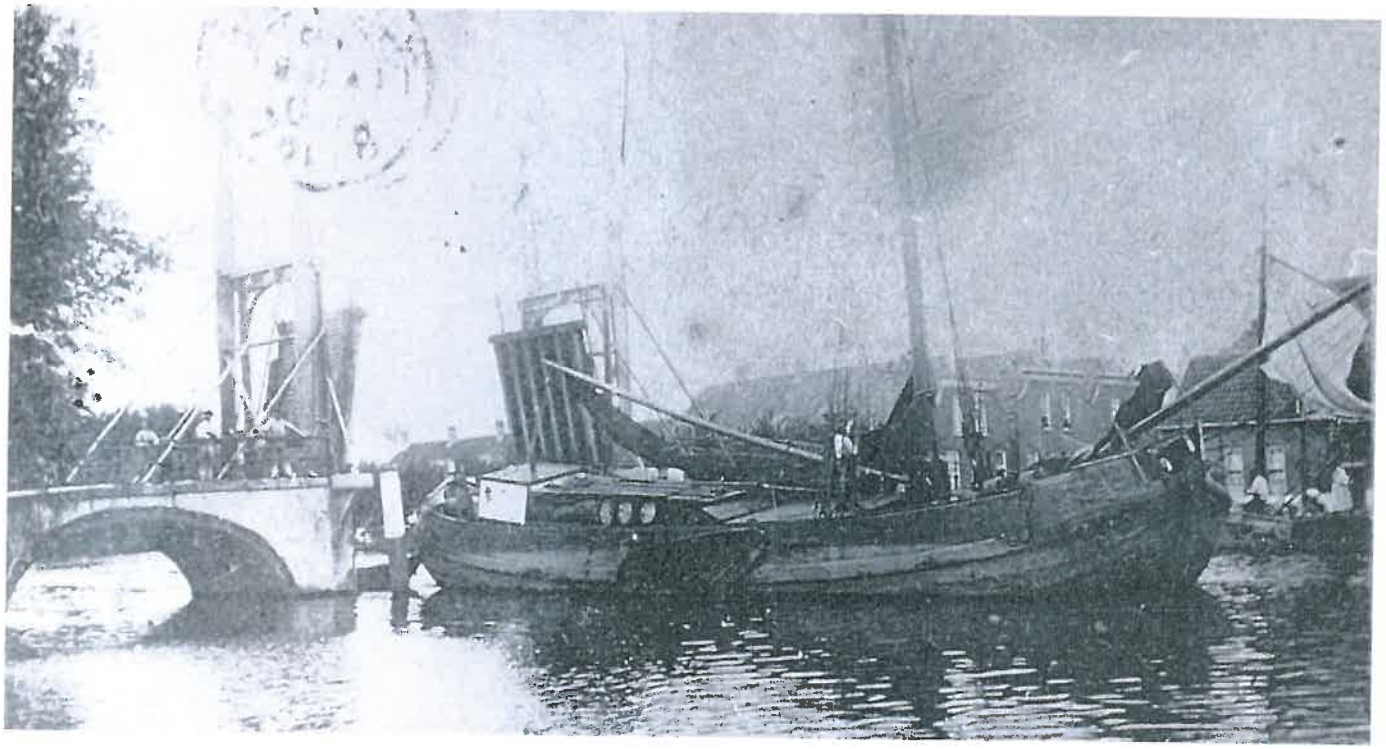

Hoge Brug (nog met 2 kleppen) met tjalk

De bestuurlijke taken waren inmiddels uitgekristalliseerd: de hoogheemraadschappen zorgden voor het noodzakelijke waterbeheer en de Provinciale Staten hanteerden het nutsargument. Die historisch gegroeide taakverdeling is alleen maar sterker geworden, waarbij de noodzaak van goed en veilig waterbeheer niet zelden het onderspit delft.

De klimaatsverandering heeft daar begin deze eeuw verandering in gebracht. De urgentie van dreigende zeespiegelstijging, verzilting en enorme druk op de ruimte in de Randstad wordt door de hoogheemraadschappen gevoeld en leidde tot het opstellen van waterbeheerplannen. Het Hoogheemraadschap Delfland positioneert zich daarbij als het kenniscentrum voor Deltatechnologie.

Uitsnede uit Ware Afbeeldinghe van Delflandt, ghemeten ghecaerteert ende in 't licht ghebracht door meester Balthasarsz., 1611, Archief HH Delfland

EEN SPRONG IN DE TIJD: PLANVORMING ROND DE SCHIE EN DE OOST-ABTSPOLDER

Een lange aanloop

In 1933 kwam een nieuwe verbinding tussen de Delfshavense Schie en de Nieuwe Maas tot stand, via de Coolhaven en de Parksluizen. Vanuit Delft liep de vaarroute nu via de afslag bij Overschie naar de Delfshavense Schie.

De bocht in de Schie in een besneeuwd landschap – luchtfoto Nationaal Archief

Het eerste voorstel voor de 'Bochtafsnijding Delftse Schie ter hoogte van Overschie' was snel gemaakt.

Zestig jaar later was er een uitgewerkt plan: naast aanleg van een kanaal zou ook de eeuwenoude Hoge Brug over de Delfshavense Schie worden verplaatst. Rotterdam hecht bij uitstek aan haar monumenten en zag in 1993 niet voldoende aanleiding om de brug op te offeren.

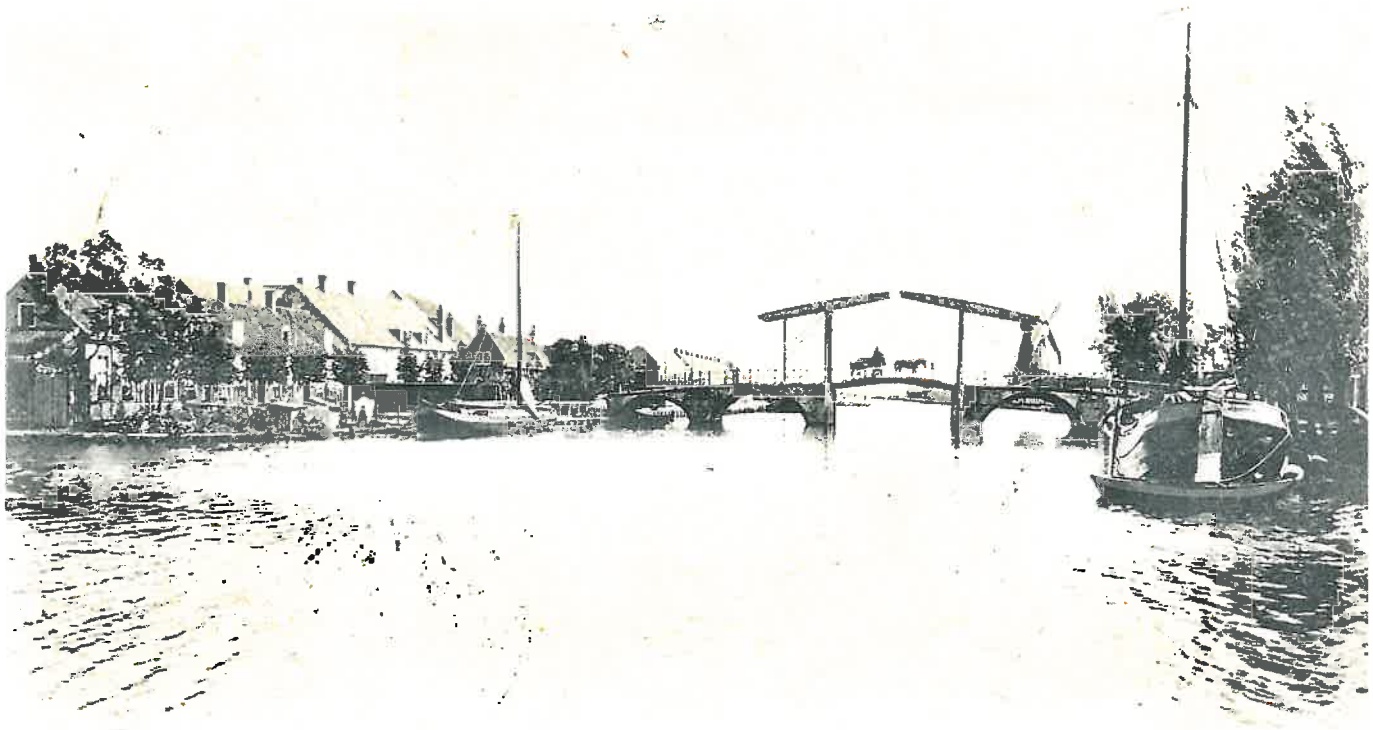

Hoge Brug (nog voorzien van 2 kleppen) met paard en wagen

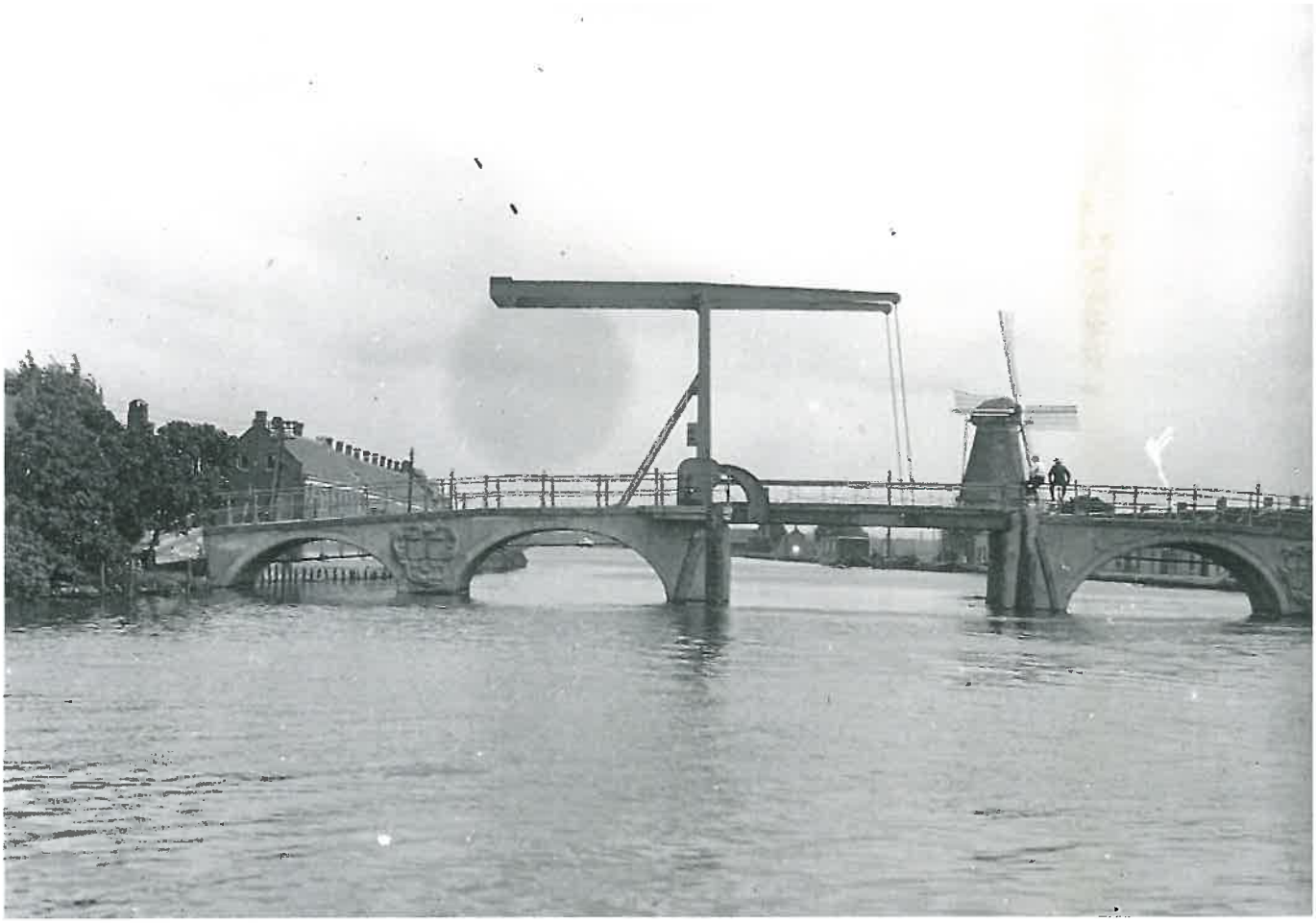

Hoge Brug

Al eerder was er sprake geweest van een bijzonder risicovol plan voor het historisch erfgoed van Overschie, waarbij de Oost-Abtspolder ternauwernood gespaard bleef.

Rustige 'roerige jaren'

De rumoerige kenmerken van de zestiger jaren gingen Overschie vrij geruisloos voorbij.
Geen witte fietsen op de Abtsweg.
Geen kabouterrelletjes rond het Saenredamplein.
Geen jongeren met ontblote borsten, die met een bloem in de hand in optocht door de Overschiese Dorpsstraat trokken.
Nee, de Overschieër van de zestiger jaren sloopte, bouwde, zocht zijn vertier bij de vereniging, of thuis voor de buis en hij kon ieder jaar weer vaststellen dat hij met minder Overschieërs in de wijk woonde.
Pas aan het eind van de zestiger jaren kwamen de eerste schuchtere pogingen op om niet zo maar zonder meer in te stemmen met de ingrepen op het leven van alledag.

Hart eruit
Meest kenmerkend en meest ingrijpend is in deze periode het plan van Rotterdam geweest om de Oost-Abtspolder te ontsluiten: De Rotterdamse Schie moest gedempt worden om plaats te maken voor een weg naar deze polder toe. Door dit nimmer voltooide plan is het hart uit Overschie gerukt. De bebouwing aan de Lugt, de Zestienhovense Kade, het Voorom en het karakteristieke Schouwgat werden ervoor tegen de vlakte gehaald. Een nooit meer goed te maken zonde.

Het Veerhuis
Slechts één herinnering aan dit oude Overschie is hier nog bewaard gebleven: het uit 1767 daterende Veerhuis. Onverbrekelijk aan dit Veerhuis verbonden is de naam van de heer Augusteijn. Het was zijn ideaal het Veerhuis te restaureren en er een streekmuseum van te maken. Hij wilde er herinneringen in bewaren aan de gebouwen, die in die tijd in hoog tempo werden gesloopt. Omstreeks 1960 wist hij het Veerhuis in eigendom te verwerven en als een van de weinigen verzette hij zich met kracht tegen het ontwerp van de ontsluitingsweg. Want deze weg zou niet alleen de kern van Overschie verscheuren, maar ook het Veerhuis teloor doen gaan. De weg was namelijk dwars door het Veerhuis heen getekend.
Zijn pogingen mochten in eerste instantie niet baten. In 1964 werd het Veerhuis onteigend, zij het, dat bij de besprekingen in Rotterdam de betreffende wethouder de toezegging deed, dat bekenen zou worden of de weg om het Veerhuis heen zou kunnen komen.
De heer Augusteijn slaagde erin het pand weer van de gemeente te huren, doch heeft het niet mogen beleven, dat in 1974 het besluit viel, dat het Veerhuis in zijn al eeuwenoude glorie behouden zou mogen blijven. De gemaakte plannen werden van de kaart geveegd en Overschie bleef zitten met een braak gat in de oude dorpskern.

Tolhuis gesneuveld
Er sneuvelde echter meer.
In november 1964 werd begonnen met het slechten van een serie huizen langs de Delfshavense Kade. Zouden aan het eind van de zeventiger jaren ongetwijfeld voor dergelijke panden allerlei renovatieplannen ontwikkeld zijn, de kranten uit die

Rustige 'roerige jaren'- Onder de rook van een stad (zie afbeelding uit 1e versie – pagina 13)

Na deze zo verraderlijk rustige jaren kwamen in de volgende decennia grote problemen aan de oppervlakte door het verslechterende woonklimaat aan de rand van de stad. Een fors deel van het woningbestand was in slechte staat en jongeren en jonge gezinnen trokken weg naar de nieuwbouw in de randgemeenten. Die tendens was slecht te keren: tussen 1980 en 1990 vertrok nog eens 20% van de werkende, grotendeels jonge bevolking. Sinds 1976 was een wijkwerkgroep actief die met medewerking van velen ijverde voor een leefbaarder Overschie. Het resulteerde in een Zwartboek dat de zo gewenste aandacht van de stad Rotterdam trok. Het vormde de basis voor wijkwelzijnsplannen, die aan de bevolking werden voorgelegd. Hoorzittingen hadden weinig succes, maar een tentoonstelling in de Kijkkist – een verplaatsbare container van de Rotterdamse Kunststichting – kreeg grote belangstelling en honderden gaven hun reactie op het welzijnsboek.

In 1981 werd een gedegen Beleidsplan Overschie Dorp opgesteld, waarin de problemen en mogelijke stedenbouwkundige oplossingsrichtingen werden geïnventariseerd. Doel was de leegloop uit de stad tegen te gaan en een meer herbergzame stad te krijgen. Het werd de basis voor de zo noodzakelijke stadsvernieuwing.

De historische kwaliteit van de oude dorpskern en het omringende landschap wordt daarin als volgt beschreven:

2. HISTORISCHE ONTWIKKELING

De huidige verschijningsvorm van Overschie is het resultaat van een vrij gecompliceerd proces: Aan de ene kant ontwikkelt Overschie zich onder invloed van puur lokale factoren, voortkomend uit de agrarische sfeer, aan de andere kant werken invloeden van buitenaf daar weer op in. De ruimtelijke historie van Overschie valt te omschrijven als de geschiedenis van een agrarische nederzetting in de buurt van twee grote steden, Delft en Rotterdam, waarvan Rotterdam verreweg de meeste invloed heeft gehad.

Overschie is in de 10e eeuw ontstaan als een nederzetting van boeren en vissers op een plaats waar de Schie een haakse bocht maakt op haar weg naar de Maas.

Het Dorp bestond uit een losse lintbebouwing van huizen aan weerszijden van de huidige Dorpsstraat, die parallel aan de Schie loopt.
De huizen aan het water zullen aanvankelijk een overslagfunctie gehad hebben voor agrarische produkten. De kerk vond ook zijn plaats in het lint, aan het water.

In de 14e eeuw vindt er een nieuwe ontwikkeling plaats: De welvarende polderstad Delft zoekt een waterverbinding met de Maas, terwijl Rotterdam juist een relatie zoekt met haar achterland. De nederzetting Overschie bevindt zich wat dat betreft op een strategische plaats: De rivaliserende steden graven elk vanuit Overschie hun eigen waterverbinding met de Maas. De Rotterdamse Schie ontstaat ten noorden van de kern; het aangrenzende gebied langs het water zal voortaan onder de jurisdictie van Rotterdam behoren (tot begin 19e eeuw). De → Delfshavense Schie ontstaat ten zuiden van de kern.

Overschie is vanaf de 14e eeuw nu gelegen aan de belangrijke verbinding van Rotterdam met Delft en Den Haag. Met name langs de Rotterdamse Schie ontwikkelt zich in 17e, 18e en 19e eeuw nijverheid en industrie, o.a. in de vorm van windmolens voor allerlei doeleinden. Er vestigen zich ook scheepswerven. Langs de Zestienhovensekade verrijzen arbeiderswoningen voor de nieuwe in de industrie werkzame bevolking. Het gebied rond de Delfshavense Schie mist de juridische relatie met Rotterdam en er vonden geen nieuwe ontwikkelingen plaats, op een rijtje arbeiderswoningen uit het eind der 19e eeuw na. Naarmate Overschie zich op deze manier steeds verder ontwikkelt en ook de ontginning van het achterland gedurende de Middeleeuwen voortgeschreden is, groeit het dorp steeds meer uit tot een regionaal centrum

3. BESTAANDE SITUATIE

3.1. Ruimtelijke structuur

Ruimtelijk gezien is het plangebied te verdelen in een bebouwd en een min of meer landelijk gedeelte. Hieronder wordt eerst het bebouwde gedeelte en daarna het landelijke beschreven.

3.1.1. Stedebouwkundige structuur van het bebouwde gebied

De historische en meer recente bebouwing van Overschie-Dorp verschilt niet alleen in jaren, maar ook in stedebouwkundige structuur. Zoals ook uit hoofdstuk 2 blijkt is de historische bebouwing gelegen langs de Delftweg en de Overschiese Dorpsstraat (zie kaart 5), terwijl rudimenten van oorspronkelijke bebouwing nog te vinden zijn langs de nog aanwezige oude verbindingswegen van Overschie met het voorland langs de Zestienhovensekade en de Rotterdamse Rijweg. De jongere bebouwing omvat de rest van de bebouwing in het plangebied, voornamelijk gebouwd in de jaren twintig en later.

Historische structuur

De Delftse Schie, waarlangs het dorp in de vorm van een lintbebouwing is ontstaan en waaraan het zijn naam te danken heeft, is structureel bepalend geweest voor de vorm van de nederzetting. De gerichtheid op de zuidelijker gelegen nederzettingen, Rotterdam, Delfshaven en Schiedam is er mede oorzaak van geweest, dat de Delftse Schie ook altijd de noordwestelijke begrenzing van het dorp is gebleven. De oude kern is daardoor altijd blijven grenzen aan de vlakke open Oost-Abtspolder.

Silhouet
Het is hier dat de waarde van de historische kern Overschie ver uitgaat boven het lokale belang: de grootste waarde van de kern ligt in haar silhouet dat vanuit het noorden en westen nog tamelijk ongeschonden is en gelegen is in de markante bocht in de Delftse Schie. Edmond Bacon schrijft in zijn boek "Design of cities" over de Nederlandse steden het volgende (blz. 164):

"In a country of vast extents of flat land devoid of great interest or remarkable natural features, the Dutch, with rare artistry, have set about remedying the defect by rearing city skylines that are total works of art. "*)

*) In een onafzienbaar vlak en tamelijk oninteressant landschap zonder veel afwisseling, hebben de Hollanders met zeldzame kunstzinnigheid van de nood een deugd weten te maken door stadssilhoueten op te richten die ware kunstwerken zijn."

De mening van Bacon over het Hollandse landschap in het midden latend, merken we op dat de waarde van het silhouet juist bestaat bij de aanwezigheid van dit vlakke land.

We kunnen dan ook stellen dat de waarde van het silhouet van Overschie, gelegen aan de rand van Rotterdam, niet alleen bestaat bij de aanwezigheid van de oude lintbebouwing - met zijn markante kerktorens - maar evenzeer bij de aanwezigheid van het vlakke polderland aan de overzijde van de Schie.

Juist het duidelijk ervaarbare onderscheid tussen de kern van Overschie en een aspect van zijn historische bestaansvoorwaarde, de polder, levert een historisch ruimtelijk beeld op.
In dit beeld van lintbebouwing en open land, van elkaar gescheiden door de Delftse Schie met daarlangs het Jaagpad, neemt het Veerhuis, tegenover de monding van de Rotterdamse Schie in de Delftse Schie, een aparte plaats in als overgebleven teken van de relatie tussen Overschie en het Achterland.

Het silhouet van de lintbebouwing vanaf de andere kant, van de oost- en zuidzijde, is alleen nog tussen Delfshavense Schie en Rotterdamse Rijweg waarneembaar en is hier van een andere, meer lokale orde dan van dat langs de Schie.

Meer noordelijk is door latere uitbreiding van Overschie het gezicht op de oude bebouwing vanuit het oosten ontnomen.

Het lint
De dichte lintbebouwing parallel aan de Delftse Schie wordt tweemaal doorsneden door in de 14e eeuw gegraven waterwegen; de Rotterdamse Schie en de Delfshavense Schie.
Langs de Rotterdamse Schie is de lintbebouwing aangetast door kaalslag t.b.v. van een eertijds geplande weg die van het Stoopwegkwartier naar Schiedam zou lopen.
Karakteristiek voor de lintbebouwing zijn de smalle percelen haaks op de straat. Dit patroon wordt alleen ter plaatse van en rond de Hervormde Kerk onderbroken. Het lint verdikt zich hier en de Dorpsstraat splitst zich plaatselijk in de vorm van een ring om de kerk, die aan de noordzijde de Schie raakt.

De Kerk vormt zowel in het patroon van de lintbebouwing als in het silhouet van Overschie het belangrijkste hoofdmoment.

De bebouwing in het lint kent grote onderlinge verscheidenheid in stijl, een van de kenmerken van een historisch gegroeide kern, het naast elkaar voorkomen van bouwwerken uit verschillende stijlperioden.

Een tweede accent in de bebouwing van het lint wordt gevormd door de R.K. Kerk.
In het patroon van het lint past hij wel in de heersende perceelstructuur, maar onderscheidt zich hier, evenals in het silhouet door zijn grotere maat; in het silhouet speelt bovendien zijn toren een belangrijke rol.

Structuur van het landelijke gebied

Het onbebouwde deel van het plangebied valt uiteen in een driehoekvormig gedeelte ten westen van de Delftse Schie dat tot de Oost-Abtspolder behoort en een gebied aan de andere zijde van de Schie tot aan de Rijksweg.

Zuidoosthoek Oost-Abtspolder

Het driehoekige zuidoostelijke deel van de Oost-Abtspolder gelegen in de bocht van de Delftse Schie is ongeveer het enige niet opgespoten gedeelte van deze polder. Mede dank zij de geisoleerde ligging, heeft het een extensief gebruik; het bestaat geheel uit weiland en heeft alleen het Veerhuis - tegenover de monding van de Rotterdamse Schie - als bebouwing. Langs de Delftse Schie loopt het Jaagpad; de Kethelsekade. Zoals in 3.1.1. Historische bebouwing is beschreven, vormt dit open landelijke gebied een essentieel onderdeel van het ruimtelijk beeld van Overschie.

Gebied tussen Delftse Schie en Rijksweg 13

Dit gebied kent in tegenstelling tot het hiervoor beschrevene een veel intensiever gebruik; langs de Delftweg liggen oude boerderijen en buitenhuizen en ook enige industriële complexen, welke laatste het karakter van dit gebied dreigen aan te tasten. Het ruimtelijk beeld van het gebied is te omschrijven als open aan de oostzijde (Rijkswegzijde) met een structuurbepalende landelijke occupatiedrager langs de Delftweg.

Historische ontwikkeling Overschie – Beleidsplan Overschie-Dorp

Vanuit het ruimtelijk ordeningsprincipe van de 'compacte stad' werden de randvoorwaarden beschreven voor ingrepen in de stedenbouwkundige structuur, waarbij voor de historische kern van Overschie en het aangrenzende landelijk gebied de volgende kwaliteiten en kwaliteitseisen worden geformuleerd:

* Historische kernen
De historische kernen van Overschie, Hillegersberg en Terbregge zijn belangrijke hoekstenen in het rijke woonmilieu dat Rotterdam-Noord overwegend bezit. Samen met de historische land- en waterwegen vormen ze de basis van de structuur van het plangebied. De belevingswaarde van deze historische structuurdragers stijgt uit boven het locale; ze zijn naast elementen van een goed woonmilieu ook van recreatief belang voor een gebied groter dan het plangebied.
Het is van wezenlijk belang, dat deze kernen en oude wegen hun onderling verschillende karakteristieke trekken en daarmee hun waarde behouden. Op plaatsen waar de waardevolle eigenschappen verloren zijn of dreigen te gaan, dienen deze zo mogelijk hersteld dan wel zoveel mogelijk behouden te worden. Hierbij wordt niet alleen gedacht aan restauratie, maar zeker ook aan nieuwbouw, welke qua verschijningsvormen en functie past in het historisch stedelijk weefsel. Om het zinvolle behoud van deze karakteristieke stedelijke milieus zoveel mogelijk te kunnen waarborgen, dienen voor deze gebieden de vigerende stedebouwkundige plannen bijgesteld, dan wel vernieuwd te worden.

* Landschappelijke elementen
Door historische ontwikkeling bezit het structuurplan-gebied nu een aantal geleidelijke overgangen tussen stad en platteland. Dit is vooral te danken aan de wijze waarop de stedelijke uitbreidingen aangepast werden aan het oude agrarische landschapspatroon van langgerekte occupatiedragers die de plattelandskernen onderling verbonden. Met name zijn dit:
-de Rotte
-Overschiese Kleiweg
-Delftse Schie
-Hoge Limiet/Ringdijk
-Straatweg/Grindweg
Deze landschappelijke elementen zijn door hun eigen karakteristiek (profiel, maat, schaal van bebouwing) en eraan gekoppelde elementen, zoals de Bergse Plassen, Park Zestienhoven en de historische kernen, bepalend voor de ruimtelijke structuur van het plangebied.

Ingrepen, welke raken aan deze elementen, zullen zodanig moeten worden vormgegeven, dat de structurerende werking van deze elementen wordt behouden en zo mogelijk wordt vergroot, hetgeen ten goede komt aan de kwaliteit van zowel het te ontwikkelen stedelijk milieu als aan dat van het gehele stadsdeel.

Beleidsplan Overschie-Dorp

Een doorstart voor de bochtafsnijding in nieuwe omstandigheden

Vanaf 2005 werd het thema vervoer over water actueel en werd de planvorming rond de bochtafsnijding opnieuw opgepakt. De Provincie Zuid-Holland ging ermee aan de slag en liet een aantal variantenstudies doorrekenen, waarbij reistijdwinst en schaalvergroting de positie van de binnenscheepvaart zouden moeten gaan bevorderen. Het werd een lastige opgave.

Er is naarstig gerekend aan het effect van een verlenging van 70 naar 75 meter van de (al) verlengde Hagenaars, de typerende vrachtschepen op de Schie. Maar wie de binnenschippers zelf sprak, hoorde dat zij op zo'n verlengd schip niet langer alleen mochten varen. Schaalvergroting kostte dus meer dan het opleverde. De AVR, die het Haagse huisvuil dagelijks naar Rotterdam vervoert, paste de afmeting van de containerschepen in het laatste decennium van de 20e eeuw al wijselijk aan, zodat zowel de bocht als de Hoge Brug gemakkelijk gepasseerd kan worden.

Aanpassing van de Hoge Brug zelf is geen onderdeel van dit nieuwe plan. De doorvaartbreedte (7,80 meter) van dit rijksmonument en ook de beperkte diepgang is voor de verladers knelpunt nummer één. Daarom is in de Provinciale Nota Vaarwegen vastgesteld dat verbreding van de Hoge Brug na realisering van de bochtafsnijding noodzakelijk wordt.

Open Hoge Brug met schip – 1981

Na aanleg van het 800 meter lange kanaal, waarop harder mag worden gevaren, sluit dit aan op het laatste stuk van het vaartraject, de Delfshavense Schie (met acht bruggen en twee sluizen), dat naar de Nieuwe Maas voert. Juist op dat deel van het traject geldt een lagere maximum snelheid voor het scheepvaartverkeer, naast wachttijden in verband met de spitssluitingen van de bruggen. En niet in de laatste plaats vormt de beperkte diepgang op dit traject een belemmering, waardoor het laadvermogen van de schepen maar ten dele kan worden benut.

Waren de groeiprognoses voor het goederenvervoer over de Schie al optimistisch, voor het afvaltransport lijkt de wens de vader van de gedachte te zijn geweest. Aangenomen werd dat het transport van huishoudelijk afval over water tot 2040 zou verdubbelen; dat lijkt vooralsnog niet reëel. Nu bijna 10 jaar later zijn de groeiperspectieven voor de binnenvaart op de Schie sterk geslonken.

De doelstelling: bevordering van de binnenscheepvaart door schaalvergroting, berust op een verouderd concept, waar de sector zelf en de investeerders al lang niet meer in geloven. De veiligheid op het water en de milieuvoordelen zijn niet aantoonbaar en aannemelijk gemaakt. Nut en noodzaak zijn niet duidelijk gemaakt en de maatschappelijke kosten zijn aanzienlijk. De begroting bedraagt in werkelijkheid een veelvoud van waarmee gerekend is en is deels nog steeds onzichtbaar. Welke lasten voor de gemeente zijn, en of daar budget voor is, is nog onbekend.

De Provincie als regisseur van het proces

Op 25 juni 2014 werd door Provinciale Staten van Zuid-Holland het Provinciaal Inpassingsplan Bochtafsnijding Delftse Schie vastgesteld. Daarmee werden de bevoegdheden van de gemeente Rotterdam overgenomen door de Provincie. De daaraan voorafgaande spreiding van verantwoordelijkheden had voor alle betrokkenen tot een onoverzichtelijke situatie geleid. Ook dan blijft echter veel onduidelijk door nog af te sluiten samenwerkingsovereenkomsten en uitruil van gronden tussen provincie en gemeente.

In het Provinciaal Inpassingsplan is de waterparagraaf summier. De unieke status van de Schie en de Oost-Abtspolder blijft onderbelicht.

3.2.2 Cultuurhistorie en archeologie

Het plangebied is momenteel een vrijwel geheel open weidegebied met een gedeeltelijk intacte topografie uit de Late Middeleeuwen. Het grootste gedeelte van het gebied is laaggelegen, tot wel 2,5 meter beneden het peil van de Schie. Aan de zuidwestzijde is langs de Schie enige bedrijfsbebouwing.

In de bocht van de Schie, tegenover de monding van de Rotterdamse Schie

staat nog het oude 18e eeuwse Veerhuis op de Kethelsekade (zie figuur 10). (BOOR, 2006).

4.3.2 Landschap, archeologie en cultuurhistorie

In 2006-2008 is door BOOR (Bureau Oudheidkundig Onderzoek van Gemeentewerken Rotterdam) in het plangebied en voor het eiland dat ontstaat een bureauonderzoek en een verkennend inventariserend veldonderzoek door middel van grondboringen uitgevoerd.

In totaal zijn verspreid over het plangebied 207 boringen gezet. Verspreid over het plangebied zijn in totaal vijf vindplaatsen benoemd (zie bijlage 2 voor meer gedetailleerde kaart)

Samenvatting:

· landschap, archeologie en cultuurhistorie:

de kans is groot dat bij de herinrichtingwerkzaamheden in het kader van de bochtafsnijding archeologische waarden verstoord worden.

Wanneer bij de werkzaamheden verstoring plaatsvindt, zullen verstoorde archeologische waarden voorafgaand aan de planrealisatie worden opgegraven en gedocumenteerd.

M.e.r.beoordeling en cultuurhistorie

Het Hoogheemraadschap Delfland verwijst voor het definiëren van het maatschappelijk belang naar de Provincie. Dat past in de bestuurlijke traditie. Bescherming van cultuurhistorische waarden behoort niet tot de reglementaire taken van het hoogheemraadschap, maar het bezit wel een ruime hoeveelheid roerend en onroerend erfgoed van cultuurhistorisch belang. In de periode 2010-2015 wordt geïnventariseerd welke objecten van cultuurhistorisch belang zijn. Op basis van de resultaten wordt een discussie gestart over te formuleren richtlijnen hoe Delfland zal omgaan met deze objecten nadat zij hun waterstaatkundige functie hebben verloren. Met de landschappelijke impact van waterstaatswerken, zoals dijken en slotenpatronen zal bij de realisatie van projecten zorgvuldig worden omgegaan, als zij een waardevol onderdeel zijn van het landschap.

De watervergunning voor de bochtafsnijding toetst op waterkwaliteit, waterveiligheid (droge voeten) en technische uitvoerbaarheid, zij het binnen de kaders van de Provincie: de doelstelling is versmald en ingeperkt.

Zie ook interview W. Kuijken, Een nieuw Deltaplan, (NRC, 30 augustus 2014).

EEN GESPANNEN RELATIE: BOCHTAFSNIJDING EN CULTUREEL ERFGOED

Alles van waarde is weerloos- Lucebert

De nadelige gevolgen voor het cultureel erfgoed en landschapsbeeld zijn in het besluitvormingsproces over de Bochtafsnijding buiten beeld gebleven. De cultuurhistorische betekenis- en de belevingswaarde van het gebied kwam bij de maatschappelijke kosten-batenanalyse niet aan de orde.

In het hele besluitvormingsproces is er echter één opmerkelijk moment, waar de weging van (stedelijke) omgeving en te bouwen object, onderwerp is van beraadslagingen onder deskundigen: de bouw van de nieuwe noordelijke brug (die nodig is om het nieuw te vormen eiland te ontsluiten), kwam op 6 maart 2013 e.v. aan de orde in de Welstandcommissie van Rotterdam. Het verslag wordt hier ingelast:

Beraadslaging in eerste aanleg:

Uitgangspunten … "het bestaansrecht van een gebouw (object) niet alleen ligt in hoe het functioneert voor het doel waarvoor het wordt gebouwd, maar ook in de betekenis die het heeft in zijn (stedelijke) omgeving. Dat criterium ligt ten grondslag aan de bezwaren die de commissie heeft tegen deze brug op deze locatie.

Motorschip Zagri 11 neemt, geladen met zand, de bocht in de Schie

Het is niet goed voorstelbaar dat een eeuwenoude watergang, een rivier waaraan Overschie haar naam ontleent, door een langzaam-verkeerbrug tot een binnenwater wordt gereduceerd dat alleen bereikt kan worden door een sloep. Je zou mogen verwachten dat de belangenafweging tussen civieltechnische eisen en de historische context van Overschie anders gewogen zou worden. De balans lijkt verschoven naar het rationele ten nadele van de moeilijker meetbare cultuurhistorische waarden. De commissie vraagt zich af of een bredere kolk geen soelaas zou kunnen bieden, of dat er een ponton wordt ingezet als verbinding tussen vaste wal en het nieuwe eiland."

Beraadslaging in tweede aanleg:

"De commissie blijft bij haar standpunt dat het niet goed voorstelbaar is, dat een eeuwenoude hoofdwatergang waar het dorp Overschie haar naam aan ontleent, door een langzaam-verkeerbrug gereduceerd wordt tot een binnenwater."

In de nabespreking heeft de commissie in meerderheid zich echter bij deze realiteit neergelegd en besloten zich te richten op de vormgeving van de brug en de inpassing van de brug in het landschap:

"De landschappelijke inpassing overtuigt nog niet."

In het Provinciaal Inpassingsplan van de Provinciale Staten van Zuid-Holland d.d. 25 juni 2014, wordt de discussie als volgt afgerond: "Er is geen sprake van aantasting van cultuurhistorische waarden aangezien de nieuwe vaarweg en brug landschappelijk en cultuurhistorisch worden ingepast."

Maar is de Schie zelf – zoals de Welstandscommissie in eerste aanleg aangaf - niet juist de kern van het te beschermen cultuurhistorisch erfgoed?

Delftse Schie met schip, achtergrond dorp met Grote Kerk

DE VERGETEN PARAGRAAF:

WAT IS DE CULTUURHISTORISCHE EN LANDSCHAPPELIJKE WAARDE, DE MAATSCHAPPELIJKE BETEKENIS EN DE HERINNERINGS- EN BELEVINGSWAARDE VAN HET GEBIED?

De historicus Simon Schama publiceerde in 1995 een invloedrijk boek over de waarde van cultuurlandschappen, getiteld 'Landschap en Herinnering'. Het belangrijkste thema van dit boek is, dat waterlopen en landschappen, die bijna altijd het resultaat zijn van menselijk ingrijpen, belangrijke cultuurdragers van onze geschiedenis zijn.

Hoe kijken we naar het historisch landschap, waarin de zichtlijnen langs kreekruggen, polders, scheepvaartverkeer en bebouwing (voor degenen die het kunnen lezen) nog steeds begrijpelijk zijn?

Hoe ervaren mensen het passeren van vrachtschepen in de bocht van de Schie? En hoe groot is de verwondering wanneer zij bij de Hoge Brug, met uitzicht op de Oost-Abtspolder, moeten wachten op de passage van een schip door de smalle opening? Dat is het moment om het verhaal te vertellen.

De Schie, de scheepvaart en de Oost-Abtspolder

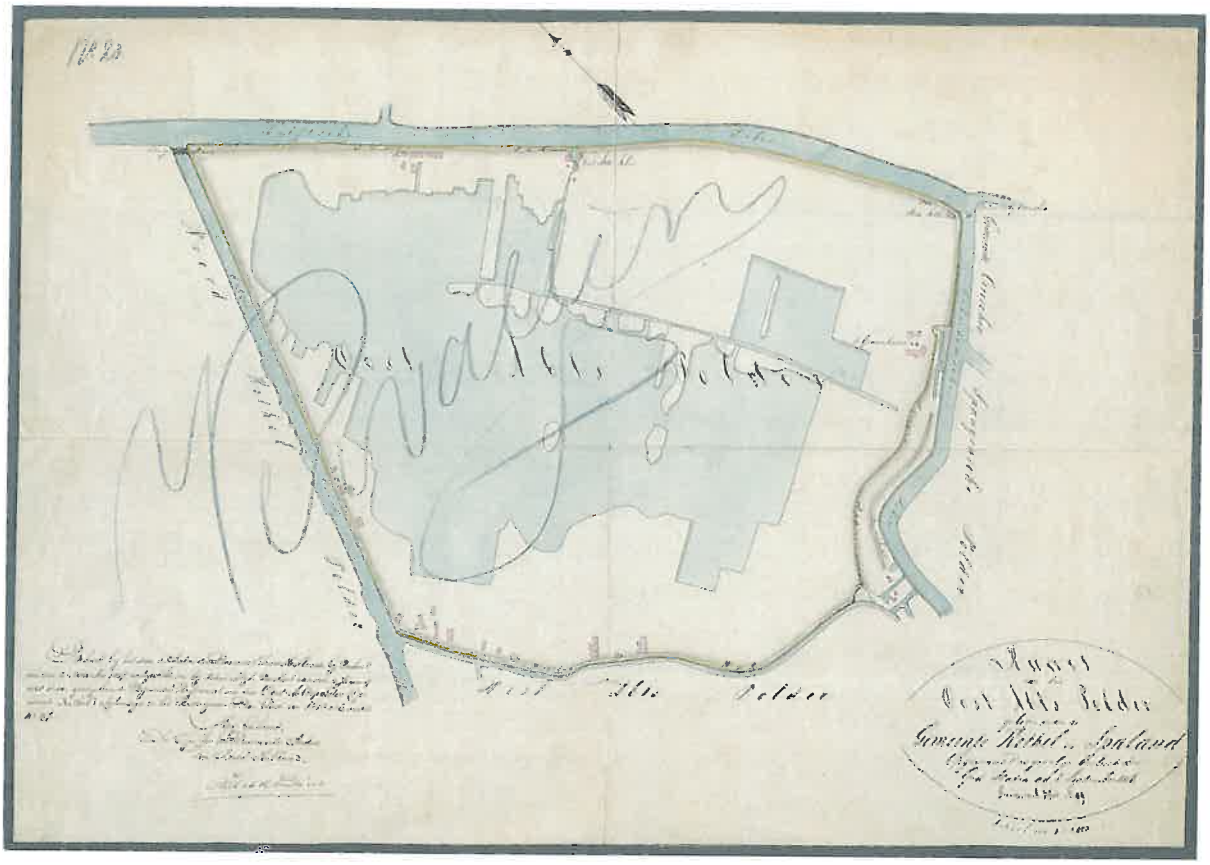

Grens- of schetskaart behorend bij het bijzonder reglement van de Oost-Abtspolder, 1876, Archief HH Delfland

fig.2: Kreekruggen bij Overschie.
(bronnen: Bodemkaart 1:50.000,
Geologischekaart 1:50.000).

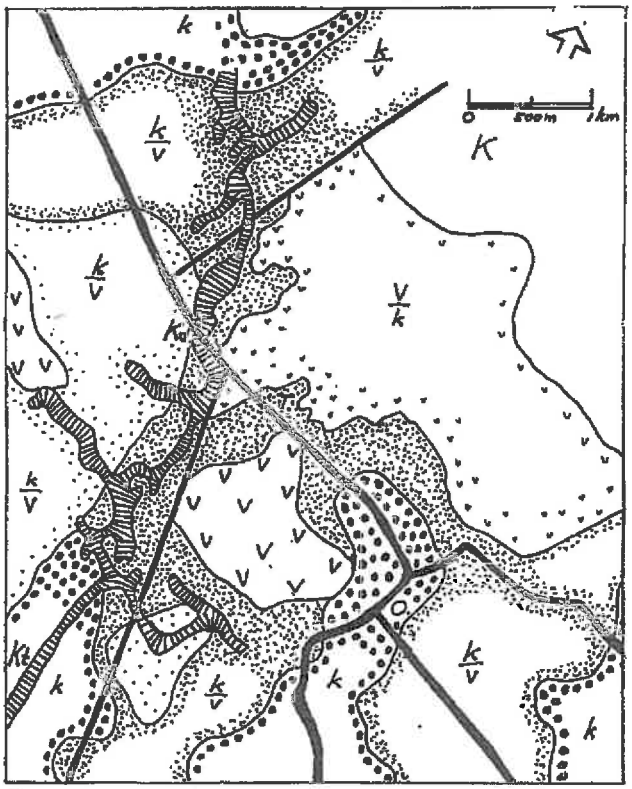

De Tempel

Het gemanoeuvreer van de vrachtschepen door de bocht van de Schie verwijst rechtstreeks naar de schepen uit het verleden die met veel minder hulpmiddelen deze passage moesten nemen. Dat gelaveer door de bocht van imponerende schepen en het voorsorteren voor de Hoge Brug vinden mensen nog steeds fascinerend. Dan kun je aanhaken met hoe dat eeuwenlang is gegaan dankzij technisch vernuft en vakmanschap.

Door de natuurlijke bochten in de Schie moeten schepen wel snelheid terugnemen en met beleid aanvaren. Dat veiligheidsprincipe gebruiken we overal bij wegen door rotondes aan te leggen of door het maken van wegversmallingen. De Hoge Brug heeft de tand des tijds door de kenmerkende bochten in de Schie kunnen doorstaan.

Versmallingen en bochten waren ook uiterst bruikbaar als strategische plaatsen voor tolhuizen en veren, en daarmee een belangrijke inkomstenbron voor de beheerders van deze plaatsen.

Bij het Veerhuis liggen de rolpalen, waarmee de trekschuiten door de bocht werden geholpen. Het jaagpad langs de Kethelse kade heeft een nieuwe, vergelijkbare functie gevonden: al meer dan een eeuw in gebruik bij Delftse roeiers die, op de fiets begeleid, de bocht nemen.

De Oost-Abtspolder heeft zijn contouren behouden en is een van de oudste bemaalde, intacte polders, waar grote hoogteverschillen (meer dan 5 meter) in een klein gebied worden overbrugd. Dit relatief kleine poldertje is sinds de 12e eeuw nooit bebouwd, opgehoogd, heringedeeld of met zwaar materieel bewerkt. De oorspronkelijke structuur en grondpatronen zijn bewaard gebleven. In de zuidwesthoek staan elzenbosjes in drassig gebied. Archeologische resten liggen als bulten in het landschap. Het is doorleefd gebied; het geheugen ligt erin besloten.

Wandkleed Ontzet van Leiden van Joost Jansz. Lanckaert - Museum De Lakenhal Leiden

De herinneringswaarde van het landschap

Een uniek voorbeeld van het strategisch gebruik van de Schie en het omringend gebied is afgebeeld op een iconische afbeelding van het Ontzet van Leiden; het wandkleed van Joost Jansz. Lanckaert hangt in Museum De Lakenhal. Daarop is te zien dat de dijken na afloop van het oogstseizoen zijn doorgestoken (met toestemming van Johan van Oldenbarneveldt) en het lage land in de polders onder water staat. De ongeregelde troepen van Willem van Oranje (watergeuzen) stomen vanuit Brielle langs Overschie op richting Leiden om het beleg van de stad door de Spanjaarden te beëindigen. Voor de lokale bevolking was dit door de plunderingen een bijzonder zware periode, die door de verzilting van het land nog lang voelbaar was.

Op het wandkleed is de geschiedenis afgebeeld van de bevrijding van Holland door de kracht van het ons omringende water te ontketenen.

Ansichtkaart naar aanleiding van 350 jarig bestaan Hoge Brug –september 2012

Diverse schepen in de bocht voor de Hoge Brug

Veerhuis met roeiers – foto Nationaal archief

De belevingswaarde van het landschap

De resten van 's Gravenhuize/ Hof van Cyrene zijn grotendeels door de Provincie afgevoerd. De oude Schiekade is nu nog onaangetast. De weiden zijn begraasd door koeien, zoals dat eeuwenlang gebeurde. Dat beeld is zeldzaam geworden. Het gebied staat geregistreerd als 'weidepark'.

De Oost-Abtspolder wordt door wandelaars en fietsers gewaardeerd om wat het is: eeuwenoud Hollands cultuurlandschap, dat op wonderbaarlijke wijze als een vergeten enclave aan de rand van de stad bewaard is gebleven.

Oost-Abtspolder, verveende en voor vervening vatbare percelen land in de Oost-Abtspolder, 1808, Archief HH Delfland

De maatschappelijke betekenis

Oostelijk van de Schie is een plassengebied, ontstaan door de turfstekerijen. Deze brandstof en de transportmogelijkheden over de Schie waren een belangrijke voorwaarde voor de bloei van Delft. Ook werd intensief van de Schie gebruik gemaakt voor transport van en naar de industrie in de regio Schiedam/Delfshaven. Voor de boerderijen werd met behulp van veren zuivel vervoerd en werd vee voor de slacht overgezet.

Alle elementen bevinden zich nu nog in de oorspronkelijke context: "Zo is de kern van Overschie omringd door een aantal gebieden die allen een aspect uitdrukken van haar bestaansvoorwaarden." (Beleidsplan, 1981)

Generaties lang woonden en wonen hier beurtschippers en verladers en was de werkgelegenheid en economische ontwikkeling nauw verbonden met de Schie.

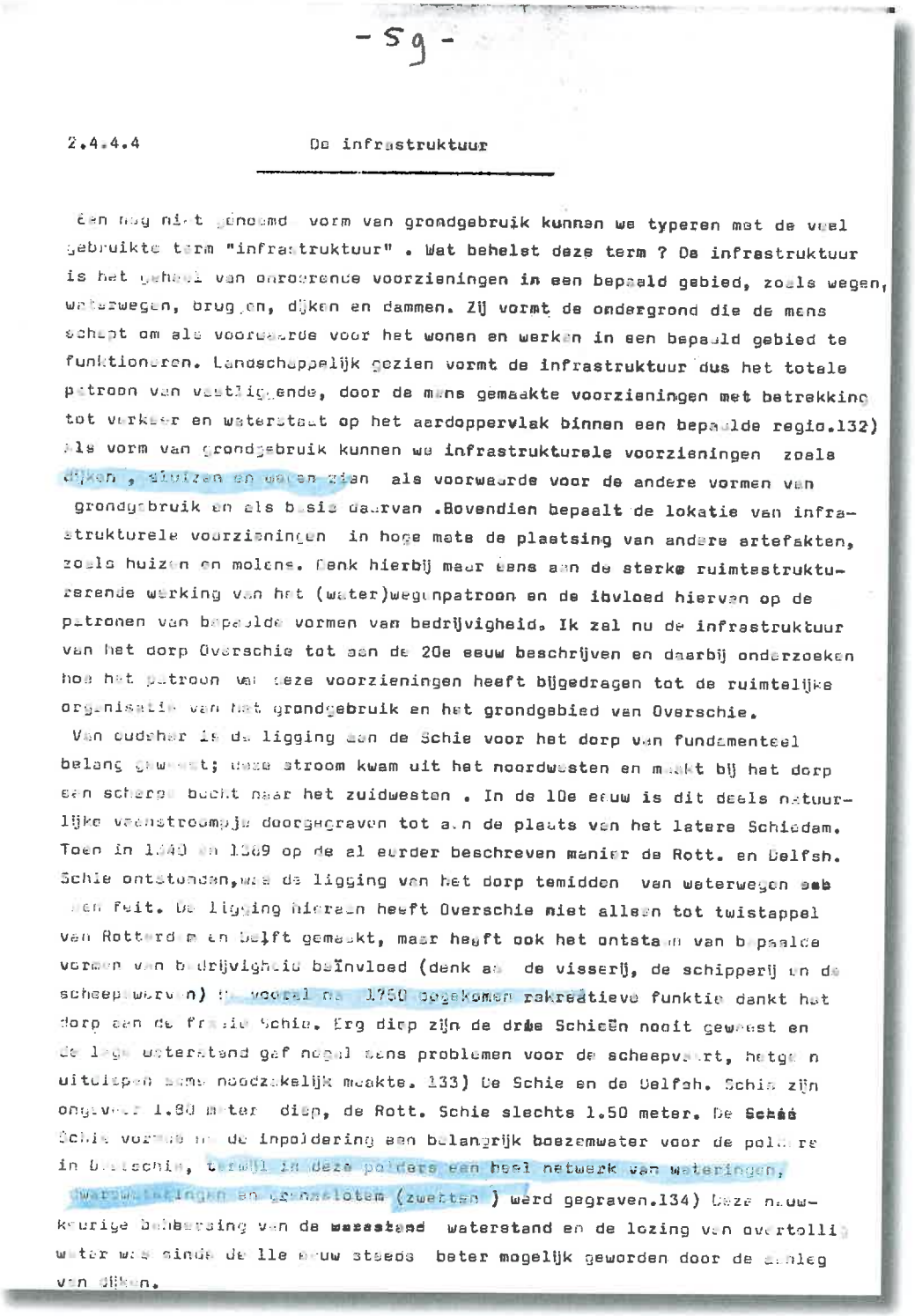

- 59 -

2.4.4.4 De infrastruktuur

Een nog niet genoemde vorm van grondgebruik kunnen we typeren met de veel gebruikte term "infrastruktuur" . Wat behelst deze term ? De infrastruktuur is het geheel van onroerende voorzieningen in een bepaald gebied, zoals wegen, waterwegen, bruggen, dijken en dammen. Zij vormt de ondergrond die de mens schept om als voorwaarde voor het wonen en werken in een bepaald gebied te funktioneren. Landschappelijk gezien vormt de infrastruktuur dus het totale patroon van vastliggende, door de mens gemaakte voorzieningen met betrekking tot verkeer en waterstaat op het aardoppervlak binnen een bepaalde regio.132) Als vorm van grondgebruik kunnen we infrastrukturele voorzieningen zoals dijken , sluizen en wegen zien als voorwaarde voor de andere vormen van grondgebruik en als basis daarvan .Bovendien bepaalt de lokatie van infrastrukturele voorzieningen in hoge mate de plaatsing van andere artefakten, zoals huizen en molens. Denk hierbij maar eens aan de sterke ruimtestrukturerende werking van het (water)wegenpatroon en de invloed hiervan op de patronen van bepaalde vormen van bedrijvigheid. Ik zal nu de infrastruktuur van het dorp Overschie tot aan de 20e eeuw beschrijven en daarbij onderzoeken hoe het patroon van deze voorzieningen heeft bijgedragen tot de ruimtelijke organisatie van het grondgebruik en het grondgebied van Overschie.

Van ouds her is de ligging aan de Schie voor het dorp van fundamenteel belang geweest; deze stroom kwam uit het noordwesten en maakt bij het dorp een scherpe bocht naar het zuidwesten . In de 10e eeuw is dit deels natuurlijke vaarstroompje doorgegraven tot aan de plaats van het latere Schiedam. Toen in 1340 en 1389 op de al eerder beschreven manier de Rott. en Delfsh. Schie ontstonden,was de ligging van het dorp temidden van waterwegen een feit. De ligging hieraan heeft Overschie niet alleen tot twistappel van Rotterdam en Delft gemaakt, maar heeft ook het ontstaan van bepaalde vormen van bedrijvigheid beïnvloed (denk aan de visserij, de schipperij en de scheepswerven) En vooral na 1750 gekomen rekreatieve funktie dankt het dorp aan de fraaie Schie. Erg diep zijn de drie Schieën nooit geweest en de lage waterstand gaf nogal eens problemen voor de scheepvaart, hetgeen uitdiepen soms noodzakelijk maakte. 133) De Schie en de Delfsh. Schie zijn ongeveer 1.80 meter diep, de Rott. Schie slechts 1.50 meter. De ~~Schie~~ Schie vormde na de inpoldering een belangrijk boezemwater voor de polders in Overschie, terwijl in deze polders een heel netwerk van wateringen, doorsnijdingen en gemaaltem (zwetten) werd gegraven.134) Deze nauwkeurige beheersing van de ~~waterstand~~ waterstand en de lozing van overtollig water was sinds de 11e eeuw steeds beter mogelijk geworden door de aanleg van dijken.

In 1978 werd door Kees Terwan een milieu-geografische scriptie geschreven, waarin de relatie tussen Schie, landschap en bewoners centraal staat

DE SCHIE EN DE FAMILIE KOOL

In 1900 start Pieter Kool ter hoogte van de Hoge Brug een beurtvaartbedrijf. Hij startte het bedrijf in een tijd waarin Overschie zich volop ontwikkelde van een plattelandsgemeente tot een gemeente waarin steeds meer (industriële) bedrijvigheid ontstond. De polders rondom het dorp waren zo goed als allemaal verveend en drooggemaakt, de boerenstand floreerde dankzij de spoeling van de Schiedamse jeneverindustrie, scheepswerven en houtzaagmolens werden opgericht. En dat allemaal en voornamelijk dankzij de waterwegen rondom Overschie, die cruciaal waren in dat proces.

Pieter Kool was de 13e generatie van het geslacht Kool woonachtig in Overschie. Een geslacht teruggaand tot de 15e eeuw. Het bedrijf groeide en verhuisde van de Hoge Brug later naar een pand meer richting Grote Kerk, aan de Schiezijde. Daar was de mogelijkheid om de, inmiddels, meerdere schepen van de firma aan te leggen. Er was ook een loods gebouwd voor de opslag van goederen.

Delfshavense Schie vanaf Hoge Brug met links beurtschip van Pieter Kool
(kleurenansicht van rond 1910)

Na verloop van tijd breidde het bedrijf, waarin inmiddels ook 4 zonen van Pieter werkzaam waren, zich verder uit tot een expeditie- en transportbedrijf. Tot in de jaren zestig waren de

schepen onderdeel van de bedrijfsvoering. Zonder de Schieën was dit bedrijf nooit zo ontwikkeld als nu is gebeurd. De vrachtwagens en het wegtransport zijn slechts een logisch vervolg geweest van de ontwikkelingen die de jaren zestig en zeventig kenden: ontwikkeling van de Spaanse Polder, aanleg van een steeds beter en groter wegennet, de groei van welvaart en ontwikkeling van Nederland. Begin jaren '70 werd het bedrijf, tot dan nog steeds gevestigd aan de Schie in de Dorpsstraat, verkocht bij gebrek aan opvolging.

Inmiddels is ondergetekende als 15e generatie nog steeds woonachtig in Overschie. Geboren boven het bedrijf van mijn opa en vader met zijn broers, ben ik opgegroeid aan de Schie en in het oude deel van Overschie, waar de Schie zo'n groot deel van uitmaakt. Inmiddels ben ik zelfs in de gelukkige omstandigheid om mijn eigen bedrijf te vestigen in het voormalige graanpakhuis van landbouwcoöperatie Ons Belang, nu Vlasfabriek geheten. Dagelijks uitkijkend over de Schie en de bocht naar Delft in de Delftse Schie geniet ik van deze bedrijvigheid en weet ik als geen ander dat met de voortgang van de plannen van de bochtafsnijding het allerlaatste stuk van het oorspronkelijke Overschie verdwijnt. Met het deels afdammen en dempen van de Rotterdamse Schie, met het ontwikkelen van de Spaanse Polder, Noord-West en het terrein van Rotterdam Airport en de omsluiting door de snelwegen A13 en A20 is Overschie compleet ingesloten, behalve het stuk Schie langs de oude kern van Overschie. De bochtafsnijding zal dit stuk Schie laten verworden tot een stil stuk water, waarmee alle levendigheid in de zogenaamde voortgang en vaart der volkeren uit dit laatste stuk oorspronkelijk Overschie verdwijnen zal.

Leo Kool

Historische lintbebouwing en bewoners

Overschie heeft zijn authenticiteit letterlijk generaties lang behouden. In de Overschiese dorpskern en langs de Schie liggen in de historische lintbebouwing een groot aantal monumenten en beeldbepalende panden. Een aantal daarvan heeft of had een directe functie bij de afwikkeling van het scheepvaartverkeer op de Schie: het Veerhuis, de Hoge Brug zelf met het ernaast gelegen brugwachtershuis. De andere monumenten en beeldbepalende panden geven een beeld van de geleidelijke economische ontwikkelingen door de eeuwen heen. De Randstedelijke ontwikkelingen zijn af te lezen aan industriële gebouwen en scheepswerven. Voorspoed in de 19e eeuw leidde ook tot meer luxe stadsontwikkeling en buitenplaatsen. Het zicht op de oever vanaf de Schie en het jaagpad is aangemerkt als waardevol dorps-/stadsgezicht. Zie DBNL, Overzicht van monumenten in Nederland, Zuid-Holland, Overschie.

De bevolking is geworteld en Rotterdams weerbarstig: er is dringend behoefte aan werkgelegenheid en stadsverbetering. Het historisch besef is groot: karakteristieke patronen in de lintbebouwing langs de Schie zijn nog steeds herleidbaar tot de oorspronkelijke bedrijvigheid. "De meerwaarde van dit historisch gege-

ven vertaalt zich in de zorg van bewoners en instellingen voor behoud en beheer van huizen en kerkgebouwen" (A. Steekelenburg: Onder de rook van een stad; 1979).

Schie met jaagpad

De herinnerings- en belevingswaarde voor bewoners en bezoekers

De bevolking is ook nuchter: aan opleuken heeft men een hekel. Het is geen decor van oude huisjes met nepgevels en bruggen op onbegrijpelijke plaatsen over romantische watertjes. Waterlelies in het vaarwater van de Schie? Wie verzint zoiets en waarom blijft dat plan in stand? Omvorming van de Schie tot recreatieve waterloop, zal leiden tot verrommeling van de waterkanten. Wanneer de toegang tot de dorpskern via de bocht van de Schie wordt geblokkeerd door een nieuwe lage brug, zal dat leiden tot een heel andere prioriteit en ondermijning van bewonersinitiatieven.

Rotterdammers zijn trots op hun geschiedenis als haven- en werkstad. Kenmerkend voor de stad is – anders dan bij voorbeeld in Amsterdam, waar het centrum een afspiegeling is van de welvaart in de Gouden Eeuw – dat de historische en economische ontwikkeling van Rotterdam juist aan de randen van de stad is te vinden. En dan vooral aan de westrand, met een steeds verdere uitbreiding tot aan de Maasvlakten toe. Het levert een caleidoscopisch beeld op van de industriële ontwikkeling.

Niet alleen Rotterdammers willen die geschiedenis echt beleven. De Havendagen zijn een succes en de grote cruiseschepen liggen weer voor Hotel New York. Om het historisch karakter van de stad goed te beleven voldoen sloepjes en lage toeristische rondvaartboten niet. Dan mis je een dimensie.

Zeker op de Schie, waar – anders dan op de Rotte - spelevaren geen onderdeel uitmaakte van de historische functie van de vaarweg, is voor een authentieke belevenis iets anders nodig. Regelmatig varen zomers historische klippers, sleepboten en klassieke vrachtschepen door de bocht van de Schie op weg naar Delft. 's Winters als het vriest, houdt een ijsbreker de vaarweg vrij van ijsvorming. En in december meert de stoomboot af achter de Grote Kerk Overschie, op de plek die ooit aan de heilige Nicolaas was gewijd.

Schippers van vrachtschepen zochten een uitweg uit de slechte financiële situatie en vonden een nieuwe toekomst voor hun schepen. De klassieke vrachtschepen, die nu al een aantal jaren worden ingezet voor fiets-/vaarvakanties, zijn een succes. Daarmee beleef je pas echt de dimensies van de vaarweg met bijbehorend gemanoeuvreer door bruggen en bochten langs historisch landschap.

De Waterstad vaart door de Hoge Brug

Brugwachtershuis Hoge Brug

In dat alles past de Hoge Brug met brugwachtershuis als waterstaatkundig kroonjuweel.

Het Erfgoedhuis Zuid-Holland wil meer bekendheid geven aan de geschiedenis van de trekvaarten en de trekschuit. Met de aan te leggen natuurvriendelijke oevers, beplanting en de te bouwen vaste langzaamverkeerbrug ontstaat een vreemd kontrast.

De Schie – met vertakkingen - neemt als vaarweg een bijzondere positie in: honderden jaren ouder dan de meeste trekvaarten en de bepalende functie was de vrachtvaart. Kenmerkend voor de historische ontwikkeling is het eeuwenlang getouwtrek tussen de omringende steden vanwege de strategische ligging van Overschie op het knooppunt van vaarwegen.

Delftse Schie met R.K.-kerk en links Veerhuis met rolpalen

EEN NIEUW WETTELIJK KADER VOOR CULTUREEL ERFGOED

Van Monumentenwet naar Erfgoedwet en Omgevingswet

Aanleiding voor de totstandkoming van de nieuwe Erfgoedwet en de Omgevingswet is het onvoldoende beschermende kader van de huidige Monumentenwet. Met de Erfgoedwet wordt beoogd het grote maatschappelijke belang van een zorgvuldige omgang met de verschillende typen erfgoed in ons land te onderstrepen.

"De afgelopen decennia is er een ontwikkeling geweest in het denken over de waarde van ons cultureel erfgoed. Naast een veelal door experts bepaalde (kunst- en architectuur)historische benadering, hebben in de samenleving vooral de sociaal-maatschappelijke betekenis, de herinnerings- en belevingswaarde en de economische waarde van erfgoed, aan belang gewonnen." (Memorie van Toelichting, Ontwerp Erfgoedwet, Hoofdstuk 2, p.10)

Hoewel de wetgever hier dus erkent dat er sprake is geweest van een ontwikkeling in het denken over wat waardevol erfgoed is, leidt dit niet tot herdefiniëring van de criteria voor aanwijzing van cultureel erfgoed. De Monumentenwet 1988 is gericht op het behoud van onroerend erfgoed en de aanwijzingscriteria zijn voldoende onderscheidend "en algemeen om vernieuwingen in het denken over waardering van ons cultureel erfgoed in dat aanwijzingsbeleid tot uitdrukking te laten komen."

Wel is het volgende nodig: "Kern van het beleid is dat een monument niet als een geïsoleerd te beschermen object wordt gezien, maar vanuit een gebiedsgerichte benadering wordt beschouwd, en dat bij de ontwikkelingen in het ruimtelijke domein vooraf wordt bezien hoe de cultuurhistorische waarden het beste beschermd en benut kunnen worden." (Memorie van Toelichting, idem, p.11)

Om vervolgens af te ronden met: "Het is nu al gebruikelijk om een bescherming als rijksmonument te combineren met een planologische bescherming van de historische omgeving als geheel."

De Memorie van Toelichting op de nieuwe Erfgoedwet concludeert dat de tijd van "Alles van waarde is weerloos", achter ons ligt. Dat stemt hoopvol.

CONCLUSIE

Wat staat ons nu te doen?

In de vergeten paragraaf is naast de cultuurhistorische en maatschappelijke waarde van de historische lintbebouwing langs de Schie, de landschappelijke waarde van Schie en Oost-Abtspolder beschreven. De economische waarde komt in de toekomstvisie aan de orde.

De binnenvaartschepen op de Schie zijn voor bewoners de verbindende schakel met het leven en werken van de voorafgaande generaties. De lokale bevolking is zich hiervan terdege bewust en begrijpt niet dat iets wat zo fundamenteel gevoeld wordt, niet wordt gezien en begrepen. Haal je die scheepvaart weg, dan leidt dat tot vervreemding en onthechting. Voor nieuwe bewoners en bezoekers gaat zo het besef van de cultuurhistorische en landschappelijke samenhang voorgoed verloren.

Zowel de provinciale als de rijksoverheid heeft recent duidelijk in algemene zin aangegeven belang te hechten aan cultureel erfgoed. Tegelijkertijd zijn onder druk van de economische recessie de budgetten voor landschapsbeheer en de bescherming van het historisch erfgoed sterk verminderd. Prioriteit voor investeringen in infrastructurele projecten is in een klein en dichtbevolkt land als het onze verklaarbaar, maar de risico's op een onevenwichtige weging van de 'zachte' waarden zijn groot. Het bewustzijn bij de provincie is in niet mis te verstane woorden uitgesproken; het komt bij het bochtafsnijdingsplan niet tot daden.

Missie Provincie Zuid-Holland:

Op de hele wereld zijn er weinig plekken waar je in een kwartiertje fietsen twintig eeuwen geschiedenis tegenkomt. Zoals hier, in Zuid-Holland.

Een noordelijk uithoekje van het Romeinse rijk, landschapsvormen uit de middeleeuwen, boerennatuur, kunstig aangelegde landgoederen, historische steden, vestingen, bunkers, molens, pakhuizen en kerken... De neerslag van eeuwen menselijke bedrijvigheid; van werken, bidden, dromen, vechten, winnen, verliezen, en telkens steeds weer opnieuw beginnen. Het verhaal van Zuid-Holland.

Al dat erfgoed bij elkaar vormt een immens kapitaal: voor bewoners, recreanten, bedrijfsleven en toeristen.

Als er iemand in Zuid-Holland kan opkomen voor dat erfgoed, dan zijn wij dat. Wij de provinciale bestuurslaag.

Wij bezitten veel kennis van erfgoed. Wij hebben een invloedrijke stem bij de inrichting van de buitenruimte, landschap, natuur en water. Wij kunnen partijen verbinden. We hebben financiële middelen. En we hebben de daadkracht om die - beperkte middelen - na afgewogen keuzes - in te zetten voor het vele erfgoed.

En nog belangrijker dan financiële middelen: we hebben een idee over het doorgeven van ons erfgoed.

Dat idee is: erfgoed beschermen door het beleefbaar te maken. Zorgen dat erfgoed een plek in het hart krijgt. Zorgen dat het een publiek krijgt, fans, vrienden, ambassadeurs, investeerders... energieke partijen, die erfgoed een nieuwe bestemming geven. Blijvend!

Zo maken we van erfgoed erfgoud.

De inpassing van het nieuwe kanaaltracé is beoordeeld op de gevolgen voor de landschappelijke en archeologische waarden. Alleen het volgende wordt in de M.e.r. beoordeling geconcludeerd:

> "- landschap, archeologie en cultuurhistorie:
> de kans is groot dat bij de herinrichtingswerkzaamheden in het kader van de bochtafsnijding archeologische waarden verstoord worden. Wanneer bij werkzaamheden verstoring plaats vindt, zullen verstoorde archeologische waarden voorafgaand aan de planrealisatie worden opgegraven en gedocumenteerd."

De gevolgen voor het landschap en de cultuurhistorie worden genegeerd.

Geen woord ook over de gevolgen voor de bocht van de Schie en het historisch dorpslint. De historische band tussen Overschie en de scheepvaart wordt doorgeknipt. De vaarweg wordt afgewaardeerd en de Schie verwordt, zoals de Welstandscommissie al opmerkte, van een levendig vaartraject tot een stil water. Stil water verzandt en zo verliest alweer een uniek dorpsbeeld aan zeggingskracht.

Winsemius waarschuwde in 2007 voor een volgende generatie misstappen: "de ultieme test voor het ruimtelijk ordeningsbeleid krijgt gestalte dicht bij huis: in de buurten waar mensen wonen en waar de invulling van 'hun ruimte' idealiter aansluit op hun behoeften en kwaliteiten. Zo al ooit geldt hier de volkswijsheid: wie spruitjes zaait, zal spruitjes oogsten."

Waar voor de cultuurhistorische waarde in principe voldoende bescherming is geregeld, is de bescherming van het landschap niet vanzelfsprekend. Nederland is door de mens gemaakt en het is gebruikelijk om noodzakelijke ingrepen in het land zo nodig elders door nieuwe natuur te compenseren. Er is één belangrijke valkuil die daarbij vermeden moet worden: er is een beperkt aantal landschappen die door hun aanwezigheid nog steeds als referentiemateriaal dienen voor de schilderijen uit de Hollandse landschapsschool. Zij hebben daarmee een niet te onderschatten betekeniswaarde voor huidige en toekomstige generaties. Dat krijgt in het besluitvormingsproces onvoldoende aandacht (Bos, E.J., 2014).

Schilderij Jongkind, Overschie bij maneschijn uit het Rijksmuseum

De nieuwe Erfgoedwet biedt de mogelijkheid om cultuurhistorisch landschap en bebouwing in samenhang te beschermen.

Wij vinden het gebied rond de bocht van de Schie om bovenstaande redenen waardevol en zullen het nodige doen om in de nabije toekomst het historisch deel van Overschie, ingeklemd als vergeten enclave tussen Delft, Rotterdam, Delfshaven en Schiedam, inclusief het vaarwater van de Schie en de Oost-Abtspolder, als 'ensemble' onder een beschermend wettelijk kader te brengen.

Voorwaarde daarvoor is wel, dat er geen overhaaste, niet te herstellen, ingrepen in het landschap plaats vinden.

ONZE TOEKOMSTVISIE: EEN NIEUW PERSPECTIEF VOOR DE SCHIE

Nederland heeft niet alleen een reputatie hoog te houden op het gebied van watermanagement en landinrichting. De stedenbouwers werken vanuit de regio Delft/Rotterdam overal ter wereld. De universiteiten van Delft en Rotterdam organiseerden hun samenwerking langs de oude verkeersas (bij de naamgeving werd lang aan verwijzing naar de Schie gedacht).

Voor Overschie werd in 1981 een stedenbouwkundig beleidsplan gemaakt op basis van een integraal plan, uitmondend in de volgende aanbeveling (p.51):

> "Ingrepen, welke raken aan deze (landschappelijke) elementen, zullen zodanig moeten worden vormgegeven, dat de structurerende werking van deze elementen wordt behouden en zo mogelijk wordt vergroot, hetgeen ten goede komt aan de kwaliteit van zowel het te ontwikkelen stedelijk milieu als aan dat van het stadsdeel."

De Schie kan en moet beter benut worden. Daar is dringend behoefte aan. Die doelstelling van de provincie moet overeind blijven. In feite is een kleine koerswijziging nodig. Het gebied net ten zuiden van de Hoge Brug westelijk langs de Delfshavense Schie moet dringend opgeschoond worden. Het zou zo mooi zijn als dan ook de insteekhavens van de Delfshavense Schie beter worden benut en de landtongen een nieuwe bestemming krijgen. Daar is in 2002 al eens een inspirerende visie voor geschetst door stedenbouwkundig-architect Ashok Bhalotra.

Scheepswerf De Hoop

Dan is het volgende mogelijk: transport over water vindt plaats met milieuvriendelijk scheepvaartverkeer tot in de haarvaten van de stad. Waardevolle industriële gebouwen krijgen een nieuwe bestemming als thuisbasis voor de creatieve industrie . De fabriek van Tollens en de Vlasfabriek (voormalig graanpakhuis Ons Belang) kunnen aansluiting zoeken bij de Van Nellefabriek. Midden- en kleinbedrijf krijgt mogelijkheden voor start-ups. De Randstedelijke/industriële omgeving biedt een goede mix van wonen en werken in een gebied waar de oorsprong en bloei van de stad Rotterdam als havenstad is te vinden. Daar willen mensen graag wonen.

Met een dergelijke invulling geef je een gerichte impuls aan zowel hoogwaardige stadsvernieuwing als aan de zo gewenste economische ontwikkeling van de regio. Het cultuurhistorisch erfgoed en landschap blijft in totaliteit gespaard en kan aan buitenlandse bezoekers en opdrachtgevers worden getoond als een staalkaart van de Nederlandse expertise die door de eeuwen heen is ontwikkeld.

Voor de schooljeugd kunnen, in aansluiting op het initiatief van de fiets- vaarvacanties van de binnenschippers, excursies op de Schie georganiseerd worden, waardoor zij een beeld krijgt van de kenmerkende ontstaansgeschiedenis van ons land. Dat is belangrijk voor de vorming van een gemeenschappelijke identiteit. (Bos, E.J., 2014)

Voor bewoners, geïnteresseerde recreanten en toeristen zorg je aan de westrand van Rotterdam vanaf Delfshaven via de Van Nellefabriek , langs Overschie naar Delft voor een interessante mix van oud en nieuw, handel en nijverheid, veeteelt, wonen en recreëren.

De oude dorpskern van Overschie met Hoge Brug, Veerhuis, Schie en Oost-Abtspolder bevindt zich opnieuw, en nu ook in de tijd, op een historisch scharnierpunt. Het potentieel van het gebied wordt versterkt met behoud van het historisch karakter.

DE SCHIE ALS LEVENSADER VAN DE REGIO

Bijna nooit zie je een vogel in de lucht zich bedenken, zwenken, terug – Judith Herzberg

Wanneer komt het moment bij de Bochtafsnijding: bij twijfel niet doen?

Het vergt ongetwijfeld bestuurlijke moed om te concluderen dat wat eens mogelijk nuttig was, of had kunnen zijn, door de maatschappelijke ontwikkelingen niet langer zinvol is. Voor wie en waarom wil de Provincie dit? Voor de scheepvaart is het niet noodzakelijk. Voor de economische ontwikkeling heeft het geen nut. Dat kan toch beter?!

Het is in Nederland gebruikelijk om de bescherming van een rijksmonument te combineren met een planologische bescherming van de historische omgeving als geheel. Helaas is dat – mogelijk als gevolg van de lange doorlooptijd van dit project, maar zeker ook als gevolg van een strategisch besluit – bij de Bochtafsnijding en de rijksmonumenten langs de Schie, nog steeds niet gebeurd.

De cultuurhistorische en landschappelijke waarde, de maatschappelijke betekenis en de herinnerings- en belevingswaarde van het gebied is niet meegewogen.

De Schie was de levensader van de regio: er werd gewoond, gewerkt, vracht vervoerd en er was een periode dat de trekschuit personen veilig vervoerde. Die historie ligt in het landschap besloten. Mocht de Bochtafsnijding doorgaan, dan wordt het te vertellen verhaal in plaats van fysiek aanwezig, een abstractie.

Niet langer is dan zichtbaar dat de maatvoering van de schepen op de maatvoering van de bruggen in het te bedienen gebied was afgestemd. De slimme oplossingen uit ons verleden verdwijnen daarmee uit zicht.

Hoge Brug met doorvarend schip – 2014

"Het gaat om het kunnen visualiseren en vertellen van het verhaal van ons verleden. Dat is relevant voor wie wij zijn, welke oplossingen gevonden zijn."

Citaat ontleend aan de presentatie van de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, dr. Jet Bussemaker, ter gelegenheid van de nieuwe Erfgoedwet

BRONNEN

Voor de samenstelling van deze brochure is geput uit de volgende bronnen en documenten:

Het historisch overzicht is, met dank, gebaseerd op werk van de volgende auteurs:

- Kolff, E., Meij, M.van der, Tjallingi, S., De Tempel, verleden en toekomst van een landgoed, Werkverband Stadsontwerp en Milieu, TH Delft, 1986
- Terwan, K., Overschie, een milieugeografische scriptie, VU,Amsterdam 1978
- Steekelenburg, A.(red.), Onder de rook van een stad, Overschie van 1900 tot 1979
- Voet, H.A. en Wolters, R., Rotterdam door de tijd (deel 7), 2003

Ruimtelijke ordening en het besluitvormingsproces over de Bochtafsnijding:

- Beleidsplan Overschie Dorp, Stadsontwikkeling Rotterdam, 1981
- Provinciaal Inpassingsplan Provincie Zuid-Holland, 25 juni 2014
- Waterbeheerplan 2010-2015, Hoogheemraadschap Delfland, 19 december 2009
- Openbare verslagen en zienswijzen van de (deel)gemeentelijke en provinciale procedures
- Verslag van de Monumentencommissie Rotterdam, 6 maart 2013 e.v.
- Erfenis, Erfgoed en Erfgoud, Beleidsvisie Cultureel Erfgoed 2013-2016, Provincie Zuid-Holland
- Memorie van Toelichting van de Minister van OCW in het kader van de nieuwe Erfgoedwet, 2014
- Briefwisseling tussen J.Kriens namens de VNG en de Minister van OCW, over de status van ensembles in het nieuw wettelijk kader van de Erfgoedwet, 2014

Afbeeldingen en geraadpleegde archieven:

- Nationaal Archief, Den Haag
- Digitaal historisch archief Hoogheemraadschap Delfland, Delft
- Stadsarchief Rotterdam, Topografische Historische Atlas, kaart no.128
- Fotoarchief Museum Oud-Overschie (www. museumoudoverschie.nl)
- Maritiem Museum, Rotterdam
- Rijksmuseum, Amsterdam, B. Jongkind, Overschie bij maneschijn, 1871
- Museum De Lakenhal, Leiden, Joost Jansz. Lanckaert, het Ontzet van Leiden, inv.nr 3358
- DBNL, i.s.m. Rijksdienst Cultureel Erfgoed, Ministerie van OCW: monumenten in Overschie
- Omslagfoto's: Zicht op Overschie 2014, Foto Harry Cock/De Volkskrant

Overige bronnen:

- Bos, Ernst , Landscape painting adding a cultural value to the Dutch country side, Journal of Cultural Heritage (2014), Wageningen University and Research Centre, The Hague
- Kuijken, W., Een nieuw Deltaplan, NRC, 30 augustus 2014
- Schama, S., Landschap en herinnering, Contact, 1995
- Winsemius, Pieter, Uit de kramp, in: Ruimte in debat, periodiek van het Ruimtelijk Planbureau, Den Haag, december 2007

MONUMENTENLIJST OVERSCHIE

Overschie, 41 rijksmonumenten

Overschie is een wijk in het noordwesten van Rotterdam. Tot 1941 was het dorp Overschie een zelfstandig gemeente waarna zij werd geannexeerd door de stad Rotterdam.

Korte geschiedenis

De geschiedenis van Overschie gaat ver terug in het verleden. In de 10e eeuw wordt er voor het eerst schriftelijk melding gemaakt van het dorp Overschie.

Nadat er een dam was gelegd in het riviertje Schie waaraan het dorpje Schie lag, verkreeg het dorp de naam Schiedamme. Op de buitendijkse grond ontstond een nieuw dorp Nieuw Schiedamme, het tegenwoordige Schiedam. Het oude Schiedamme, het vroegere Schie werd Oudeschie genoemd. Eeuwen later is dit verbasterd tot Overschie.

De geschiedenis van Overschie is bepaald door de ligging aan het riviertje de Schie. Het oorspronkelijke riviertje de Schie loopt van De Zweth naar Schiedam. De stad Rotterdam kreeg in 1340 het recht een kanaal te graven tussen Rotterdam en Ouderschie; later de Rotterdams Schie genoemd. De stad Delft die in hevige concurrentie strijd was met Rotterdam zinde dat niet. Delft ging een eigen verbinding naar de rivier de Maas graven, de Delfthavense Schie. De haven aan de Maas van de stad Delft werd Delfshaven. Overschie geraakte hiermee onder de invloedsfeer van Delft.

Straatnaam: Delftweg 5-7
Gebouw: **Woonhuis**
Architect: onbekend
Bouwjaar: 1710

Straatnaam: Delftweg 13
Gebouw: **RK-kerk St. Petrus**
Architect: **Banden** P. Adams
Bouwjaar: 1830

De Rotterdamse stadsarchitect P. Adams ontwierp voor de Katholieke gemeenschap van Overschie deze kerk. De St. Petrus Banden kerk is opgebouwd in neoclassicistische stijl o.a. herkenbaar aan de Griekse tempel vorm bij de entree. In de kerk is de gebeeldhouwde preekstoel een bezienswaardigheid.

Straatnaam: Delftweg 122
Gebouw: **Boerderij de Leeuwenhof**
Architect: onbekend
Bouwjaar: ca. 1750

In 1645 werd het monumentale hek en bruggetje gebouwd als toegang tot een groten buitenplaats. Deze buitenplaats de Leeuwenhof werd in 1892 gesloopt. Op het land van het voormalige landhuis staat deze boerderij met de gelijknamige naam.

Straatnaam: Delftweg 166
Gebouw: **Landgoed Nieuw Rhodenrijs met brug, garage, tuin en duiventoren**
Architect: C.M. Pouderoyen
Bouwjaar: 1933

De welgestelde Rotterdamse familie van de havenbaron J. van Hoboken liet in Overschie de buitenplaats Nieuw Rhodenrijs bouwen. De familie kocht landerijen aan de Delftweg en liet hierop door de architect Pouderoyen een groot landhuis bouwen. Samen met het landhuis werden de landerijen omgevormd tot een grote uitgestrekte aangelegde tuin. (5 rijksmonumenten)

Tegenwoordig is het landgoed een opvanghuis voor dak- en thuislozen.

Straatnaam: Delftweg 186
Gebouw: **Landgoed De Tempel**
Architect: H. Sutterland
Bouwjaar: sr. 1937

Het landgoed De Tempel ontleent zijn naam aan het slot en "hoge heerlijkheid" De Tempel onder Berkel, tegen de grens met Overschie. In de 17e eeuw bezat de familie **van Oldenbarneveld** de heerlijke rechten over De Tempel, toen nog een buurtschap op de plaats van het gesloopte slot. Johan van der Hoeven bouwde in het begin van de 18e eeuw een landhuis op de plek van het huidige landgoed. (22 rijksmonumenten) lees verder >>

Straatnaam: Kethelsekade 72-73
Gebouw: **Veerhuis**
Architect: onbekend
Bouwjaar: 1767

Het uit 1767 daterende Veerhuis verzorgde het veer over de Delftse Schie, de verbinding tussen Delft en de Maas. De stad Delft had niet alleen het kanaal in bezit maar ook de gronden langs het kanaal. Het veerhuis stond dus op Delftsgebied. Daarom bevindt zich boven de deur het wapen van Delft. De veerman was ook in dienst van de stad Delft. Tot 1923 was het veer in gebruik.

Straatnaam: Overschiese Dorpstraat 95
Gebouw: Grote Kerk en kerktoren
Architect: B. Hooijkaas jr.
Bouwjaar: 1900

De Grote Kerk van Overschie met zijn karakteristieke toren is in de wijde omtrek goed te zien. Na de brand in 1899 die oude kerk verwoestte herbouwde de Rotterdamse Bernard Hooijkaas deze kerk. Hij bouwde een nieuwe kerk met een meer functioneel ontwerp. De kerktoren behield wel zijn karakteristieke vorm. De kerktoren werd in 1970 een rijksmonument. De kerk zelf volgde in 2003.

Straatnaam: Overschiese Dorpstraat 134
Gebouw: Museum Overschie
Architect: onbekend
Bouwjaar: 18e eeuw

Straatnaam: Overschiese Dorpstraat 138
Gebouw: Woonhuis
Architect: onbekend
Bouwjaar: 17e eeuw
Monumentnr. 32934

Deze woning heeft een trapgevel uit het begin van de 17e eeuw. Het is nog goed te zien dat de oorspronkelijke kleine ramen zijn vervangen door grotere. Dit is rond het jaar 1800 gebeurd. Het voorste deel van Overschiese Dorpsstraat 138 werd vroeger gebruikt als koetshuis.
Meer informatie: Museum Oud Overschie

Straatnaam: Overschiese Kleiweg 775
Gebouw: Korenmolen
Architect: onbekend
Bouwjaar: 1712

Straatnaam: Delftweg 15
Gebouw: Pastorie RK-kerk
Architect: onbekend
Bouwjaar: 1960

Naast de Room Katholiek St. Petrus banden kerk werd aan de Delftweg in Overschie deze pastorie gebouwd.

Straatnaam: Overschiesewg
Gebouw: Hoge Brug
Architect: onbekend
Bouwjaar: 1662
Monumentnr. 32937

Over de Delftse Schie in Overschie ligt de Hoge Brug. Deze brug is een zeldzaam voorbeeld van Nederlands bruggen- bouw uit de 17e eeuw. De Hoge Brug is hoog om zo het scheepvaart verkeer van Delft naar de Maas zo min mogelijk te hinderen. De eerste brug, een houten exemplaar werd in 1390 gebouwd. Deze werd in 1579 vervangen door weer een houten brug. In 1662 werd de huidige stenen brug gebouwd.

Straatnaam: Overschiesewg 2
Gebouw: Brugwachtershuis
Architect: onbekend
Bouwjaar: 1637
Monumentnr. 32935

Het brugwachterhuisje aan de Schiedamse kant va de Schie werd in 1637 gebouwd. Aan beide kanten van de Schie stonden vroeger brugwachtershuisjes. Dit stamt uit de tijd dat de Hoge brug twee kleppen had die ieder aan beide kant werden bediend.

Straatnaam: Overschiesewg 14-16
Gebouw: Boerderij 'De Honderdmorgen'
Architect: onbekend
Bouwjaar: 1675
Monumentnr. 32936

Boerderij "De Honderdmorgen" is een 17e eeuwse hoeve met pannen wolfdak en vensters met 18e eeuwse schuiframen. Tot de boerderij behoren bakstenen schuren met pannen wolf- en zadeldaken.

Straatnaam: Overschiesewg 34, 35, 36
Gebouw: Fabriek en kantoor
Architect: Tollens & Co
Bouwjaar: J.H. van den Broek 1940

In 1748 werd het Rotterdamse bedrijf Tollens & Co opgericht door de grootvader van de Roterdamse dichter Hendrik Tollens. Het bedrijf maakte verfwaren, lakken en vernissen en had in Rotterdam te weinig expansie mogelijkheden. In 1909 werd een nieuwe fabriek in Overschie in gebruik genomen. In 1940 werd het nieuwe gebouw gerealiseerd in de stijl van het Nieuwe Bouwen door de Rotterdamse architect J.H. van den Broek.

Notitie

Van: Jaap Korf
Voor: Jan Dragt
Kopie: Erik Bongaards, Robert Tekke

Datum: 06 februari 2015
Onderwerp: Beantwoording vragen van dhr. J. de Jong

Hoogheemraadschap van Delfland

Vraag
Wat is er overgebleven van de innovatieve plannen voor de scheiding tussen boezem en polder die in het kader van Waterkader Haaglanden met betrekking tot de waterberging in RijswijkBuiten zijn bedacht?

Antwoord
Binnen dit Waterkader Haaglanden project zijn verschillende varianten opgesteld om tot een optimale scheiding te komen tussen boezem en polder. De gekozen variant is door de gemeente en Delfland verder uitgewerkt; de werkzaamheden hiervoor worden op dit moment uitgevoerd. De VV van 20 november 2014 heeft de daarvoor benodigde wijzigingen van de Leggers Wateren en Regionale Keringen vastgesteld.

Aanleiding
Vragen van dhr. J. de Jong in de Commissie Waterveiligheid.

RijswijkBuiten - Oude situatie in deelplan Sion
RijswijkBuiten bestaat uit drie delen, te weten Sion, t Haantje en Pasgeld. In onderstaand figuur is een stedenbouwkundige schets weergegeven. De werkzaamheden voor Sion zijn in volle gang; recent is gestart met 't Haantje.

De deelplannen van RijswijkBuiten

Het watersysteem functioneerde in het verleden niet goed met overlast tot gevolg. De oorzaken van het minder goed functioneren zaten in de gebrekkige afvoer van overtollig water door onder andere een versnipperd watersysteem met een viertal afwijkende peilen en de beperkte bergingscapaciteit door bijvoorbeeld de kleine drooglegging van een 80-tal bestaande opstallen.

RijswijkBuiten - Varianten in deelplan Sion
Met de gemeente is in het kader van Waterkader Haaglanden afgesproken het watersysteem tegelijk met de aanleg van de nieuwe woonwijk het watersysteem te optimaliseren. Daarvoor zijn door de betrokken overheden en kennisinstanties verschillende varianten opgesteld en weergegeven op de volgende pagina.

CONTACT Jaap Korf· T (015) 260 83 85 · E jkorf@hhdelfland.nl
ADRES Phoenixstraat 32, Delft · www.hhdelfland.nl

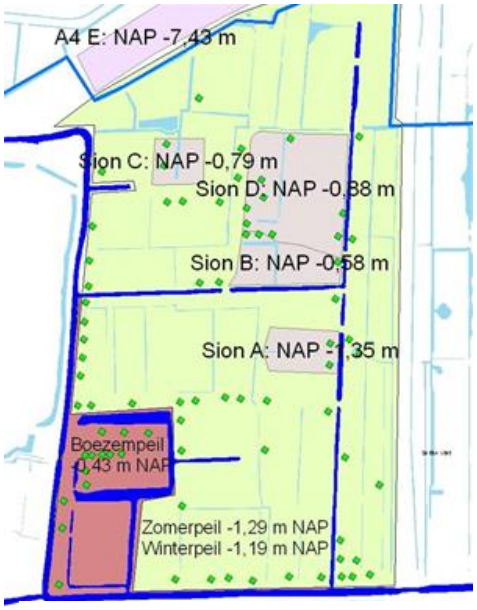

Oude situatie

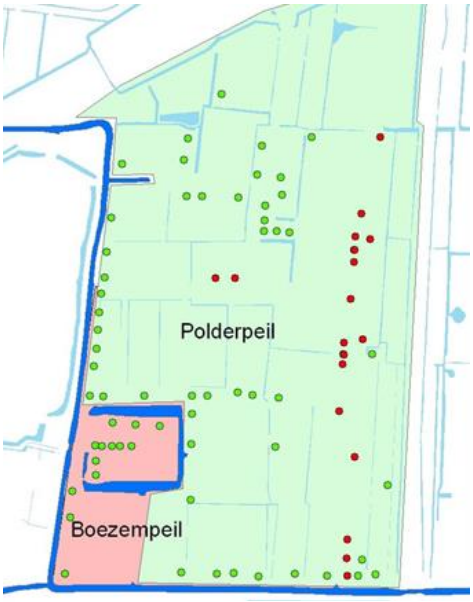

Variant 1A – minimale boezem

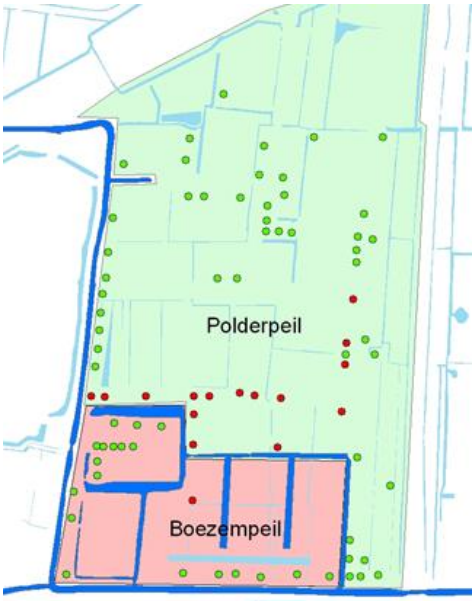

Variant 1B – minimale boezem +

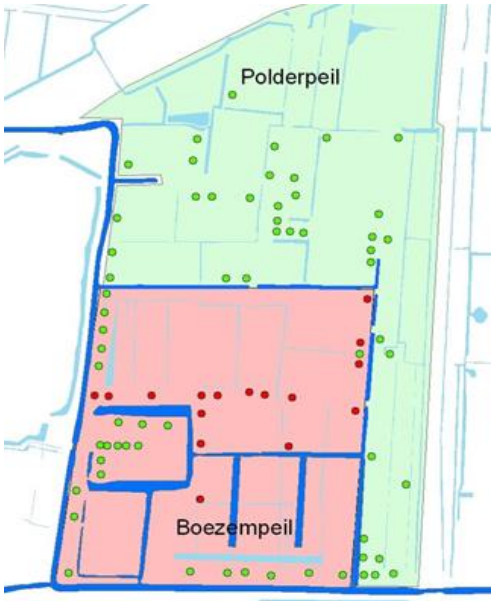

Variant 2 – minimale boezem

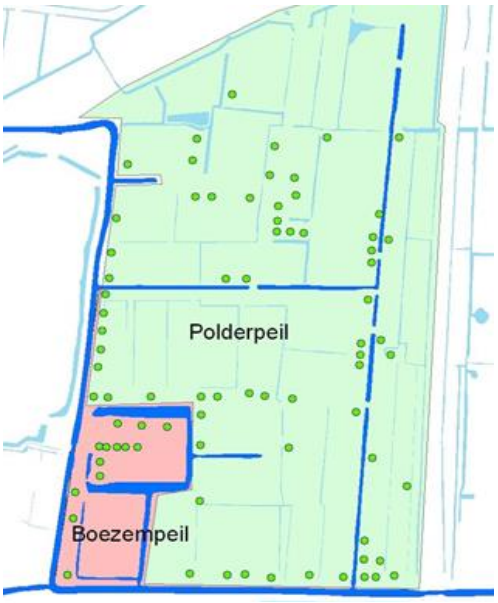

Variant 3A – inpassing huidige situatie

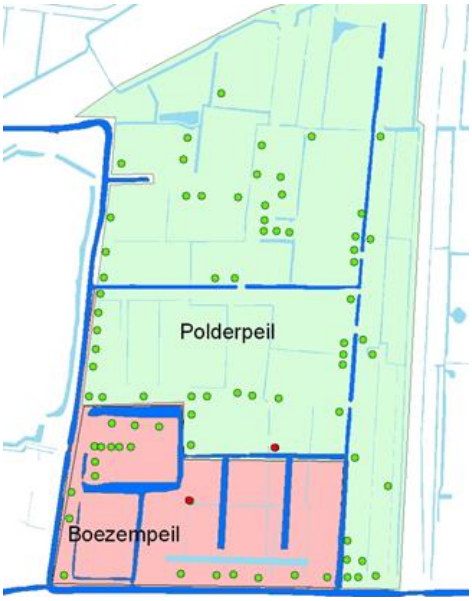

Variant 3B –inpassing bestaande situatie +

Op het eerste kaartje is de oude situatie te zien. De donkerblauwe lijnen geven het boezemwater weer en de (groene) bolletjes de opstallen. In de kaartjes erna zijn de vijf opgestelde varianten voor de verdeling van boezem en polder weergegeven met daarop aangegeven de opstallen (rode bolletjes als deze niet gehandhaafd kunnen worden, en groen als deze wel gehandhaafd kunnen worden).

De varianten zijn met elkaar vergeleken aan de hand van de volgende criteria:
- Hoeveelheid te handhaven opstallen;
- Hoeveelheid Wateroppervlak;
- Lengte boezemkaden;
- Kosten voor ophoging.

In de tabel is de uitkomst aangegeven.

Varianten	Te slopen woningen	Meerkosten voor de uitvoering	Lengte boezemkaden	Benodigd wateroppervlak
1A	18	€ 200.000,-	ca. 2,2 km	8%
1B	20	€ 0,-	ca. 1,8 km	10%
2	18	€ 200.000,-	ca. 1,8 km	12%
3A	0	€ 2.000.000,-	ca. 4,7 km	8%
3B	2	€ 1.800.000,-	ca. 4,2 km	10%

Uiteindelijk is een combinatie van variant 1A en 3B gekozen, waarbij de kosten en de te slopen woningen zoveel mogelijk geminimaliseerd zijn. Deze indeling van boezem en polder is hieronder weergegeven.

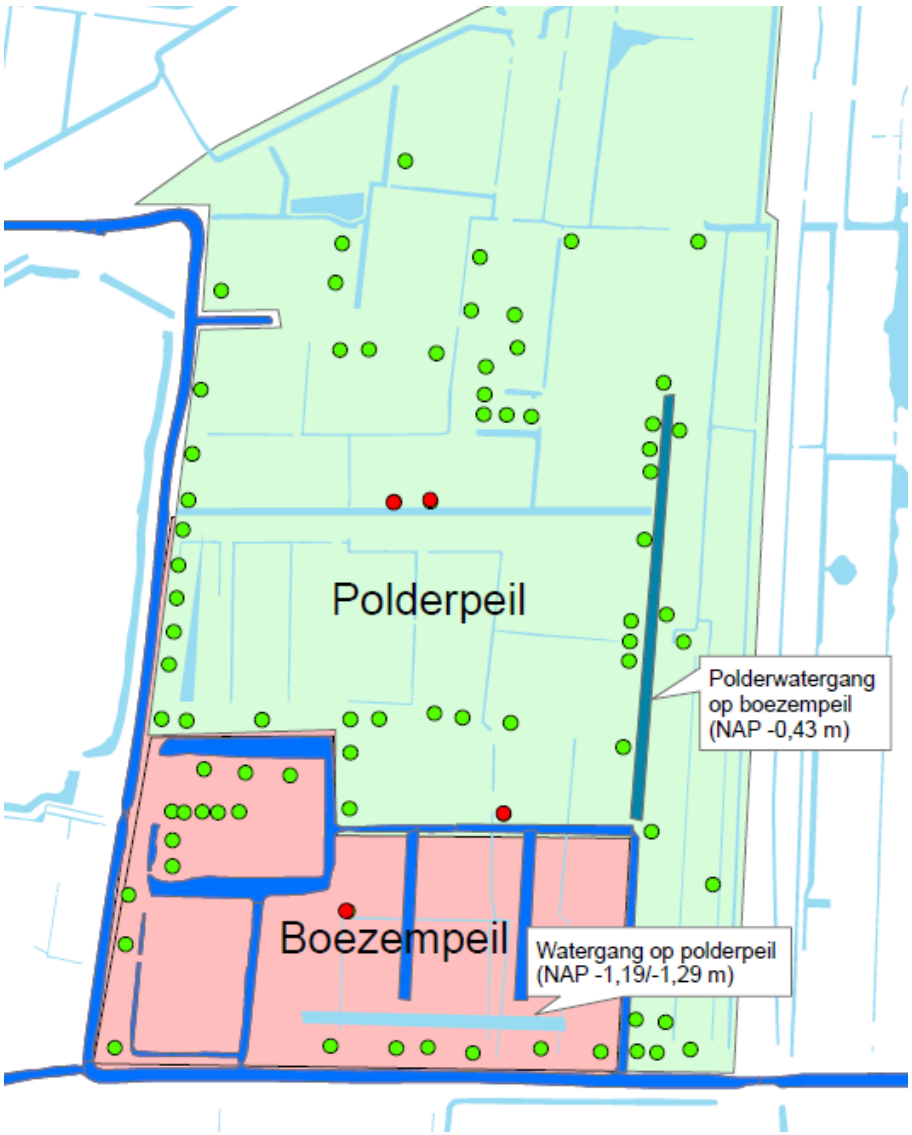

Gekozen variant

De gekozen variant is door de gemeente en Delfland verder uitgewerkt; de werkzaamheden hiervoor worden op dit moment door de gemeente Rijswijk uitgevoerd. De VV van 20 november 2014 heeft de daarvoor benodigde wijzigingen van de Leggers Wateren en Regionale Keringen vastgesteld.

Waterberging
De gemeente zorgt er, zonder investering van Delfland, dus voor dat het gebied van RijswijkBuiten aan de norm voldoet en de afvoer situatie aanzienlijk verbetert. Met het meenemen van het historisch bergingstekort doet de gemeente meer dan wettelijk noodzakelijk is.

Naast de betrokkenheid bij RijswijkBuiten is Delfland de afgelopen 10 jaar in verschillende projecten actief geweest om het watersysteem van de polder te verbeteren:

- Zo'n 3 jaar geleden is Gemaal Hoekpolder verplaatst en vergroot. De afvoer is hierdoor sterk verbeterd;
- Het project Zwethzone heeft van 2003 tot begin dit jaar gelopen en betrof 7 deelprojecten waarvan de verbetering van het Wilhelminapark er eentje was. In dit project is het wateroppervlak in 2010 met ca. 8 ha uitgebreid;
- In 2013 is een watersysteemanalyse uitgevoerd en is geconcludeerd dat de hele polder, dankzij de uitvoering van de genoemde projecten (incl. RijswijkBuiten), voldoet aan de norm.

RijswijkBuiten – Werkwijze in deelplan 't Haantje
Voor de uitwerking van het deelgebied 't Haantje zijn de gesprekken onlangs opgestart. Hoewel dit deelgebied waterhuishoudkundig, doordat het volledig bestaat uit polder, eenvoudig is, wordt de prettige en constructieve samenwerking op basis van de dezelfde afspraken uit het Waterkader Haaglandenproject voortgezet.

Stand van zaken rond de toezeggingen gedaan bij het besluit over de Maasdijk in de VV van 18 december 2014
Lijst van projecten rond de Maasdijk
Datum: 28 januari 2015

Onderwerp	**Aanvrager**	**Stand van zaken**	**Verwachte toekomstige status**	**Risico**	**Risicobeheermaatregel**
Verkeersplein (3-in-1 project)	Provincie Zuid-Holland	**Werken zijn vergund** (op basis van Maasdijk als volledige waterkering) en in uitvoering.	Afwaardering tot polderkade	Er worden door initiatiefnemer onnodige uitgaven gedaan , bijv. keerschotten voor de fietstunnel.	Informeren provincie (Deze actie is gedaan) mogelijk wijzigen vergunning (als initiatiefnemer daar een verzoek voor indient)
Aansluiting Heenweg 's-Gravenzande	Provincie Zuid-Holland	**Vooroverleg**.	Afwaardering tot geen waterkerende status	Geen (wel of geen waterkerende functie heeft geen gevolgen voor project)	Informeren provincie (Deze actie is gedaan)
Fietspad tussen Coldenhovelaan en Schenkeldijk Maasdijk	Gemeente Westland	**Vooroverleg**. Gemeente wil (verlaten) weg transformeren tot fietspad en beplanting aanbrengen	Afwaardering tot polderkade	DL is eigenaar dijk. Delfland heeft nog geen visie over eigendom: handhaven als 'groene' dijk of anders	Informeren gemeente (Deze actie is gedaan) Informeren provincie (vergunninghouder weg) Uitvoering geven aan VV-besluit om visie op eigendom op te stellen.
Wilgenbrug Maassluis	Wilgenrijk BV	**Vooroverleg**. Initiatiefnemer beoogt een ontsluitingsbrug vanaf de Maasdijk de Dijkpolder in.	Afwaardering tot geen waterkerende status	Huidige status Maasdijk geeft beperkingen voor tijdelijke situatie tijdens bouw, en geeft eisen aan hoogteligging. Afwaardering Maasdijk zorgt naar verwachting voor lagere kosten initiatiefnemer en betere inpassing in gebied.	Informeren Wilgenrijk BV (Actie is gedaan)

Tweede fietsbrug Maassluis	Wilgenrijk BV	**Vooroverleg**. Initiatiefnemer beoogt een fietsbrug over het boezemkanaal die aansluit op het talud van de Maasdijk	Afwaardering tot geen waterkerende status	Huidige status Maasdijk geeft beperkingen voor tijdelijke situatie tijdens bouw, en geeft eisen aan hoogteligging. Afwaardering Maasdijk zorgt naar verwachting voor lagere kosten initiatiefnemer en betere inpassing in gebied.	Informeren Wilgenrijk (Actie is gedaan) Ontwerp van eerste fietsbrug kopiëren (Vergunbaar aangezien tijdelijk situatie)
Bouwplan Noorddijk/Geerkade Maassluis	Ontwikkelaar Leyten	**Vooroverleg**. Initiatiefnemer wil huizen bouwen in waterstaatswerk Maasdijk. Project ligt gevoelig in de buurt.	Afwaardering tot geen waterkerende status	Huidige status Maasdijk leidt tot eis dat initiatiefnemer een vervangende waterkering (damwand) aanbrengt. Afwaardering Maasdijk leidt ertoe dat initiatiefnemer de hoge kosten van de damwand niet hoeft te dragen.	Informeren ontwikkelaar (Actie is gedaan)
Ontwikkeling woonwijk "De Buitenplaats Van Ruytenburch" Vlaardingen		**Vooroverleg**. Werken in de kern en beschermingszone van de Maasdijk (aanleggen riolering en het verplaatsen van een watergang)	Over dit traject is nog geen beslissing genomen.	Vermoedelijk lagere kosten en betere inpassing in gebied als Maasdijk wordt afgewaardeerd.	

De Bergboezem Berkel behouden als weidepolder

Cas Pannekoek: van activist tot molenaar

Door Lilian van der Horst

De strijd om het behoud van het cultuurhistorische polderlandschap houdt de VTM al jarenlang bezig. In 2004 gestart als educatief project 'Behoud het open landschap' van de toenmalige VTM / Milieu Communicatie Rijnmond, ziet de Vereniging nu dat die waardering gemeengoed is. De trend van 'nieuwe natuur' is uit. De nuchtere Hollander anno 2014 ziet ook wel in dat het aanwenden van overheidsgeld om productieve, vruchtbare gebieden te vergraven tot moerassen en plassen niet ten goede komt aan de gemeenschap. Velen beseffen nu dat de natte-natuurhobby een geslaagde lobby was van de grote terreinbeheerders die met overheidssubsidie boerenland cadeau kregen. Verkapte staatssteun, zo is eind 2011 succesvol aangetoond. Om vervolgens het beheer zo goedkoop mogelijk uit te voeren met aan het Hollandse landschap wezensvreemde paarden en runderrassen. De mensonvriendelijke verruiging - de woekering van distels, pitrus en riet - bleek een open invitatie voor vijandige exoten die geen natuurlijke vijand aantroffen. Zwermen ganzen - brandganzen, Canadese ganzen en nijlganzen - verjagen de grutto van het sappige gras.
Het vliegveld ten noorden van Rotterdam toonde zich onverwacht een vriend van de agrariërs in de omtrek. Het risico dat een gans in een vliegtuigmotor belandt, is reëel. Ganzen weren van de weilanden binnen een straal van 6 km werd nieuw natuurbeleid. De peilverhogingen, de rietkragen, de plas en dras verdwenen van de tekentafel van landschapsontwerpers. De masterplannen van de Vlinderstrik en Schiezone , compensatiegebieden voor Maasvlakte 2, werden herzien. Geen weiland gaat meer op de schop. Sinds 2011 staat 'weidevogelnatuur' hoog genoteerd op de politieke agenda. Eeuwenlang was het weidevogelbestand een ecologisch bijproduct van de veeteelt. Nu is er eindelijk erkenning: 'geen boer, geen natuur'. Midden-Delfland blijft open, indien het voortbestaan van melkvee bedrijven verzekerd is. 'De koe in de wei' als icoon van welzijn voor de stedelingen in de omgeving en welvaart voor de ondernemers en de dorpskernen in het gebied. Kort door de bocht? Met de slogan over de relatie tussen boer en (weidevogel)natuur, geschilderd op borden langs de wegen rond de Bergboezem Berkel, wierf de Stichting Natuur- en Milieuwacht Berkel & Rodenrijs veel (boezem)vrienden.
Die aandacht voor het behoud van het open landschap leidde ertoe dat de VTM samenwerkte met Maarten van Herk, in herinnering, oprichter en voorzitter van de Stichting Natuur- en Milieuwacht Berkel & Rodenrijs. Tegen de provinciale plannen voor de Groenzone tussen Berkel en Zoetermeer, met name voor de Bergboezem, is aanvankelijk succesvol geprocedeerd. Op 12 december 2007 keurde de Raad van State het plan af, omdat niet zeker was of het verjagen en verdrinken van weidevogels niet in strijd was met de natuurwetgeving.
Enkele jaren later bleek dat wel toegestaan. Het toenmalige ministerie van LNV kreeg gelijk van de rechter op grond van 'het belang van openbare veiligheid'. De Bergboezem is een calamiteitenberging, die ingezet wordt als bijvoorbeeld in de omgeving van Delft het water niet weg kan via de Schie. Voor zo'n rampenscenario moet zelfs de beschermde grutto wijken. Er volgden jaren van juridisch gesteggel over het belang van een extra watergang en de aan te leggen plassen en moerassen in de overigens gave polder. Overbodig, geldverspilling en vernietiging van cultuurhistorische waarden, vonden steeds meer mensen. De Stichting wierf boezemvrienden, liet kalenders sponsoren en drukken om de proceskosten te betalen. Liet zelfs een deskundigenrapport opstellen door Arcadis om aan te tonen dat die extra watergang overbodig was. De Bovenvaart is ruim genoeg en het knelpunt ligt nabij de Delftse Schie.
Het spreekwoord dat van uitstel afstel komt, is ook in de Bergboezem van toepassing. Althans, wat betreft de geldverslindende aanleg en de hoge,

eeuwlange, beheerkosten van 'nieuwe natuur' voor de maatschappij. De crisis en het geldtekort als gevolg van negatieve grondexploitatie deden de gemeentebestuurders met andere ogen kijken naar de argumenten van die 'lastige vereniging en stichting'. Het alternatieve plan '- Zuinig op cultuurhistorie, zuinig op maatschappelijke middelen' oogstte bijval onder de leden van het Natuur- en Milieuplatform De Groenzoom dat inmiddels was opgericht. Het hameren op het belang en het recht van weidevogels en de schoonheid van het polderlandschap had eindelijk succes. Zelfs het Hoogheemraadschap Delfland hield niet langer vast aan het masterplan uit 2005. Niet aan de moerassen, maar wel aan de '*bypass*', langs de bestaande vaart. Zij stonden open voor suggesties en wij voor een compromis.

Samen met de Platformleden is druk geschetst aan een nieuw inrichtingsplan. Ons uitgangspunt bleef: zoveel mogelijk weiland, geschikt voor agrarisch natuurbeheer, optimaal voor weidevogels. Inrichtingsschets versie 2.3 was het resultaat en is uiteindelijk omarmd door de gemeenten en Delfland, met instemming van de provincie. Op voorwaarde dat wij stopten met juridische acties. Die hadden hun doel bereikt. Weliswaar niet voor de rechtbank, maar wel in de bestuurskamers.

Van gevreesde tegenstanders tot gewaardeerde medestanders, wie had dat 10 jaar geleden kunnen bedenken!

Restte nog de discussie met de andere groepen over de aanleg van rietkragen en brede natuurlijke oevers. Een bezoek aan een proefproject van Delfland toonde overtuigend de nadelen van het woekerende riet en de voordelen van diverse andere oeverplanten. Natuurvriendelijke oevers kun je simpelweg aanleggen met een walfrees, zo bewees een lokale agrariër. Weer een kostenbesparing door te luisteren naar bewoners.

De formeel-ludieke benoeming van Cas Pannekoek, voorzitter van de Milieuwacht Berkel & Rodenrijs tot onbezoldigd molenaar van de polderwindmolentjes door wethouder Heuvelink van Lansingerland, markeert de nieuwe verstandhouding. Participatie, benutten van lokale deskundigheid, duurzaam economisch gebruik van de weilanden, beheer door de ondernemers zelf, inzet van vrijwilligers om de natuur te volgen en toch de calamiteitenberging realiseren, zijn fraaie bestuurlijke termen, ingegeven door het simpele feit dat het geld op is.

Dit is een geschikt moment voor de volgende fase: het land terug naar de bewoners en bedrijven die er een band mee hebben. Kortom: tijd voor een gedragen adoptieplan. Het is tijd om de macht en invloed van de gevestigde terreinbeherende organisaties de wacht aan te zeggen.

agendapunt 04.B.01
1176926

Hoogheemraadschap van Delfland

Aan Commissie Waterkwaliteit

JAARVERSLAG 2014 INCLUSIEF FINANCIELE JAARREKENING

Voorstel Commissie Waterkwaliteit 07-04-2015
De verenigde vergadering te adviseren: 1. Het jaarverslag 2014 vast te stellen; 2. Het vormen van een reserve voor Huisvesting; 3. Het overschot van € 22.505.512 van de taak watersysteembeheer als volgt te bestemmen: a. Een storting van € 549.000 in de egalisatiereserve gebouwd; b. Een storting van € 1.764.000 in de egalisatiereserve ingezetenen; c. Een storting van € 250.000 in de egalisatiereserve ongebouwd; d. Een storting van € 520.000 in de reserve Huisvesting; e. Een storting van € 19.422.512 in de algemene reserve weerstandsvermogen watersystemen; 4. Het overschot van € 9.065 van de taak zuiveringsbeheer als volgt te dekken: a. Een storting van € 780.000 in de reserve Huisvesting; b. Een onttrekking van € 770.935 uit de algemene reserve weerstandsvermogen zuivering; 5. Ten aanzien van de investeringen en onderhanden werken als volgt te besluiten: I. Het afvoeren van investeringsplannen voor en bedrag van € 48.822.029 miljoen en beschikbaar gesteld krediet voor een bedrag van € 47.149.853 miljoen conform tabel 5.2 gereedgekomen en geactiveerde werken in hoofdstuk 5 van het jaarverslag; II. Het overbrengen van onderhanden werk naar gereedgekomen werken voor in totaal een bedrag van € 41.835.076 conform tabel 5.2 gereedgekomen en geactiveerde werken in hoofdstuk 5 van het jaarverslag; III. Het overbrengen van de restantkredieten naar 2015 voor een totaalbedrag van € 56.817.987 conform tabel 5.4 de staat van restantkredieten in hoofdstuk 5 van het jaarverslag.

Advies Commissie Waterkwaliteit 07-04-2015

Voorstel Commissie Waterveiligheid 07-04-2015
De verenigde vergadering te adviseren: 1. Het jaarverslag 2014 vast te stellen;

2. Het vormen van een reserve voor Huisvesting;

3. Het overschot van € 22.505.512 van de taak watersysteembeheer als volgt te bestemmen:

a. Een storting van € 549.000 in de egalisatiereserve gebouwd;

b. Een storting van € 1.764.000 in de egalisatiereserve ingezetenen;

c. Een storting van € 250.000 in de egalisatiereserve ongebouwd;

d. Een storting van € 520.000 in de reserve Huisvesting;

e. Een storting van € 19.422.512 in de algemene reserve weerstandsvermogen watersystemen;

4. Het overschot van € 9.065 van de taak zuiveringsbeheer als volgt te dekken:

a. Een storting van € 780.000 in de reserve Huisvesting;

b. Een onttrekking van € 770.935 uit de algemene reserve weerstandsvermogen zuivering;

5. Ten aanzien van de investeringen en onderhanden werken als volgt te besluiten:

1. Het afvoeren van investeringsplannen voor en bedrag van € 48.822.029 miljoen en beschikbaar gesteld krediet voor een bedrag van € 47.149.853 miljoen conform tabel 5.2 gereedgekomen en geactiveerde werken in hoofdstuk 5 van het jaarverslag;
2. Het overbrengen van onderhanden werk naar gereedgekomen werken voor in totaal een bedrag van € 41.835.076 conform tabel 5.2 gereedgekomen en geactiveerde werken in hoofdstuk 5 van het jaarverslag;
3. Het overbrengen van de restantkredieten naar 2015 voor een totaalbedrag van € 56.817.987 conform tabel 5.4 de staat van restantkredieten in hoofdstuk 5 van het jaarverslag.

Advies Commissie Waterveiligheid 07-04-2015

Advies Rekeningcommissie 09-03-2015

Hoogheemraadschap van Delfland

Jaarverslag 2014 inclusief financiële jaarrekening

1. Probleemstelling - context

Het ontwerp jaarverslag 2014 is conform de vastgestelde richtlijnen en planning samengesteld en vervolgens gecontroleerd door de accountant. Op basis van de controle heeft de accountant een goedkeurende verklaring voor zowel de getrouwheid als de rechtmatigheid afgegeven.
Ten slotte is het ontwerpjaarverslag behandeld in de rekeningcommissie van 9 maart 2015.

2. Beoogd effect

Vaststelling van het jaarverslag 2014 en de bestemming van het voordelig exploitatieresultaat.

3. Kernboodschap

In het jaarverslag 2014 wordt verantwoording afgelegd over de beleidsmatige realisatie van de programma's over 2014 en worden het financieel resultaat, de vermogenspositie en de voortgang van investeringen per eind 2014 gepresenteerd en toegelicht.
De financiële jaarrekening 2014 sluit met een voordelig exploitatieresultaat van € 22.514.577.
Door de accountant wordt over de financiële jaarrekening 2014 een goedkeurende verklaring voor zowel de getrouwheid als de rechtmatigheid afgegeven.

4. Historie - eerdere besluitvorming

Burap 1 2014, vastgesteld VV van 5 juni 2014.
Burap 2 2014, vastgesteld VV van 25 september 2014.
Najaarsbrief 2014, vastgesteld in VV van 18 december 2014
Het ontwerp jaarverslag 2014 is al eerder in het college van dijkgraaf en hoogheemraden van 3 maart 2015 en 17 maart 2015 behandeld en vervolgens voor controle aan de accountant aangeboden. De accountant heeft zijn controle uitgevoerd.
Het ontwerp jaarverslag 2014 is behandeld in de rekeningcommissie van 9 maart 2015.

5. Regelgeving en Beleid

Op grond van de Waterschapswet moet een jaarverslag met daarin opgenomen de financiële jaarrekening worden gemaakt.
In het jaarverslag wordt de realisatie per programma verantwoord en worden de (financiële) afwijkingen tussen de (bijgestelde) begroting en de realisatie toegelicht. Ook wordt het resultaat voor en na bestemming gepresenteerd.

Op programmaniveau worden in het jaarverslag de bruto-afwijkingen op het niveau van de Beleids- en beheersproducten (BBP) (exclusief doorbelasting) groter dan € 50.000 toegelicht.

Op grond van de gewijzigde wetgeving is de publicatieplicht in het kader van Wet Normering Topinkomens (WNT) aangepast. Met ingang van 2014 moet het salaris van de topbestuurder (de secretaris-directeur) met naam en toenaam in het jaarverslag worden vermeld.
In hoofdstuk 6.6 van het jaarverslag is deze vermelding opgenomen.

6. Financiën

De structurele financiële effecten uit de jaarrekening zullen worden meegenomen in de Kadernota 2016 en Burap van 2015.

7. Duurzaamheid

Niet van toepassing

8. Organisatorische en personele consequenties

Niet van toepassing.

9. OR/GO

OR neemt kennis van het jaarverslag.

10. Risico- en beheersmaatregelen

Aan het vaststellen van de jaarrekening zijn geen risico's verbonden.

11. Communicatie (in- en extern)

De communicatie over het jaarverslag 2014 vindt plaats rond de besluitvorming in het college op 14 april 2015 en de verenigde vergadering op 23 april 2015. Medewerkers worden over het besluit geïnformeerd via intranet. De relaties en media worden geïnformeerd via de VV-nieuwsbrief en het publiek wordt geïnformeerd via de website van Delfland.

12. Bekendmaking en vervolgprocedure

Het jaarverslag 2014 zoals dat ter vaststelling wordt aan geboden aan de VV, met daarin verwerkt de aanpassingen naar aanleiding van de behandeling in het college van dijkgraaf en hoogheemraden op 17 maart 2015, de opmerkingen naar aanleiding van de behandeling in de rekeningcommissie op 9 maart 2015 en de opmerkingen naar aanleiding van de accountantscontrole en het accountantsrapport staat voor behandeling geagendeerd voor de vergadering van het college van dijkgraaf en hoogheemraden op 14 april 2015 en de verenigde vergadering van 23 april 2015.

Het definitieve jaarverslag zal via bekendmakingen openbaar worden gemaakt.
Het jaarverslag moet zodra het aan de VV is voorgelegd door D&H voor een ieder ter inzage worden gelegd en algemeen verkrijgbaar zijn. Van de ter inzage legging en de verkrijgbaarheid wordt openbaar kennis gegeven. Het algemeen bestuur beraadslaagt over de jaarrekening en het jaarverslag niet eerder dan twee weken na de openbare kennisgeving (zie art. 103 lid 3 Waterschapswet).

13. Bevoegd orgaan

De VV stelt het jaarverslag vast op grond van artikel 77 van de Waterschapswet. De jaarrekening en het jaarverslag zijn geregeld in artikel 103 tot en met 107.

14. Toelichting

In dit onderdeel wordt ingegaan op het ontwerpjaarverslag 2014 van Delfland, het accountantsverslag van Deloitte over het jaarverslag 2014 van Delfland, de controleverklaring van de accountant over de belastingverantwoordingen 2014 van de Regionale belastinggroep (RBG) , de bevindingen van de rekeningcommissie en de evaluatie van de motie Dijkema **.**

1 Ontwerp jaarverslag 2014

In de vergadering van het college van Dijkgraaf & Hoogheemraden van 17 maart 2015 is het ontwerp jaarverslag 2014 behandeld. Dit ontwerp jaarverslag sloot met een voordelig exploitatieresultaat na bestemming van afgerond € 22,5 miljoen.
Het college heeft kennis genomen van dit ontwerp jaarverslag.

Onderstaand wordt een samenvatting gegeven van hoofdstuk 2 Managementsamenvatting uit het jaarverslag 2014.

Exploitatie
Conform de regelgeving van het Waterschapsbesluit moet in de presentatie van het exploitatieresultaat een onderscheid worden gemaakt tussen het resultaat voor bestemming en het resultaat na bestemming.
Het resultaat voor bestemming betreft het saldo van de exploitatie voordat de voorgenomen (in de begroting besloten) stortingen en onttrekkingen met reserves zijn verwerkt.
Het resultaat na bestemming betreft het resultaat inclusief de verwerkte voorgenomen stortingen en onttrekkingen en is tevens het resultaat dat uiteindelijk nog moet worden verdeeld.

Aanvankelijk had de oorspronkelijke begroting 2014, zoals die in november 2013 door de verenigde vergadering (VV) is vastgesteld een voordelig saldo na bestemming van € 4,0 miljoen. In de loop van 2014 is de begroting twee keer door de VV bijgesteld. Het laatste moment waarop de begroting in omvang en saldo is bijgesteld, is de tweede bestuursrapportage (Burap 2) met een peildatum van 30 juni 2014. Toen werd in totaal een voordelig exploitatieresultaat na bestemming over 2014 van € 12,8 miljoen verwacht.
Tot slot is in de najaarsbrief aan de VV gemeld dat op peildatum 30 september een voordelig saldo van € 15,2 miljoen werd verwacht.

De jaarrekening 2014 sluit uiteindelijk met een voordelig saldo na bestemming van € 22,5 miljoen.

Tabel 1 geeft een overzicht van het verloop van de totale lasten en baten over de diverse P&C producten in 2014 en het verwachte resultaat van zowel voor als na bestemming.

Tabel 1 Verloop saldo primitieve begroting – realisatie per P&C-product

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	Lasten	Baten	Saldo voor bestemming	Verrekening met reserves	Saldo na bestemming	Voordelig/ nadelig
Saldo primitieve begroting 2014	233.644	235.733	2.089	1.957	4.046	Voordelig
Bijstelling 1e Burap (incl. Kadernota)	236.471	241.828	5.357	2.707	8.064	Voordelig
Bijstelling 2e Burap	231.991	242.099	10.108	2.707	12.815	Voordelig
Najaarsbrief	229.322	241.792	12.470	2.707	15.177	Voordelig
Jaarrekening 2014	229.607	249.414	19.808	2.707	22.515	Voordelig
Afwijking jaarrekening ten opzichte van Najaarsbrief	*285*	*7.622*	*7.337*	*0*	*7.337*	Voordelig

Analyse verschillen saldo Najaarsbrief en jaarrekening

In deze paragraaf wordt een analyse gegeven van de verschillen tussen de jaarrekening en de najaarsbrief. De eerdere verschillen (tussen Burap 1 en begroting en tussen Burap 2 en Burap 2 en tussen najaarsbrief en Burap 2) zijn in eerder vastgestelde documenten te zien.
Uit tabel 1 blijkt dat het werkelijke resultaat na bestemming € 7,3 miljoen voordeliger is dan werd verwacht in de najaarsbrief.
Het verschil betreft afgerond in totaal € 0,3 miljoen hogere lasten en € 7,6 miljoen hogere baten.
Onderstaande tabel 2 geeft een overzicht van de grootste posten van dit totale verschil van € 7,3 miljoen.
Tevens wordt in de tabel een onderscheid gemaakt tussen baten en lasten en wordt aangegeven welk deel hiervan een structureel dan wel een incidenteel karakter heeft.

Tabel 2 Verschil Najaarsbrief 2 en jaarrekening

Omschrijving (bedragen * € 1 miljoen)	Lasten (- nadeel)	Baten (- nadeel)	Voordelig/ nadelig	Structureel effect	Incidenteel effect
Renteresultaat en kapitaallasten	0,3	0,4	voordelig		0,7
Directe kosten exploitatie	-0,1		nadelig		-0,1
Directe opbrengsten exploitatie		1,2	voordelig		1,2
Belastingopbrengsten		2,2	voordelig	2,2	
Oninbaar/kwijtschelding		0,7	voordelig	0,3	0,4
Personeelslasten	-0,4		nadelig		-0,4
Bijzondere baten lasten	-0,9	3,1	voordelig		2,2
Onvoorzien en stelposten	1,2		voordelig		1,2
Mutatie reserves en voorzieningen	-0,4		nadelig		-0,4
Afwijking jaarrekening ten opzichte van Najaarsbrief	**-0,3**	**7,6**		**2,5**	**4,8**

Toelichting

Lasten

Renteresultaat en kapitaallasten
Door de lagere en soms zelfs negatieve rentepercentages voor de aangetrokken financiering is sprake van lagere rentekosten dan in Burap 2 werd aangenomen.
Dit heeft per saldo geleid tot een voordeliger renteresultaat.

Directe kosten
In voorgaande jaarrekeningen was op dit onderdeel sprake van een afwijking van rond de € 6 miljoen. In 2014 is sprake van een aanzienlijk lagere afwijking van -/- € 0,1 miljoen. Deze lagere afwijking betreft het effect van de bijgestelde ramingen in de begroting 2014 op basis van de structurele herijking van de budgetten bij de Kadernota 2015.

Personeelslasten
De werkelijke personeelskosten over 2014 wijken zijn ten opzichte van de begroting minder dan 1% af.
Ook hier geldt net als bij de directe kosten dat ten opzichte van voorgaande jaren de effecten van de stringente bewaking en beheersing van de personeelsbegroting zichtbaar zijn geworden.
Op basis van deze betere beheersing van de personeelsbegroting zijn de salariskosten in Burap1 met een bedrag van € 2 miljoen afgeraamd. Gezien de geringe afwijking van de werkelijke personeelskosten over 2014 ten opzichte van de bijgestelde raming blijkt dit een realistische bijstelling te zijn geweest.

Onvoorzien frictie en niet gebruikte stelposten
Onderstaande tabel 3 geeft een specificatie van de raming en de inzet van de stelposten gedurende 2014.

Tabel 3 overzicht frictiekosten en stelposten

Omschrijving (bedragen * € 1 miljoen)	Oorspronkelijke begroting	Ingezet in 2014	Saldo na Burap 2
Indexering & afrondingsverschillen loon	1,25	-0,60	0,65
Onvoorziene uitgaven	0,50	-0,50	0,00
Onvoorzien frictie personeel	1,00	-0,50	0,50
Totaal	**2,75**	**-1,60**	**1,15**

In totaal is gedurende 2014 in totaal een bedrag van € 1,6 miljoen tussentijds vrijgevallen. In Burap 1 en 2 heeft over deze vrijval besluitvorming plaatsgevonden.

Aan het eind van 2014 was nog een bedrag beschikbaar van € 1,15 miljoen dat uiteindelijk ten gunste van het resultaat is gekomen.

Baten

Directe opbrengsten
De hogere opbrengst van € 1,2 miljoen betreft voornamelijk een bijdrage van derden en subsidies in het kader van kennis en innovatie (€ 0,7 miljoen) .

Belastingopbrengsten
De hogere opbrengst betreft belastingopbrengsten over 2014 en eerdere jaren.
De regionale belastinggroep (RBG) heeft in het vierde kwartaal een zeer uitgebreide volledigheidscontrole op het belastingbestand uitgevoerd.
Deze controle heeft uiteindelijk geleid tot een verbeterde basisadministratie voor de belastingheffing en daarmee ook de realisatie van aanvullende belastingopbrengsten over 2014 en voorgaande jaren.
De structurele effecten van deze extra belastingopbrengsten zullen worden verwerkt in de lopende begroting 2015 en de nieuwe (meerjaren) begroting 2016-2020.

Bijzondere baten en lasten
Deze post betreft voornamelijk een hogere opbrengst wegens verkopen onroerend goed (€ 0,6 miljoen geraamd en € 1,4 miljoen werkelijk) , een bate van € 1,1 miljoen uit de afrekening over voorgaande jaren inzake het Grensoverschrijdend afvalwater (GOA) en een in overleg met de accountant verwerkte aansluiting met de RBG over de periode 2011 tot en met 2014 van € 0,8 miljoen.
Daarnaast is in 2014 een beëindigd investeringsproject afgeboekt voor een bedrag van € 0,6 miljoen.

Mutatie voorzieningen
De hogere storting betreft voornamelijk het op peil brengen van de voorziening Onderzoek en ontwikkeling (€ 0,3 miljoen).

Investeringen
In de begroting 2014 was het totaal van de uitgaven op beschikbaar gestelde investeringskredieten geprogrammeerd op € 53,1 miljoen. In Burap 2 werd dit bedrag bijgesteld naar in totaal € 43,9 miljoen. Uiteindelijk is in 2014 in totaal een bedrag van € 43,7 miljoen uitgegeven zoals in tabel 4.

Tabel 4 Overzicht investeringen

Investeringen per programma (bedragen * € 1 miljoen)	Geprogram-meerde investeringen begroting 2014	Geraamde investeringen 1e Burap 2014	Geraamde investeringen 2e Burap 2014	Najaarsbrief	Realisatie 2014
Schoon water	6,5	5,6	6,2	6,0	6,3
Voldoende water	16,6	13,7	13,9	13,7	15,3
Stevige dijken	18,9	16,3	15,1	15,1	16,9
Gezuiverd afvalwater	2,9	2,8	2,6	2,8	3,6
Instrumenten	0,3	0,3	0,1	0,2	0,1
Organisatie	7,9	6,6	6,0	2,3	1,5
Totaal	**53,1**	**45,3**	**43,9**	**40,1**	**43,7**

In de afzonderlijke programma's in deze jaarrekening worden de investeringen verder toegelicht.

In 2014 zijn 41 investeringsprojecten met een totaalbedrag van € 41.835.076 geactiveerd. In totaal was voor deze projecten een bedrag van € 48.822.029 aan investeringsplannen (IP) en

een bedrag van € 47.149.853 aan investeringskrediet (IK) beschikbaar gesteld. Deze bedragen aan IP en IK kunnen worden afgevoerd.
Aan het eind van 2014 waren nog 133 investeringsprojecten onderhanden. De restantkredieten van deze onderhanden werken in totaal € 56.817.987 wordt overgebracht naar 2015.
In hoofdstuk 5 van dit jaarverslag (pagina 87) zijn overzichten opgenomen van de in 2014 gereedgekomen en geactiveerde investeringen en de restantkredieten.

Vermogenspositie
Het eigen vermogen bestaat uit de algemene reserves, de tariefsegalisatiereserves, de bestemmingsreserves en het nog niet bestemde resultaat over 2014.
Het eigen vermogen van Delfland is in 2014 gestegen van € 46,7 miljoen naar € 66,5 miljoen.

Saldo per hoofdtaak
Het totale resultaat na bestemming van € 22,5 miljoen bestaat op basis van vastgestelde verdeelsleutels uit een saldo van de hoofdtaak watersysteembeheer en de hoofdtaak zuiveringsbeheer. Zie voor een verdere uitwerking ook hoofdstuk 6.3 en 6.4 van dit jaarverslag.
Deze saldi betreffen een overschot van € 22,5 miljoen op de taak watersysteembeheer en een saldo van € 0,0 miljoen op de taak zuiveringsbeheer.
In de tabellen in hoofdstuk 6.3 tot en met 6.4 van dit jaarverslag (pagina en wordt de verdeling van deze saldi verder gespecificeerd en toegelicht.

Vervolgens wordt het werkelijke saldo per hoofdtaak verdeeld op basis van bestaande en in 2014 genomen besluiten. Het resterende saldo per hoofdtaak na verwerking van deze besluiten wordt ten laste of ten gunste van de algemene reserve per hoofdtaak gebracht.
De verdeling van het resultaat over 2014 betreft:
- De stortingen en onttrekkingen met de tariefsegalisatiereserves voor gebouwd, ingezetenen en ongebouwd welke zijn gebaseerd op het besluit van 4 september 2008 (kenmerk 705668) om in de begroting het verschil tussen de geraamde en werkelijke opbrengst per categorie te verrekenen met de betreffende tariefsegalisatiereserve;
- Een storting van € 1.300.000 in de nieuw te vormen reserve voor tijdelijke huisvesting;
- Het restant per taak toe te voegen dan wel te onttrekken aan de algemene reserve per hoofdtaak.

Onderstaande tabel 5 geeft een overzicht van de voorgestelde resultaatverdeling over 2014.

Tabel 5 Voorgestelde resultaatverdeling 2014

Omschrijving	Watersysteembeheer	Zuiveringsbeheer	Totaal
Resultaat 2014 na bestemming	**22.505.512**	**9.065**	**22.514.577**
Bestemming resultaat			
Storting in alg.res. watersysteembeheer	19.422.512		19.422.512
Onttrekking uit alg.res. zuivering		-770.935	-770.935
Storting in egalisatiereserve gebouwd	549.000		549.000
Storting in egalisatiereserve ingezetenen	1.764.000		1.764.000
Storting in egalisatiereserve ongebouwd	250.000		250.000
Storting in de reserve tijdelijke huisvesting	520.000	780.000	1.300.000
Bestemd resultaat 2014	**22.505.512**	**9.065**	**22.514.577**

Door de tijdige en volledige samenstelling van de financiële jaarrekening kunnen de eventuele structurele financiële effecten worden meegenomen in de Kadernota 2016-2020 en de eerste bestuursrapportage 2015.

2 Accountantsverslag jaarrekening 2014

De jaarrekening 2014 is door de accountant gecontroleerd. Op basis van de tussentijdse controle en de jaarrekeningcontrole wordt door de accountant een goedkeurende verklaring voor zowel de getrouwheid als de rechtmatigheid afgegeven.

De goedkeurings- en rapportage toleranties door de accountant bedragen:

Omschrijving	Hoogte	Totaalbedrag
Fouten	1% van de lasten	2.200.000
Onzekerheden	3% van de lasten	6.600.000
Rapportage fouten	Posten > € 116.900	0
Rapportage onzekerheden	Posten > € 350.700	0

Fouten en onzekerheden
Er zijn geen fouten en onzekerheden geconstateerd en gerapporteerd.

Rechtmatigheid
Er wordt een goedkeurende verklaring voor zowel rechtmatigheid als getrouwheid gegeven

Opmerkingen accountant
- De accountant constateert dat het saldo van de voorzieningen onderhoudsbaggeren en onderhoud watergangen hoger is dan geraamd in het onderhoudsplan.
  Het advies van de accountant is het maken van een goede verschillenanalyse tussen de realisatie en de benodigde middelen volgens de jaarschijf in de plannen. Hierdoor kunnen de geraamde dotaties worden bijgesteld.
- De accountant constateert een zichtbare trend in zowel een absolute als een relatieve daling van de schuldpositie. De accountant ziet dit als een positieve ontwikkeling waarmee de financieringslasten voor Delfland op termijn kunnen dalen.

3 Controleverklaring belastingverantwoordingen Regionale belastinggroep (RBG)

Op grond van het prestatiecontract moet de RBG een door de accountant afgegeven controleverklaring over de belastingverantwoording aanleveren.
De accountant van de RBG verklaart dat de belastingverantwoording 2014 betreffende het hoogheemraadschap van Delfland in alle van materieel belang zijnde aspecten is opgesteld in overeenstemming met de van toepassing zijnde wettelijke regelingen, waaronder de verordeningen van het hoogheemraadschap Delfland en gemeentelijke verordeningen.
Delfland heeft in 2014 in haar jaarrekening de belastingopbrengsten conform de belastingverantwoording 2014 van de RBG verantwoord.

4 Opmerkingen rekeningcommissie

De rekeningcommissie constateert dat de beheersing van de financiën en de rapportage daarover het afgelopen jaar nog verder is verbeterd. Dit laatste geldt ook voor toelichting op de diverse programma's , de gemaakte analyses, de prestatie-indicatoren die een concrete voortuitgang laten zien, de opneming van gerealiseerde subsidies in een tabel en de risicoparagrafen.
De rekeningcommissie is verheugd met het gunstige exploitatieresultaat van € 21,7 miljoen en de resulterende reservepositie. De rekeningcommissie complimenteert het College van D. en H. en de organisatie van Delfland met de behaalde resultaten.
Tenslotte doet de commissie een aantal aanbevelingen waarvoor wij u voor wat betreft de inhoud naar het bijgevoegde advies van de rekeningcommissie en de reactie van het college van Dijkgraaf en Hoogheemraden hierop verwijzen.

15. Bijlagen

1. Ontwerp jaarverslag 2014;
2. Accountantsverslag over het concept jaarverslag 2014 (per 01-04-2015 beschikbaar);
3. Controleverklaring belastingopbrengsten 2014 Regionale Belastinggroep;
4. Advies rekeningcommissie vergadering 9 maart 2014, kenmerk 1186332;
5. Reactie college D & H op bevindingen rekeningcommissie op het jaarverslag 2014, kenmerk 1187763
6. Jaarverslag 2014 rekeningcommissie, kenmerk 1184295 (ter informatie)
7. Begeleidende brief aan de verenigde vergadering bij jaarverslag 2014, kenmerk 1183264;

Alleen in te vullen indien het een VV-voorstel betreft

*** = in te vullen door team Bestuur*

Hoogheemraadschap van Delfland

Kenmerk VV : …**
Beleidsveld : …

Vergaderdatum : 23 april 2015
Agendapunt : …**

De Verenigde Vergadering van Delfland,

op voordracht van dijkgraaf en hoogheemraden van 14 april 2015, kenmerk ;

gelezen het positieve advies van de commissie(s)Waterkwaliteit, Waterveiligheid, Bestuur Organisatie en Bedrijfsvoering en de Rekeningcommissie;

overwegende dat:

het ontwerpjaarverslag 2014 ingevolge artikel 103, derde lid, van de Waterschapswet gedurende de daarvoor gestelde termijn voor een ieder ter inzage heeft gelegen;

Gelet op:
- artikel 77 van de Waterschapswet

Besluit:

1. Het jaarverslag 2014 vast te stellen;

2. Het vormen van een reserve voor Huisvesting;

3. Het overschot van € 22.505.512 van de taak watersysteembeheer als volgt te bestemmen:
    a. Een storting van € 549.000 in de egalisatiereserve gebouwd;
    b. Een storting van € 1.764.000 in de egalisatiereserve ingezetenen;
    c. Een storting van € 250.000 in de egalisatiereserve ongebouwd;
    d. Een storting van € 520.000 in de reserve Huisvesting;
    e. Een storting van € 19.422.512 in de algemene reserve weerstandsvermogen watersystemen;

4. Het overschot van € 9.065 van de taak zuiveringsbeheer als volgt te dekken:
    a. Een storting van € 780.000 in de reserve Huisvesting;
    b. Een onttrekking van € 770.935 uit de algemene reserve weerstandsvermogen zuivering;

5. Ten aanzien van de investeringen en onderhanden werken als volgt te besluiten:
    a. Het afvoeren van investeringsplannen voor en bedrag van € 48.822.029 miljoen en beschikbaar gesteld krediet voor een bedrag van € 47.149.853 miljoen conform tabel 5.2 gereedgekomen en geactiveerde werken in hoofdstuk 5 van het jaarverslag;
    b. Het overbrengen van onderhanden werk naar gereedgekomen werken voor in totaal een bedrag van € 41.835.076 conform tabel 5.2 gereedgekomen en geactiveerde werken in hoofdstuk 5 van het jaarverslag;
    c. Het overbrengen van de restantkredieten naar 2015 voor een totaalbedrag van € 56.817.987 conform tabel 5.4 de staat van restantkredieten in hoofdstuk 5 van het jaarverslag.

Aldus besloten in de openbare vergadering van 23 april 2015

De Verenigde Vergadering voornoemd,

de Secretaris,	de Voorzitter,
mr. drs. P.I.M. van den Wijngaart	mr. M.A.P. van Haersma Buma

Jaarverslag 2014

Hoogheemraadschap van
Delfland

Colofon

Delft, 24 april 2015

Jaarverslag 2014

Samenstelling
Hoogheemraadschap van Delfland

www.hhdelfland.nl

Hoogheemraadschap van Delfland
Phoenixstraat 32
Postbus 3061
2601 DB DELFT

Inhoud

1 Leeswijzer 5
2 Managementsamenvatting 7
2.1 Inleiding 7
2.2 Beleidsresultaten 7
2.3 Financieel resultaat 2014 10
2.4 Analyse verschillen saldo najaarsbrief en jaarrekening 11
2.5 Taakstelling 13
2.6 Investeringen 14
2.7 Vermogenspositie 14
2.8 Verdeling resultaat 14
3 Programmaverantwoording 17
3.1 Programma A - Schoon water 17
3.1.1 Programmalijnen 17
3.1.2 Exploitatie: wat heeft het gekost? 19
3.1.3 Investeringen 20
3.1.4 Risico's 20
3.2 Programma B – Voldoende water 21
3.2.1 Programmalijnen 21
3.2.2 Exploitatie: wat heeft het gekost? 23
3.2.3 Investeringen 24
3.2.4 Risico's 24
3.3 Programma C – Stevige dijken 25
3.3.1 Programmalijnen 25
3.3.2 Exploitatie: wat heeft het gekost? 27
3.3.3 Investeringen 28
3.3.4 Risico's 29
3.4 Programma D – Gezuiverd afvalwater 31
3.4.1 Programmalijnen 31
3.4.2 Exploitatie: wat heeft het gekost? 34
3.4.3 Investeringen 36
3.4.4 Risico's 36
3.5 Programma E – Instrumenten 39
3.5.1 Programmalijnen 39
3.5.2 Exploitatie: wat heeft het gekost? 41
3.5.3 Investeringen 42
3.5.4 Risico's 43
3.6 Programma F – Organisatie 45
3.6.1 Programmalijnen 45
3.6.2 Exploitatie: wat heeft het gekost? 49
3.6.3 Investeringen 50
3.6.4 Risico's 51
3.7 Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien 53
3.7.1 Doelen, resultaten en prestatie-indicatoren programma 53
3.7.2 Exploitatie: wat heeft het gekost? 53
4 Paragrafen 55
4.1 Ontwikkelingen, uitgangspunten, afwijkingen en incidentele baten en lasten 55
4.2 Kostentoerekening 55
4.3 Financiering 56

4.4 Bestemmingsreserves en voorzieningen 60
4.5 Weerstandsvermogen 62
4.6 Waterschapsbelastingen 64
4.7 Verbonden partijen 66
4.8 Bedrijfsvoering 77
4.9 EMU-saldo 85
4.10 Topinkomens 85
5 Verantwoording investeringen 2014 87
5.1 Inleiding 87
5.2 Gereedgekomen projecten 87
5.3 Gereedgekomen maar nog niet geactiveerde projecten 88
5.4 Restantkredieten 89
5.5 Kosten Nazorg 92
5.6 Budgettair neutrale kredieten(volledig gesubsidieerd) 93
5.7 Contractprojecten 93
5.8 Projecten Buitengewoon onderhoud 94
6 De exploitatierekening 97
6.1 Presentatie van de exploitatierekening naar diverse gezichtspunten 97
6.2 Lasten en baten per programma 97
6.3 Verdeling programma naar hoofdtaken voor en na doorbelasting bedrijfsvoering 97
6.4 Verdeling exploitatie naar hoofdtaken watersysteembeheer en zuiveringsbeheer 98
6.5 Exploitatierekening naar kosten- en opbrengstsoorten 99
6.6 Wet normering topinkomens (WNT) 100
7 Balans en toelichting 101
7.1 Balans per 31 december 2014 101
7.2 Waarderingsgrondslagen 102
7.3 Financiele positie en kasstroomoverzicht 103
7.4 Immateriële vaste activa 104
7.5 Materiële vaste activa 105
7.6 Financiële vaste activa 106
7.7 Vorderingen en overlopende activa 107
7.8 Liquide middelen 108
7.9 Eigen vermogen 108
7.10 Voorzieningen 110
7.11 Langlopende schulden 111
7.12 Netto vlottende schulden 112
7.13 Overlopende passiva 112
7.14 Schuld aan krediet instelling 113
7.15 Niet uit de balans blijkende verplichtingen 113
8 Controleverklaring van de onafhankelijke accountant 115

1 Leeswijzer

Het jaarverslag is onderverdeeld in twee delen:
- de programmaverantwoording en de paragrafen;
- de financiële jaarrekening.

Hoofdstuk 2 begint met een beleidsmatige samenvatting van de belangrijkste ontwikkelingen van het afgelopen jaar. Vervolgens wordt een financiële analyse van het resultaat over 2014 gegeven. Ten slotte wordt een overzicht van het verloop van de vermogenspositie gegeven en wordt een voorstel voor resultaatsbestemming over 2014 gedaan.

In hoofdstuk 3 is de verantwoording per programma opgenomen. Per programma wordt gerapporteerd over de realisatie van de voorgenomen maatregelen uit de begroting, de voortgang en de realisatie van de investeringen. Ook wordt het verschil tussen de geraamde en de werkelijke kosten en opbrengsten toegelicht.
Ten slotte wordt per programma ingegaan op de actuele risico's.

In hoofdstuk 4 zijn de (verplichte) paragrafen verantwoord. In deze verantwoording is voor zover van toepassing ingegaan op de financiële beleidsnota's (treasury, reserves en voorzieningen, activa, verbonden partijen en risico's en weerstandsvermogen).

Hoofdstuk 5 gaat in hoofdlijnen in op het verloop, de activering en de afronding van de investeringsprojecten.

Hoofdstuk 6 geeft een overzicht van de exploitatierekening verdeeld naar programma's, kostendragers en de diverse kosten- en opbrengstsoorten.

In hoofdstuk 7 wordt de balans en de toelichting op de balans gepresenteerd.

In hoofdstuk 8 is de controleverklaring over 2014 opgenomen.

Bestuursbehandeling
De rekeningcommissie brengt over het definitieve jaarverslag 2014 een advies uit.
Het college van dijkgraaf en hoogheemraden (D&H) neemt kennis van het ontwerp jaarverslag 2014 en de ontwerpjaarrekening 2014.
De verenigde vergadering (VV) is het bevoegd orgaan voor het vaststellen van het jaarverslag op grond van artikel 104, lid 1 van de Waterschapswet.

Publicatie
Het definitieve jaarverslag wordt via bekendmakingen openbaar gemaakt.
Het jaarverslag wordt zodra deze aan de VV is voorgelegd door D&H voor een ieder ter inzage gelegd. Daarnaast is het jaarverslag ook algemeen verkrijgbaar. Van de ter inzage legging en de verkrijgbaarstelling wordt openbaar kennis gegeven.
Ook wordt het jaarverslag digitaal gepubliceerd op de website www.hhdelfland.nl.

2 Managementsamenvatting

2.1 Inleiding

Het jaarverslag 2014 is het laatste verantwoordingsdocument in deze bestuursperiode van Dijkgraaf en Hoogheemraden.
Vanaf de start van de bestuursperiode in 2009 was de belangrijkste opdracht voor Delfland steeds het realiseren van zijn doelstellingen in de planperiode van het Waterbeheerplan 4.
Wel zijn in het licht van de toenmalige financiële positie van Delfland voor de realisatie van deze doelstellingen financiële en personele kaders gesteld. Deze kaders zijn vastgelegd en bestuurlijk ook vastgesteld in de zogenaamde 'motie Dijkema c.s.'. Samengevat behelsde deze motie een positief exploitatiesaldo met ingang van 2014, een positief eigen vermogen met ingang van 2018 en een doorgevoerde taakstelling van € 18 miljoen.
Het jaarverslag 2014 toont het beeld dat de motie Dijkema voor wat betreft het exploitatiesaldo en het eigen vermogen is behaald en dat tevens de realisatie van de taakstelling op schema loopt. Daarnaast verloopt daarbij ook de doelrealisatie voor de planperiode zoals gepland.

Het jaar wordt afgesloten met een positief exploitatieresultaat van € 22,5 miljoen. Bij de begroting van 2014 werd uitgegaan van een positief resultaat van € 4,0 miljoen en bij de tweede bestuursrapportage is dit bijgesteld tot een voordelig resultaat van € 12,8 miljoen.Tenslotte werd in de najaarsbrief een voordelig saldo verwacht van € 15,2 miljoen.

Op onderdelen is wel sprake van met name incidentele afwijkingen in de realisatie ten opzichte van de oorspronkelijke begroting. Indien deze afwijkingen wel een structureel karakter hebben, worden deze verwerkt in de meerjaren begroting 2016-2020.

2.2 Beleidsresultaten

In onderstaande paragraaf wordt per programma op hoofdlijnen weergegeven welke resultaten Delfland beleidsmatig heeft geboekt.

Programma Schoon water
Voor de programmalijn *chemische waterkwaliteit* zijn alle voor 2014 afgesproken maatregelen uitgevoerd. De waterkwaliteit in de boezem is op onderdelen duidelijk verbeterd; de gestelde prestatie indicatoren voor stikstof en bestrijdingsmiddelen zijn gehaald. De definitieve cijfers worden opgenomen in de waterkwaliteitsrapportage over 2014.
Zowel het extra doorspoelen van het watersysteem als het aansluiten en het aangesloten houden van de glastuinbouw op de riolering hebben bijgedragen aan de verbeterde waterkwaliteit.

Om in 2027 de ecologische doelen voor de KRW te bereiken is in 2014, in de programmalijn *ecologische waterkwaliteit* uiteindelijk 11,6 ha natuurvriendelijke oevers (NVO's) en vispaaiplaatsen (VPP'en) gerealiseerd. Dit is 2,0 ha meer dan voor 2014 was afgesproken.
In totaal is tot en met eind 2014 20,3 ha gerealiseerd van de 28,2 ha KRW-resultaatsverplichting voor eind 2015. Daarmee loopt Delfland goed op schema om deze resultaatsverplichting te halen.

De vier voor 2014 geplande vismigratieknelpunten in de programmalijn *vismigratie* zijn opgelost. Daarmee zijn tot en met eind 2014 in totaal veertien van de negentien voor eind 2015 geplande knelpunten opgelost.

In de programmalijn *zwemwater* zijn door maatregelen op diverse zwemwaterlocaties de omstandigheden gecreëerd om overlast door bacteriën en blauwalgen zo veel mogelijk te voorkomen. De zwemwaterkwaliteit is dan ook verbeterd en voldoet aan de prestatie indicator (minder dan achttien weken een negatief zwemadvies). Voor wat

betreft de bacteriologische normen voldoen 13 van de 17 zwemwaterlocaties aan de EU-normen. De prestatie-indicator gaat uit van 17 locaties die voldoen.

Van de vijftien voor eind 2014 geplande gereedgekomen maatregelen van de 3de ronde *lokale knelpunten* zijn er tien gereed gekomen. De realisatie van de resterende vijf maatregelen zijn conform besluitvorming in de VV doorgeschoven naar 2015.

Programma Voldoende water
Voor het op orde houden van het bestaande watersysteem in de programmalijn *regulier beheer polders en boezem* zijn de onderhoudsactiviteiten (baggeren, krozen & zuiveren en technisch beheer) conform planning uitgevoerd.
Het watersysteem heeft in 2014 goed gefunctioneerd en heeft niet onder druk gestaan. Het maximaal toelaatbaar peil is in 2014 niet één keer overschreden. Hiermee werd voldaan aan de gestelde prestatie indicator.
Het percentage beheergebied met peil conform peilbesluit is uitgekomen op 88%. Dit is lager dan de verwachting van 90% doordat de voorgenomen partiële herziening van de peilbesluiten in 2014 niet heeft plaatsgevonden. Het chloride-gehalte van het oppervlaktewater in de boezem te Rotterdam is dit jaar geen enkele keer overschreden.
Op het gebied van beleid en instrumenten is gewerkt aan onder andere de actualisatie van de legger wateren, het opstellen van een nota peilbeheer, de herziening van drie waterakkoorden en het vaststellen van peilbesluiten.
Tenslotte heeft Delfland voor het vergroten van de kennis van de werking van het watersysteem een bijdrage geleverd in onderzoek en innovatieve projecten in samenwerking met onder andere Stowa en derden.

In de programmalijn *voorkomen wateroverlast polders* zijn 11 van de 15 geprognosticeerde knelpunten opgelost. Vier knelpunten zijn wel in uitvoering maar nog niet afgerond. Deze knelpunten worden naar verwachting in het eerste kwartaal van 2015 opgeleverd. In totaal zijn in de periode 2012-2014 53 knelpunten gerealiseerd van de 83 knelpunten die voor eind 2017 moeten zijn opgelost. Daarmee loopt Delfland op schema.

Voor de programmalijn *goede zoetwater voorziening* geldt dat Delfland zowel bestuurlijk als ambtelijk heeft geparticipeerd in verschillende externe beleid- en planvormingstrajecten die de zoeterwatervraag kunnen beïnvloeden. Het belangrijkste voorbeeld hiervan is het Delta-programma.

Programma Stevige dijken
In de programmalijn *primaire keringen* heeft Delfland zijn bijdrage geleverd aan het Deltaprogramma en de daaruit voortvloeiende deltabeslissingen. De meest prominente verandering die voortkomt uit het Deltaprogramma is de nieuwe normeringsystematiek voor de primaire keringen.
In 2014 is de nieuwe Legger zeewering vastgesteld door de VV.
Ook is in 2014 na een gedetailleerde toetsing 1050 meter primaire kering alsnog goedgekeurd en voorgelegd aan de ILT en de DGRW. Van de primaire keringen is 98% op orde, na goedkeuring van de genoemde 1050 meter is dat 99,9%.

In 2014 is de eerste toetsronde voor de grondlichamen van de *regionale waterkeringen* afgerond en is gestart met het toetsen van bijzondere waterkerende constructies en kunstwerken.
Ook is de studie afgerond naar de invloed van de grondwateronttrekking DSM op de stabiliteit van de waterkeringen. Op basis hiervan heeft Delfland zijn belang in de GR grondwateronttrekking DSM heroverwogen.
De samenwerkingsvorm kosten voor gemene rekening Muskusrattenbeheer is in 2014 geëvalueerd. De evaluatie heeft de meerwaarde aangetoond van de samenwerking door de waterschappen op het gebied van het muskusrattenbeheer.
In 2014 is 4,7 km van de risicovolle keringen verbeterd waardoor in totaal 31,2 km (91,8%) op orde is. Daarmee is de doelstelling zoals opgenomen voor 2014 bereikt.

Voor wat betreft de *overige keringen* is op basis van een studie naar de compartimenteringskeringen, uitgevoerd door provincie Zuid Holland en de hoogheemraadschappen van Schieland en de Krimpenerwaard en van Delfland, voorgesteld om voor delen van de Maasdijk de status van waterkering te laten vervallen.
De functionele inspecties zijn conform het jaarplan uitgevoerd. Hierbij zijn geen onverwachte schades opgetreden.

Programma Gezuiverd afvalwater
Voor de programmalijn *transporteren* geldt dat Delfland voor 100% heeft voldaan aan de afnameverplichting die gezamenlijk is vastgesteld door Delfland en gemeenten. Het onderhoud aan het transportstelsel is conform het onderhoudsplan uitgevoerd.

Daarnaast heeft Delfland voor 100 % voldaan aan de wettelijke eisen voor *zuiveren* en slibverwerking. In het kader van onderhoudsvervangingen zijn alle voorziene werkzaamheden gestart. Een deel van de werkzaamheden wordt in 2015 afgerond.

In de programmalijn *doelmatigheid* is gewerkt aan de verdere invulling van de organisatie en de uitvoering van (deel)projecten in het kader van de gesloten samenwerkingsovereenkomsten in de afvalwaterketen, te weten Rotterdamse Samenwerking en de Afvalwaterketen (RoSa) en Netwerk Afvalwaterketen Delfland (NAD).

Ten aanzien van de programmalijn *Publieke private samenwerking* (*PPS)* heeft Delfland voor 100% voldaan aan de wettelijke eisen met betrekking tot het zuiveren van afvalwater, het verwerken van zuiveringsslib en de afnameverplichting die gezamenlijk is vastgesteld door Delfland en gemeenten.
In 2014 is de verdere uitwerking van het onderzoeksrapport van de VV-commissie inzake de PPS verder ter hand genomen en is een aantal deelprojecten gerealiseerd.

Programma Instrumenten
Voor wat betreft de programmalijn *gebiedsgericht samenwerken* is 93% van de uitvoeringsprogramma's op basis van waterplannen actueel. Eén uitvoeringsprogramma is niet meer actueel. In 2014 zijn 500 adviesaanvragen voor een watertoets op ruimtelijke plannen in behandeling genomen en alle ook binnen de termijn afgehandeld. In 2014 is om de belangen van Delfland te borgen een inbreng in complexe plannen van derden geleverd. Dit betrof met name de Blankenburgertunnel, Rotterdamse Baan en A4.

In de programmalijn *regulering en toezicht* bedroeg in 2014 het percentage afgehandelde vergunningen binnen wettelijke termijnen 87%. Dat is een lichte stijging ten opzichte van 2013 (86%).
In 2014 is conform doelstelling 90% van de meldingen binnen richtlijnen en termijnen behandeld. Ook het percentage 'speerpunten'-controles is in 2014 is met 98% ruim boven de doelstelling van 90% uitgekomen.
Met het project Gebiedsgericht meten en handhaven is een belangrijke bijdrage geleverd aan het terugdringen van ongewenste emissies naar het oppervlaktewater en daarmee ook de verbetering van de waterkwaliteit.
De afhandeling van de huidige schouw is in 2014 met succes gedigitaliseerd.
De vaarwegverordening is eind 2014 aan het college aangeboden en ter inzage gelegd.

In de programmalijn *communicatie* scoorden de prestatie-indicatoren zichtbaarheid in de media en draagvlak interne communicatie een ruime voldoende. Hiermee werd de doelstelling voor 2014 behaald.

In 2014 heeft het college ingestemd met het implementeren van 3Di.
Voor wat betreft E-dienstverlening is het eerste werkproces Incidentmelding behandelen in productie genomen. Medio december is het concept plan van aanpak opgeleverd voor het integraal oppakken van de overige werkprocessen.

In het kader van het gegevensbeheer zijn de gegevenseigenaren aangewezen voor de gegevenssets voor Watersystemen, Waterkeringen en de Afvalwaterketen.
De conceptversie van een centraal gegevensloket of gegevensportaal is nagenoeg gereed.

Programma Organisatie

In de programmalijn *sturing* is de formatietaakstelling uit de motie Dijkema c.s. van 99,6 FTE gerealiseerd. Ook is de reorganisatie van het Project ingenieursbureau PIB), nu Project managemant bureau (PMB), afgerond.
Voor wat betreft de huisvesting zijn de met de VV overeengekomen bouwstenen verder uitgewerkt. Besluitvorming is daarmee voorbereid voor 2015..
In het kader van samenwerking is met de waterschappen van Schieland en de Krimpenerwaard en Rijnland gewerkt aan de visie op informatievoorziening, het eigendommenbeheer en de aanbestedingenkalender.
Met betrekking tot het Klimaatakkoord Rijk-Unie is een aantal initiatieven en business cases verder uitgewerkt.

Voor wat betreft de programmalijn *ondersteunende producten* is de Planning en Control cyclus geactualiseerd. Op basis van het Verbeterplan Bedrijfsvoering is de kwaliteit van de dienstverlening op enkele punten verbeterd.
De ontwikkeling van medewerkers is vanuit het centrale opleidingsaanbod actief gestimuleerd en ondersteund.
Ook heeft Delfland in 2014 voor in totaal € 1,4 miljoen aan niet meer noodzakelijk vastgoed verkocht.
Na uitvoering van de openstaande verbeterpunten voor het archief is in 2014 goedkeuring verkregen van de Provincie Zuid Holland.
De voorbereidingen voor de waterschapsverkiezingen van 2015 lopen volgens planning.
De crisisbeheerorganisatie was in 2014 goed bezet en getraind. Tenslotte is de crisisorganisatie in 2014 voorbereid op de implementatie van het zogenaamde Netcentrisch werken.

2.3 Financieel resultaat 2014

Exploitatie
Conform de regelgeving van het Waterschapsbesluit moet in de presentatie van het exploitatieresultaat een onderscheid worden gemaakt tussen het resultaat voor bestemming en het resultaat na bestemming.
Het resultaat voor bestemming betreft het saldo van de exploitatie voordat de voorgenomen (in de begroting besloten) stortingen en onttrekkingen met reserves zijn verwerkt.
Het resultaat na bestemming betreft het resultaat inclusief de verwerkte voorgenomen stortingen en onttrekkingen en is tevens het resultaat dat uiteindelijk nog moet worden verdeeld.

Aanvankelijk had de oorspronkelijke begroting 2014, zoals die in november 2013 door de verenigde vergadering (VV) is vastgesteld een voordelig saldo na bestemming van € 4,0 miljoen. In de loop van 2014 is de begroting twee keer door de VV bijgesteld. Het laatste moment waarop de begroting in omvang en saldo is bijgesteld, is de tweede bestuursrapportage (Burap 2) met een peildatum van 30 juni 2014. Toen werd in totaal een voordelig exploitatieresultaat na bestemming over 2014 van € 12,8 miljoen verwacht.
Tot slot is in de najaarsbrief aan de VV gemeld dat op peildatum 30 september een voordelig saldo van € 15,2 miljoen werd verwacht.

De jaarrekening 2014 sluit uiteindelijk met een voordelig saldo na bestemming van € 22,5 miljoen.

Tabel 2.1 geeft een overzicht van het verloop van de totale lasten en baten over de diverse P&C producten in 2014 en het verwachte resultaat van zowel voor als na bestemming.

Tabel 2.1 Verloop saldo primitieve begroting – realisatie per P&C-product

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	Lasten	Baten	Saldo voor bestemming	Verrekening met reserves	Saldo na bestemming	Voordelig/ nadelig
Saldo primitieve begroting 2014	233.644	235.733	2.089	1.957	4.046	Voordelig
Bijstelling 1e Burap (incl. Kadernota)	236.471	241.828	5.357	2.707	8.064	Voordelig
Bijstelling 2e Burap	231.991	242.099	10.108	2.707	12.815	Voordelig
Najaarsbrief	229.322	241.792	12.470	2.707	15.177	Voordelig
Jaarrekening 2014	229.607	249.414	19.808	2.707	22.515	Voordelig
Afwijking jaarrekening ten opzichte van Najaarsbrief	*285*	*7.622*	*7.337*	*0*	*7.337*	Voordelig

Onderstaande tabel 2.2 geeft een overzicht van de bijstellingen uit de 1e en 2e Burap en de Najaarsbrief op de oorspronkelijke begroting. Voor een inhoudelijke toelichting op de mutaties wordt verwezen naar de vastgestelde 1e en 2e Burap en Najaarsbrief van 2014.

Tabel 2.2 Overzicht bijstellingen tot en met Najaarsbrief

P&C-product *(in € 1miljoen en -= nadelig)*	*Begroting 2014*	*Structureel/ incidenteel*
saldo oorspronkelijke begroting 2014	**4,0**	
Mutaties Burap 1		
Investeringen ten laste van exploitatie	-1,1	Incidenteel
Vrijval beheerplan baggeren	6,2	Incidenteel
Kapitaallasten en renteresultaat	-0,4	Incidenteel
Storting voorzieningen	-1,1	Incidenteel
Overig	0,5	Incidenteel
saldo begroting 2014 na Burap 1 2014	**8,1**	
Mutaties Burap 2		
Bijstelling PPS	1,9	Structureel
Afkoop Jaagpadleiding	-1,5	Incidenteel
Bijstelling personeelskosten	2,0	Incidenteel
Vrijval stelposten indexering en frictie personeel	1,1	Structureel
Extra opbrengst grondverkopen	0,5	Incidenteel
Overige bijstellingen	0,7	Incidenteel
saldo begroting 2014 na Burap 2 2014	**12,8**	
Najaarsbrief		
Juridische overdracht gemalen	0,2	Incidenteel
Belastingopbrengsten voorgaande jaren	0,5	Incidenteel
Maatregelen knelpunten waterkwaliteit	0,2	Incidenteel
Gegevensbeheer	0,2	Incidenteel
Overige bijstellingen	1,3	Incidenteel
saldo begroting 2014 na Najaarsbrief	**15,2**	

2.4 Analyse verschillen saldo najaarsbrief en jaarrekening

In deze paragraaf wordt een analyse gegeven van de verschillen tussen de jaarrekening en de najaarsbrief. De eerdere verschillen (tussen Burap 1 en begroting en tussen Burap 2 en Burap 2 en tussen najaarsbrief en Burap 2) zijn in eerder vastgestelde documenten te zien.

Uit tabel 2.1 blijkt dat het werkelijke resultaat na bestemming € 7,3 miljoen voordeliger is dan werd verwacht in de najaarsbrief.
Het verschil betreft afgerond in totaal € 0,3 miljoen hogere lasten en € 7,6 miljoen hogere baten.
Onderstaande tabel 2.3 geeft een overzicht van de grootste posten van dit totale verschil van € 7,3 miljoen.
Tevens wordt in de tabel een onderscheid gemaakt tussen baten en lasten en wordt aangegeven welk deel hiervan een structureel dan wel een incidenteel karakter heeft.

Tabel 2.3 Verschil Najaarsbrief en jaarrekening

Omschrijving (bedragen * € 1 miljoen)	Lasten (-= nadelig)	Baten (-= nadelig)	Voordelig/ nadelig	Structureel effect	Incidenteel effect
Renteresultaat en kapitaallasten	0,3	0,4	voordelig		0,7
Directe kosten exploitatie	-0,1		nadelig		-0,1
Directe opbrengsten exploitatie		1,2	voordelig		1,2
Belastingopbrengsten		2,2	voordelig	2,2	
Oninbaar/kwijtschelding		0,7	voordelig	0,3	0,4
Personeelslasten	-0,4		nadelig		-0,4
Bijzondere baten lasten	-0,9	3,1	voordelig		2,2
Onvoorzien en stelposten	1,2		voordelig		1,2
Mutatie reserves en voorzieningen	-0,4		nadelig		-0,4
Afwijking jaarrekening ten opzichte van Najaarsbrief	**-0,3**	**7,6**		**2,5**	**4,8**

Toelichting

Lasten
Renteresultaat en kapitaallasten
Door de lagere en soms zelfs negatieve rentepercentages voor de aangetrokken financiering is sprake van lagere rentekosten dan in Burap 2 werd aangenomen.
Dit heeft per saldo geleid tot een voordeliger renteresultaat.

Directe kosten
In voorgaande jaarrekeningen was op dit onderdeel sprake van een afwijking van rond de € 6 miljoen. In 2014 is sprake van een aanzienlijk lagere afwijking van € 0,1 miljoen. Deze lagere afwijking betreft het effect van de bijgestelde ramingen in de begroting 2014 op basis van de structurele herijking van de budgetten bij de Kadernota 2015.

Personeelslasten
De werkelijke personeelskosten over 2014 wijken ten opzichte van de bijgestelde begroting minder dan 1% af.
Ook hier geldt net als bij de directe kosten dat ten opzichte van voorgaande jaren de effecten van de stringente bewaking en beheersing van de personeelsbegroting zichtbaar zijn geworden.
Op basis van deze betere beheersing van de personeelsbegroting zijn de geraamde personeelslasten in Burap 2met een bedrag van € 2 miljoen verlaagd. Gezien de geringe afwijking van de werkelijke personeelskosten over 2014 ten opzichte van de bijgestelde raming blijkt dit een realistische bijstelling te zijn geweest.

Onvoorzien frictie en niet gebruikte stelposten
Onderstaande tabel geeft een specificatie van de raming en de inzet van de stelposten gedurende 2014.

Tabel 2.4 overzicht frictiekosten en stelposten

Omschrijving (bedragen * € 1 miljoen)	Oorspronkelijke begroting	Ingezet in 2014	Saldo na Burap 2
Indexering & afrondingsverschillen loon	1,25	-0,60	0,65
Onvoorziene uitgaven	0,50	-0,50	0,00
Onvoorzien frictie personeel	1,00	-0,50	0,50
Totaal	**2,75**	**-1,60**	**1,15**

In totaal is gedurende 2014 in totaal een bedrag van € 1,6 miljoen tussentijds vrijgevallen. In Burap 1 en 2 heeft over deze vrijval besluitvorming plaatsgevonden.

Aan het eind van 2014 was nog een bedrag beschikbaar van € 1,15 miljoen dat uiteindelijk ten gunste van het resultaat is gekomen.

Baten

Directe opbrengsten
De hogere opbrengst van € 1,2 miljoen betreft voornamelijk een bijdrage van derden en subsidies in het kader van kennis en innovatie (€ 0,7 miljoen) .

Belastingopbrengsten
De hogere opbrengst betreft belastingopbrengsten over 2014 en eerdere jaren.
De regionale belastinggroep (RBG) heeft in het vierde kwartaal een zeer uitgebreide volledigheidscontrole op het belastingbestand uitgevoerd.
Deze controle heeft uiteindelijk geleid tot een verbeterde basisadministratie voor de belastingheffing en daarmee ook de realisatie van aanvullende belastingopbrengsten over 2014 en voorgaande jaren.
De structurele effecten van deze extra belastingopbrengsten zullen worden verwerkt in de lopende begroting 2015 en de nieuwe (meerjaren) begroting 2016-2020.

Bijzondere baten en lasten
Deze post betreft voornamelijk een hogere opbrengst wegens verkopen onroerend goed (€ 0,6 miljoen geraamd en € 1,4 miljoen werkelijk) , een bate van € 1,1 miljoen uit de afrekening over voorgaande jaren inzake het Grensoverschrijdend afvalwater (GOA) en een in overleg met de accountant verwerkte aansluiting met de RBG over de periode 2011 tot en met 2014 van € 0,8 miljoen
Daarnaast is in 2014 een beëindigd investeringsproject afgeboekt voor een bedrag van € 0,6 miljoen.

Mutatie voorzieningen
De hogere storting betreft voornamelijk het op peil brengen van de voorziening Onderzoek en ontwikkeling(€ 0,3 miljoen).

2.5 Taakstelling

Tabel 2.5 geeft een overzicht van gerealiseerde taakstelling op zowel formatie als kosten tot en met 2014 en de verwachte verdere invulling tot en met 2017.

Tabel 2.5 Taakstelling 2011-2017

Invulling taakstelling (bedragen * € 1 miljoen)	Realisatie t/m 2013	Realisatie 2014	Realisatie t/m 2014	Verwachte realisatie t/m 2017
Ingevuld personeel	3,7	0,6	4,3	5,8
Ingevuld materieel	12,9	1,3	14,2	14,2
Totaal taakstelling	16,6	2,9	18,5	20,0
Personeel (formatie)	70 fte	8 fte	78 fte	100 fte

Over de periode 2011-2017 is in totaal een taakstelling van € 20,0 miljoen verwerkt. De taakstelling ligt op schema voor de realisatie op de personeelskosten (verwachte definitieve realisatie in 2017) en is in 2014 gerealiseerd voor de materiële kosten.
Het effect van de motie Dijkema c.s. op de formatie is een vermindering van in totaal 100 fte.

2.6 Investeringen

In de begroting 2014 was het totaal van de uitgaven op beschikbaar gestelde investeringskredieten geprogrammeerd op € 53,1 miljoen. In Burap 2 werd dit bedrag bijgesteld naar € 43,9 miljoen. Uiteindelijk is in 2014 in totaal een bedrag van € 43,7 miljoen uitgegeven zoals opgenomen in tabel 2.6.

Tabel 2.6 Investeringsramingen per programma

Investeringen per programma (bedragen * € 1 miljoen)	Geprogram-meerde investeringen begroting 2014	Geraamde investeringen 1e Burap 2014	Geraamde investeringen 2e Burap 2014	Najaarsbrief	Realisatie 2014
Schoon water	6,5	5,6	6,2	6,0	6,3
Voldoende water	16,6	13,7	13,9	13,7	15,3
Stevige dijken	18,9	16,3	15,1	15,1	16,9
Gezuiverd afvalwater	2,9	2,8	2,6	2,8	3,6
Instrumenten	0,3	0,3	0,1	0,2	0,1
Organisatie	7,9	6,6	6,0	2,3	1,5
Totaal	**53,1**	**45,3**	**43,9**	**40,1**	**43,7**

In de afzonderlijke programma's in deze jaarrekening (hoofdstuk 3) worden de investeringen verder toegelicht.

In 2014 zijn 41 investeringsprojecten met een totaalbedrag van € 41.835.076 geactiveerd. In totaal was voor deze projecten een bedrag van € 48.822.029 aan investeringsplannen (IP) en een bedrag van € 47.149.853 aan investeringskrediet (IK) beschikbaar gesteld. Deze bedragen aan IP en IK kunnen worden afgevoerd.

Aan het eind van 2014 waren nog 133 investeringsprojecten onderhanden. De restantkredieten van deze onderhanden werken in totaal € 56.817.987 wordt overgebracht naar 2015.
In hoofdstuk 5 van dit jaarverslag (pagina 92) zijn overzichten opgenomen van de in 2014 gereedgekomen en geactiveerde investeringen en de restantkredieten.

2.7 Vermogenspositie

Het eigen vermogen bestaat uit de algemene reserves, de tarief egalisatiereserves, de bestemmingsreserves en het nog niet bestemde resultaat over 2014.
Het eigen vermogen van Delfland is in 2014 gestegen van € 46,7 miljoen naar € 66,5 miljoen.

2.8 Verdeling resultaat

Saldo per hoofdtaak en resultaatbestemming
Het totale resultaat na bestemming van € 22,5 miljoen bestaat op basis van vastgestelde verdeelsleutels uit een saldo van de hoofdtaak watersysteembeheer en de hoofdtaak zuiveringsbeheer. Zie voor een verdere uitwerking ook hoofdstuk 6.3 en 6.4 van dit jaarverslag.
Deze saldi betreffen een overschot van € 22,5 miljoen op de taak watersysteembeheer en een saldo van € 0,001 miljoen op de taak zuiveringsbeheer.
In de tabellen in hoofdstuk 6.3 tot en met 6.4 van dit jaarverslag (pagina 97 en 98) wordt de verdeling van deze saldi verder gespecificeerd en toegelicht.

Vervolgens wordt het werkelijke saldo per hoofdtaak verdeeld op basis van bestaande en in 2014 genomen besluiten. Het resterende saldo per hoofdtaak na verwerking van

deze besluiten wordt ten laste of ten gunste van de algemene reserve per hoofdtaak gebracht.

De verdeling van het resultaat over 2014 betreft:

- De stortingen en onttrekkingen met de tarief egalisatiereserves voor gebouwd, ingezetenen en ongebouwd welke zijn gebaseerd op het besluit van 4 september 2008 (kenmerk 705668) om in de begroting het verschil tussen de geraamde en werkelijke opbrengst per categorie te verrekenen met de betreffende tarief egalisatiereserve;
- Een storting van € 1.300.000 in de nieuw te vormen reserve voor Huisvesting;
- Het restant per taak toe te voegen dan wel te onttrekken aan de algemene reserve per hoofdtaak.

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de voorgestelde resultaatverdeling over 2014.

Tabel 2.7 Voorgestelde resultaatverdeling 2014

Omschrijving	Watersysteembeheer	Zuiveringsbeheer	Totaal
Resultaat 2014 na bestemming	**22.505.512**	**9.065**	**22.514.577**
Bestemming resultaat			
Storting in alg.res. watersysteembeheer	19.422.512		19.422.512
Onttrekking uit alg.res. zuivering		-770.935	-770.935
Storting in egalisatiereserve gebouwd	549.000		549.000
Storting in egalisatiereserve ingezetenen	1.764.000		1.764.000
Storting in egalisatiereserve ongebouwd	250.000		250.000
Storting in de reserve tijdelijke huisvesting	520.000	780.000	1.300.000
Bestemd resultaat 2014	**22.505.512**	**9.065**	**22.514.577**

3 Programmaverantwoording

3.1 Programma A - Schoon water

3.1.1 Programmalijnen

Binnen het programma Schoon water is een onderscheid gemaakt in de volgende vijf programmalijnen:

- Chemische waterkwaliteit;
- Ecologische waterkwaliteit;
- Vismigratie;
- Zwemwateren;
- Lokale knelpunten.

In onderstaande paragrafen worden de resultaten per programmalijn weergegeven.

Chemische waterkwaliteit
Om de hoeveelheid meststoffen en bestrijdingsmiddelen in het oppervlaktewater terug te dringen zijn de inspanningen op het verminderen van emissies van deze stoffen uit glastuinbouwbedrijven geïntensiveerd. Naast het aansluiten en aangesloten houden van glastuinbouwbedrijven op de riolering en het handhaven op lozingen (o.a. de succesvolle gebiedsgerichte monitoring en handhaving in de Dorppolder, zie ook programma Instrumenten) wordt samen met de land- en tuinbouwsector, de gemeenten en het Hoogheemraadschap Schieland en Krimpenerwaard gewerkt aan het reduceren van emissies van nutriënten en bestrijdingsmiddelen. Dit gebeurt door de uitvoering van maatregelen uit het Afsprakenkader Westland/Oostland, samen op weg naar de emissieloze kas 2027.

Alle afgesproken maatregelen zijn uitgevoerd. Na een stagnatie in 2013 laten metingen uit 2014 zien dat de waterkwaliteit in de boezem van Delfland op onderdelen duidelijk is verbeterd: voorlopige cijfers laten zien dat de prestatie-indicator van max. 3,75 mg/l. voor stikstof in de Westboezem boezem voor 2014 ruim gehaald is; het gehalte bedroeg 3.0 mg/l. Voor de Oostboezem is de prestatie-indicator (2,3 mg/l.) nagenoeg gehaald, met een gehalte van 2,4 mg/l. De definitieve cijfers worden opgenomen in de waterkwaliteitsrapportage over 2014. Zowel het extra doorspoelen van het watersysteem als het aansluiten en het aangesloten houden van de glastuinbouw op de riolering hebben bijgedragen aan de verbeterde waterkwaliteit. Bij het voortzetten van het extra doorspoelen van de boezem zal naar verwachting ook in 2015 het gewenste niveau aan stikstof worden bereikt.
Het percentage aangetroffen bestrijdingsmiddelen in de boezem is in 2014 (t.o.v. 2010) met 32% afgenomen. De gemiddelde concentratie van de aangetroffen bestrijdingsmiddelen in de boezem is in 2014 0,07 ug/l. Aan de gestelde prestatie-indicatoren voor 2014 (respectievelijk 8,7% en 0,14 ug/l) wordt voldaan.

Het aantal meetpunten dat voldoet aan de waterkwaliteitsnormen is in 2014 niet toegenomen t.o.v. 2010. Daarmee is niet voldaan aan de gestelde prestatie-indicator hiervoor. Deze prestatie-indicator blijkt onvoldoende onderscheidend te zijn, om de waargenomen waterkwaliteitsverbetering weer te geven. In de voorbereiding van het WBP5 wordt nagedacht over prestatie indicatoren die zoveel mogelijk onderscheidend zijn.

Ecologische waterkwaliteit
Om in 2027 de ecologische doelen voor de KRW te bereiken is in 2014 uiteindelijk 11,6 ha natuurvriendelijke oevers (NVO's) en vispaaiplaatsen (VPP'en) gerealiseerd. Niet alleen is 2014 daarmee ten opzichte van de voorgaande jaren het jaar met de grootste realisatie, ook is in 2014 beduidend meer oppervlakte gerealiseerd dan vooraf was begroot (9,6 ha).

In totaal is daarmee tot en met eind 2014 20,3 ha gerealiseerd van de KRW-resultaatsverplichting voor eind 2015 (28,2 ha). Daarmee ligt Delfland goed op schema om deze resultaatsverplichting te halen. De enige uitzondering hierop is de natuurvriendelijke oever die aangelegd wordt bij de 'bochtafsnijding Schie'. De verantwoordelijkheid voor de uitvoering hiervan ligt echter bij de provincie Zuid-Holland.
De uitvoering van het onderhoud aan 25 ha natte ecologische zones (natuurvriendelijke oevers en vispaaiplaatsen) is conform planning uitgevoerd.

Vismigratie
In 2014 zijn de vier geplande vismigratieknelpunten gerealiseerd. Daarmee is het totaal aantal gerealiseerde knelpunten over de periode 2010-2014 op 14 gekomen. Van deze 14 knelpunten waren er zeven KRW-resultaatsverplicht. De laatste, achtste, KRW-resultaatverplichte vispassage wordt in 2015 gerealiseerd, zodat Delfland tijdig aan deze verplichting voldoet.

Zwemwater
Door maatregelen op diverse zwemwaterlocaties zijn in de afgelopen jaren de omstandigheden gecreëerd om overlast door bacteriën en blauwalgen zo veel mogelijk te voorkomen. De zwemwaterkwaliteit verbetert dan ook. Blauwalgen en bacteriën blijven echter een natuurlijk verschijnsel, die nooit helemaal uit het oppervlakte water zijn uit te bannen. Daarom blijft er altijd een risico op tijdelijke overlast.

In de waterspeeltuinen Tanthof en Korftlaan te Delft zijn de werkzaamheden afgerond om de zwemwaterkwaliteit te verbeteren en in de Krabbeplas te Vlaardingen zijn tijdelijke maatregelen (zoals het plaatsen van de Solarbee en het afsluiten van de zwemplas) genomen om blauwalgenoverlast zo veel mogelijk terug te dringen.
Voor de Delftse Hout was in 2014 bovenop de maatregelen van 2013 (het baggeren van de zij-armen, het bladval verminderen, het verminderen van het lokvoer en de ganzenoverlast beperken) gepland om blauwalgen te bestrijden door de voedingsstof voor blauwalg (Fosfaat) te binden aan de bodem. Uit nader onderzoek bleek echter dat deze maatregel onvoldoende effectief zou zijn geweest.

In 2014 hebben acht zwemwaterlocaties te kampen gehad met (incidentele) bacteriële verontreiniging. Delfland heeft voor deze locaties met de beheerders maatregelen geïnventariseerd om bacteriële verontreiniging in de toekomst te minimaliseren. Deze maatregelen zijn zo veel mogelijk in 2014 genomen of zijn voorzien voor 2015.

Bij toetsing aan de EU-Zwemwaternormen (toetsing over meetresultaten laatste vier jaar) scoren vier van de 17 locaties nog onvoldoende op bacteriologisch gebied. Het aantal incidentele bacteriële verontreinigingen laat de laatste jaren een daling zien.
De toetsing betreft het gemiddelde meetresultaat van de laatste 4 jaar. Verbeteringen in de toetsing zullen hierdoor pas na een aantal jaar zichtbaar worden. Het aantal locaties dat een onvoldoende scoort, zal de komende jaren naar verwachting afnemen.
In 2014 zijn op twee van de vier locaties, die slecht scoren, maatregelen genomen. De waterspeeltuin Tanthof is gerenoveerd, waarbij de waterbaan is vervangen. Bij de waterspeeltuin aan de Korftlaan is een duiker aangelegd waardoor het inlaatwater van betere kwaliteit wordt. De overige 13 locaties hebben de categorie aanvaardbaar of beter.

Door de relatief zachte winter en het warme voorjaar van 2014 is op 11 van de 17 zwemwaterlocaties in 2014 (incidentele) blauwalgenoverlast opgetreden. Dit heeft geleid tot in totaal 17 weken negatief zwemadvies op de prioritaire zwemwaterlocaties samen. Hiervan zijn zes weken afkomstig van de Delftse Hout, zes weken van de Dobbeplas en vijf weken van de Krabbeplas. Hiermee wordt voldaan aan de prestatie indicator voor blauwalgen. Deze prestatie-indicator geeft aan dat op jaarbasis maximaal 18 weken een negatief zwemadvies mag worden afgegeven met betrekking tot blauwalgen in de zes prioritaire locaties samen. In 2013 waren er 23 weken met een negatief zwemadvies op de prioritaire locaties, waarvan 14 weken in de Krabbeplas. In 2014 is de zuidplas van de Krabbeplas extra doorgespoeld en is de Solarbee geplaatst in

de andere plas. Mede hierdoor was er in de Krabbeplas maar 5 weken een negatief zwemadvies.

Lokale knelpunten
Van de 15 maatregelen van de 3de ronde lokale knelpunten die gepland waren om voor eind 2014 te worden gerealiseerd, zijn er 10 gereed gekomen, waaronder de maatregelen tegen kroosvorming in Delft en Den Haag. De resterende vijf maatregelen, zoals bijvoorbeeld de riooloverschot Schipluiden worden, conform besluitvorming in de VV, in 2015 gerealiseerd.

3.1.2 Exploitatie: wat heeft het gekost?

Programma Schoon water per programmalijn (bedragen * € 1.000)	Oorspronkelijke begroting 2014	Begroting 2014 na wijziging	Rekening 2014
Programmalijn			
Chemische waterkwaliteit	2.389	2.398	2.353
Ecologische waterkwaliteit	935	728	833
Vismigratie	244	297	297
Zwemwateren	221	235	177
Lokale knelpunten	285	199	123
Saldo programma	**4.073**	**3.857**	**3.783**

Programma Schoon water (bedragen * € 1.000)	Oorspronkelijke begroting 2014	Begroting 2014 na wijziging	Rekening 2014	Rekening 2013
Lasten				
Directe kosten	1.790	2.010	2.000	1.650
Toegerekende salarissen	1.542	1.541	1.394	1.352
Rente en afschrijving	741	789	778	289
Totaal lasten	*4.073*	*4.340*	*4.172*	*3.291*
Baten				
Directe opbrengsten	0	483	389	409
Totaal baten	*0*	*483*	*389*	*409*
Saldo programma	**4.073**	**3.857**	**3.783**	**2.882**

Toelichting
De realisatie 2014 is nagenoeg in overeenstemming met de bijgestelde begroting.

Lasten
Zoals reeds gemeld in de Najaarsbrief is de geplande maatregel voor de algenbestrijding van de locatie 'Delfse Hout' niet uitgevoerd. Dit heeft geleid tot € 60.000 lagere uitgaven.

Baten
Bij de programmalijn ecologische waterkwaliteit zijn de werkelijk gemaakte uren verrekend met een vrijval uit de voorziening 'Onderhoudsbaggeren' (baten € 150.000).

3.1.3 Investeringen

Verloop investeringen 2014:

Investeringen per Programma (bedragen * € 1 miljoen)	Raming oorspronkelijke begroting 2014	Bijgestelde raming Burap 1	Bijgestelde raming Burap 2	Realisatie in 2014
Schoon water	6,5	5,6	6,2	6,3

Toelichting
De realisatie van de investeringen over 2014 is nagenoeg in overeenstemming met de bijgestelde raming van Burap 2.

3.1.4 Risico's

Chemische waterkwaliteit
Waterkwaliteitsmetingen laten zien dat de chemische waterkwaliteit in 2014 op onderdelen is verbeterd, dankzij de maatregelen van de afgelopen jaren om de emissies van meststoffen en bestrijdingsmiddelen te verminderen. Het risico bestaat echter dat de beoogde doelstelling voor 2015 niet wordt gehaald, omdat de waterkwaliteitsverbetering mede afhankelijk is van de inzet van derden. Bovendien wordt in 2015 naar verwachting het verversingsexperiment in een kleinere periode ingezet. Het gecombineerd effect van de geoptimaliseerde "mix" van bron- en effectgerichte maatregelen voor 2015 is niet precies te voorspellen.
De komende tijd blijft Delfland stevig inzetten op handhaving en maakt Delfland met de glastuinbouwsector en gemeenten concrete afspraken hoe te komen tot een (nagenoeg) emissieloze kas in 2027.

Ecologische waterkwaliteit
Bezwaren vanuit de omgeving hebben in 2014 geleid tot vertraging in de realisatie van de vispaaiplaats Oranjebuitenpolder.

Lokale knelpunten
Omdat het oplossen van lokale knelpunten waterkwaliteit vaak in samenspraak gaat met gebiedspartners, kunnen ook hier vertragingen ontstaan, bijvoorbeeld omdat gemeenten vanwege bezuinigingen hun bijdrage niet tijdig op orde kunnen brengen. Op deze wijze zijn ook de 2 knelpunten in de gemeente Delft vertraagd.

Zwemwater
Met de genomen maatregelen ter verbetering van de zwemwaterkwaliteit zijn de randvoorwaarden gecreëerd om overlast door blauwalgen en bacteriën te minimaliseren. Zwemwater in oppervlaktewater blijft echter in sterke mate onderhevig aan natuurlijke processen, waardoor blauwalgen en bacteriën nooit helemaal zijn uit te bannen. Dit is ook gebleken in het zwemseizoen 2014, waarin een aantal zwemwaterlocaties te kampen hebben gehad met overlast door blauwalgen en bacteriën. Sommige oorzaken /bronnen hiervan zijn moeilijk volledig te beïnvloeden (denk aan het weer of watervogels).
Bij het optreden van bacteriële problemen of blauwalgenoverlast wordt duidelijk gecommuniceerd met de burgers. Tevens wordt met de beheerders gezocht naar maatregelen en worden, zo mogelijk, passende maatregelen genomen. Hierdoor verbetert de kans op goed zwemwater, maar het blijft natuur, waardoor geen 100% zekerheid gegeven kan worden. Bij jaarlijks terugkerende problemen, die niet of moeilijk oplosbaar zijn, wordt in overleg met de beheerder/eigenaar en met de provincie besproken of de functie zwemwater voor de betreffende locatie realistisch is, waarna de provincie de afweging maakt of de functie moet worden gehandhaafd.

3.2 Programma B – Voldoende water

3.2.1 Programmalijnen

Binnen het programma Voldoende water is een onderscheid gemaakt in de volgende drie programmalijnen:

- Optimaal regulier beheer
- Voorkomen wateroverlast polder
- Goede zoetwatervoorziening.

In onderstaande paragrafen worden de resultaten per programmalijn weergegeven.

Regulier beheer polders en boezem

Ten behoeve van het op orde houden van het bestaande watersysteem zijn de onderhoudsactiviteiten voor het baggeren, het krozen & zuiveren en het technisch beheer voor het in standhouden van de installaties conform planning uitgevoerd.

In 2014 heeft het watersysteem goed gefunctioneerd. Het op orde houden van het bestaande watersysteem binnen de gestelde voorwaarden is gelukt. Het watersysteem heeft dit jaar niet onder druk gestaan. In 2014 is in totaal 803 mm neerslag gevallen. Hiermee is 2014 ten opzichte van andere jaren een relatief droog jaar geweest. Er zijn zeven voormaalacties uitgevoerd die allen vielen in de categorie neerslagprotocol A, het laagste niveau. Het maximaal toelaatbaar peil is dit jaar niet overschreden. Hiermee is de bijbehorende prestatie-indicator (toelaatbaar peil niet overschreden) gerealiseerd.

Het percentage beheersgebied met een peil conform peilbesluit is op 88% uitgekomen. In Burap 2 werd uitgegaan van 86%. Het definitieve percentage van 88% is lager dan de gestelde prestatie-indicator voor 2014 van 90%. Dit lagere percentage wordt veroorzaakt doordat de voorgenomen partiële herziening van de peilbesluiten niet heeft plaatsgevonden.

Het chloride-gehalte van het oppervlaktewater in de boezem te Rotterdam is dit jaar geen enkele keer overschreden. De chloride-waarde is het gehele jaar onder 1,6 EC/200 ml/l gebleven. Er heeft dit jaar een project 'Zoutintrusie Parksluizen' plaatsgevonden waarbij een tijdelijk meetnet is gerealiseerd.
Ten behoeve van de waterkwaliteit is dit jaar een doorspoelplan uitgevoerd. Het waterbeheer heeft hierdoor een steeds meer integrale invulling gekregen.

Op het gebied van beleid en instrumenten zijn de volgende resultaten bereikt en inspanningen geleverd:

- De legger wateren is geactualiseerd. Tevens is de uitgangspuntennotitie om de legger te laten voldoen aan de vereiste uit de Waterwet voor besluitvorming in procedure gebracht. De vaststelling door de VV vindt plaats in februari 2015;
- Het opstellen van de Nota Peilbeheer is gestart. Deze gaat op termijn de Nota Peilbesluiten vervangen;
- De evaluaties van de beleidsnota's herindeling functies en grondwater zijn in het college van D&H behandeld;
- De herziening van drie waterakkoorden is verder uitgewerkt;
- Er zijn conform planning vijftien peilbesluiten vastgesteld;
- De nota Beperken en Voorkomen wateroverlast is in de Verenigde Vergadering van 10 juli 2014 vastgesteld en de implementatie is gestart;
- Het traject om samen met de Provincie en de Zuid-Hollandse waterschappen afspraken te maken over de knelpunt gerichte aanpak van wateroverlast in de polders is afgerond. Deze afspraken zijn verankerd in de nieuwe verordening van de provincie Zuid-Holland;
- Er is een applicatie ontwikkeld waarmee de knelpunten ten aanzien van wateroverlast gebied dekkend kunnen worden gevisualiseerd.

De kennis over de werking van het watersysteem is vergroot en Delfland heeft bijgedragen aan trajecten (3D-i en Verkeerstoren) die kunnen leiden tot innovatieve manieren om het waterbeheer vorm te geven in samenwerking met de STOWA.

Delfland heeft geparticipeerd in de diverse onderzoekstrajecten waaronder mogelijkheden voor ondergrondse opslag van regenwater. Ten slotte zijn er diverse onderzoeken afgerond om de baggerwerkzaamheden te optimaliseren. De resultaten worden in 2015 verder geïmplementeerd.
De watersysteemanalyses van 15 polders zijn afgerond. Ook is een groot aantal vragen beantwoord met ondersteuning van rekenmodellen.

De projecten voor de Boezem verlopen conform de planning. Inmiddels zijn 6 van de 10 knelpunten in de boezem opgelost. In 2014 zijn conform deze planning de projecten 'de Poelzone', de Bergboezem Berkel' en het 'Alternatief afvoertrace' in uitvoering. Deze projecten zullen in 2015 grotendeels zijn uitgevoerd en daarmee afgerond. De uitvoering van de dijkverhogingen voor het knelpunt rondom Den Haag is naar verwachting gereed in 2017. Tevens is in 2014 met twee nieuwe boezemprojecten gestart, waarbij wordt meegelift met ruimtelijke kansen ten gunste van de Boezem. Het betreft de projecten 'Boezemberging Vlietzone' (Den Haag/Rijswijk) en 'de Groene Schakel' (gemeente Westland).

Het maaionderhoud aan de watergangen van het beheerareaal van 1.222 km primaire watergang is conform planning uitgevoerd. In 2014 is in totaal ca.1.955 km aan watergangen gemaaid. Dit is meer dan het beheerareaal, omdat veel watergangen namelijk meer dan 1 keer per jaar worden gemaaid.

De uitvoering van het baggerseizoen 2013-2014 is conform planning uitgevoerd; 94 km watergang is hierbij weer op leggerdiepte gebracht.
De uitvoering van baggerseizoen 2014-2015 loopt en wordt naar verwachting tijdig voor 1 februari 2015 afgerond. Hierin wordt naar verwachting 163 km weer op leggerdiepte gebracht.

Voorkomen wateroverlast polders
Van de geprognosticeerde 15 knelpunten zijn er 11 gerealiseerd. De 4 niet opgeleverde knelpunten zullen naar verwachting in het eerste kwartaal van 2015 worden afgerond. Het betreft de volgende knelpunten; gemaal Harnaschpolder, poldergemaal Kerstanjewetering, boostergemaal Kerstanjewetering en het gemaal polder Berkel. De vertraging bij het gemaal Harnaschpolder is veroorzaakt doordat de gemeente de benodigde vergunningen ondanks bestuurlijke afspraken niet op tijd heeft afgegeven. Voor de realisatie van het poldergemaal en boostergemaal Kerstanjewetering heeft de GR grondwateronttrekking Delft Noord, voor het aansluiten op het door hen aan te leggen puttenveld, meer tijd nodig gehad. Voor het gemaal polder Berkel was achteraf bezien de planning te kort, ondanks de extra druk die op de planning is uitgeoefend. Ook vroegen enkele werkzaamheden meer tijd dan vooraf was ingeschat. In het totaal zijn in de periode 2012-2014 53 knelpunten gerealiseerd van de 83 knelpunten die voor eind 2017 moeten zijn opgelost.

Goede zoetwatervoorziening
Delfland heeft zowel bestuurlijk als ambtelijk geparticipeerd in verschillende externe beleid- en planvorming trajecten die de zoetwatervraag kunnen beïnvloeden. Het belangrijkste voorbeeld hiervan is het Delta-programma. Dit traject is in 2014 afgerond met het nemen van de deltabeslissingen. In de deltabeslissing zoetwater zijn de belangen van Delfland goed meegenomen en zijn ook financiële middelen opgenomen om in de toekomst te kunnen werken aan het verbeteren van de zoetwatervoorziening.

De resultaten van de studie 'Sturen met water' zijn verder geïmplementeerd, daarnaast is ook een aantal vervolgvragen uitgewerkt. Dit is gedaan binnen het project Digitale Delta.
Tevens heeft Delfland inbreng geleverd in de studies rond het verzilten van het Volkerak–Zoommeer en in het verdiepen van de Nieuwe Waterweg.

3.2.2 Exploitatie: wat heeft het gekost?

Programma Voldoende water per programmalijn (bedragen * € 1.000)	Oorspronkelijke begroting 2014	Begroting 2014 na wijziging	Rekening 2014
Programmalijn			
Optimaal regulier beheer polders en boezem	24.902	19.480	18.445
Voorkomen wateroverlast polder	10.437	11.482	11.323
Goede zoetwatervoorziening	179	139	108
Saldo programma	**35.518**	**31.101**	**29.876**

Programma Voldoende water (bedragen * € 1.000)	Oorspronkelijke begroting 2014	Begroting 2014 na wijziging	Rekening 2014	Rekening 2013
Lasten				
Directe kosten	12.595	14.096	13.374	15.175
Toegerekende salarissen	5.908	5.908	5.495	5.847
Rente en afschrijving	17.575	17.650	17.652	17.532
Totaal lasten	*36.078*	37.654	36.521	*38.554*
Baten				
Directe opbrengsten	560	6.553	6.645	1.010
Totaal baten	*560*	*6.553*	*6.645*	*1.010*
Saldo programma	**35.518**	**31.101**	**29.876**	**37.544**

Toelichting
Op dit programma is sprake van afgerond € 0,7 miljoen lagere directe kosten (verschil tussen begroting 2014 na wijziging en rekening 2014) en € 0,1 miljoen hogere baten. Dit verschil betreft voornamelijk de volgende posten:

Lasten
De onderhandeling met de gemeente Schiedam over de juridische overdracht van de ondergrond van drie gemalen te Schiedam stagneerde in 2014. Hierdoor passeren de aktes in 2015. Dit heeft geleid tot in totaal € 0,3 miljoen lagere kosten.

Een waterbezwaar heeft zich in 2014 niet voorgedaan. Hierdoor is het hiervoor geraamde bedrag van € 0,15 miljoen niet uitgegeven. Tevens is het groot onderhoud van een aantal duikers, conform de nota IAB, overgeheveld naar de investeringen. Dit heeft geleid tot € 0,15 miljoen lagere kosten.

De extra capaciteit die het opstellen van de polderschematisaties voor het project 3Di heeft vraagt, is voornamelijk geleverd door medewerkers die zich inzetten voor het programma Voldoende Water. Hierdoor is een aantal projecten vertraagd. Het gaat om de volgende projecten:
- Een aantal watersysteemanalyses;
- Implementatie beleidsnota voorkomen wateroverlast;
- Actualisatie prioritering polders.

Dit heeft geleid tot € 0,1 miljoen lagere kosten.

Baten
Bijdrage uit voorziening baggeren (€ 0,1 miljoen). Hiertegenover staan ook € 0,1 miljoen hogere doorberekende personeelslasten. In dit programma worden de werkelijk bestede uren voor het baggeren verantwoord. Tegenover deze werkelijke kosten staat een bijdrage uit de voorziening baggeren, die als bate wordt verantwoord. Per saldo is sprake van een budgettair neutrale situatie.

3.2.3 Investeringen

Verloop investeringen 2014:

Investeringen per Programma (bedragen * € 1 miljoen)	Raming oorspronkelijke begroting 2014	Bijgestelde raming Burap 1	Bijgestelde raming Burap 2	Realisatie in 2014
Voldoende water	16,6	13,7	13,9	15,3

De afwijking van de werkelijke realisatie over 2014 ten opzichte van de raming in Burap 2 wordt voornamelijk veroorzaakt door de volgende investeringen:

Omschrijving investering	Bedrag (in € 1 miljoen)
700873 Alternatief afvoertracée Pijnackerse vaart	0,7
701694 Vergroting boezemberging	0,3
701738 Gemaal ZD Rotterdamseweg	0,4
Totaal	**1,4**

Alternatief afvoertracée Pijnackerse vaart
Ten opzichte van de prognose is een aantal betalingen naar de start van de uitvoeringsfase verschoven. Hierdoor is meer uitgegeven dan het begrote investeringsbedrag voor 2014. Het project verloopt conform planning.

Vergroting boezemberging
Na de start van het project Bergboezem heeft het accent van de werkzaamheden op dit deelproject gelegen. Hierdoor is een versnelling op het project 'Vergroting bergboezem' doorgevoerd waardoor er meer is uitgegeven dan het begrote investeringsbedrag voor 2014.

Gemaal ZD Rotterdamseweg
Tijdens de uitvoering van dit project zijn extra inspanningen verricht om de vispassage in 2015 te kunnen opleveren. Daardoor zijn ook de werkzaamheden voor het gemaal sneller uitgevoerd dan was voorzien. Ook hier is meer uitgegeven dan het begrote investeringsbedrag voor 2014.

3.2.4 Risico's

Schade wateroverlast
De provincie heeft in overleg met de verschillende waterschappen een nieuwe provinciale verordening opgesteld. Binnen deze nieuwe verordening heeft Delfland (en de andere waterschappen zowel de tijd (2027), als een aantal instrumenten in handen gekregen (gebiedsnormering, graslandnorm) om aan de provinciale normering te gaan voldoen. Hiermee is het juridische risico zoals opgenomen in de begroting 2014 vervallen. Dit betekent overigens niet dat Delfland niet onverminderd blijft inzetten op het terugdringen van de kans op wateroverlast.

Gedurende 2014 is de vertraging in de oplevering van een aantal gemalen als risico opgenomen. Deze risico's zijn opgetreden en deze gemalen (poldergemaal Kerstanjewetering, Booster Kerstanjewetering, Harnaschpolder en poldergemaal Berkel) worden nu naar verwachting in het eerste kwartaal van 2015 opgeleverd.

3.3 Programma C – Stevige dijken

3.3.1 Programmalijnen

Binnen het programma Stevige dijken is een onderscheid gemaakt in de volgende drie programmalijnen:

- Primaire waterkeringen;
- Regionale waterkeringen;
- Overige waterkeringen.

In de onderstaande paragrafen worden de resultaten per programmalijn weergegeven.

Primaire waterkeringen

Beleid
Delfland heeft zijn bijdrage geleverd aan het Deltaprogramma en de daaruit voortvloeiende deltabeslissingen, die in het najaar van 2014 zijn vastgesteld. Voor het programma Stevige Dijken zijn de deltabeslissingen Waterveiligheid, Kust, Rijnmond Drechtsteden en Ruimtelijke adaptatie van belang. De meest prominente verandering die voortkomt uit het Deltaprogramma is de nieuwe normeringsystematiek voor de primaire keringen met de gerelateerde nieuwe normen. Deze normen worden in 2017 vastgesteld. Vooruitlopend op het vaststellen van de normen anticipeert Delfland in gebiedsprocessen al op de doorwerking. Denk hierbij aan de processen rondom de Westelijke oeververbinding (Blankenburgtunnel) en de Hoekse lijn.
Verder heeft Delfland bijgedragen aan de herziening van de landelijke Beleidslijn kust en aan het opstellen van het nieuwe toetsinstrumentarium voor de primaire keringen, ten behoeve van de vierde toetsronde die start in 2017.

Legger en beheerregister
De nieuwe Legger zeewering is in april 2014 vastgesteld door de VV.

Toetsing
In 2014 is een toetsing uitgevoerd van niet waterkerende objecten op de primaire keringen (beplanting, bebouwing en wegen). De resultaten van deze toetsing worden in 2015 voorgelegd.

In 2013 heeft Delfland aan de Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT) en het Directoraat-Generaal Ruimte en Water (DGRW) gevraagd om een oordeel te vellen over het stuk Delflandsedijk van in totaal 1.050 meter dat in 2013 gedetailleerd is getoetst en op basis van deze toetsing geen verbeteropgave kent. Vooralsnog is geen oordeel ontvangen en kan de strekking nog niet definitief worden goedgekeurd. De verwachting is dat dit gebeurt in 2015.

Regulier beheer
De geplande onderhoudsactiviteiten (inclusief inspecties) hebben plaatsgevonden. Het monitoringsplan "Kust", dat in 2013 was opgesteld is goedgekeurd door de provincie Zuid-Holland. Een eerste rapportage over dit plan heeft plaatsgevonden.

Stand van zaken prestatie-indicator
In 2014 is na gedetailleerde toetsing 1.050 meter alsnog goedgekeurd en voorgelegd aan de ILT en de DGRW. Naar verwachting kunnen deze strekkingen in 2015 definitief worden goedgekeurd. Van de primaire keringen is 98% op orde, na goedkeuring van de 1.050 meter is dat 99,9%.

Regionale waterkeringen

Beleid
In 2014 is een verkenning gedaan voor het opstellen van binnenstedelijk beleid en saneringsbeleid (ongewenste objecten op/in/bij waterkeringen). Deze verkenningen worden in 2015 vertaald in beleid.

Daarnaast is de evaluatie gestart van het Delflands Algemeen Waterkeringenbeleid, het Functioneel ontwerpproces boezemkades en de Beleidsregel Veendijken. Deze evaluaties zijn begin 2015 gereed.
Het calamiteitenbestrijdingsplan voor de waterkeringen is geactualiseerd.

Legger en beheerregister
Veranderingen in de veldsituatie van waterkeringen, bijvoorbeeld door de uitvoering van projecten, zijn door leggerwijziging vastgelegd.

Toetsing
In 2014 is de eerste toetsronde voor de grondlichamen van de regionale waterkeringen afgerond en is gestart met het toetsen van bijzondere waterkerende constructies en kunstwerken. Voor de periode 2015-2024 is een Uitvoeringsprogramma regionale waterkeringen opgesteld en aangeboden aan de provincie.
Voor afgekeurde dijkstrekkingen worden maatregelen genomen ter beheersing van de risico's. Deze maatregelen worden jaarlijks tegen het licht gehouden en geactualiseerd.

Kennis en innovatie
In 2014 is de studie afgerond naar de invloed van de grondwateronttrekking DSM op de stabiliteit van de waterkeringen. Op basis van het onderzoek is geconcludeerd dat, na verbetering van een aantal kadestrekkingen, de invloed van het stopzetten van de grondwateronttrekking gering is. Op basis hiervan heeft Delfland zijn belang in de GR grondwateronttrekking DSM heroverwogen.
Voor het volgen van de effecten van het stoppen van de grondwateronttrekking is een monitoringprogramma opgezet en een meetnet geïnstalleerd. Dit meetnet is begin 2015 operationeel.
Daarnaast is in 2014 een nieuwe "proevenverzameling" voor de waterkeringen gerealiseerd. Dit is een basisset van veldgegevens voor de sterktebepaling van waterkeringen, die onder meer wordt gebruikt bij het toetsen en ontwerpen van keringen.
Ook heeft Delfland bijgedragen aan het opstellen van de nieuwe 'Leidraad voor het toetsen van regionale waterkeringen', die in begin 2015 beschikbaar komt.

Het onderzoek naar het gedrag van verdroogde kades is voortgezet.

Regulier beheer
Er is 10,7 kilometer buitengewoon onderhoud (groene kaden) uitgevoerd. Dit is inclusief de 3 kilometer die was doorgeschoven vanuit 2013. Deze extra uitgaven konden voor wat het exploitatiedeel betreft, worden gedekt uit het budget van de programmalijn Overige keringen.
Van het bestek 2014 is 300 meter uitgesteld naar 2015 in verband met een vertraagde kap van bomen. Dit uitstel heeft geen negatieve gevolgen voor de doelrealisatie in 2015.
Van het bestek 2014 is 190 meter meegenomen in de kadeverbetering.

Muskusrattenbeheer
Het muskusrattenbeheer is volgens de vastgestelde uitgangspunten uitgevoerd. Bijzonderheden hebben zich niet voorgedaan.
De gemene rekening Muskusrattenbeheer is in 2014 geëvalueerd met het oog op verlenging van de gemene rekening voor onbepaalde tijd. Uit de evaluatie blijkt dat de samenwerkingspartners tevreden zijn met de uitvoering door het hoogheemraadschap de Stichtse Rijnlanden, de vangstresultaten en de verbinding van het personeel van het muskusrattenbeheer met de individuele waterschappen. Door de samenwerking is een kostenreductie bereikt van naar schatting 6,9% voor 2015. Over het geheel kan worden geconcludeerd dat de evaluatie de meerwaarde aantoont van de samenwerking door de waterschappen.

Stand van zaken prestatie-indicator
In 2014 is 4,7 km van de risicovolle keringen verbeterd waardoor 31,2 km (91,8%) op orde is. Daarmee is de doelstelling zoals in Burap 1 en 2 wed opgenomen, bereikt. In 2015 wordt de resterende 2,8 km verbeterd.

Overige waterkeringen

Beleid
In 2014 is in de zogenaamde Nut- en noodzaakstudie onderzocht of de keringen in het gebied nog de juiste status, bescherming en het juiste beheer hebben. Op basis van de studie zijn voorstellen opgesteld voor het wijzigen van de status van kadetrajecten, die in 2015 worden vertaald in leggerwijzigingen die bestuurlijk worden voorgelegd.
Op basis van een studie naar de compartimenteringskeringen, uitgevoerd door provincie Zuid Holland en de hoogheemraadschappen van Schieland en de Krimpenerwaard en van Delfland, is voorgesteld om voor delen van de Maasdijk de status van waterkering te laten vervallen. De gerelateerde leggerwijziging wordt in 2015 bestuurlijk voorgelegd.

Legger en beheerregister
Veranderingen in de veldsituatie van waterkeringen, bijvoorbeeld door de uitvoering van projecten, zijn door leggerwijziging vastgelegd.

Regulier beheer
De functionele inspecties zijn conform het jaarplan uitgevoerd. Er zijn geen onverwachte schades opgetreden.

Stand van zaken prestatie-indicator
In 2014 hebben geen verbeterwerken plaats gevonden.

3.3.2 Exploitatie: wat heeft het gekost?

Programma Stevige dijken per programmalijn (bedragen * € 1.000)	Oorspronkelijke begroting 2014	Begroting 2014 na wijziging	Rekening 2014
Programmalijn			
Primaire waterkeringen	3.540	3.435	3.062
Regionale waterkeringen	6.584	7.915	8.233
Overige waterkeringen	968	413	228
Saldo programma	**11.092**	**11.763**	**11.523**

Programma Stevige dijken (bedragen * € 1.000)	Oorspronkelijke begroting 2014	Begroting 2014 na wijziging	Rekening 2014	Rekening 2013
Lasten				
Directe kosten	5.322	5.112	5.083	4.329
Toegerekende salarissen	2.179	2.179	2.018	2.193
Rente en afschrijving	3.816	4.647	4.562	4.003
Totaal lasten	*11.317*	11.938	11.663	*10.525*
Baten				
Directe opbrengsten	225	175	140	328
Totaal baten	*225*	*175*	140	*328*
Saldo programma	**11.092**	**11.763**	**11.523**	**10.197**

Toelichting
Op dit programma is sprake van afgerond € 0,03 miljoen lagere directe kosten (verschil tussen begroting 2014 na wijziging en rekening 2014) en € 0,03 miljoen lagere baten. Dit verschil betreft voornamelijk de volgende posten:

Lasten
Bij primaire keringen zijn door het slim combineren van natuurmaatregelen, een niet benodigd zandkorrelonderzoek in de duinen en meevallende aanbestedingen voor onderhoud de directe kosten lager uitgevallen.(€ 0,3 miljoen)

Bij regionale keringen is inzake de GR Grondwateronttrekking Delft Noord de € 0,55 miljoen hogere bijdrage betaald. Dit bedrag was reeds als risico opgenomen.

Het voor 2014 geplande en het vanuit 2013 resterende buitengewoon onderhoud door derden is meegevallen.
Ook de aanbestedingsvoordelen bij DSM Monitoring en de beperkte voortgang in het landelijke traject van de Dijk Analyse Module, resulteerden in lagere uitgaven.
(totaal € 0,3 miljoen)

Bij overige keringen is er nagenoeg geen afwijking op de bijgestelde begroting.

Baten
Als gevolg van minder benodigde declarabele activiteiten door de Provincie Zuid Holland (PZH) inzake ecologisch onderhoud primaire keringen, valt daarmee de daaraan gerelateerde bijdrage uitvoeringsovereenkomsten ook lager uit.(€ 0,035 miljoen)

3.3.3 Investeringen

Verloop investeringen 2014:

Investeringen per Programma (bedragen * € 1 miljoen)	Raming oorspronkelijke begroting 2014	Bijgestelde raming Burap 1	Bijgestelde raming Burap 2	Realisatie in 2014
Stevige dijken	18,9	16,3	15,1	16,9

Toelichting

De afwijking van de realisatie over 2014 van € 1,8 miljoen ten opzichte van de raming in de 2e Bestuursrapportage wordt veroorzaakt door meerdere bijstellingen in de projecten. Onderstaand zijn de bijstellingen vermeld groter dan € 0,05 miljoen:

Omschrijving investering	Bedrag (in € miljoen)	Toelichting
Boezemkade Aalkeet Buitenpolder Boonervliet	+ 0,08	Er is meerwerk toegekend waardoor het project duurder is geworden.
Voorboezem polder van Nootdorp	- 0,13	Kosten voor de voorbereiding van een natuurvriendelijke oever zijn bekostigd vanuit de voorziening.
Kade 18 Dijkpolder	+ 0,07	Als gevolg van het voorspoedig verlopen van de werkzaamheden is een deel van het werk dat in 2015 gepland stond eerder uitgevoerd.
Kadeverbetering langs de Bovenvaart	+ 0,25	Als gevolg van het voorspoedig verlopen van de werkzaamheden is een deel van het werk dat in 2015 gepland stond eerder uitgevoerd.
Buitengewoon onderhoud groene kaden 2013 – levensduurverlengend deel	+ 0,21	Een deel van het bestek 2013 is in 2014 uitgevoerd.
Kadeverbetering kade 31 polder Schieveen	+ 0,11	Als gevolg van het voorspoedig verlopen van de werkzaamheden is een deel van het werk dat in 2015 gepland stond eerder uitgevoerd.

Kadeverbetering Zwethkade	+ 0,08	Als gevolg van het voorspoedig verlopen van de werkzaamheden is een deel van het werk dat in 2015 gepland stond eerder uitgevoerd.
Kadeverbetering voorboezem Tedingerbroekpolder	- 0,15	Als gevolg van een gedegen voorbereiding is de uitvoering verschoven naar de eerste helft van 2015.
Complex Buitengewoon onderhoud kaden	+ 0,39	De neerwaartse bijstelling bij Burap1 is deels ingelopen in het laatste deel van het jaar. Meerdere projecten zijn in de realisatiefase.
Buitengewoon onderhoud groene kaden 2014	- 0,10	Als gevolg van uitloop van de werkzaamheden is een deel van de uitvoering naar 2015 verschoven.
Bijdrage Puttenveld en Booster-gemaal GR Beheer Grondwater-onttrekking Delft Noord	+ 0,96	De bijdrage voor het Puttenveld en Boostergemaal is in 2014 voldaan.

De voortgangsrapportage over het buitengewoon onderhoud is opgenomen in hoofdstuk 5.8 Projecten Buitengewoon onderhoud.

3.3.4 Risico's

GR grondwateronttrekking Delft-Noord
Op 10 juni 2014 heeft D&H besloten om per 1 januari 2016 uit te treden uit de GR. In de Verenigde Vergadering van 10 juli 2014 heeft de VV ingestemd met deze uittreding. Op het Algemeen Bestuur van de GR rust de taak om de gevolgen van de uittreding te regelen, zo stelt het onder meer de uittredingsvergoeding vast. Aangezien het Algemeen Bestuur, vanwege de gelijke stemverhoudingen, daarover niet tot een besluit kan komen, wordt aan het college van Gedeputeerde Staten (GS) gevraagd daarover een beslissing te nemen. Met het voorleggen van het verzoek aan GS, wordt daarmee ook de beslissing over de financiële consequenties van de afwikkeling van de uittreding bij GS neergelegd.

Beleidsontwikkelingen
Ontwikkelingen op het gebied van beleid kunnen leiden tot inspanningen en kosten die nog niet in beeld zijn. Op dit moment loopt de ontwikkeling van binnenstedelijk beleid en beleid met betrekking tot sanering van niet-waterkerende objecten. Financiële consequenties hiervan zijn nog niet in beeld.
Verder loopt er een proces om te komen tot normering van de overige keringen. Als de normering vastgesteld is, worden de overige keringen getoetst en wordt duidelijk of er een verbeteropgave ligt en of er risico's zijn die vragen om specifieke beheersmaatregelen. De financiële consequenties daarvan worden in de P&C-cylcus ingebracht.

Buitengewoon onderhoud regionale waterkeringen
Waar het gaat om het buitengewoon onderhoud bij kades met wegen wordt er afgestemd met de wegbeheerders (werk met werk maken). Dit vraagt capaciteit binnen de organisatie (zowel kwalitatief als kwantitatief). Als gevolg van onzekerheden over de beschikbare capaciteit op de lange termijn en vanwege de benodigde afstemming met de wegbeheerders, zijn er risico's voor het halen van de planning en daarmee de uitgaven.
Met de gemeenten wordt scherp onderhandeld over de kosten voor het buitengewoon onderhoud in de situaties dat de gemeente het werk uitvoert.

3.4 Programma D – Gezuiverd afvalwater

3.4.1 Programmalijnen

Binnen het programma Gezuiverd afvalwater is een onderscheid gemaakt in de volgende vier programmalijnen:

- Transporteren;
- Zuiveren;
- Doelmatigheid.
- Publieke Private samenwerking (PPS)

De reguliere zuivering van afvalwater wordt weergegeven door drie programmalijnen: transporteren en zuiveren en publiek private samenwerking. De verschillende activiteiten die gericht zijn op besparingen, het verbeteren van de prestaties, de duurzaamheid en op innovatie vallen onder de programmalijn doelmatigheid.

In onderstaande paragrafen worden de resultaten per programmalijn weergegeven.

Voortgang per programmalijn

3.1 Transporteren

In de rapportageperiode is voor 100% voldaan aan de vastgestelde afnameverplichting. Er is geen afwijking met betrekking tot de prestatie-indicator. Het onderhoud aan het transportstelsel is conform het onderhoudsplan uitgevoerd.

In 2014 is er 136.601.443 m3 van het verwachte jaartotaal van 150.000.000 m3 afvalwater m.b.v. de rioolgemalen verpompt. Voor de rioolgemalen is 9.267.018 kWh elektriciteit verbruikt van het geschatte jaartotaal van 10.500.000 kWh.

Het verschil tussen verpompte hoeveelheid afvalwater en de gezuiverde hoeveelheid afvalwater is als volgt te verklaren:
Het afvalwater gaat soms via tussengemalen naar een eindgemaal. Dit eindgemaal pompt het water vervolgens weer naar de zuivering. Het komt voor dat eenzelfde hoeveelheid afvalwater meerdere keren verpompt wordt (o.a. vanwege de lange afstanden). De hoeveelheid behandeld afvalwater op de zuivering is enkel afkomstig van de eindrioolgemalen.

3.2 Zuiveren

Prestatie-indicatoren
Delfland voldoet voor 100% aan de wettelijke eisen voor het zuiveren van afvalwater en het verwerken van zuiveringsslib. Het onderhoud aan de zuiveringen is conform het onderhoudsplan uitgevoerd. In 2014 hebben de zuiveringsprestaties 100% voldaan aan de wettelijke eisen. Er is geen afwijking met betrekking tot de prestatie-indicator.

Kentallen	Op jaarbasis	31 december 2014
Behandeld afvalwater	135.000.000 m3	125.721.115 m3
Ontvangen vuilvracht	1.500.000 ve	1.539.575 ve
Rest ve's tbv rijksheffing	55.000 ve	53.325 ve
Verwijderingsrendement ve's	92,5%	93,5%
Verwijderingsrendement stikstof	79%	80,2%
Verwijderingsrendement fosfaat	75,5%	76,5%
Electriciteitsverbruik zuiveringen	53.000.000 kwh	50.880.183 kwh
Elekctricteitsproductie	22.000.000 kwh	25.401.742 kwh
Afgevoerd ontwaterd slib	85.500 ton	81.539 ton
Gemiddeld droogstofgehalte slibontwatering	21,4%	21,8%

Afzet slib/ restproducten :
Op 18 februari 2014 heeft het college van D&H een besluit genomen over het standpunt dat Delfland wil innemen in de GR Slibverwerking ten aanzien van:

1. de fosfaatterugwinning uit de verbrandingsassen van de slibeindverwerking
Delfland acht de grootschalige fosfaatterugwinning via de asroute (uit verbrandingsassen van HVC) wenselijk. Daarnaast committeert Delfland zich voor de periode tot 2025 aan de afspraak dat Delfland geen fosfaat aan de slibverwerkingsketen zal onttrekken tenzij dit voor het beheer van de zuivering noodzakelijk is. In dit laatste geval zal Delfland dit fosfaat (in welke vorm dan ook) weer in de slibverwerkingsketen aanbieden.

2. de nieuwe tariefstructuur van de slibeindverwerking
Delfland is voor invoering van een nieuwe tariefstructuur voor de verwerking van slib op basis van variabele kosten.
In het Algemeen Bestuur van de GR Slibverwerking van 2 december 2014 is een voorstel ten aanzien van de tariefstructuur besproken. Bij goedkeuring van dit voorstel is unanieme besluitvorming nodig. Dit is tot op heden nog niet bereikt. Hierover wordt door Delfland samen met de betrokken waterschappen in 2015 verder gesproken.

Onderhoudsvervangingen
Voor de onderhoudsvervangingen voor het programma Gezuiverd afvalwater is in 2012 door de VV een voorziening ingesteld. De voorziening wordt ingezet voor de vervangingen die zijn beschreven in het beheerplan Onderhoudsvervangingen. Dit beheerplan is voor het laatst geactualiseerd voor de Begroting 2015.
In 2014 is een bedrag van € 0,9 miljoen ten laste van de exploitatie aan de voorziening toegevoegd.

Alle voorziene werkzaamheden zijn gestart. Enkele omvangrijke werkzaamheden lopen door in het volgende jaar.
De in 2013 gestarte werkzaamheden aan bedrijfswaterfilter en bandindikker op AWZI De Groote Lucht zijn in 2014 afgerond. De voor 2014 geplande vervangingen van de gashouder op AWZI Nieuwe Waterweg, de geurbehandeling op AWZI De Groote Lucht en de beluchtingselementen op AWZI Nieuwe Waterweg zijn gestart. Deze vervangingen lopen door in 2015. De vervanging van de frequentie omvormers in de rioolgemalen De Lier en Maasland zijn uitgevoerd en gereed. De vervanging van de gasmotor op AWZI Nieuwe Waterweg was oorspronkelijk voorzien in 2017. Doordat zich een kans voordeed om van Waterschap Groot Salland een ongebruikte gasmotor/warmtekrachtkoppeling over te nemen is deze vervanging naar voren gehaald. De gasmotor is aangeschaft, plaatsing is voorzien voor 2015.

3.3 *Doelmatigheid*

Rotterdamse Samenwerking en de Afvalwaterketen (RoSa)

Prestatie-indicatoren
Oplevering van een lange termijn uitvoeringsplan voor de samenwerking van drie waterschappen en Rotterdam in 2016 om in 2020 de volgende doelen te hebben gehaald:

- een eenmalige kostenbesparing van ten minste € 4 miljoen, voor 2020 en een structurele (jaarlijkse) kostenbesparing van ten minste € 1,3 miljoen, vanaf 2020;
- het vergroten van de toekomstbestendigheid en het verminderen van de kwetsbaarheid van het afvalwatersysteem;
- het verbeteren van de dienstverlening en het milieu.

Stand van zaken
Het programma RoSa is van start gegaan waarbij de programmateam en werkgroepen zijn bemand. De uitvoering van het programma ligt op schema. In 2014 zijn de eerste tussenproducten onder andere verkenningen uit de verschillende projectgroepen en een

eerste opzet voor de monitoring van de doelen opgeleverd. In 2015 zullen alle tussenresultaten worden samengebracht in een strategie als voorloper op het lange termijn uitvoeringsplan 2016-2020. In september 2014 is ook de gemeente Capelle aangesloten. De visitatiecommissie heeft de voortgang als positief beoordeeld maar de geeft wel aan dat komende tijd aandacht nodig blijft om door te pakken en de gezamenlijke ambities in de samenwerking waar te maken.

Netwerk Afvalwaterketen Delfland (NAD)

Prestatie-indicatoren

Start van de samenwerking van Delfland en de 12 gemeenten in het beheergebied. In 2014 is de netwerksamenwerking opgestart en zijn de eerste projecten in uitvoering te weten: beleid- planvorming en innovatie, samenwerken operationele taken en bilaterale samenwerking rioolgemalen. Dit met als doel om in 2020:

- Kosten van de keten minder sterk laten stijgen. De ambitie voor de beoogde structurele regionale besparing bedraagt minimaal € 10 miljoen in het jaar 2020;
- Kwaliteit van de dienstverlening minimaal handhaven;
- Kwetsbaarheid verminderen.

Stand van zaken

De NAD is van start gegaan waarbij de meeste werkgroepen zijn bemand en gestart (conform planning zijn niet alle projecten tegelijk gestart vanwege de capaciteitsbelasting op medewerkers). De eerste tussenproducten zijn gereedgekomen. Een voorbeeld hiervan is de lange termijnvisie van de NAD voor de afvalwaterketen. In 2015 zullen alle tussenresultaten en langetermijnvisie worden samengebracht in een strategie voor de periode 2016-2020. De visitatiecommissie heeft de voortgang als gematigd positief beoordeeld en geeft wel aan dat de komende tijd aandacht nodig blijft om door te pakken en de gezamenlijke ambities in de samenwerking waar te maken.

Samenwerking Rijnland

Prestatie-indicatoren

Nader onderzoek naar samenwerking met HHR. In 2014 wordt de koers bepaald en wordt de eventuele samenwerking verder vormgegeven.

Stand van zaken

Delfland en Rijnland inventariseren de mogelijk vervolgstappen op samenwerking. Net voor de zomer 2014 is verkend hoe de samenwerking eruit kan zien. In die fase was het belangrijk om eerst eigen processen ten aanzien van ontwikkeling zuiveringsbeheer goed af te ronden. In de zomer en het najaar van 2014 hebben beide organisaties de eigen interne trajecten doorlopen naar toekomstontwikkeling van het Zuiveringsbeheer. Delfland heeft hiertoe het project Afvalwaterketen Haagse Regio Toekomstbestendig en Transparant (AHR T&T) afgerond. De koers op de toekomst van het zuiveringsbeheer en de samenwerking tussen de twee waterschappen wordt verder vorm gegeven.

Vervolgproces

Politiek-bestuurlijke wenselijkheid is een belangrijke volgende stap om samenwerking te intensiveren. Na de waterschapsverkiezingen van 18 maart 2015 en de daaropvolgende coalitievorming komt hier zicht op. Het samenwerkingsproces zal daarna, indien opportuun,vervolg krijgen.

Innovatie

Er is een lijst met innovatieprojecten opgesteld. Daarnaast waren er in 2014 verschillende onderzoeksprojecten in uitvoering zoals Delft Blue Water, BioRio, Zoetwaterfabriek/Waterharmonica en OAS Monster.

Rioleringsplannen

Prestatie indicator:

Voor 100% van de aangeleverde rioleringsplannen is door Delfland, binnen de vastgestelde wettelijke termijnen, integraal advies geleverd.

Stand van zaken
Er is binnen de wettelijk gestelde reactietermijn integraal advies geleverd in alle 31 aangeleverde rioleringsplannen. Hierin zijn ook de adviezen in het kader van indirecte lozingen meegenomen.

3.4 PPS

Prestatie-indicatoren
De mate waarin wordt voldaan aan alle wettelijke eisen op het gebied van zuiveren van afvalwater, verwerken van zuiveringsslib en voldoen aan de afnameverplichting die met de gemeenten zijn overeengekomen. In 2014 wordt voor 100% voldaan aan de wettelijke eisen.

Stand van zaken
In 2014 is voor 100% voldaan aan de vastgestelde afnameverplichting en wettelijke eisen.

Afvalwaterketen Haagse Regio Toekomstbestendig en Transparant (AHR T&T)
Prestatie-indicatoren
In 2014 wordt het project AHR T&T verder uitgevoerd en naar verwachting in het laatste kwartaal voorgelegd aan de VV.

Stand van zaken
Vanaf augustus 2013 is de uitwerking van het onderzoeksrapport van de VV-commissie ter hand genomen. In 2013 zijn er twee deelprojecten gerealiseerd.
In juni 2014 is de eerste tranche deelprojecten opgeleverd;

- Verkenning optimalisatiemogelijkheden zuiveringscapaciteit;
- Toetsinstrument voor het DBFO-contract;
- Vergelijkende business case regio Noord en Zuid;
- In december 2014 is tweede en laatste tranche deelprojecten opgeleverd:
- Strategisch asset management;
- Periodieke informatievoorziening;
- Engels onderzoek PPS-contracten.

Afzet slib-/ en restproducten
Zie de toelichting bij de programmalijn Zuiveren.

Gemaal Morsestraat
Bij het gebruik van het nieuwe gemaal Morsestraat is geconstateerd dat de geleverde capaciteit van de pompen na verloop van tijd terugvalt. Dit kan gevolgen hebben voor het voldoen aan de afnameverplichting. Er is een tijdelijke oplossing beschikbaar.
Het onderzoek naar het functioneren van het rioolgemaal Morsestraat loopt door. Een uitgevoerd modelonderzoek wijst uit dat de oorzaak niet kan worden gevonden in de aanstroming naar de pompen. Het onderzoek concentreert zich nu op de pompen zelf.

3.4.2 Exploitatie: wat heeft het gekost?

Programma Gezuiverd afvalwater per programmalijn (bedragen * € 1.000)	Oorspronkelijke begroting 2014	Begroting 2014 na wijziging	Rekening 2014
Transporteren	4.848	4.513	4.687
Zuiveren	13.840	14.508	14.161
Doelmatigheid	1.466	1.394	1.383
Publieke private samenwerking	86.428	86.530	86.471
Saldo programma	**106.582**	**106.945**	**106.703**

Programma Gezuiverd afvalwater (bedragen * € 1.000)	Oorspronkelijke begroting 2014	Begroting 2014 na wijziging	Rekening 2014	Rekening 2013
Lasten				
Directe kosten	85.703	86.114	86.104	83.854
Toegerekende salarissen	3.581	3.616	3.791	3.277
Rente en afschrijving	38.086	38.332	38.144	40.689
Totaal lasten	*127.369*	*128.062*	128.038	*127.820*
Baten				
Directe opbrengsten	20.787	21.117	21.335	20.946
Totaal baten	*20.787*	*21.117*	*21.335*	*20.946*
Saldo programma	**106.582**	**106.945**	**106.703**	**106.874**

Toelichting
Bij dit programma is per saldo sprake van afgerond € 0,01 miljoen lagere kosten en € 0,2 miljoen hogere baten (verschil tussen begroting 2014 na wijziging en rekening 2014). Dit verschil betreft voornamelijk de volgende posten:

Lasten
Lagere kosten (0,9 miljoen)

- De verontreinigingsheffing gemeente Rotterdam is komen te vervallen. Hierdoor zijn de kosten afgerond 0,1 miljoen lager uitgevallen vanwege de verrekening van vier jaar;
- De eindafrekeningen zuivering technische werken met de gemeentes en waterschappen zijn gunstiger uitgevallen. Hierdoor zijn de kosten € 0,1 miljoen lager dan begroot;
- De bouw van de geurbehandeling installatie gemaal Delft is verschoven naar 2015 vanwege de vertraging in de vergunning aanvraag. Hierdoor zijn de kosten € 0,1 miljoen lager;
- De kosten voor geurloos slib verladen worden doorgeschoven naar 2015, omdat in het besluitvormingsproces met Delfluent vertraging is opgelopen. Daarnaast zijn ook kosten voor overig onderhoud van regio noord lager uitgevallen dan gedacht. Hierdoor zijn de kosten € 0,2 miljoen lager dan begroot;
- Als gevolg van een lagere definitieve eindafrekening HVC voor slib en zand afvoer Harnaschpolder en Houtrust zijn de kosten € 0,2 miljoen lager;
- De kosten van de rijksheffing zijn € 0,2 miljoen lager uitgevallen.

Hogere kosten (0,9 miljoen)
Het eerder gemelde risico van de Vastgoedzone Harnaschpolder, Gemeente Midden Delfland is opgetreden (€ 0,9 miljoen). Dit bedrag betreft een afkoopsom van € 0,9 miljoen voor een oorspronkelijke claim van € 1,9 miljoen.

Baten
De directe opbrengsten zijn € 0,2 miljoen hoger dan begroot. Dit is veroorzaakt door een gewijzigde prognose van de overeenkomsten grensoverschrijdend afvalwater met de hoogheemraadschappen van Rijnland en Schieland.

3.4.3 Investeringen

Verloop investeringen 2014

Investeringen per Programma (bedragen * € 1 miljoen)	Raming oorspronkelijke begroting 2014	Bijgestelde raming Burap 1	Bijgestelde raming Burap 2	Realisatie in 2014
Gezuiverd afvalwater	2,9	2,8	2,6	3,6

Toelichting
De werkelijke realisatie over 2014 is 1,0 miljoen hoger dan in Burap 2.

Projecten met een investeringsplan groter dan € 5 miljoen:

Doelmatigheid
Optimalisatie Afwalwater Systeem De Groote Lucht (OAS DGL)
Dit project wordt uitgevoerd in samenwerking met gemeenten. De projecten zijn voornamelijk door de gemeente uitgevoerd. Voorbeelden van projecten zijn communicatie naar burgers over goed rioolgebruik, de ontwikkeling van het computermodel 3Di dat ketenbreed gebruikt gaat worden voor de voorspelling van effecten van gebiedsinrichting en klimaat op de afvalwaterketen, een pilot met dit model in Schiedam, de toepassing van een waterharmonica voor de kwaliteitsverbetering van boezemwater, de optimalisering van het gebruik van de buffer Perdik en het toevoersysteem en het ontwikkelen van een plan van aanpak voor het ketenbreed monitoren van de afvalwaterketen. Dit project loopt voorspoedig. Per saldo is € 0,2 miljoen meer gerealiseerd dan geraamd in Burap 2.

Het OAS-project loopt door tot 2015.

PPS
Rioolgemaal Scheveningen
Dit is het laatste nieuwe gemaal in het transportstelsel AHR. Het gemaal is in 2014 in bedrijf genomen en wordt in 2015 opgeleverd.
In de uitvoering is een beperkte hoeveelheid meerwerk ontstaan. Per saldo is € 0,7 miljoen meer gerealiseerd dan geraamd. De totale realisatie van het project is binnen het beschikbaar gestelde krediet gebleven.

3.4.4 Risico's

Geschillen gemeente Midden Delfland

Aanslagen onroerendezaakbelasting voor de AWZI Harnaschpolder
Op 5 november 2013 heeft de rechtbank uitspraak gedaan. Delfland is in volle omvang in het gelijk gesteld. De gemeente heeft na deze uitspraak hoger beroep ingesteld bij het Gerechtshof. Op 3 september 2014 heeft het hoger beroep gediend. De rechtbank heeft aanvullende vragen gesteld aan de gemeente en Delfland. Eind januari 2015 wordt door beide partijen afzonderlijk een reactie verstuurd.

Exploitatiebijdrage Vastgoedzone nabij AWZI Harnaschpolder
De gesprekken tussen de colleges van Delfland en Midden-Delfland voor een definitieve oplossing zijn afgerond. De vv heeft ingestemd met het bereikte onderhandelingsresultaat. Door de betaling van het overeengekomen bedrag is dit risico nu vervallen. De afkoopsom is gunstiger uitgevallen dan geraamd.

Verleggen persleidingen
Delfland heeft tientallen kilometers persleiding in beheer. In de meeste gevallen is Delfland niet de eigenaar van de grond waarin deze persleidingen liggen. Er bestaat dan het risico dat de grondeigenaar Delfland zal verzoeken de persleiding te verleggen. Om dit risico in de toekomst te beperken moeten voor persleidingen waarvoor dat nog niet is gebeurd, overeenkomsten worden gesloten met de grondeigenaar. Dit kan door

bijvoorbeeld het vestigen van een recht van opstal. Begonnen is met het bepalen van de grootte van de gewenste leidingstroken.

Nooduitlaat effluentstelsel
Het effluent van de AWZI Harnaschpolder wordt via twee effluentleidingen en via twee tracés afgevoerd naar het effluentgemaal op AWZI Houtrust. Er is op dit systeem geen nooduitlaat aanwezig. Op het terrein van AWZI Houtrust lopen de leidingen over enkele honderden meters direct naast elkaar. In het geval van een calamiteit kunnen beide leidingen beschadigen en moeten wellicht buiten gebruik gesteld worden. De kans hierop is klein, maar de gevolgen voor imago, ecologie en gemeentelijke rioolstelsels zijn aanzienlijk. Om dit risico te verkleinen kan de aanleg van een nooduitlaat nabij de AWZI Harnaschpolder uitkomst bieden. Deze nooduitlaat kan mogelijk ook gebruikt worden voor inlaat van effluent voor peilhandhaving en waterkwaliteitsverbetering. Hiermee vergroot de redundantie van de zoetwatervoorziening. Tot een nooduitlaat is gerealiseerd blijft het risico bestaan en wordt het risico beheerst door adequaat onderhoud en een voldoende toegeruste calamiteitenorganisatie.

Vergoeding aan Delfluent
Meevallende indices hebben in de afgelopen jaren geleid tot minder uitgaven voor de vergoeding aan Delfluent dan bij de begroting werd aangenomen. De vergoeding wordt mede bepaald door de werkelijke prestaties van Delfluent en het verloop van een aantal indices. Het risico is dat de definitieve indices hoger of lager uitvallen dan voorzien. Dit kan leiden tot een overschrijding van de begroting. Delfland beoordeelt en maakt periodiek melding van dit risico aan de handvan de voortgang van de prestaties, de werkelijke ontwikkeling van de indexcijfers en de bijgestelde prognoses van Delfluent. Dit is een risico dat zowel positief (toch een nog lagere vergoeding) als negatief (een hogere vergoeding) kan uitvallen.

Pompcapaciteit gemaal Morsestraat
Bij het gerenoveerde gemaal Morsestraat is een probleem geconstateerd met de capaciteit van de pompen. Er wordt uitgebreid onderzoek uitgevoerd naar de oorzaken en mogelijke oplossingen. Kosten voor het uitvoeren van dit uitgebreide onderzoek komen ten laste van de exploitatie. Zie voor nader toelichting ook bij programmalijn PPS.
Na vaststelling van de oorzaken zullen de te maken herstelkosten verhaald worden op de verantwoordelijke partij. Het risico bestaat dat (een deel van) de herstelkosten niet verhaald kunnen worden op een andere partij. Deze kosten komen dan ten laste van Delfland.

3.5 Programma E – Instrumenten

3.5.1 Programmalijnen

De doelstelling van het programma Instrumenten is de doelmatige en effectieve ontwikkeling, inzet en uitvoering van (een mix van) instrumenten om de inhoudelijke programmadoelen te bereiken en wettelijke taken uit te voeren.

Binnen het programma instrumenten is een onderscheid gemaakt in de volgende vier programmalijnen:

- Gebiedsgericht samenwerken
- Regulering en toezicht
- Communicatie
- Digitale dienstverlening.

In onderstaande paragrafen worden de resultaten per programmalijn weergegeven.

Gebiedsgericht samenwerken

Inbreng en beïnvloeding planvorming van derden en uitvoering planvorming. De beleidsagenda is actueel.
Nagenoeg alle (93%) uitvoeringsprogramma's zijn actueel. Eén uitvoeringsprogramma is niet meer actueel en er wordt met de betreffende gemeente overlegd in hoeverre een herziening noodzakelijk is.
De planvorming voor de verschillende programma's is conform afspraak verlopen. De inhoudelijke resultaten komen terug in de doelrealisatie van de programma's.

Om de belangen van Delfland te borgen is een inbreng geleverd in complexe plannen van derden Dit betrof met name de plannen voor de Blankenburgertunnel, de Rotterdamse Baan en de Verlengde A4.
Rond de gemeenteraadsverkiezingen is gerichte aandacht besteed aan de nieuw gevormde colleges van B&W. Ook is extra inzet gepleegd met het oog op een spoedige kennismaking met de colleges. Er zijn twee Watertafels georganiseerd met goede resultaten.

De beleidsagenda voor 2015 is opgesteld. Nieuwe ontwikkelingen zijn een uniformering van het beleid van Delfland (opbouw, structuur, evaluatie, etc.) en een eenduidige prioritering van beleidsontwikkeling.

Uitvoering watertoets op binnengekomen ruimtelijke plannen, verbeteren en verder digitaliseren dienstverlening.
In 2014 zijn 500 plannen in behandeling genomen en alle ook binnen de termijn afgehandeld.
De uitwerking van de watertoets in het kader van zaakgericht werken is doorgeschoven naar 2015. Als gevolg van het uitstellen van het zaakgericht werken bij de watertoets lopen ook enkele andere digitaliseringstrajecten een beperkte vertraging op.

Regulering en toezicht

Bijdrage aan doelstellingen van inhoudelijke programma's door beleidsinstrumentarium, regulering en toezicht en Delfland zorgt voor 25% minder regeldruk in 2015 (t.o.v. 2010).

Door onder andere de inzet van de beschikbare capaciteit voor het implementeren van het zaakgericht werken kwam het percentage afgehandelde vergunningen in 2014 met 87% niet tot de gewenste 90%. Door een tijdelijke inhuur van capaciteit wordt het risico van een daling van het percentage ondervangen. Er zijn in 2014 geen bezwaren ingediend op de termijn van afhandeling.

De doelstelling dat in 2015 25% van alle aanvragen, waar toestemming op grond van de Keur voor nodig is, kan worden afgedaan met een melding in plaats van een

aanvraag om toestemming/vergunning is reeds in 2014 behaald. Van alle aanvragen kon in 2014 circa 34% worden afgedaan met een melding. Het ontwerp van de keur is in 2014 door het college vrijgegeven voor inspraak en heeft ter inzage gelegen. Het verwachte vaststellingsmoment is de VV van februari 2015.

Het percentage behandelde meldingen binnen richtlijnen/termijnen was in 2014 90%. Dit was conform het gestelde doel. Binnen het werkproces meldingen en incidenten is het zaakgericht werken geïmplementeerd.

Effectief toezicht
Het beschrijven van alle processen en het uitwerken van de kwaliteitsborging in het kader van uitoefening van effectief toezicht op basis van risicoanalyse en vastgestelde prioriteiten vordert gestaag. Dit wordt in 2015 afgerond.
De realisatie van het uitvoeringsprogramma staat wel onder druk. De oorzaak hiervan is de gevraagde inzet voor het grote aantal (organisatorische) activiteiten en de uitvraag als gevolg van initiatieven uit andere organisatieonderdelen. Dit was reeds als risico benoemd.
De realisatie van het aantal reguliere controles is als gevolg van een capaciteitstekort iets achtergebleven. Er is daarom in 2014 prioriteit gegeven aan de benoemde speerpuntactiviteiten.

Toezicht
Het toezicht op de grote infrastructurele projecten is naar tevredenheid verlopen. Vooral de verlengde A4 heeft veel inzet gevraagd. Door intensief toezicht en tijdig handelen konden ongewenste situaties voorkomen worden.
Met het project Gebiedsgericht meten en handhaven is een belangrijke bijdrage geleverd aan het terugdringen van ongewenste emissies naar het oppervlaktewater en daarmee de verbetering van de waterkwaliteit. Op een aantal plaatsen is lokaal inmiddels een significante verbetering waarneembaar. Verder draagt dit project mede door de hiermee samenhangende communicatieactiviteiten, bij aan de bewustwording van de glastuinbouwsector.
Om op lange termijn de vermindering van de emissies in kaart te kunnen brengen is een zorgvuldige registratie van groot belang. Door een intensieve inzet van handhaving en communicatie is de rapportagegraad van tuinders binnen Delfland gestegen van circa 60% naar 98%. Dit is gelet op het grote aantal bedrijven en het aantal mutaties een uitstekend resultaat.
Het toezicht stevige dijken is in 2014 gestart.

Schouw
In 2014 zijn voorstellen gedaan om het schouwproces en het instrument Schouw verder te professionaliseren en in overeenstemming te brengen met de ontwikkeling in de omgeving, de organisatie en de technologie. Een en ander heeft geleid tot een intensief en zorgvuldig besluitvormingsproces waarbij de voorstellen in 2014 ter consultatie zijn aangeboden aan de commissie Bestuur, Organisatie en Bedrijfsvoering.
De afhandeling van de huidige schouw is in 2014 met succes gedigitaliseerd.

Vaarwegverordening
De vaarwegverordening is eind november 2014 aan het college aangeboden en ter inzage gelegd. Door intensieve afstemming met externen en door een aantal te beantwoorden juridische vragen is dit iets later dan gepland maar wel ruim op tijd voor het nieuwe vaarseizoen. In het kader van de afgesproken deregulering zijn tegelijkertijd de voormalige motorvaartvergunningen vervangen door algemene regels.

Communicatie

Op de beide prestatie-indicatoren zichtbaarheid in de media en draagvlak interne communicatie wordt een ruime voldoende gescoord. Hiermee is de doelstelling voor 2014 behaald.

In 2014 zijn de opgestelde communicatieplannen conform planning uitgevoerd. Hoogtepunten zijn de Open dag op 24 mei (1.200 bezoekers en ruim 300.000 hits via de sociale media) en de open Monumentendag (2.500 bezoekers). Ten slotte merken we de trend op dat journalisten Delfland meer dan voorheen actief opzoeken met vragen en voor eigen nieuwsgaring, ook tijdens een calamiteit.

Digitale dienstverlening

3Di
In 2014 heeft het college ingestemd met het implementeren van 3Di in de organisatie en het continueren van de betrokkenheid van Delfland bij het innovatietraject. De eerste fase van de ontwikkeling van 3Di is afgerond. Na de ontwikkelfase is door een bredere groep gebruikers-modelleurs binnen Delfland ervaring opgedaan met het 3Di-instrumentarium.

Gegevensbeheer
In het kader van "Gegevensbeheer" zijn de gegevenseigenaren aangewezen voor de gegevenssets voor Watersystemen, Waterkeringen en de Afvalwaterketen. Ter verbetering van de kwaliteit van de gegevens wordt in 2015 een plan opgesteld. De hiervoor benodigde nulmeting is in 2014 afgerond.
De conceptversie van een centraal gegevensloket of gegevensportaal is nagenoeg gereed. Daarnaast wordt in dit kader onder andere gewerkt aan:
- voldoen aan wet- en regelgeving;
- samenwerking met Rijnland, Schieland en andere waterschappen;
- implementatie basisregistraties;
- inrichting architectuurraad (ARA);
- inspelen op/deelnemen aan landelijke ontwikkelingen en initiatieven (zoals van Het Waterschapshuis en het Informatiehuis Water;
- het beschrijven werkprocessen gegevensbeheer.

E-dienstverlening

In 2014 is het eerste werkproces ,"Incidentmelding behandelen" in productie genomen. Daarmee is het werkproces zaakgericht ingericht en dit wordt volledig ondersteund door het zaaksysteem. Ook de Calamiteitenorganisatie is betrokken bij deze implementatie. Inmiddels worden de werkprocessen meldingen Algemene regels en vergunningen ingericht en geïmplementeerd.

3.5.2 Exploitatie: wat heeft het gekost?

Programma Instrumenten per programmalijn (bedragen * € 1.000)	Oorspronkelijke begroting 2014	Begroting 2014 na wijziging	Rekening 2014
Programmalijn			
Gebiedsgericht samenwerken	2.665	2.675	1.799
Regulering en toezicht	5.268	5.168	4.672
Communicatie	1.544	1.489	1.387
Digitale dienstverlening	857	767	511
Saldo programma	**10.334**	**10.099**	**8.369**

Programma Instrumenten (bedragen * € 1.000)	Oorspronkelijke begroting 2014	Begroting 2014 na wijziging	Rekening 2014	Rekening 2013
Lasten				
Directe kosten	2.596	2.361	1.593	1.559
Toegerekende salarissen	7.930	7.931	7.082	6.952
Rente en afschrijving	57	57	58	60
Totaal lasten	*10.583*	*10.349*	*8.733*	*8.571*
Baten				
Directe opbrengsten	249	249	364	531
Totaal baten	*249*	*249*	*364*	*531*
Saldo programma	**10.334**	**10.100**	**8.369**	**8.040**

Toelichting
Op dit programma is in totaal sprake van € 1,6 miljoen lagere lasten en € 0,1 miljoen hogere baten (verschil tussen begroting 2014 na wijziging en rekening 2014). Dit verschil betreft de volgende posten:

Lasten
- Een lichte vertraging van de digitalisering van het watertoetsproces (- € 0,1 miljoen);
- Beperkte inzet van externe expertise voor het Strategisch Onderhoud (- € 0,1 miljoen), het uitstellen van de overgang van het oude naar het nieuwe regime schouw (- € 0,1 miljoen) en het uitstellen van de vaststelling van de vaarwegverordening (- € 0,1 miljoen);
- Lagere kosten voor de inrichting van de front office (- € 0,1 miljoen);
- De lagere kosten door heroverweging op de organisatorische verankering van het Gegevensbeheer (- € 0,1 miljoen) en het later dan gepland opleveren van het innovatietraject 3Di (- € 0,1 miljoen);
- Overige geringe afwijkingen (€ 0,1 miljoen);
- Lagere toegerekende salarissen (€ 0,8 miljoen) door lagere loonkosten door een lagere werkelijke bezetting ten opzichte van de begroting;

Baten
De hogere baten van totaal € 0,1 miljoen betreffen niet geraamde bijdragen van derden en opgelegde en geïnde dwangsommen.

3.5.3 Investeringen

Verloop investeringen 2014

Investeringen per Programma (bedragen * € 1 miljoen)	Raming oorspronkelijke begroting 2014	Bijgestelde raming Burap 1	Bijgestelde raming Burap 2	Realisatie in 2014
Instrumenten	0,3	0,3	0,1	0,1

Toelichting
De uitgaven voor het project E-dienstverlening zijn in lijn met de raming BURAP2 2014.

3.5.4 Risico's

Omgevingswet
Het wetsvoorstel is ingediend bij de Tweede Kamer. In het voorstel wordt veelvuldig verwezen naar nadere regelgeving. De nadere regelgeving wordt momenteel verder uitgewerkt door het Rijk (onder andere in AMvB's). De exacte invulling van de watertoets is nog onderwerp van gesprek tussen de Unie van Waterschappen, de Vereniging Nederlandse Gemeenten en de minister.

Omgevingsmanagement
Voor het programma Stevige dijken is in 2014 meer inzet gepleegd dan verwacht. Het ging hier met name om het benutten van kansen voor het ophogen van kades met wegen.

Veranderingen in planvormingsprocessen
De veranderingen in planvormingsprocessen ontwikkelen zich zoals eerder beschreven. In het strategisch deel van het WBP 5 is dit meegenomen in het hoofdstuk organisatie. De nadruk ligt hierbij op flexibiliteit bij de inzet van mensen binnen de organisatie in combinatie met voldoende aandacht voor kennisopbouw en kennisdeling.

Ontwikkelingsmaatschappij 'Het Nieuwe Westland' (ONW)
De besluitvorming over een vereenvoudigde governance structuur van ONW heeft nog niet plaatsgevonden. De gemeente Westland heeft een nieuw voorstel voor de governance van het Integraal Ontwikkelingsplan Westland (IOPW) opgesteld en naar de deelnemende partijen toegestuurd. Dit voorstel is momenteel onderwerp van gesprek tussen deze partijen. De gemeente Westland onderzoekt nog welke besluitvormingsprocedure moet worden doorlopen voor de aanpassing van de governance. In 2014 is op verzoek van ONW de resterende €103.000 inbreng aan eigen vermogen gestort. Daarmee is de maximale inbreng van Delfland van circa € 900.000 bereikt.

Aanschaf Zaaksysteem
De benodigde capaciteit vanuit de bedrijfsvoering is een stevig aandachtspunt, als gevolg waarvan aanpassingen in de projectstructuur zijn aangebracht.
Voor de afstemming van het deelproject CMS-intranet met het nieuwe project Samenwerkende Portalen zullen deelprojectleiders naar één oplevermoment voor de organisatie toe werken.
Voor wat betreft de ontwikkelingen rondom samenwerking met andere waterschappen is de invloed van het niet meer hebben van een gezamenlijke CIO voor het gezamenlijk oppakken van (I&A-)projecten nog niet helemaal duidelijk. De insteek vanuit het Zaaksysteem blijft: samenwerken als meerwaarde kan worden gecreëerd
De positie van het samenwerkingsverband "Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving West" en haar initiatieven tot (gezamenlijke) activiteiten kunnen tot vertragingen leiden; hierop is intensieve sturing nodig.
De genoemde risico's zijn opgetreden en hebben geleid tot vertraging in de voortgang van het project en daarmee tot doorschuiving van enkele investeringsposten naar 2015.

3.6 Programma F – Organisatie

3.6.1 Programmalijnen

Binnen het programma Organisatie is een onderscheid gemaakt in de volgende drie programmalijnen:

- Sturing;
- Organisatieontwikkeling;
- Ondersteunende producten;

Sturing

Een doelmatige en doeltreffende inrichting van de organisatie

(Formatie) taakstelling
De geactualiseerde formatietaakstelling behorend bij de taakstelling uit de motie Dijkema c.s., tot een totaal van 99,6 fte, is gerealiseerd. Daarnaast is de reorganisatie van PIB naar PMB afgerond, hierbij zijn alle medewerkers geplaatst.
Met een exploitatieresultaat van € 22,5 miljoen en een positief vermogen van € 65,7 miljoen voldoet Delfland aan de doelstellingen uit de motie Dijkema c.s.

Invulling taakstelling (bedragen * € 1 miljoen)	Realisatie t/m 2013	Realisatie 2014	Realisatie t/m 2014	Verwachte realisatie t/m 2017
Ingevuld personeel	3,7	0,6	4,3	5,8
Ingevuld materieel	12,9	1,3	14,2	14,2
Totaal taakstelling	16,6	1,9	18,5	20,0
Personeel (formatie)	70 fte	8 fte	78 fte	100 fte

T

Delflandse Manier van Werken
De Delflandse Manier van Werken wordt samen met de Herhuisvesting vormgegeven door de uitvoering van het project D-sign, alsmede de programma's voor management en medewerker development.
Vanuit D-sign is de invulling overgedragen aan de teamleiders. Zij zullen samen met hun team de Delflandse manier van werken gaan invoeren. De hiervoor benodigde digitalisering (o.a. telewerken) is bijna gereed. Het MD-programma is in juli 2014 afgerond en zowel bij het college als de OR geëvalueerd.

De invulling van de Delflandse Manier van Werken vond plaats vooruitlopend op de bouwkundige aanpassingen van de kantoren. Daarvoor zijn de met de VV overeengekomen bouwstenen uitgewerkt, waaronder de werkplekverdeling en de ruimtelijke indeling van de panden, rekening houdend met de gewenste invulling van de Delflandse Manier van Werken.
In hoofdstuk 3.6.3 Investeringen worden de uitgaven van het project Huisvesting verder toegelicht.

Informatievisie en -beleid
In 2014 is met de Hoogheemraadschappen van Rijnland en van Schieland en de Krimpenerwaard de gezamenlijke basis gelegd voor de visie op informatievoorziening. Hierop is het informatiebeleid van Delfland gebaseerd.
Uitbreidingen en wijzigingen in de informatievoorziening worden nu getoetst aan de, eveneens in 2014 opgestelde, doelarchitectuur voor een efficiënte, robuuste en innovatieve informatievoorziening. Portfoliomanagement is ingericht om de samenhang tussen de projecten in de uitvoering van de ICT-roadmap te bewaken.

Een toekomstbestendige koers en positionering van Delfland

In- en externe ontwikkelingen
In het strategisch deel van het WBP5 wordt de verbinding tussen de in- en externe ontwikkelingen vorm gegeven, waarbij met alle externe partners in het Delflandse gebied gesproken zal worden over de ambities en kansen voor verdere samenwerking. De in het WBP geschetste vergezichten zullen worden uitgewerkt door een groep creatieve inspirerende interne en externe medewerkers om zo het vergezicht een stap dichterbij te brengen.

Samenwerking
De mogelijke samenwerking met de buurwaterschappen op het gebied van eigendombeheer is gedurende 2014 voorbereid. Begin 2015 kan daarover een bestuurlijk besluit worden genomen.
Ten aanzien van de deelname van Delfland aan het met Rijnland en Schieland oprichten van een gezamenlijke eenheid voor I&A, is eind 2014 besloten dat Rijnland en Schieland samen de eerste stappen zetten en dat Delfland mogelijk later aansluit. De samenwerking op projectniveau wordt intussen voortgezet in die gevallen waarin dat toegevoegde waarde heeft. Delfland houdt voorts de mogelijkheden voor samenwerking met andere waterschappen open.
Op het gebied van Inkoop hebben Delfland, Rijnland en Schieland eind 2014 een gezamenlijke aanbestedingskalender geoperationaliseerd, zodat synergievoordelen optimaal kunnen worden benut.

De doelen van Delfland worden met innovatie beter en slimmer gerealiseerd

Innovatiefonds
Het innovatiefonds 2014 is volledig gebruikt. Een aansprekend resultaat is dat Delfland winnaar is van de innovatieprijs van de Unie van Waterschappen in de categorie 'voldoende water'.

Vernieuwing
De invulling van de kennis en innovatie agenda voor 2015 is gereed. In de begroting staan de innovatie thema's benoemd en in de beheersbegroting is de lijst met innovatieve projecten van 2015 toegevoegd.

Subsidiemogelijkheden
De inrichtingsnotitie 2014 voor het proces van subsidieverwerving is vastgesteld en ter informatie in de VV aangeboden. De inrichtingsnotitie 2014 voor het proces is vastgesteld en ter informatie aan de VV aangeboden. In 2014 heeft ism. De Unie van Waterschappen lobby plaatsgevonden voor het verkrijgen van subsidie uit het Gemeenschappelijk Landbouw Beleid – Plattelandsontwikkelingsprogramma 3. Deze wordt toegewezen in 2015. Een subsidieaanvraag voor het INTERREG programma 2 Zeeën is opgestart in December.

Klimaatakkoord Unie-Rijk
In 2014 is gestart met het verder operationaliseren van het begrip duurzaamheid in de projectuitvoering. Hierbij wordt aangesloten bij de ontwikkeling van de Duurzame Grond- Weg- en Waterbouw (Duurzame GWW). De gegevens voor de klimaatmonitor zijn aan de Unie van Waterschappen geleverd. De klimaatmonitor wordt in 2015 aan het bestuur gepresenteerd. Vooralsnog lijken de doelstellingen voor 2020 haalbaar.
Het concept Smartpolder (energiewinning uit oppervlaktewater) is uitgewerkt in twee business cases, één voor de binnenstad van Delft (warmtewinning voor gebouwen langs de Oude Delft) en één voor Parksluizen (koudewinning voor utiliteitsgebouwen in Rotterdam-West).
Delfland heeft in 2013/2014 meegewerkt aan het tot stand komen van de Regionale Adapatie Strategie Haaglanden (RAS-Haaglanden). Deze RAS-Haaglanden is medio 2014 gereed gekomen en gepresenteerd. In het kader van de Watertafel is een proces gestart om na te gaan op welke wijze het onderwerp klimaatadaptatie verder vorm gegeven gaat worden.

Ondersteunende producten

In 2014 een goedkeurende accountants-en rechtmatigheidsverklaring:

Verbetering bedrijfsvoering en de (bestuurlijke) informatievoorziening.

P&C cyclus
De Planning en Control cyclus, die in de voorafgaande jaren op orde is gebracht ten behoeve van de tijdige, juiste en rechtmatige levering van management- en verantwoordingsinformatie, is eind 2014 tegen het licht gehouden. Het aantal programmarapportages is verminderd tot 1x per kwartaal, waarmee de rapportagedruk in de organisatie afneemt. Het is van belang dat de kwaliteit van de begroting, de investeringsplanning en de voorspellende waarde van de prognose in de tussentijdse informatievoorziening verbeterd blijven worden. Ook blijft de vastlegging van de interne beheersing door het actualiseren en vaststellen van procesbeschrijvingen een ontwikkelpunt. Hier is ook door de accountant in management letter aandacht voor gevraagd.

Kwaliteit van de bedrijfsvoering
De kwaliteit en de kwantiteit van de ondersteuning van de bedrijfsvoering is in overleg met de afnemers op een passend niveau gehouden. Omdat de druk vanuit de organisatie in zijn algemeenheid toenam, moesten daartoe prioriteiten aangebracht worden. Op alle gebieden van de bedrijfsvoering zijn de gemaakte keuzen afgestemd met de organisatie en kon de gewenste omvang van de dienstverlening worden gewaarborgd.
Het Verbeterplan Bedrijfsvoering heeft er in 2014 toe geleid dat de kwaliteit van de dienstverlening op enkele punten is verbeterd, m.n. op het gebied van I&A, Inkoop, Vastgoed, Archivering, Planning en control, Arbo en veiligheid, Opleidingen en Personeelsadministratie. De beleidsontwikkeling is op enkele gebieden nog niet voldoende scherp geworden, zoals het strategisch P&O-beleid en het beleid inzake digitale archivering. De aanzetten die daartoe in 2014 zijn gemaakt, zullen in het voorjaar van 2015 tot resultaat komen.
De sector Bedrijfsvoering heeft in 2014 de deelname van Delfland aan de tweejaarlijkse benchmark Vensters voor Bedrijfsvoering verzorgd, alsmede een daarbij aansluitend intern klanttevredenheidsonderzoek laten uitvoeren. De resultaten van beide onderzoeken komen begin 2015 beschikbaar en zullen worden verwerkt in de uitvoering van het Verbeterplan Bedrijfsvoering.

Human Resource Management
De leidinggevenden zijn in 2014 geadviseerd bij verschillende organisatorische ontwikkelingen, zoals de omvorming van het PIB tot het PMB.
De ontwikkeling van medewerkers is vanuit het centrale opleidingsaanbod actief gestimuleerd en ondersteund. Met name de cursussen Adviesvaardigheden, Proces- en project management en Strategisch omgevingsmanagement zijn goed gevolgd. Op het gebied van loopbaanontwikkeling hebben veel medewerkers van Delfland de workshop Baas in eigen loopbaan met enthousiasme gevolgd.

Inkoop
In 2014 is een inkoopactieplan ter professionalisering van de inkoopfunctie vastgesteld, zijn diverse trainingen en presentaties gehouden en is een inkoophandboek met alle relevante modellen en sjablonen vastgesteld. Daarnaast is de ondersteuning door inkoop voor de nieuwe wijze van werken binnen het Projectmanagementbureau van Delfland ingericht, i.c. de wijze van totstandkoming, uitvoering en beheersing van nieuwe contractvormen en samenwerking met marktpartijen.
Met deze ondersteunende activiteiten is een stap gezet op weg naar een meer professionele inkoop. Echter, uit interne controles over inkoop kan wel de conclusie worden getrokken dat nog niet volledig aan de eisen van doelmatigheid en rechtmatigheid wordt voldaan.

De gezamenlijke inkoopkalender van Rijnland, Schieland en Delfland is door de drie secretaris-directeuren vastgesteld en wordt in 2015 geïmplementeerd. Het trekkerschap hiervan ligt bij Delfland.

Juridisch vastgoedbeheer
Ook in 2014 heeft Delfland vastgoed dat niet meer nodig was voor de taken, vervreemd. In 2014 zijn koopovereenkomsten gesloten voor een bedrag van €1,4 miljoen. In verband met samenwerking tussen Rijnland, Schieland en Delfland en de mogelijkheid om tot één gemeenschappelijke eigendommenafdeling te komen zijn een blauwdruk en een kwaliteitstandaard opgeleverd aan de drie secretaris-directeuren voor verdere (bestuurlijke) behandeling.

Bestuurlijke ondersteuning
De bestuurders en het bestuursproces zijn goed ondersteund, maar wel op een aangepaste wijze vanwege de verminderde formatie en door uitval. De informatievoorziening verliep adequaat en was actueel.

Archieven Delfland
In 2014 zijn de openstaande verbeterpunten uitgevoerd uit de inspectie van de archiefbewaarplaats die in 2013 is uitgevoerd, waarna goedkeuring is verkregen van de Provincie Zuid Holland. Er is vervolgens een rapportage opgesteld over het beheer van de archiefbewaarplaats 2012 en 2013. Tevens is de digitale toegankelijkheid van archieven verbeterd dankzij het toekennen van extra zoekcriteria waardoor archieven beter vindbaar zijn. Het aantal bekeken archieftoegangen was in 2014 172.866, dit is een lichte stijging ten opzichte van 2013 (170.346).

Waterschapsverkiezingen
De (procedurele) voorbereidingen van de waterschapsverkiezingen zijn conform planning. De afstemming met de gemeenten, de informatievoorziening naar partijen en de start van de publiekscampagne zijn adequaat en tijdig ingezet.

Crisisbeheerorganisatie
De crisisbeheerorganisatie is in 2014 goed bezet geweest en goed getraind. Alle actieteams, inclusief het Operationeel team en het Beleidsteam zijn minimaal 1 maal getraind. Daarnaast zijn in 2014 voorbereidingen getroffen om de systematiek van Netcentrisch werken (NCW) op 1 februari 2015 te implementeren. Dit verbetert een snelle informatie-uitwisseling zowel intern (tussen diverse actiecentra) als met de veiligheidsregio en onze samenwerkingspartners (gemeenten en andere waterschappen).

Bezwaarschriften
Het jaarverslag bezwaarschriften 2013 is in mei in het PFO besproken en is in juli aan de VV voorgelegd. Van de gehele voorraad bezwaarschriften 2013 is de beslissing op bezwaar genomen. In 2014 zijn er 23 bezwaarschriften ingediend. Hiervan zijn er 6 ingetrokken, 4 doorgezonden en 7 afgehandeld, alle binnen de termijn. Er zijn nog 6 zaken in behandeling, deze zijn nog alle binnen de termijn. Het bezwaarschrift waarop buiten de termijn de beslissing op bezwaar is genomen, is in 2013 ingediend. Het advies dateert van begin 2014 (binnen de termijn) en het besluit van medio 2014 (buiten de termijn). Een verklaring voor de beslissing op bezwaar buiten de termijn is dat er een principieel juridische vraag aan de orde was, waarover uiteindelijk een contrair besluit is genomen in het college.

3.6.2 Exploitatie: wat heeft het gekost?

Programma Organisatie per programmalijn (bedragen * € 1.000)	Oorspronkelijke begroting 2014	Begroting 2014 na wijziging	Rekening 2014
Programmalijn			
Sturing	6.754	4.335	6.057
Ondersteunende producten	22.006	21.660	19.463
Saldo programma	**28.760**	**25.995**	**25.520**

Programma Organisatie (bedragen * € 1.000)	Oorspronkelijke begroting 2014	Begroting 2014 na wijziging	Rekening 2014	Rekening 2013
Lasten				
Directe kosten	22.635	22.250	22.400	21.387
Toegerekende salarissen	13.202	11.201	12.939	12.959
Rente en afschrijving	1.847	1.829	1.820	2.919
Totaal lasten	*37.684*	*35.280*	*37.159*	*37.265*
Baten				
Directe opbrengsten	8.924	8.535	10.889	10.376
Mutaties reserves/voorzieningen	*0*	*750*	*750*	*0*
Totaal baten	*8.924*	*9.285*	*11.639*	*10.376*
Saldo programma	**28.760**	**25.995**	**25.520**	**26.888**

Op dit programma is in totaal sprake van € 1,8 miljoen hogere lasten en € 2,4 miljoen hogere baten (verschil tussen begroting 2014 na wijziging en rekening 2014). Dit verschil betreft voornamelijk de volgende posten:

Lasten

- Bestuur (€ -0,1, miljoen)
  Lagere kosten van onderzoeken door Rekeningcommissie en de externe notulist
- Directie (€ -0,1 miljoen)
  Lagere advieskosten.
- Concerncontrol (€ -0,2 miljoen)
  Lagere accountantskosten en lagere kosten diverse onderzoeken
- Strategie (-0,1 miljoen)
  Minder gebruik gemaakt van externe expertise
- Digitale delta (0,5 miljoen)
  De kosten van de Digitale delta bedroegen € 0,5 miljoen. Voor dit bedrag is ook een EFRO-subsidie ontvangen. Zie ook de toelichting onder baten. Uiteindelijk zijn uitgaven en baten van de Digitale delta budgettair neutraal.
- Informatiebeleid (€ -0,3 miljoen)
  Lagere kosten Waterschapshuis, vervanging Iris en uitfasering vastgoedregistratiesysteem.
- Hogere kosten (€ 0,3 miljoen) door financiering van projectmatige uitgaven uit de exploitatie.
- Inkoop en subsidies (€ -0,2 miljoen)
  Minder gebruik gemaakt van externe expertise.
- Calamiteitenbestrijding (- € 0,2 miljoen).
  Minder gebruik gemaakt van externe ondersteuning
- Toegerekende salarissen (€ 1,7 miljoen).
  In Burap 2 zijn de totale salariskosten met € 2 miljoen afgeraamd. Deze bijstelling is door middel van een negatieve stelpost opgenomen in het programma Organisatie. Doordat de bijstelling in Burap 2 als een totale stelpost is opgenomen heeft deze bijstelling dus niet geleid tot een verlaging van de toegerekende salarissen in de afzonderlijke programma's.

Door de lagere gerealiseerde personeelskosten ten opzichte van de niet bijgestelde geraamde personeelskosten is op de afzonderlijke programma's daarom sprake van voordelen. Deze voordelen zijn nagenoeg gelijk aan de totaal hogere toegerekende salarissen van € 1,7 miljoen op het programma Organisatie.

- Overige bijzondere lasten € 0,5 miljoen (afwikkeling
- transitoria voorgaande jaren)

Baten
De baten zijn ca. € 2,4 miljoen hoger dan geraamd.

- Niet geraamde verkopen van onroerend goed en grond (€ 1,0 miljoen).
- Bijdrage STOWA aan de Digitale Delta (€ 0,2 miljoen).
- EFRO-subsidie voor de Digitale delta (€ 0,5 miljoen).
- Overige bijzondere baten € 0,7 miljoen(o.a afrekening GOA voorgaande jaren)

3.6.3 Investeringen

Verloop investeringen 2014:

Investeringen per Programma (bedragen * € 1 miljoen)	Raming oorspronkelijke begroting 2014	Bijgestelde raming Burap 1	Bijgestelde raming Burap 2	Realisatie in 2014
Bedrijfsvoering	7,9	6,6	6,0	1,5

Toelichting
De investeringen van het programma Organisatie vallen € 4,5 miljoen lager uit dan geraamd bij Burap 2. Dit wordt veroorzaakt door het doorschuiven van de besluitvorming over de nieuwe huisvesting van Delfland naar 2015 (€ 4 miljoen). Daarnaast is ook de de publiekscampagne rond de Verkiezingen doorgeschoven naar 2015 (effect € 0,4 miljoen).
De projecten Clients Upgrade OS pc's etc, Storage nieuwe heads, Front-end VDI servers en Torentje zijn afgesloten in 2014

Project Huisvesting
De in 2014 gemaakte kosten voor het project Huisvesting bedragen € 485.000. De totale kosten komen daarmee tot nu toe op € 692.000. Het betreft kosten voor projectmanagement en voor de uitwerking van de bouwstenen. De onderstaande tabel geeft een overzicht van de gerealiseerde huisvestingskosten.

Omschrijving (bedragen * € 1.000)	2013	2014	Totaal
Beschikbaar gesteld onderzoekskrediet (a)	***567***	***750***	***1.317***
Gerealiseerde uitgaven			
Technisch advies	41	96	137
Advies Delflandse Manier van Werken (DMvW)	29	82	111
Projectmanagement	132	203	335
Installatie advies		12	12
Makelaarskosten	5	0	5
Haalbaarheidsstudie		74	74
Duurzaamheidsstudie		18	18
subtotaal gerealiseerde uitgaven (b)	***207***	***485***	***692***
Nog beschikbaar (a-b)	***360***	***265***	***625***

3.6.4 Risico's

Capaciteit I&A-domein

De resultaten van het in 2013 uitgevoerde verkennend onderzoek van BoerCroon naar de aansturing en de inrichting van het I&A-domein in Delfland zijn vertaald in het besturingsmodel I&A. Het model is medio 2014 in werking getreden. Vanaf die tijd is sprake van een integrale toetsing, advisering en besluitvorming over ICT-projecten en een daarbij passende planning en beheersing van de beschikbare capaciteit. Lopende projecten worden alsnog van een dergelijke planning en afweging voorzien en zonodig bijgestuurd. Hiermee is het risico van een te krappe capaciteit in het I&A-domein beheersbaar gemaakt.

Vervanging Windows XP
De migratie van Windows XP naar Windows7 en naar Office 2010 is afgerond. Hiermee is het risico van onvoldoende ondersteuning en beveiliging door de leverancier van de kantoorautomatisering niet meer aanwezig. Hierbij zijn tegelijkertijd alle werkplekken gevirtualiseerd. Dit betekent voor de gebruiker dat hij overal en altijd en op alle mobiele apparatuur kan beschikken over de applicaties en de informatie waarmee hij werkt.

Voormalige dienstwoningen nabij het gemaal De Zaaijer
De gemeenteraad van Maassluis heeft in februari 2014 een bestemmingsplan vastgesteld, waarbij de bestemming van de drie voormalige dienstwoningen is omgezet naar een woonbestemming. Vervolgens moeten nog maatregelen worden genomen om de bodem bij één van de drie woningen te saneren. De kosten voor de sanering bedragen ca. € 150.000. Deze kosten zijn geraamd in de begroting voor 2015.
Begin 2015 zal een voorstel aan het college om de noodzakelijke bodemsanering ter hand te nemen, worden voorgelegd.

3.7 Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien

3.7.1 Doelen, resultaten en prestatie-indicatoren programma

Doelen van dit programma zijn het tijdig, juist en volledig verantwoorden van alle belastingopbrengsten en het opnemen van posten voor onvoorzien (wettelijk verplicht), voorzieningen en reserves.

3.7.2 Exploitatie: wat heeft het gekost?

Programma Algemene dekkingsmiddelen per programmalijn (bedragen * € 1.000)	Oorspronkelijke begroting 2014	Begroting 2014 na wijziging	Rekening 2014
Programmalijn			
Algemene dekkingsmiddelen	-197.847	-197.607	-201.185
Onvoorzien, frictiekosten, indexering en reserves	-2.557	-4.969	-7.105
Saldo programma	**-200.404**	**-202.576**	**-208.289**

Programma Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien (bedragen * € 1.000)	Oorspronkelijke begroting 2014	Begroting 2014 na wijziging	Rekening 2014	Rekening 2013
Lasten				
Directe kosten	3.756	3.184	2.687	1.262
Toegerekende salarissen	34	34	0	17
Rente en afschrijving	0	0	0	0
Mutatie voorzieningen	0	0	632	6.533
Onvoorzien	2.750	1.150	0	0
Totaal lasten	*6.540*	*4.368*	*3.319*	*7.812*
Baten				
Directe opbrengsten	201.638	200.826	204.830	194.333
Mutaties reserves/voorzieningen	1.957	1.957	2.249	2.891
Saldo financieringsfunctie	3.350	4.162	4.529	5.272
Totaal baten	*206.944*	*206.944*	*211.608*	*202.496*
Saldo programma	**-200.404**	**-202.576**	**-208.289**	**-194.684**

Toelichting
Op dit programma is sprake van afgerond € 1,0 miljoen lagere kosten en € 4,7 miljoen hogere baten (verschil tussen begroting 2014 na wijziging en rekening 2014).

Onvoorzien
Deze post betreft de ramingen voor frictiekosten, de wettelijke post voor onvoorzien en een indexering voor lonen en prijsstijgingen.
Onderstaande tabel geeft een overzicht van het verloop over 2014.

Tabel 3 Overzicht frictiekosten en stelposten

Omschrijving (bedragen * € 1 miljoen)	Oorspronkelijke begroting	Ingezet in 2014	Saldo na Burap 2
Indexering & afrondingsverschillen loon	1,25	-0,60	0,65
Onvoorziene uitgaven	0,50	-0,50	0,00
Onvoorzien frictie personeel	1,00	-0,50	0,50
Totaal	**2,75**	**-1,60**	**1,15**

Directe opbrengsten
De hogere opbrengsten betreffen met name belastingopbrengsten en kwijtschelding en oninbaar en de in overleg met de accountant verwerkte aansluiting met de RBG van € 0,8 miljoen. In de paragraaf belastingen worden de afwijkingen verder toegelicht.

4 Paragrafen

4.1 Ontwikkelingen, uitgangspunten, afwijkingen en incidentele baten en lasten

Incidentele baten en lasten
Het resultaat over 2014 is beïnvloed door het optreden van incidentele baten en lasten. Onder dit begrip wordt verstaan de baten en lasten van materiële betekenis die eenmalig in maximaal drie begrotingsjaren voorkomen.
In tabel 4.1 wordt een overzicht gegeven van de grootste posten.

Tabel 4.1 Incidentele baten en lasten

Programma	Omschrijving	Incidentele	
		Lasten	baten
		In € 1 miljoen	
	Resultaat 2014 totaal		***22,5***
Organisatie			
Voldoende water	afboeking projecten t.l.v. exploitatie	0,6	
Alg dekkingsmiddelen	vrijval frictiekosten		1,1
Organisatie	grondverkopen		0,9
Alg dekkingsmiddelen	mutatie voorzieningen	0,6	
Organisatie	afrekening GOA voorgaande jaren		1,0
Alg dekkingsmiddelen	Aansluiting RBG 2011-2014		0,8
	Totaal incidentele baten en lasten	***1,2***	***4,0***
Resultaat 2014 exclusief incidentele baten en lasten			**19,7**

De incidentele baten en lasten zijn in hoofdstuk 3 per programma verder toegelicht.

4.2 Kostentoerekening

Kosten en opbrengsten worden zoveel mogelijk direct ten laste of ten gunste gebracht van een product. Een belangrijke uitzondering zijn de personeelskosten: deze kosten worden via een verdeelsleutel van uren doorbelast aan de producten.
De volgende stap is de verdeling van de ondersteunende producten (bijvoorbeeld: management, huisvesting, automatisering) via specifieke verdeelsleutels (bijvoorbeeld uren, kosten, werkplekken) naar de primaire producten.
Uiteindelijk zijn de kosten en opbrengsten van onderstaande primaire producten conform de begroting 2014 verdeeld over de taken watersysteembeheer en zuiveringsbeheer op basis van de volgende vastgestelde verdeelsleutel:

Programma	Producten	Watersysteem-beheer	Zuivering-beheer
A Schoon water	Aanleg en onderhoud watersystemen	100%	0%
	Baggeren en sanering waterbodems	100%	0%
	Monitoring watersystemen	100%	0%
B Voldoende water	Aanleg en onderhoud watersystemen	100%	0%
	Baggeren en sanering waterbodems	100%	0%
	Beheer hoeveelheid water	100%	0%
	Beheersinstrumenten watersystemen	100%	0%
	Monitoring watersystemen	100%	0%
C Stevige dijken	Aanleg en onderhoud waterkeringen	100%	0%

Programma	Producten	Watersysteem-beheer	Zuivering-beheer
	Beheersinstrument waterkering	100%	0%
D Gezuiverd afvalwater	Afvalwaterbehandeling door derden	0%	100%
	Getransporteerd afvalwater	0%	100%
	Gezuiverd afvalwater	0%	100%
	Verwerkt slib	0%	100%
E Instrumenten	Aanpak diffuse emissies	75%	25%
	Handhaving keur	75%	25%
	Handhaving Wvo	75%	25%
	Keur	75%	25%
	Rioleringsplannen en subsidies lozingen	75%	25%
	Vergunningen en keurontheffingen	75%	25%
	Wvo-vergunningen en meldingen	75%	25%
	Externe communicatie	75%	25%
F Organisatie	Bestuur	80%	20%
	Calamiteitenzorg	80%	20%
G Algemene dekkingsmiddelen/onvoorzien	Financ.opbrengsten watersysteemheffing	100%	0%
	Financ.opbrengsten zuiveringsheffing	0%	100%
	Mutaties reserves watersysteemheffing	100%	0%
	Mutaties reserves zuiveringsheffing	0%	100%
	Belastingopbrengsten watersysteemheffing	100%	0%
	Belastingopbrengsten zuiveringsheffing	0%	100%

4.3 Financiering

Inleiding
De kaders voor het treasurybeleid van het Hoogheemraadschap van Delfland zijn vastgelegd in de wet Financiering Decentrale Overheden (Wet Fido), de Verordening Beleids- en Verantwoordingsfunctie (ex artikel 108 Waterschapswet), het Waterschapsbesluit, de Regeling uitzettingen en derivaten decentrale overheden (Ruddo) en het Treasurystatuut. Het Treasurystatuut is in 2012 geactualiseerd en vastgesteld door de verenigde vergadering.
In deze paragraaf wordt verantwoording afgelegd over de treasury-activiteiten over 2014.

Beleid
De benodigde liquiditeitsbehoefte wordt zoveel mogelijk ingevuld met eigen geldmiddelen. Indien onvoldoende eigen geldmiddelen beschikbaar zijn dan werd zoveel mogelijk gebruik gemaakt van het aantrekken van kort geld. Het aangetrokken korte geld bestond uit het beschikbare rekening-courantkrediet bij de Nederlandse Waterschapsbank (NWB) en uit de mogelijkheid van het afsluiten van kas- of daggeldleningen met een maximale looptijd van 1 jaar.
De reden voor de keuze voor korte financiering was dat het rentepercentage en daarmee ook de rentekostenvoor kort geld lager was dan het rentepercentage voor lang geld. Daarnaast heeft kort geld ook de mogelijkheid voor variatie in hoogte en looptijd van het aan te trekken geld.

Gedurende het jaar was sprake van fluctuaties in de benodigde financiering. Het maximumbedrag voor het aantrekken van kort geld wordt bepaald door de hoogte van de wettelijk vastgestelde kasgeldlimiet. De toegestane kasgeldlimiet bedraagt conform de wet Fido 23% van het begrotingstotaal. Voor 2014 bedroeg de maximale kasgeldlimiet op basis van dit percentage van 23% in totaal een bedrag van € 54,3 miljoen.
De kasgeldlimiet mag maximaal drie kwartalen achter elkaar worden overschreden. Indien na drie kwartalen nog steeds sprake is van een overschrijding dient de

toezichthouder (de provincie Zuid-Holland) op de hoogte te worden gebracht. In 2014 is van deze situatie voor Delfland geen sprake geweest.

Voor de bepaling van de financieringsbehoefte gedurende het jaar maakt Delfland gebruik van een liquiditeitsplanning. Voor het bepalen van de meerjarige financieringsbehoefte en de keuze voor het aantrekken van een langlopende geldlening en de keuze voor een looptijd en de vorm van een lening wordt met een meerjarige liquiditeitsplanning gewerkt.
Ook is bij de keuze van de rentevaste termijn en de looptijd van een aan te trekken langlopende geldlening de situatie op de kapitaalmarkt en de renteverwachting een bepalende factor.

Ontwikkelingen

Lange rente
Op de geld- en kapitaalmarkt was in 2014 sprake van een situatie waarbij de percentages voor kortlopende geldleningen nog steeds aanzienlijk lager waren dan de percentages voor langlopende financiering.
Aan het eind van 2014 bedroeg het rentepercentage voor een fixe-lening met een looptijd van 30 jaar 2,08% (begin 2014: 3,95%) en voor een lineaire lening 1,73% (begin 2014: 3,49%).

Korte rente
Gedurende het jaar varieerde de rente voor 1-maands kasgeldleningen van 0,12% op jaarbasis begin januari tot -0,03% op jaarbasis eind december.
Aan het einde van 2014 bedroeg het rentepercentage voor een kasgeldlening met een looptijd van 1 jaar 0,25% (begin 2014 was dit percentage 0,58%).
Ten opzichte van de percentages voor de langlopende financiering was het in 2014 evenals in de voorgaande jaren financieel zeer aantrekkelijk om te financieren met kortlopende geldleningen.

Leningenportefeuille
Op 1 januari 2014 bestond de leningenportefeuille uit 15 leningen met een totaalbedrag van € 521 miljoen. Het gemiddelde rentepercentage van deze geldleningen bedraagt 4,48%.
In 2014 is een lening van € 50 miljoen afgelost met een looptijd van 1 jaar en 1 dag. Voor deze lening is een herfinanciering van € 50 miljoen aangetrokken tegen een rentepercentage van 0,59% met een looptijd van één jaar en één dag.

De totale financiering aan het eind van 2014 met zowel lang- als kortlopende geldleningen (kasgeldleningen en rekening-courant krediet) bedroeg € 595 miljoen en wordt onderstaand grafisch weergegeven.

Financiering 31-12-2014

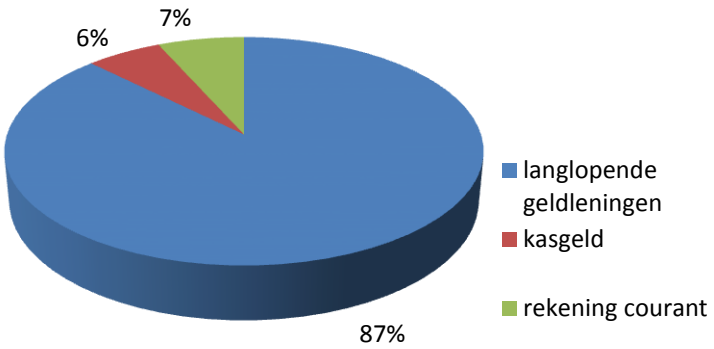

Risicobeheer

Kasgeldlimiet
In de wet Fido is vastgelegd dat kortlopende financiering wordt beperkt door middel van de kasgeldlimiet. Voor 2014 bedroeg de kasgeldlimiet € 54,3 miljoen (23% van het begrotingstotaal). In onderstaande tabel en grafiek wordt de werkelijke kortlopende financiering per kwartaal weergegeven.

Overzicht verloop kortlopende financiering over 2014

Omschrijving (bedragen * € 1 miljoen)	1e kwartaal 2014	2e kwartaal 2014	3e kwartaal 2014	4e kwartaal 2014
Toegestane kasgeldlimiet 23% begrotingstotaal	54,3	54,3	54,3	54,3
Werkelijke kortlopende financiering	72,8	49,0	55,0	55,8
Overschrijding (-/-) of onderschrijding (+)	-18,5	5,3	-0,7	-1,5

Renterisico
De renterisiconorm is een wettelijke norm die betrekking heeft op de vaste schuld van het waterschap. Door het toepassen van deze norm wordt de looptijd van langlopende geldleningen gespreid waardoor een beperking van de renterisico's optreedt.
De berekende renterisiconorm is het maximumbedrag van de jaarlijkse aflossingen dan we herfinanciering van vaste geldleningen. De vastgestelde renterisiconorm voor Delfland over 2014 bedraagt 30% van € 236 miljoen is € 71 miljoen.
In 2013 is een lening van € 50 miljoen afgelost. Deze aflossing paste ruimschoots binnen de vastgestelde renterisiconorm van € 71 miljoen.

Derivaten
In het in 2012 vastgestelde treasurystatuut is expliciet opgenomen dat Delfland geen gebruik mag maken van derivaten.

Kredietrisico
Delfland heeft in 2014 geen gelden uitgezet. Hierdoor werd ook geen kredietrisico gelopen.

Koersrisico
De aandelen van Delfland (onder andere NWB) worden niet op een beurs verhandeld en zijn daarom niet onderhevig aan koersrisico's.

Valutarisico
Delfland handelt niet in vreemde valuta waardoor ook geen risico wordt gelopen.

Kasbeheer

Rekening-courant
Door Delfland wordt jaarlijks bij de Nederlandse Waterschapsbank (NWB) een kredietlimiet voor de rekening-courant aangevraagd. Over 2014 bedroeg de maximaal aangevraagde en verleende kredietlimiet € 54,3 miljoen euro. Door de lage rekening-courantrente is in 2014 maximaal gebruik gemaakt van de ruimte van de kredietfaciliteit bij de NWB.
Op 31 december 2014 bedroeg het saldo van de rekening-courant € 40,3 miljoen negatief. Het rentepercentage over het rekening courantsaldo bedroeg over 2014 gemiddeld 0,10% op jaarbasis.

Kasgeldlening
In 2014 heeft Delfland voor de financieringsbehoefte gebruik gemaakt van kasgeldleningen met een maximale looptijd van 31 dagen. In 2014 is 18 keer een

kasgeldlening aangetrokken. Het gemiddelde bedrag per kasgeldlening bedroeg afgerond € 18,3 miljoen (in 2013 € 18 miljoen). Het rentepercentage van deze leningen varieerde tussen minimaal -0,08% en maximaal 1,25% op jaarbasis. In totaal werd in 2014 voor alle opgenomen kasgeldleningen een bedrag van € 44.000 aan rente betaald. Voor het aantrekken van een kasgeldlening werd telkens bij twee bankinstellingen en twee geldbemiddelaars een offerte aangevraagd. De kasgeldleningen zijn altijd aangetrokken bij de aanbieder met het laagste rentepercentage.

Financiering

Financieringsbehoefte
Zoals eerder in deze paragraaf is vermeld is de financieringsbehoefte over 2014 ingevuld met kortlopende geldleningen.
In de onderstaande tabel is de financieringsbehoefte over 2014 cijfermatig weergegeven. Het financieringstekort werd voornamelijk gefinancierd met het rekening courantkrediet van € 54,3 miljoen en kasgeldleningen.

Tabel financieringsbehoefte 2014

Financieringspositie (bedragen * € 1 miljoen)	31 december 2014	31 december 2013
Vaste activa	**912**	**909**
Opgenomen leningen	779	787
Eigen financieringsmiddelen reserves en voorzieningen	75	59
Totaal financieringsmiddelen	**854**	**846**
Financieringsoverschot (+)/tekort (-/-)	**-58**	**-63**

Renteresultaat
Voor de toerekening van de betaalde rente aan de geactiveerde investeringen en het onderhanden werk wordt gerekend met een rekenrente. Over 2014 bedroeg deze rekenrente 4,0%. Het verschil tussen de werkelijk betaalde rentekosten en de toegerekende rente, het zogenaamde renteresultaat is conform de begroting vrijgevallen ten gunste van de exploitatie.

De onderstaande tabel geeft een cijfermatige weergave van het renteresultaat.

Omschrijving (bedragen * € 1 miljoen)	Begroting 2014	Rekening 2014	Rekening 2013
Rentekosten langlopende geldleningen	21,2	21,1	21,5
Rentekosten kortlopende geldleningen	0,3	0,1	0,1
Rentebaten			
Totaal rentelasten	*21,5*	*21,2*	*21,6*
Toegerekend aan			
Exploitatie (kapitaallasten staat vaste activa)	24,6	24,4	25,2
Onderhanden werk (geactiveerde rente)	1,1	1,3	1,7
Totaal toegerekend	*25,7*	*25,7*	*26,9*
Renteresultaat (positief =voordeel)	**4,2**	**4,5**	**5,3**

Dividend
Om te kunnen voldoen aan de Europese eisen voor kredietwaardigheid heeft de Nederlandse Waterschapsbank het voordelig resultaat over 2013 geheel toegevoegd aan haar eigen vermogen. Om deze reden is in 2014 geen dividend aan de aandeelhouders uitgekeerd.

4.4 Bestemmingsreserves en voorzieningen

Deze paragraaf bevat een overzicht van de vermogensbestanddelen die geen onderdeel zijn van het weerstandsvermogen. Dit betreft dan specifiek de (tarief) egalisatiereserves, de bestemmingsreserves en de voorzieningen.
De tariefsegalisatie-reserves worden toegelicht in paragraaf 4.6 Waterschapsbelastingen.
In onderstaande tabellen wordt het verloop van de overige reserves en voorzieningen toegelicht.

Egalisatiereserve

Egalisatiereserves (bedragen * € 1 miljoen)	Saldo 1-1-2014	Toevoegingen	Onttrekkingen	Saldo 31-12-2014
Egalisatiereserve renteomslag	13,51	0,00	0,00	13,51

In 2014 is het renteresultaat conform het de vastgestelde begroting 2014 in zijn geheel ten gunste van de exploitatie gekomen.

Bestemmingsreserves

Bestemmingsreserves (bedragen * € 1 miljoen)	Saldo 1-1-2014	Toevoegingen	Onttrekkingen	Saldo 31-12-2014
Reserve onderhoud bruggen	0,30	0,00	0,00	0,30
Reserve frictiekosten	7,13	0,00	1,75	5,38

Reserve onderhoud bruggen
Voor het (achterstallig) onderhoud van over te dragen bruggen aan de gemeenten Midden-Delfland en Westland is een bedrag van € 0,3 miljoen gereserveerd.

Reserve frictiekosten
Op grond van de resultaatsbestemming over 2011 is in 2012 een bedrag van € 8,5 miljoen toegevoegd aan de nieuw ingestelde reserve frictiekosten. Deze reserve is bedoeld voor de dekking van personele en materiële uitgaven die voortkomen uit de organisatiemaatregelen die worden getroffen op grond van de Kadernota 2011 en het implementatieplan Delfland Durft en Doet. De maatregelen worden doorgevoerd tot en met 2014. Op basis van de vastgestelde begroting 2014 is in 2014 een bedrag van € 1,0 miljoen ten gunste van de exploitatie gebracht. Verder is gedurende 2014 besloten een bedrag van € 0,75 miljoen te ontrekken voor de dekking van de kosten van het Management Development-programma (MD) en voor frictiekosten personeel.

Voorzieningen

Voorzieningen (bedragen * € 1 miljoen)	Saldo 1-1-2014	Toevoegingen	Onttrekkingen	Saldo 31-12-2014
Voorziening wachtgeld	0,74	0,11	0,13	0,73
Voorziening bijdrage slibverbrandingsinstallaties	5,29	0	0,85	4,44
Voorziening onderhoudsbaggeren	5,65	4,00	8,14	1,50
Voorziening pensioenen	0,26	0,02	0,04	0,25
Voorziening kwaliteitsbaggeren	0,17	0,00	0,17	0,00
Voorziening onderzoekskrediet	0,21	0,23	0,23	0,21
Voorziening onderhoud watergangen	0,00	4,22	3,15	1,08
Voorziening jubileumuitkeringen	0,58	0,00	0,02	0,56
Voorziening onderhoudsinvesteringen zuivering	0,42	0,87	0,61	0,69
Totaal	**13,32**	**9,45**	**13,32**	**9,45**

Voorziening wachtgeld
De voorziening wachtgeld dekt de toekomstige wachtgeldaanspraken van ex-medewerkers en collegeleden.
De mutaties in de voorziening betreffen de jaarlijkse storting en de betalingen over 2014 met betrekking tot wachtgeld.

Voorziening bijdrage slibverbrandingsinstallaties
De onttrekking uit deze voorziening betreft de jaarlijkse dekking van de kapitaallasten van de bij deze voorziening behorende investeringen.

Voorziening onderhoudsbaggeren
Op basis van het door de VV in december 2010 vastgestelde beheerplan onderhoudsbaggeren is een voorziening baggeren ingesteld. In 2014 is het beheerplan onderhoudsbaggeren geactualiseerd. Als gevolg van deze herziening is eenmalig een bedrag van € 5,2 miljoen ten gunste van de exploitatie vrijgevallen.

Voorziening pensioenen oud-bestuurders
Op grond van de Bepalingen Beleidsvoorbereiding en Verantwoording Waterschappen (BBVW) moeten de pensioenen van de oud-bestuurders worden afgedekt door een hiertoe gevormde voorziening. Op basis van de berekende pensioenverplichtingen voor de oud-bestuurders is in 2011 ten laste van de exploitatie een voorziening pensioenen van € 0,3 miljoen gevormd. De voorziening is eind 2014 geactualiseerd en op de benodigde hoogte gebracht.

Voorziening kwaliteitsbaggeren
Naast het onderhoudsbaggeren is ook sprake van aanvullende baggerwerkzaamheden in combinatie met andere maatregelen zoals bijvoorbeeld de verbetering van de zwemwaterkwaliteit. Deze baggerwerkzaamheden worden ook wel het kwaliteitsbaggeren genoemd. Voor de dekking en de egalisatie van deze kosten is besloten hiervoor een aparte voorziening in te stellen. Op basis van een actualisatie is in 2014 het saldo van de voorziening vrijgevallen ten gunste van de exploitatie.

Voorziening onderzoekskrediet
Over het algemeen leiden de gemaakte kosten van onderzoek tot een investeringsproject. In 2014 is voor de dekking van gemaakte en niet-geactiveerde onderzoekskosten een bedrag van € 0,23 miljoen aan de voorziening onttrokken. De voorziening is ten laste van de exploitatie voor hetzelfde bedrag weer op het minimaal benodigde peil van € 0,23 miljoen gebracht.

Voorziening onderhoud watergangen
In 2014 is het beheersplan onderhoud watergangen vastgesteld. Op grond van het beheersplan is de voorziening onderhoud watergangen met ingang van 2014 ingesteld. In 2014 is een bedrag van € 4 miljoen ten laste van de exploitatie aan de voorziening toegevoegd. De werkelijke kosten van het onderhoud watergangen van € 2,9 miljoen zijn ten laste van de voorziening gebracht.

Voorziening jubileumuitkeringen
Deze voorziening is in 2012 gevormd voor de dekking van de kosten van jubileumuitkeringen wegens langjarige dienstverbanden. De hoogte van de voorziening is berekend op de verwachte jubileumuitkeringen van het huidige personeelbestand. De voorziening wordt jaarlijks geactualiseerd op basis van het personeelsbestand per 31 december van het betreffende jaar.

Voorziening onderhoudsinvesteringen zuivering technische werken
Deze voorziening is in 2013 gevormd voor het dekken en egaliseren van de kosten van de onderhoudsvervangingen van zuiveringstechnische werken. De onttrekking betreft de werkelijke kosten van de onderhoudsvervangingen in 2014. Op basis van het actuele beheerplan voor de onderhoudsvervangingen is de jaarlijkse storting vanaf 2014 bijgesteld.

4.5 Weerstandsvermogen

Algemeen
Het Hoogheemraadschap van Delfland vindt het wenselijk de risico's die van invloed zijn op de bedrijfsvoering beheersbaar te maken. Door het inzicht in de risico's wordt de organisatie in staat gesteld om op een verantwoorde wijze besluiten te nemen waardoor de huidige risico's en de risico's gerelateerd aan toekomstige investeringen in verhouding staan tot de vermogenspositie van Delfland.
In 2010 is de nota Risico's en Weerstandsvermogen opgesteld en in de verenigde vergadering van 25 november 2010 vastgesteld.
Het uitgangspunt van de nota is het stellen van kaders ten aanzien het te voeren beleid voor risico's en weerstandsvermogen. Naar aanleiding van de nota zijn onder andere de volgende besluiten genomen:

- De nota Risico's en weerstandsvermogen wordt eenmaal per vier jaar geactualiseerd en vastgesteld;
- De beschikbare weerstandscapaciteit bestaat uit de algemene reserves en de post onvoorzien;
- Gestreefd wordt naar een ratio van het weerstandsvermogen tussen 1,0 en 1,4;
- De paragraaf weerstandsvermogen van de diverse planning en control-producten geeft inzicht in de relatie tussen de resultaten van de risicoanalyse, het actuele weerstandsvermogen en het benodigde weerstandsvermogen;
- In elk voorstel aan de verenigde vergadering wordt een expliciete risicoafweging gemaakt.

Door het vaststellen van een risicoratio zoals aangegeven in de nota Risico's en weerstandsvermogen wordt een deel van het eigen vermogen afgezonderd in de algemene reserves weerstandsvermogen. Het instellen van deze reserves is geregeld in de herziene nota Reserves en voorzieningen die eveneens in de verenigde vergadering van 25 november 2010 is vastgesteld.

In deze paragraaf besteden wij aandacht aan de risico's die het waterschap loopt en het vermogen van het waterschap om deze risico's op te kunnen vangen. Het gaat hier vooral om de risico's die financiële gevolgen kunnen hebben.

Risico's
Waterschappen zijn wettelijk verplicht om de risico's die ze lopen in kaart te brengen en beleid te ontwikkelen om deze risico's af te dekken. Een deel van de risico's wordt afgedekt door afgesloten verzekeringen of gevormde voorzieningen.
Op basis van een inventarisatie zijn per programma in totaal de mogelijke risico's benoemd. Daar waar mogelijk zijn deze risico's financieel onderbouwd en is de kans op optreden aangegeven. Op basis van alle risico's is een concernbreed risicoprofiel gemaakt.
Het maximale bedrag van de geïnventariseerde risico's bedraagt € 20,1 miljoen.
Doordat de risico's niet allemaal tegelijk en maximaal zullen optreden is een risicosimulatie uitgevoerd. Op basis van deze simulatie blijkt dat de risico's kunnen worden afgedekt met een bedrag van afgerond € 9,5 miljoen.

Exploitatietekorten
De actuele vastgestelde meerjarenbegroting geeft inzicht in hoeverre de exploitatie op termijn sluitend is. Indien sprake is van tekorten moet net als bij risico's een beroep worden gedaan op de weerstandscapaciteit.
Op basis van de vastgestelde meerjarenbegroting 2015-2019 is sprake van de volgende positieve exploitatiesaldi.

(bedragen * € 1 miljoen)	Totaal	2015	2016	2017	2018	2019
Saldo begroting 15-19		7,2	10,2	15,7	22,1	27,7

In totaal is op basis van het meerjarenperspectief per 1 januari 2015 geen sprake van een extra mogelijk beslag op de weerstandscapaciteit.

Beschikbare weerstandscapaciteit
De beschikbare weerstandscapaciteit van Delfland bestaat uit het geheel aan middelen dat de organisatie daadwerkelijk ter beschikking heeft om de risico's financieel af te dekken. Hierbij wordt een onderscheid gemaakt tussen de incidentele weerstandscapaciteit en de structurele weerstandscapaciteit.

De incidentele weerstandscapaciteit is het vermogen om calamiteiten eenmalig op te vangen. Het zijn de direct aan te wenden middelen voor financiële tegenvallers.
Voor Delfland zijn dit de volgende reserves zoals benoemd in de nota reserves en voorzieningen:
- Algemene reserve weerstandsvermogen Watersysteem;
- Algemene reserve weerstandsvermogen Zuivering

Van het verloop van de algemene reserves over 2014 (de incidentele weerstandscapaciteit) kan het volgende overzicht worden gegeven.

Algemene reserves (bedragen * € 1 miljoen)	Saldo 1-1-2014	Toevoegingen	Onttrekkingen	Saldo 31-12-2014
Algemene reserve weerstandsvermogen Watersysteem	10,34	10,82	0	21,16
Algemene reserve weerstandsvermogen Zuivering	10,75	0	8,60	2,15
Resultaat 2013	2,26	0	2,26	0
Resultaat 2014	0	22,51	0	22,51
Totaal	**23,35**	**33,33**	**10,86**	**45,82**

Conform de vastgestelde nota Risico's en weerstandsvermogen worden de bestemmingsreserves niet meegerekend omdat een onttrekking uit deze reserves een direct gevolg heeft voor de dekking van kosten in meerjarenperspectief. Ook worden de stille reserves niet meegerekend.
De structurele weerstandscapaciteit betreft de middelen die permanent kunnen worden ingezet om tegenvallers op te vangen zonder dat dit ten koste gaat van de uitvoering van de bestaande taken. Het betreft hierbij voor Delfland de post Onvoorzien in de begroting.

De totale beschikbare weerstandscapaciteit aan het eind van 2014 wordt in onderstaande tabel weergegeven.

Onderdeel weerstandsvermogen	Bedrag (* € 1 miljoen)
Restant post onvoorzien	0,5
Algemene reserve weerstandsvermogen Watersysteem	21,1
Algemene reserve weerstandsvermogen Zuivering	2,2
Nog te bestemmen resultaat 2014	22,5
Totaal beschikbare weerstandscapaciteit	**46,3**

Benodigde weerstandscapaciteit
De benodigde weerstandscapaciteit bestaat uit de afdekking van het op basis van een simulatie berekende bedrag van risico's. De benodigde weerstandscapaciteit blijkt uit onderstaande tabel.

Risico's	Bedrag (* € 1 miljoen)
Concernbreed risicoprofiel	9,5
Verwachte begrotingstekorten	0
Totaal benodigde weerstandscapaciteit	**9,5**

Beoordeling weerstandsvermogen
Het weerstandsvermogen wordt beoordeeld op grond van een bestuurlijk vastgestelde ratio tussen enerzijds de beschikbare weerstandscapaciteit en anderzijds de risico's waarvoor geen voorzieningen zijn getroffen of verzekeringen zijn afgesloten plus de negatieve exploitatiesaldi van de meerjarenbegroting 2013-2017.
De berekening van het weerstandsvermogen van Delfland per eind 2013 luidt als volgt:

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Benodigde weerstandcapaciteit}} = \frac{46{,}3}{9{,}5} = 4{,}9$$

Om het weerstandsvermogen te kunnen beoordelen dient te worden vastgesteld welke ratio Delfland als gewenst nastreeft. Hiertoe wordt gebruik gemaakt van onderstaande waarderingstabel.

Waarderingscijfer	Ratio weerstandsvermogen	Betekenis
A	2,0 < x	Uitstekend
B	1,4 < x < 2,0	Ruim voldoende
C	1,0 < x < 1,4	Voldoende
D	0,8 < x < 1,0	Matig
E	0,6 < x < 0,8	Onvoldoende
F	x < 0,6	Ruim onvoldoende

Delfland streeft een ratio na van het weerstandsvermogen van tussen de 1,0 en 1,4. De berekende ratio aan het eind van 2014 valt ruim boven deze marge.

4.6 Waterschapsbelastingen

Belastingsoorten
Delfland heft de in de onderstaande tabel opgenomen belastingen. De verenigde vergadering stelt zo nodig jaarlijks vóór 1 december de bij deze belastingen behorende nieuwe of gewijzigde verordeningen vast. De verordeningen Watersysteemheffing, Verontreinigingsheffing en Zuiveringsheffing zijn in 2014 onder meer geactualiseerd voor de hierin opgenomen tarieven 2015. In 2013 is door de VV voor de jaren 2014 en 2015 de Kostentoedelingsverordening watersysteemheffing Delfland 2014 vastgesteld. De verordeningen met betrekking tot legesheffing en precario behoefden niet te worden aangepast.

Tabel belastingsoorten

Belastingsoort	Heffingsmaatstaf *	Belastingplichtig *
Watersysteemheffing:		
- ingezetenen	Woonruimte	Ingezetenen (hoofdbewoner)
- gebouwd	Waarde WOZ	Eigenaar gebouwde onroerende zaken
- ongebouwd (agrarisch/overig)	Oppervlakte van de onroerende zaak (aantal hectares)	Eigenaar ongebouwde onroerende zaken
- ongebouwd (wegen)	Oppervlakte van de onroerende zaak (aantal hectares)	Eigenaar ongebouwde onroerende zaken
- natuur	Oppervlakte van de onroerende zaak (aantal hectares)	Eigenaar natuurterrein
Verontreinigingsheffing	Vervuilingswaarde (v.e.'s)	Lozers vanuit woonruimten (hoofdbewoner) en bedrijven
Zuiveringsheffing	Vervuilingswaarde (v.e.'s)	Lozers vanuit woonruimten (hoofdbewoner) en bedrijven
Legesheffing	Tarieventabel	Aanvrager van de dienst
Precariobelasting	Tarieventabel	onder, op of boven grond, water

* Zie voor een volledige omschrijving de betreffende verordening.

Belastingeenheden
In de onderstaande tabel zijn de geraamde en de werkelijke aantallen belastingeenheden voor de belastingheffing 2014 opgenomen. De vermelde aantallen zijn bruto zonder rekening te houden met aftrek voor kwijtschelding en oninbaar.

Tabel aantal eenheden belastingheffing

Belastingsoort	Eenheid	Aantal 2014 oorspronkelijke begroting	Aantal 2014 t/m Burap II	Aantal 2014 werkelijk	Aantal 2013 werkelijk
Watersysteemheffing:					
- ingezetenen	huishoudens	482.900	482.900	490.600	483.600
- gebouwd	WOZ (mln)	129.850	129.850	131.250	137.500
- ongebouwd (agrarisch/overig)	hectares	14.600	14.600	14.600	14.800
- ongebouwd (wegen)	hectares	4.800	4.800	5.200	5.000
- natuur	hectares	2.000	2.000	2.300	2.000
Verontreinigingsheffing	verv.eenheid	400	400	80	600
Zuiveringsheffing	Verv.eenheid	1.409.700	1.409.700	1.415.600	1.393.800

Belastingopbrengsten
In de onderstaande tabel zijn de geraamde en werkelijke belastingopbrengsten over 2014 opgenomen. Bij de gerealiseerde opbrengsten is rekening gehouden met nog op te leggen aanslagen over 2014 en afwikkelingen over voorgaande jaren. Vermeld zijn de bruto bedragen, dus vóór aftrek van kwijtschelding en oninbaar.

Tabel belastingopbrengsten

Belastingsoort (tarieven in euro's; tarief gebouwd in procenten; alle bedragen * € 1.000)	Tarief 2014	Raming oorspronkelijke begroting 2014	Realisatie 2014 (inclusief voorgaande jaren)	Realisatie 2013 (inclusief voorgaande jaren)
Watersysteemheffing:				
- ingezetenen	114,44	55.264	56.374	57.036
- gebouwd	0,0258%	33.508	34.147	30.165
- ongebouwd (agrarisch/overig)	90,91	1.327	1.418	1.461
- ongebouwd (wegen)	454,54	2.182	2.344	2.609
- natuur	4,22	8	10	13
Verontreinigingsheffing	92,08	37	1	49
Zuiveringsheffing	92,08	129.805	130.614	124.570
Totaal		**222.131**	**224.907**	**215.904**

In het vierde kwartaal is door de RBG een integrale controle op de volledigheid van de heffingen in relatie tot alle objecten uitgevoerd. Dit heeft geleid tot een verbeterde basisadministratie. Hiervoor zijn correcties doorgevoerd en zijn meer belastingopbrengsten voor enkele heffingssoorten gerealiseerd. In bepaalde gevallen ook over oudere belastingjaren.
Door deze actie is in 2014 in totaal € 2,8 miljoen meer aan belastingen opgelegd dan bij het opstellen van de begroting was voorzien. Van dit bedrag betreft € 0,9 miljoen belastingen over voorgaande jaren.
Deze extra opbrengst is vooral een gevolg van een toename van het aantal huishoudens (+1,6%) en een hogere WOZ-waarde (+1,1%). Het aantal vervuilingseenheden van bedrijven (zuiveringsheffing) laat echter een daling zien (-4,5%).

Kwijtschelding en oninbaar
Delfland hanteert de zogenaamde '100%-bijstandsnorm ' (invulling artikel 16 van de Uitvoeringsregeling Invorderingswet 1990). ZZP'ers kunnen in aanmerking komen voor kwijtschelding. De kosten van kinderopvang worden meegenomen bij de berekening of

iemand voor kwijtschelding in aanmerking komt. Voor het meerekenen van de kosten van kinderopvang ontvangt Delfland een jaarlijkse tegemoetkoming van het rijk van € 313.000.
Het aantal toegewezen kwijtscheldingsverzoeken over het heffingsjaar 2014 bedroeg 52.000 en wijkt daarmee weinig af van de raming. Met deze kwijtschelding is een bedrag gemoeid van € 6,0 miljoen ingezetenenomslag en € 9,3 miljoen zuiveringsheffing in totaal € 15,3 miljoen (totaal over 2013 € 15,0 miljoen).
Op basis van een ouderdomsanalyse van de nog openstaande vorderingen over 2014 en eerdere jaren is de Voorziening dubieuze debiteuren belastingen per eind 2014 bijgesteld van € 5,9 miljoen naar € 7,0 miljoen.

Tariefegalisatie
In onderstaande tabel wordt het verloop van de tariefegalisatiereserve weergegeven. De mutaties betreffen de geraamde stortingen en onttrekkingen over 2014 en de winstbestemming over 2013.

Tabel overzicht tarief egalisatiereserves

Tarief egalisatiereserves (bedragen * € 1 miljoen)	Saldo 1-1-2014	Toevoegingen	Onttrekkingen	Saldo 31-12-2014
Egalisatiereserve ingezetenen	0,43	0	0,52	-0,09
Egalisatiereserve gebouwd	2,38	0,46	0,90	1,94
Egalisatiereserve ongebouwd	-0,35	0,08	0,05	-0,32
Totaal	**2,46**	**0,54**	**1,47**	**1,53**

Leges en precario
De verantwoorde opbrengsten voor leges en precario over 2014 bedraagt in totaal € 0,6 miljoen, inclusief € 0,2 miljoen over voorgaand jaar. De totale realisatie is daarmee in lijn met de raming.

Regionale Belasting Groep
Alle werkzaamheden met betrekking tot de uitvoering van de heffing en invordering van de hiervoor vermelde belastingsoorten zijn ondergebracht bij de gemeenschappelijke regeling 'Regionale Belasting Groep' (RBG), een samenwerkingsverband tussen de hoogheemraadschappen van Schieland en de Krimpenerwaard en Delfland en de gemeenten Delft en Vlaardingen. Met ingang van 1 januari 2015 is ook de gemeente Schiedam toegetreden.
De geleverde prestaties zijn in grote lijnen conform de afspraken die zijn opgenomen in het prestatiecontract.
De verantwoording van de belastingopbrengsten in deze jaarrekening is in overeenstemming met de door de accountant goedgekeurde belastingverantwoording van de RBG.

4.7 Verbonden partijen

Algemeen
Het aangaan van banden met (verbonden) derde partijen komt altijd voort uit het publiek belang. Verbindingen met derde partijen zijn een manier om een bepaalde publieke taak uit te voeren. Per partij (een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie) is sprake van een financieel en een bestuurlijk belang.

Financieel belang: 'een aan de verbonden partij ter beschikking gesteld bedrag dat niet verhaalbaar is indien de verbonden partij failliet gaat onderscheidenlijk het bedrag waarvoor aansprakelijkheid bestaat indien de verbonden partij haar verplichtingen niet nakomt'.

Bestuurlijk belang: 'zeggenschap, hetzij uit hoofde van vertegenwoordiging in het bestuur hetzij uit hoofde van stemrecht'.

In 2010 is de nota Verbonden Partijen door de VV vastgesteld. In 2012 zijn de beleidskaders voor de verbonden partijen geactualiseerd.

Stand van zaken verbonden partijen.
Aan het eind van 2014 nam Delfland deel in de volgende verbonden partijen:

- Nederlandse Waterschapsbank
- GR Slibverwerking DRSH en HVC
- Holding IOPW NV
- Ontwikkelmaatschappij het Nieuwe Westland BV
- Ontwikkelmaatschappij het Nieuwe Westland CV
- GR Regionale Belastinggroep
- GR beheer grondwater Delft Noord
- Aquon
- Stichting Het Waterschapshuis
- Unie van Waterschappen
- Overeenkomst kosten voor gemene rekening Muskusrattenbestrijding

Aan vier verbonden partijen zijn financiële garanties verleend.

Ontwikkelingen diverse verbonden partijen in 2014

GR Slibverwerking (DRSH)/HVC

Statutenwijziging
In 2014 zijn de statuten van de GR Slibverwerking 2009 gewijzigd.
Vanaf het begin van de oprichting van de Gemeenschappelijke Regeling Slibverwerking 2009 is het secretariaat verzorgd door HVC. Dit is door de waterschappen als niet wenselijk beoordeeld. Daarom heeft de GR besloten om per 1 januari 2014 het secretariaat zelf te gaan verzorgen. Feitelijk wordt het secretariaat door een ambtenaar van één van de waterschappen verzorgd. De secretariaatskosten worden in de begroting van de GR opgenomen. Omdat in de statuten van de GR geen functie van secretaris was opgenomen zijn deze aangepast. Derhalve zijn de artikelen 9 lid 6 en 13 lid 4 komen te vervallen en is artikel 18a over de Secretaris daarin opgenomen. Dit laatste artikel is geënt op de bepaling over de secretaris in de Waterschapswet.

Ontwikkelingen
Met betrekking tot de GR Slibverwerking 2009 heeft het college van Dijkgraaf en Hoogheemraden op 18 februari 2014 besloten dat de vertegenwoordiger de onderstaande standpunten namens Delfland zal inbrengen in de GR:

- Delfland acht de grootschalige fosfaatterugwinning via de asroute (uit verbrandingsassen van HVC) wenselijk. Daarnaast committeert Delfland zich voor de periode tot 2025 aan de afspraak dat Delfland geen fosfaat aan de slibverwerkingsketen zal onttrekken tenzij dit voor het beheer van de zuivering noodzakelijk is. In dit laatste geval zal Delfland dit fosfaat (in welke vorm dan ook) om niet in de slibverwerkingsketen aanbieden.
- Delfland is voor invoering van een nieuwe tariefstructuur voor de verwerking van slib op basis van variabele kosten.

Inmiddels hebben alle andere waterschappen die deelnemen in de GR Slibverwerking 2009 zich geconformeerd aan standpunt 1. Ten aanzien van standpunt 2 is binnen de GR nog geen besluit genomen. Wel is duidelijk dat hierover bij de waterschappen verschillend wordt gedacht.

Garantstelling
Per 31 december 2013 bedraagt de restant hoofdsom van alle aan HVC gegarandeerde langlopende geldleningen € 50,86 miljoen. Daarnaast staat de GR gedeeltelijk garant voor het rekening-courantkrediet. Vooralsnog wordt dit gedeelte geschat op maximaal € 10 miljoen. In totaal staat de GR per 31 december 2014 garant voor in totaal € 60,86 miljoen. Het aandeel van Delfland in de GR is 24% zodat sprake is van een verleende garantie van maximaal € 14,6 miljoen.

Ontwikkelingsmaatschappij 'Het Nieuwe Westland' (ONW)
De besluitvorming over een vereenvoudigde governance structuur van de ONW heeft nog niet plaatsgevonden. De gemeente Westland heeft een nieuw voorstel voor de governance van het Integraal Ontwikkelingsplan Westland (IOPW) opgesteld en naar de deelnemende partijen toegestuurd. Dit voorstel is momenteel onderwerp van gesprek tussen deze partijen. De gemeente Westland onderzoekt nog welke besluitvormingsprocedure moet worden doorlopen voor de aanpassing van de governance. In 2014 is op verzoek van ONW de resterende € 103.000 inbreng aan eigen vermogen gestort. Daarmee is de maximale inbreng van Delfland van circa € 900.000 bereikt.

Gemeenschappelijke Regeling Beheer Grondwateronttrekking Delft Noord
De gemeenschappelijke Regeling Beheer Grondwateronttrekking Delft Noord ziet sinds 2009 toe op het beheren van de omvangrijke grondwateronttrekking welke eerder van DSM was. Deelnemers aan de regeling zijn de gemeente Delft en Delfland. Bij de start van de gemeenschappelijke regeling had de provincie aangegeven na 5 jaar uit te treden en dat feit heeft in mei 2014 plaatsgevonden. Delfland heeft besloten om per 1 januari 2016 uit te treden uit de gemeenschappelijke regeling. Er loopt een procedure bij Gedeputeerde Staten om uiteindelijk een redelijke en billijke uittredingsvergoeding te bepalen.

Waterschapshuis
De transitie van Stichting naar Gemeenschappelijke regeling (GR) Het Waterschapshuis (HWH) heeft in 2013 plaatsgevonden. Het onderzoek naar HWH 2.0 heeft geleid tot een voorstel van het dagelijks bestuur van HWH dat eind 2013 behandeld is in het Algemeen bestuur van HWH.
Tussen collectieve en facultatieve programma's komt een harde juridische en financiële scheidsmuur, een "loden deur". Deze "loden deur" is nodig om te voorkomen dat GR deelnemers die niet aan een facultatief programma deelnemen daar toch risico's door lopen. Het dagelijks bestuur GR HWH heeft de opdracht gekregen het juridisch kader uit te werken en de begroting 2014 zodanig om te bouwen dat ook daar een, voor geld, ondoordringbare scheiding is tussen collectief en facultatief.
De omvang van HWH dient zoveel mogelijk af te hangen van het aantal programma's dat HWH heeft en kan worden beperkt door de inzet van medewerkers van bij bepaalde programma's betrokken waterschappen. HWH dient flexibel te zijn en te kunnen meebewegen met de huidige en toekomstige behoefte van waterschappen. De uitwerking van bovenstaand besluit en het gevolg daarvan op de begroting wordt in de loop van 2014 verwacht.
Het gemeenschappelijke informatiesysteem IRIS wordt vanaf de tweede helft van 2014 niet meer onderhouden. Dat betekent dat er gewerkt wordt aan alternatieven ter vervanging van deze functionaliteiten. De bijdrage van Delfland aan IRIS zal in 2014 afgebouwd worden naar nihil in 2015. De vrijgekomen gelden op de Delflandse begroting worden deels aangewend voor de vervanging van IRIS.

Aquon
De gemeenschappelijke regeling AQUON bundelt de laboratoriumwerkzaamheden van negen waterschappen. Aan de gemeenschappelijke regeling nemen, naast Delfland, ook de waterschappen Hollandse Delta, Brabantse Delta, De Dommel, AA en Maas en Rivierenland deel en de hoogheemraadschappen van Rijnland, Schieland en de Krimpenerwaard en Stichtse Rijnlanden.
De jaarrekening 2014 is nog niet beschikbaar. Naar verwachting blijft AQUON in 2014 binnen de begroting met een verwacht positief resultaat van € 1,9 mln. Dit bedrag wordt waarschijnlijk aan de bestemmingsreserve reorganisatie toegevoegd. Daarmee bedraagt het resultaat na bestemming € 0.
De bedrijfsvoering is in 2014 verbeterd, maar er zijn nog stappen te maken. In 2014 zijn een nieuwe directeur en een nieuwe controller aangesteld. Onder de nieuwe aansturing zijn concrete maatregelen genomen om de bedrijfsvoering structureel te verbeteren en verdere maatregelen aangekondigd. In 2015 gaat Delfland de deelname aan AQUON evalueren.

De restantschuld van de door AQUON opgenomen geldleningen bedroeg op 31 december 2014 € 9,4 miljoen. Daarnaast heeft AQUON een rekening-courantkrediet tot maximaal € 7 miljoen.
Voor deze totaalschuld van € 16,4 miljoen staat Delfland met de andere acht deelnemende waterschappen garant.
Het aandeel van Delfland in de garantstelling is gekoppeld aan het aandeel van Delfland in de begroting van Aquon (5,97% in begroting 2014) en bedraagt in totaal afgerond € 1,0 miljoen.

Hieronder volgt een overzicht van alle verbonden partijen.

Direct verbonden partijen
De direct verbonden partijen betreft partijen waarin Delfland, conform de definitie van verbonden partijen, zowel een bestuurlijk- als financieel belang heeft.

Nederlandse Waterschapsbank NV (NWB)		
Vestigingsplaats	Den Haag	
Rechtsvorm	Naamloze Vennootschap	
Ingangsdatum	1954	
Openbaar belang (doelstellingen en activiteiten)	Als huisbankier van de waterschappen levert de NWB diensten op het gebied van betalingsverkeer, electronic banking en consultancy. Doelstelling van de bank is het zo gunstig mogelijk en exact op maat aanbieden van de gewenste financieringen, Maatschappelijke relevantie, hoge kwaliteit, een sterke financiële positie en integriteit zijn de hoekstenen van het beleid van de bank.	
Financieel belang Delfland	Delfland is eigenaar van 755 aandelen A en 60 aandelen B van de NWB. De nominale waarde van deze aandelen bedraagt in totaal € 114.425. De aanschafprijs en tevens balanswaarde bedraagt € 92.458.	
Bestuurlijk belang Delfland	Het bestuurlijk belang wordt gestalte gegeven door deel te nemen aan de algemene vergadering van aandeelhouders. Ieder aandeel A geeft recht op 1 stem en ieder aandeel B geeft recht op 4 stemmen.	
Financiële kerncijfers (x € 1.000): -Eigen vermogen -Vreemd vermogen -Jaarresultaat	*31-12-2013* 1.256 71.750 34	*31-12-2012* 1.226 74.858 40
Relatie met programma	F – Organisatie	
Verantwoordelijke sector	EFZ / MEFZ	
Risico's		
Overige informatie	Begin 2011 heeft de NWB Bank besloten tot een maximale reservering van de jaarlijkse winsten, zolang niet wordt voldaan aan de Bazelse 3%-norm voor leverage ratio. Deze ratio van de NWB is nu minder dan 2%. Om in de aanloop naar 2018 toe te groeien naar de vooralsnog vereiste norm van 3%, is de winst over 2011 ingehouden. Ook voor toekomstige winsten is het voornemen om deze in te houden en dus geen dividend uit te keren.	

GR Slibverwerking	
Vestigingsplaats	Rotterdam
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke Regeling
Ingangsdatum	1 januari 2010
Openbaar belang (doelstellingen en activiteiten)	De GR behartigt de belangen van de deelnemende waterschappen op het terrein van: - het (doen) transporteren van zuiveringsslib naar eindbestemmingen; - het gecontroleerd (doen) storten of verwerken van zuiveringsslib;

GR Slibverwerking		
	- het (doen) afvoeren of storten van asresten of andere restproducten van de verwerking van zuiveringsslib; - het (doen) afzetten van zuiveringsslib en/of restproducten; - het produceren van duurzame energie en de interne afzet daarvan.	
Financieel belang Delfland	Samen met vier andere waterschappen participeert Delfland in de GR Slibverwerking. De GR houdt, namens de deelnemende waterschappen, 12% van de aandelen in het kapitaal van NV Huisvuilcentrale Noord-Holland (HVC). De GR ontvangt jaarlijks een garantstellingsprovisie van HVC en betaalt deze door aan de deelnemende waterschappen.	
Bestuurlijk belang Delfland	Namens Delfland heeft één hoogheemraad zitting in het algemeen en het dagelijks bestuur van de GR. De GR heeft één vertegenwoordiger benoemd in de Raad van Commissarissen van HVC.	
Financiële kerncijfers (€): -Eigen vermogen -Vreemd vermogen -Jaarresultaat	*31-12-2013* 0 18.044 0	*31-12-2012* 0 18.044 0
Relatie met programma	D – Gezuiverd afvalwater	
Verantwoordelijke sector / team	ZTO / PCA	
Risico's		
Overige informatie	Wanneer binnen een periode van drie jaar mocht blijken dat de verwachtingen van de waterschappen in de meerwaarde van de samenwerking met HVC niet bewaarheid kunnen worden en partijen geen vertrouwen meer hebben dat die meerwaarde alsnog bereikt wordt, dan zijn partijen gehouden aan het beëindigen van de samenwerking hun volle medewerking te verlenen op een wijze die recht doet aan de wederzijdse belangen en het vertrouwen waarmee de samenwerking gestart is. De Algemene Vergadering van Aandeelhouders van HVC heeft op 4 juli 2013 ingestemd met de continuering van het aandeelhouderschap B van de GR Slibverwerking in HVC. Daarmee is bereikt dat de waterschappen alleen garant staan voor activiteiten die een directe relatie hebben met de slibverwerking.	

Holding IOPW NV	
Vestigingsplaats	Naaldwijk
Rechtsvorm	Naamloze Vennootschap
Ingangsdatum	16 mei 2002
Openbaar belang (doelstellingen en activiteiten)	Het doel is het verbreden van de Westlandse economie en het verbeteren van de ruimtelijke kwaliteit. Dit betreft een PPS-constructie uit 2002 met drie overheidspartijen (gemeente Westland, provincie Zuid-Holland, Delfland) en een private partij (BNG g.o.). Delfland neemt hieraan vooral deel om vanuit dit samenwerkingsverband in de planvorming een aantal ABC Delfland maatregelen in het Westland zeker te stellen (en werk met werk te maken).
Financieel belang Delfland	Delfland is houder van 480 aandelen in de Holding IOPW. De nominale en historische aanschafwaarde van de aandelen bedraagt € 4.800 (circa 9%).
Bestuurlijk belang Delfland	Vanuit Delfland als ontwikkelende partij invloed uitoefenen welke projecten in het kader van de 'Greenport Westland 2020' ter hand worden genomen. De bestuurlijke vertegenwoordiging van Delfland in de AvA wordt gevormd door 1 lid van het dagelijks bestuur en twee leden van het algemeen bestuur. In de RvB heeft 1 lid van het dagelijks bestuur van Delfland zitting.

Holding IOPW NV		
Financiële kerncijfers: -Eigen vermogen -Vreemd vermogen -Jaarresultaat	*31-12-2013* 94.312 0 2016	*31-12-2012* 96.929 0 -16.032
Relatie met programma	B – Voldoende water	
Verantwoordelijke sector	B&O / RP	
Risico's	Door de huidige recessie krimpt de woningmarkt in het duurdere segment. Dit leidt tot minder rendement op het eigen vermogen dan de beoogde 15% (contractueel 11%).	
Overige informatie		

Ontwikkelingsmaatschappij 'Het nieuwe Westland' CV		
Vestigingsplaats	Naaldwijk	
Rechtsvorm	Commanditaire Vennootschap	
Ingangsdatum	16 mei 2002	
Openbaar belang (doelstellingen en activiteiten)	Het doel is het verbreden van de Westlandse economie en het verbeteren van de ruimtelijke kwaliteit. Dit betreft een PPS-constructie uit 2002 met drie overheidspartijen (gemeente Westland, provincie Zuid-Holland, Delfland) en een private partij (BNG g.o.). Delfland neemt hieraan vooral deel om vanuit dit samenwerkingsverband in de planvorming een aantal ABC Delfland maatregelen in het Westland zeker te stellen (en werk met werk te maken).	
Financieel belang Delfland	Delfland heeft sinds 2001 een belang in Ontwikkelingsmaatschappij 'Het nieuwe Westland' CV. Dit belang is gemaximeerd op € 903.023 (ca. 4% van het eigen vermogen). . In 2014 heeft een aanvullende kapitaalstortingen plaatsgevonden van € 105.000 plaatsgevonden. De totale kapitaalstorting bedraagt nu € 903.023.	
Bestuurlijk belang Delfland	Delfland is in deze CV stille vennoot. De bestuurlijke vertegenwoordiging van Delfland wordt gevormd door één lid van het dagelijks bestuur (i.c. de dijkgraaf) in de raad van vennoten van de CV.	
Financiële kerncijfers: -Eigen vermogen -Vreemd vermogen -Jaarresultaat	*31-12-2013* 17.138 20.335 690	*31-12-2012* 951.000 19.838.000 -2.628.000
Relatie met programma	B – Voldoende water	
Verantwoordelijke sector	B&O / RP	
Risico's	Zie onder Holding IOPW NV.	
Overige informatie	Uitgangspunt verhouding eigen vermogen / vreemd vermogen is 1:3.	

Regionale Belastinggroep (RBG)	
Vestigingsplaats	Delft
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Ingangsdatum	1 januari 2010
Openbaar belang (doelstellingen en activiteiten)	De doelstelling van de gemeenschappelijke regeling is om de kwaliteit van de werkprocessen en de kennis op het gebied van belastingen te waarborgen en te komen tot een kostenreductie. De RBG heft en int de waterschapsbelastingen voor de Hoogheemraadschappen van Schieland en de Krimpenerwaard en Delfland.
Financieel belang Delfland	Delfland betaalt facturen voor gedane werkzaamheden. Daarnaast zijn beide waterschappen volledig financieel aansprakelijk. De werkelijke bijdrage aan de RBG bedroeg

Regionale Belastinggroep (RBG)		
	in 2014 € 7.363.000	
Bestuurlijk belang Delfland	Namens Delfland hebben de dijkgraaf en drie hoogheemraden zitting in het algemeen bestuur van de RBG.	
Financiële kerncijfers : -Eigen vermogen -Vreemd vermogen -Jaarresultaat *Kosten* Bijdrage aan RBG	*31-12-2013* 690.000 413.000 595.000 6.368.000	*31-12-2012* 407.000 453.000 257.000 6.106.000
Relatie met programma	F – Organisatie	
Verantwoordelijke sector	EFZ / MEFZ	
Risico's		
Overige informatie	Vanaf 1 januari 2013 voert de RBG de belastingtaken (inclusief de uitvoering van de wet WOZ) uit voor de gemeente Delft.In 2014 is ook de gemeente Vlaardingen toegetreden.	

Gemeenschappelijke regeling Beheer grondwater onttrekking Delft Noord		
Vestigingsplaats	Delft	
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling	
Ingangsdatum	1 mei 2009	
Openbaar belang (doelstellingen en activiteiten)	Gemeenschappelijke regeling voor het overnemen van de verantwoordelijkheid voor de grondwateronttrekking van DSM Gist.	
Financieel belang Delfland	Alle drie de partijen (Delfland, gemeente Delft en provincie Zuid-Holland) nemen voor een derde deel in de gemeenschappelijke regeling. In 2014 is een bijdrage betaald van € 844.000. In 2014 is de provincie Zuid-Holland uitgetreden.	
Bestuurlijk belang Delfland	Namens Delfland is één hoogheemraad vertegenwoordiger in de gemeenschappelijke regeling. Delfland is penvoerder.	
Financiële kerncijfers: -Eigen vermogen -Vreemd vermogen -Jaarresultaat	*31-12-2013* 750.000 2.087.415 0	*31-12-2012* 750.000 2.087.415 0
Relatie met programma	C – Stevige dijken	
Verantwoordelijke sector	WB / OWW	
Risico's	Voor de GR Delft Noord heeft Delfland zich voor 50% garant gesteld voor het door de NWB verleende rekening-courantkrediet van maximaal € 1 miljoen.	
Overige informatie	Op 23 juni 2009 is de samenstelling van het bestuur van de gemeenschappelijke regeling vastgesteld en zijn de overeenkomsten ten behoeve van de uitvoering van de grondwateronttrekking getekend. Daarmee zijn per 1 mei 2009 de verantwoordelijkheid voor uitvoering van de grondwateronttrekking en het eigendom van de installatie voor de grondwateronttrekking door DSM Anti-infectives overgedragen aan de gemeenschappelijke regeling.	

Aquon	
Vestigingsplaats	's-Hertogenbosch
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Ingangsdatum	1 juli 2011
Openbaar belang (doelstellingen en activiteiten)	De regeling heeft tot doel het verrichten van laboratoriumwerkzaamheden (bemonstering en analyse) voor de deelnemers en hierbij te komen tot vergroting van efficiency, vermindering van de kwetsbaarheid, benutting van de mogelijkheden tot continue kwaliteitsborging,

Aquon		
	kwaliteitsverbetering en versterking van de innovatiekracht.	
Financieel belang Delfland	Delfland is mede-eigenaar, met een aandeel van 5,5 % in de omzet. De bijdrage van Delfland voor 2014 bedroeg in totaal € 1.246.000.	
Bestuurlijk belang Delfland	Een hoogheemraad heeft zitting in het algemeen bestuur.	
Financiële kerncijfers -Eigen vermogen -Vreemd vermogen -Jaarresultaat	*31-12-2013* 0 10.019.000	*31-12-2012* 0 5.284.000
Relatie met programma	A – Schoon water B – Voldoend water D – Gezuiverd afvalwater E - Instrumenten	
Verantwoordelijke sector	B&O / WSK	
Risico's	AQUON kende in 2012 een begrotingsoverschrijding. De bedrijfsvoering was niet op orde. Hierop is geacteerd door het opstellen van een plan van aanpak en het aanstellen van een verandermanager om de bedrijfsvoering op orde te brengen. Dit om het risico op begrotingsoverschrijding in 2013 te minimaliseren.	
Overige informatie	AQUON bundelt de laboratoriumwerkzaamheden van negen waterschappen. Aan de gemeenschappelijke regeling nemen, naast Delfland, ook de waterschappen Hollandse Delta, Brabantse Delta, De Dommel, AA en Maas en Rivierenland deel en de hoogheemraadschappen van Rijnland, Schieland en de Krimpenerwaard en Stichtse Rijnlanden.	

Het Waterschapshuis		
Vestigingsplaats	Amersfoort	
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling	
Ingangsdatum	2005	
Openbaar belang (doelstellingen en activiteiten)	Het Waterschapshuis (HWH) is de regie- en uitvoeringsorganisatie voor de 25 waterschappen op het gebied van informatie- en communicatietechnologie. Het Waterschapshuis heeft als doel het bevorderen van samenwerking op het gebied van ICT tussen de waterschappen en de andere overheden die actief zijn in de natte sector. Onder begeleiding van Het Waterschapshuis spannen de waterschappen zich gezamenlijk in om de kwaliteit van de digitale dienstverlening naar burgers en bedrijven te verbeteren. Daarnaast is het streven gericht op een aanzienlijke kostenbesparing op alle ICT-uitgaven.	
Financieel belang Delfland	De bijdrage van Delfland voor 2014 bedroeg in totaal € 665.000.	
Bestuurlijk belang Delfland	De stichting Het Waterschapshuis legt verantwoording af aan de Unie van Waterschappen en de VDW (Vereniging van Directeuren van Waterschappen). De GR legt nu nog verantwoording af aan de stichting. Delfland is vertegenwoordigd in de algemeen besturen van de stichting en de GR	
Financiële kerncijfers -Eigen vermogen -Vreemd vermogen -Jaarresultaat	*31-12-2013* 1.334.358 0 0	*31-12-2012* 324.431 0 0
Relatie met programma	F – Organisatie	
Verantwoordelijke sector	MID / IGIS	
Risico's	Delfland heeft een garantstelling verleend van € 1,2 miljoen.	
Overige informatie	In 2010 is besloten HWH om te vormen van een stichting	

Het Waterschapshuis	
	naar een GR met als doel meer sturingsmogelijkheden te geven op de activiteiten van HWH. De feitelijke transitie van de activiteiten en de activa en passiva van de stichting naar de GR heeft echter nog niet plaatsgevonden, met name vanwege de onduidelijkheden over de afwikkeling van het Tax-I project. Inmiddels is er meer duidelijkheid over de afwikkeling van Tax-I, maar er is nog geen zicht op een datum voor de transitie. Voor de transitie is unanieme besluitvorming vereist. Daarnaast is het toerekenen van algemene kosten aan concrete producten in de begroting van HWH voor 2013 en volgende jaren voor Delfland een randvoorwaarde om in te kunnen stemmen met de transitie. Ondanks dat we dit de afgelopen jaren als meerdere keren hebben aangegeven in onze zienswijzen op de programmabegrotingen van HWH en ondanks beloften dat hieraan tegemoet zou worden gekomen, is hier vooralnog geen gehoor aan gegeven.

Unie van Waterschappen		
Vestigingsplaats	Den Haag	
Rechtsvorm	Vereniging	
Ingangsdatum	1927	
Openbaar belang (doelstellingen en activiteiten)	De Unie treedt namens de waterschappen op als vertegenwoordiger naar het parlement, de Rijksoverheid en organisaties als het Interprovinciaal Overleg en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten. De Unie neemt ook het initiatief zelf onderwerpen op de politieke agenda te zetten. *Visie* De Unie van Waterschappen wil leidend zijn in de strategische discussie over regionaal waterbeheer in zowel de nationale als de internationale context, met als doel 'Duurzaam waterbeheer'.	
Financieel belang Delfland	Jaarlijks wordt contributie betaald aan de Unie. Voor 2014 bedroeg de contributie afgerond € 593.000.	
Bestuurlijk belang Delfland	In de ledenvergadering hebben de voorzitters van alle waterschappen zitting.	
Financiële kerncijfers : -Eigen vermogen -Vreemd vermogen -Jaarresultaat	*31-12-2013* 839.993 7.074.434 -1.933.975	*31-12-2012* 2.773.669 7.692.490 -337.072
Relatie met programma	F – Organisatie	
Verantwoordelijke sector	BCC	
Risico's		
Overige informatie		

Vereniging van Zuid-Hollandse Waterschappen	
Vestigingsplaats	Delft
Rechtsvorm	Vereniging
Ingangsdatum	22 december 1910 (als Zuid-Hollandse Waterschapsbond, vanaf 27 juli 2007 verder als vereniging)
Openbaar belang (doelstellingen en activiteiten)	De vereniging heeft tot doel de behartiging van de belangen van de waterschappen in het algemeen en in het bijzonder van die, welke geheel of gedeeltelijk in de provincie Zuid-Holland zijn gelegen.
Financieel belang Delfland	Jaarlijkse contributie € 1.500. Daarnaast droeg de vereniging zorg voor de inning van de door de provincie Zuid-

Vereniging van Zuid-Hollandse Waterschappen		
	Holland in rekening gebrachte kosten voor muskusrattenbestrijding.	
Bestuurlijk belang Delfland	Namens Delfland zit de dijkgraaf in het bestuur van de vereniging.	
Financiële kerncijfers (€): -Eigen vermogen -Vreemd vermogen -Jaarresultaat	*31-12-2013* 18.480 4.450	*31-12-2012* 14.028 *243*
Relatie met programma	Stevige dijken	
Verantwoordelijke sector	WB / OWW	
Risico's		
Overige informatie	M.i.v. 2012 is de muskusrattenbestrijding de verantwoordelijkheid geworden van de waterschappen en verloopt de vergoeding niet mee via de vereniging, maar is een overeenkomst van kosten voor gemene rekening aangegaan opgesteld tussen verschillende waterschappen.	

Muskusrattenbestrijding		
Vestigingsplaats	Houten (Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden)	
Rechtsvorm	Overeenkomst van kosten voor gemene rekening (KvGR)	
Ingangsdatum	1-1-2012	
Openbaar belang (doelstellingen en activiteiten)	Mukusrattenbestrijding is de verantwoordelijkheid geworden van de waterschappen.	
Financieel belang Delfland	Bijdrage van 5,3% van de totale kosten. Voor 2014 was de bijdragen € 533.000 (excl. Eventuele frictiekosten)	
Bestuurlijk belang Delfland	Bestuurlijk overleg met per waterschap 1 collegelid	
Financiële kerncijfers (x € 1 mln): -Eigen vermogen -Vreemd vermogen -Jaarresultaat	Niet van toepassing	Niet van toepassing
Relatie met programma	Stevige dijken	
Verantwoordelijke sector	WB / OWW	
Risico's	De werkelijke kosten worden achteraf doorberekend o.b.v. de vooraf afgesproken verdeelsleutels.	
Overige informatie	KvGR is een vorm van samenwerking waarbij geen rechtspersoon of orgaan wordt opgericht; het is een bijzondere vorm van doorbelasting van kosten. Met het aangaan van een overeenkomst voor gemene rekening wordt voorkomen dat de kosten die door een waterschap voor een prestatie worden gemaakt, welke prestatie ook wordt uitgevoerd voor een ander waterschap, bij doorberekening aan het andere waterschap met BTW moeten worden belast.	

Indirect verbonden partijen
Naast de partijen die volgens bovengenoemde definitie zijn aan te merken als verbonden partij, zijn er ook partijen waarmee Delfland indirect verbonden is. Bij deze partijen is er wel sprake van een financieel belang, maar ontbreekt het directe bestuurlijke belang in de indirect verbonden partij, bijvoorbeeld omdat de indirect verbonden partij een stichting is. Een andere mogelijkheid is dat een verbonden partij bijvoorbeeld aandeelhouder of bestuurder is van de, achterliggende, en daarmee indirect verbonden partij. Hoewel er in voorkomende gevallen volgens de letter van de definitie dus geen sprake is van een verbonden partij, is het bestaan van een financieel belang reden genoeg om ook aan deze indirect verbonden partijen aandacht te besteden.

Ontwikkelingsmaatschappij 'Het nieuwe Westland' BV		
Vestigingsplaats	Naaldwijk	
Rechtsvorm	Besloten Vennootschap	
Ingangsdatum	16 mei 2002	
Openbaar belang (doelstellingen en activiteiten)	Het doel is het verbreden van de Westlandse economie en het verbeteren van de ruimtelijke kwaliteit. Dit betreft een PPS-constructie uit 2002 met drie overheidspartijen (gemeente Westland, provincie Zuid-Holland, Delfland) en een private partij (BNG g.o.). Delfland neemt hieraan vooral deel om vanuit dit samenwerkingsverband in de planvorming een aantal ABC Delfland maatregelen in het Westland zeker te stellen (en werk met werk te maken).	
Financieel belang Delfland	Financiële inbreng betreft het aandelenkapitaal van de Holding IOPW NV.	
Bestuurlijk belang Delfland	Delfland heeft zitting in de Raad van Commissarissen en toezichthoudend in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders. De bestuurlijke vertegenwoordiging van Delfland wordt gevormd door twee leden van het dagelijks bestuur. Zij vertegenwoordigen daarbij niet Delfland, maar het bedrijfsbelang van de BV.	
Financiële kerncijfers: -Eigen vermogen -Vreemd vermogen -Jaarresultaat	*31-12-2013* 73.000 -1	*31-12-2012* 74.000 -31
Relatie met programma	B –Voldoende water	
Verantwoordelijke sector / team	B&O / RP	
Risico's	Zie onder Holding IOPW NV.	
Overige informatie	Verhouding vermogen publiek / privaat is 50% / 50%.	

HVC		
Vestigingsplaats	Alkmaar	
Rechtsvorm	NV	
Ingangsdatum	1-1-2010 (HVC opgericht op 10 april 1991)	
Openbaar belang (doelstellingen en activiteiten)	NV HVC is een overheidsvennootschap van 52 gemeenten en 6 waterschappen die samenwerken op het gebied van afvalbeheer en duurzame energie.	
Financieel belang Delfland	In verband met leningen aan HVC ten behoeve van slibverbrandingsactiviteiten heeft Delfland, samen met de andere waterschappen in de GR, een hoofdelijke garantstelling afgegeven aan de NWB.	
Bestuurlijk belang Delfland	Geen; de GR Slibverwerking 2009 houdt, namens de deelnemende waterschappen, 12% van de aandelen in HVC. Daarnaast zit er namens de GR één vertegenwoordiger in de RvC van HVC.	
Financiële kerncijfers (x € 1.000): -Eigen vermogen -Vreemd vermogen -Jaarresultaat	*31-12-2013* 63.178 780.847 -4.937	*31-12-2012* 68.145 806.808 -19.485
Relatie met programma	D – Gezuiverd Afvalwater	
Verantwoordelijke sector / team	ZTO / PCA	
Risico's	Per 31 december 2014 bedraagt de restant hoofdsom van alle aan HVC gegarandeerde geldleningen € 48,8 miljoen.	
Overige informatie	Wanneer binnen een periode van drie jaar mocht blijken dat de verwachtingen van de waterschappen in de meerwaarde van de samenwerking niet bewaarheid kunnen worden en partijen geen vertrouwen meer hebben dat die meerwaarde alsnog bereikt wordt, dan zijn partijen gehouden aan het beëindigen van de samenwerking hun volle medewerking te verlenen op een wijze die recht doet aan de wederzijdse belangen en het vertrouwen waarmee de samenwerking gestart is.	

Stowa		
Vestigingsplaats	Den Haag (statutair)	
Rechtsvorm	Stichting	
Ingangsdatum	13 september 1971 (als STORA, m.i.v. 1992 STOWA)	
Openbaar belang (doelstellingen en activiteiten)	STOWA ontwikkelt, vergaart en verspreidt kennis die nodig is om de opgaven waar waterbeheerders voor staan, goed uit te voeren.	
Financieel belang Delfland	De reguliere jaarlijkse bijdrage voor 2014 is € 438.000.	
Bestuurlijk belang Delfland	Geen; er zitten minimaal 4 en maximaal 6 waterschapsvertegenwoordigers in het bestuur van Stowa.	
Financiële kerncijfers (x € 1.000): -Eigen vermogen -Vreemd vermogen -Jaarresultaat	*31-12-2011* 4.437 2.067 136	*31-12-2010* 4.437 2.067 136
Relatie met programma	A – Schoon water D – Gezuiverd Afvalwater E – Instrumenten	
Verantwoordelijke sector / team	S&I / MS&I	
Risico's		
Overige informatie		

4.8 Bedrijfsvoering

Personeel en Organisatie

Om de organisatiedoelstellingen te bereiken zijn competente en goed toegeruste medewerkers nodig, die optimaal samenwerken in een veilige en gezonde werkomgeving. Het personeelsbeleid en de personeelsplanning is erop gericht om de ontwikkeling van het personeel goed te laten samen gaan met de ontwikkeling van organisatie. Instrumenten, die daarvoor ingezet worden zijn het jaarlijkse medewerkersonderzoek en de PVB-cyclus. En die vormen direct of indirect de basis voor gerichte opleidingen en trainingen, zoals het MD-traject, trainingen persoonlijke vaardigheden, vakinhoudelijke trainingen, en team- of groepstrainingen. Uiteindelijk gaat het om de juiste mens op de juiste plek, en dat is in een organisatie, die in verandering is, een belangrijke opgave.

Personeelsopbouw

Per 31 december 2014 zijn er 476 mensen in dienst, waarvan 169 vrouwen (36%) en 307 mannen (64%) Een jaar eerder in 2013 waren dat 172 vrouwen en 305 mannen. Ten opzichte van de landelijke cijfers over alle waterschappen (bron: HR-monitor 2013) is het aandeel vrouwen in dienst bij het Hoogheemraadschap van Delfland hoger: 36% ten opzichte van 28% waterschapsbreed.
In de middelste leeftijdsgroepen (30-50 jaar) is het aantal mannen en vrouwen redelijk gelijk verdeeld. In de leeftijdsgroep boven de 55 jaar is het aandeel mannen relatief groot, en is sprake van een scheve verdeling. In onderstaande staafdiagram is de leeftijdsopbouw te zien.

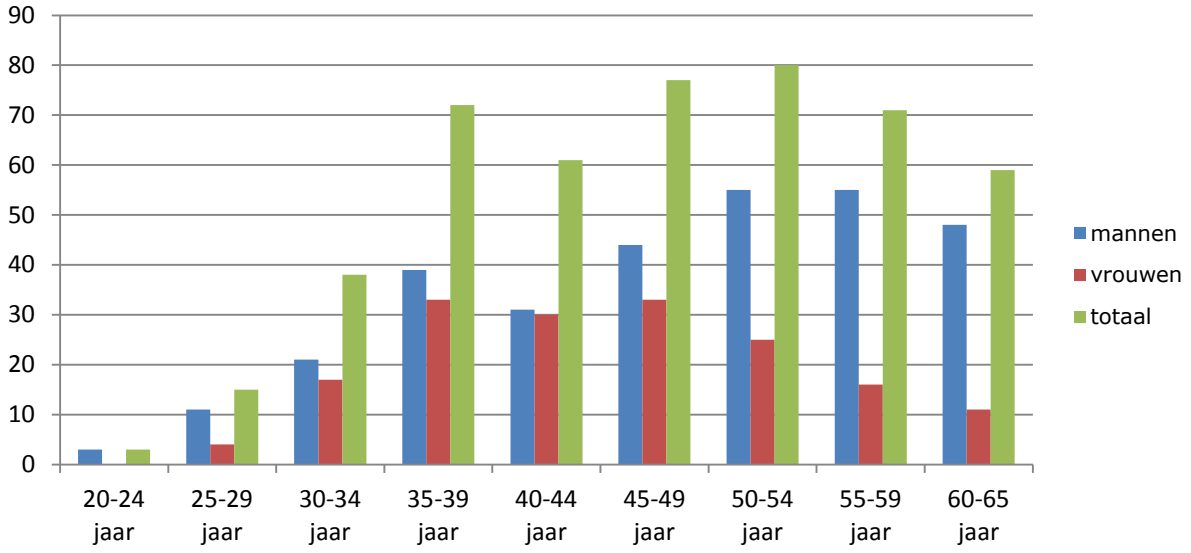

Flexibiliteit.
27% van de medewerkers is ouder dan 55 jaar (in 2013 was dat 24% en in 2008 was dat nog 18%), en er zullen de komende jaren jaarlijks gemiddeld meer dan tien personen de pensioengerechtigde leeftijd bereiken.

Duurzame inzetbaarheid en diversiteit
Met het verschuiven van de pensioengerechtigde leeftijd neemt de aandacht toe voor duurzame inzetbaarheid, want Delfland staat voor de opgave om verder te flexibiliseren. Voor alle medewerkers betekent dit dat meegegaan moet worden met inhoudelijke innovaties, andere werkprocessen of andere samenwerkingsvormen. Het personeelsbeleid is erop gericht om de beoogde flexibiliteit te ondersteunen door in elke levensfase de inzetbaarheid van het personeel te waarborgen. In de PVB-cyclus besteden we hieraan extra aandacht.

Delfland streeft ernaar om haar personele bezetting een afspiegeling te laten zijn van de bevolkingssamenstelling. Het gaat om diversiteit in de ruimste zin van het woord. Diversiteit is meer dan leeftijd en geslacht. Het kan ook gaan om b.v. een arbeidshandicap, etniciteit, seksuele geaardheid of geloof. Delfland wil een 'open' organisatie zijn, en heeft in 2014 op Coming-Out Day de regenboogvlag opgehangen om te laten zien, dat zij tolerant is ten aanzien van het veelkleurige palet aan seksuele voorkeuren: homoseksueel, biseksueel, heteroseksueel of transgender. Waar dat bijdraagt aan het beleid participeert Delfland in externe netwerken (themagroepen A&O-fonds waterschappen, kennisplatform "baas in eigen loopbaan", LinkedIn groepen). In het kader van het mobiliteitsbeleid is er een actieve uitwisseling van vacatures met 5 buurwaterschappen en de provincie Zuid-Holland.

Om te stimuleren dat meer vrouwen naar leidinggevende posities doorstromen is Delfland sinds 2009 aangesloten bij "Charter Talent naar de Top". De stichting "Talent naar de Top" is een aanjager van het maatschappelijk debat over diversiteitsbeleid. Zij organiseert jaarlijks een toonaangevend congres over dit onderwerp en biedt aan deelnemers een interessant kennisnetwerk, waarvan Delfland kan leren voor het opzetten van een strategisch personeelsbeleid en gebruik kan maken van 'best practices' voor het meer flexibiliseren van arbeid en arbeidscontracten.

Personeelsverloop
De formatietaakstelling zoals afgesproken met het bestuur is in 2014 afgerond. In de periode van 2011 tot 2014 heeft met inzet van de gehele organisatie een formatiereductie plaatsgevonden van 99,6fte. Het afronden van de taakstelling is een belangrijke mijlpaal.

In 2014 zijn 17 nieuwe medewerkers in dienst getreden. Daarnaast zijn 18 medewerkers uitgestroomd. Het personeelsverloop komt daarmee op 7%.
Bijzondere aandacht is er voor het overlijden van drie collega's, waaronder één als gevolg van een bedrijfsongeval bij sector ZTO. Op de nieuwjaarsbijeenkomst en in de Verenigde Vergadering zijn deze medewerkers herdacht.

In de loop van 2014 zijn 22 medewerkers – via interne sollicitatie – van functie veranderd binnen de eigen sector. De interne mobiliteit komt daarmee op 5%, en dit betekent dat de totale mobiliteit op 12% uitkomt (in 2013 was dat 10%).

Bij de instroom van nieuwe medewerkers in 2014 ligt de procentuele verhouding vrouwen/mannen op 30/70 en de gemiddelde leeftijd op ruim 38 jaar. Bij de uitstroom is de procentuele verhouding 44/56 en de gemiddelde leeftijd ruim 48 jaar.

Werkklimaat
In 2014 is het periodieke medewerkersonderzoek gehouden naar de werkbeleving. Naar aanleiding van dit medewerkersonderzoek zijn 6 verbeterthema's benoemd, die organisatiebreed bijzondere aandacht krijgen, namelijk:

- Formuleren van een strategisch personeels- en organisatiebeleid;
- Werkdruk optimaliseren;
- Versterken leiderschap;
- Huisvesting verbeteren;
- Verminderen bureaucratie;
- Verbeteren klantgerichtheid.

De trekkers voor deze thema's hebben actieplannen ontwikkeld, en de uitvoering zal meelopen in de reguliere p&c-cyclus.

PVB-gesprekscyclus
De PVB-cyclus is een belangrijk en krachtig instrument voor het 'fit' houden van het personeel, want in plannings-, voortgangs- en beoordelingsgesprekken vindt communicatie over het functioneren en samenwerken plaats, en is er ruimte voor constructieve feedback. Op deze manier vindt (bij)sturing plaats op het functioneren, en is er een goede onderbouwing van het beloningsbeleid.

Ongeveer 88% van het personeel krijgt een voldoende score in de eindbeoordeling, en circa 10% krijgt een score goed tot zeer goed. Minder dan 2% krijgt een onvoldoende score.
Belangrijker dan de individuele gemiddelde eindscore is het bespreken van de verschillende functiecompetenties met de medewerkers, en het bijsturen daarop.

In de PVB-cyclus zijn overigens de acht WATERVAL-kernwaarden van Delfland (Wederzijds, Ambitie, Trots, Energie, Resultaat, Vertrouwen, Aandacht, Loslaten) ingebed met als doel om meer bewustwording te krijgen voor deze waarden, en er praktisch mee aan de slag te gaan.

Gezondheid
Het ziekteverzuim bij het Hoogheemraadschap van Delfland was in het afgelopen jaar 4,2%.
Dit is een lichte toename ten opzichte van 2013. Toen was het met 3,8% relatief laag.
Het verzuim schommelt de afgelopen tien jaar tussen de 3,8% en 4,5%.
De toename ten opzichte van 2013 zit in het langdurig verzuim (hieronder verstaan we het verzuim langer dan 6 weken), en dat is een aandachtspunt.

Sector	Verzuimpercentage
Directie/CC/S&I	3,5%
BBC	3,0%

Sector	Verzuimpercentage
Bedrijfsvoering	5,7%
PMB	2,6%
Waterbeheer	4,8%
ZTO	3,4%
Totaal Delfland	**4,2%**

Delfland neemt preventieve maatregelen ter voorkoming van ziekte en spant zich bij ziekte in om medewerkers te re-integreren in het arbeidsproces. Vanuit de Arbowet volgt Delfland de richtlijnen voor veilig en gezond werken. In 2014 is bij sector Zuivering een PAGO (periodiek arbeidsgeneeskundig onderzoek) gehouden, waarin alle medewerkers een bij hun functie passende periodieke keuring hebben ondergaan. Een deel van deze keuringen is verplicht vanuit de Arbowet.
Het ziekteverzuim en de verzuimfrequentie worden geconfronteerd met de uitkomsten van het in 2014 gehouden medewerkersonderzoek, waarbij met name de beleving van werkdruk en mogelijke oorzaken is onderzocht. En ook de uitkomsten van de PAGO worden bij de ziekteverzuimanalyse betrokken, zodat de juiste (preventieve) maatregelen kunnen worden genomen om de gezondheid te waarborgen.

Arbeidsvoorwaarden en individueel keuzebudget
Delfland heeft een modern arbeidsvoorwaardenpakket, dat volledig gebaseerd is op de landelijke cao voor Waterschappen, met het individueel keuzebudget (IKB), variabele werktijden en het keuzesysteem voor meer- en minderwerk. Het pakket biedt individuele vrijheid, zodat eenieder naar persoonlijke omstandigheden en/of levensfase keuzen kan maken in de verhouding tussen werk en privé. Dit instrument heeft een functie in het vinden van de juiste balans tussen werk en privé.
In 2014 is door 24% van de medewerkers IKB-koopverlof opgenomen bovenop het basisverlof. Gemiddeld nam deze groep 70 extra uren op, en dat is gezamenlijk 8.000 uren extra koopverlof. Over alle medewerkers wordt er gemiddeld 12% extra verlof (= ca. 17 uur gemiddeld per medewerker) gekocht bovenop het basisverlof.
Per 31-12-2014 heeft 35% van de medewerkers nog een restant opgebouwd IKB-koopverlof. Tezamen beloopt deze verlofopbouw ongeveer 11.400 uur.
In het medewerkersonderzoek geven medewerkers aan tevreden te zijn over de balans tussen werk en privé.

Integriteit
In 2014 zijn integriteitsworkshops gehouden voor het management. In deze workshops zijn integriteitsdilemma's behandeld en is het bewustzijn over integriteitsrisico's verhoogd. Het medewerkersonderzoek was mede aanleiding voor deze workshops, omdat daaruit naar boven kwam dat leidinggevenden te weinig sturen op het voeren van integriteitsbeleid en dat medewerkers bij integriteitsdilemma's weinig ondersteuning ondervonden.
Delfland is vertegenwoordigd in de landelijke werkgroep "integriteit" van de Unie van Waterschappen, en wisselt daarin kennis uit en deelt praktijkervaringen met andere waterschappen.

Nieuwe medewerkers leggen de eed of belofte af op de introductiedagen.

In 2014 is vanwege een integriteitsschending voor één medewerker een disciplinaire maatregel getroffen.

Vertrouwenspersoon
In 2014 zijn de vertrouwenspersonen 21 keer geconsulteerd. Dat is iets vaker dan in 2013. Het aantal meldingen in de laatste drie jaren is daarmee aanzienlijk hoger dan de jaren 2007-2011. Opvallend was dat het merendeel van de consultaties heeft plaatsgevonden in de tweede helft van het jaar. Dit hield onder meer verband met het feit dat een aantal zaken gerelateerd was aan de beoordelingscyclus. Opvallend is daarbij dat medewerkers vaker dan voorheen aangeven in het kader van de

beoordelingscyclus onverwacht te worden geconfronteerd met niet eerder besproken zaken, die de beoordeling veelal in een negatief daglicht zetten.

Alle zaken hadden betrekking op de regeling 'Klachtbehandeling Ongewenst Gedrag'. Er zijn geen zaken in het kader van de Klokkenluidersregeling aanhangig gemaakt.
De (meer uitgebreide) rapportage van de vertrouwenspersoon wordt jaarlijks besproken met de portefeuillehouder en de secretaris-directeur.

Medezeggenschap
In april 2014 zijn OR-verkiezingen gehouden. Er is een nieuwe OR samengesteld, en die heeft een nieuwe voorzitter gekozen.
Onderwerpen op het gebied van p&o, waarbij de OR in het jaar 2014 nauw is betrokken, zijn twee organisatieveranderingen. Het organisatieonderdeel Project- en IngenieursBureau (PIB) is per 1 oktober omgevormd tot Projectmanagementbureau (PMB). Er zijn nieuwe teams samengesteld, en medewerkers zijn herplaatst. Ook heeft bij de sector Bedrijfsvoering binnen team I&A een organisatieaanpassing plaatsgevonden.

Verder is de OR betrokken bij het medewerkersonderzoek dat medio 2014 is gehouden. En dat geldt ook voor de verbeteracties naar aanleiding van de MO-resultaten (o.a. uitvoering organisatiebrede thema's).
Andere onderwerpen zijn de voorbereidingen voor de risico-inventarisatie en –evaluatie en het onderwerp huisvesting. Het huisvestingsvraagstuk is een belangrijk onderwerp, dat al enige tijd op de OR-agenda staat, vanwege de gevolgen voor het werkklimaat. De herhuisvesting is een belangrijke voorwaarde voor het nieuwe werken (de Delflandse manier van werken).

Personeelsontwikkeling
In 2014 zijn we van start gegaan met het vernieuwde opleidingsaanbod. De aangeboden trainingen zijn verdeeld in de categorieën 'persoonlijke vaardigheden', 'interne trainingen' en 'proces- en projectmanagement'. Daarnaast zijn bij verschillende teams maatwerk trainingen aangeboden. Aan al deze trainingen tezamen hebben in totaal 477 medewerkers deelgenomen.

De DMT-leden hebben deelgenomen aan een netwerktraining. Daarnaast hebben 19 medewerkers van de sector PMB een workshop om zich voor te bereiden op het gesprek met de plaatsingscommissie bijgewoond en hebben 43 medewerkers deelgenomen aan een workshop over de nieuwe werkkostenregeling.

Naast de centrale trainingen hebben 84 medewerkers gebruik gemaakt van de regeling studiefaciliteiten voor individuele opleidingen/trainingen bij erkende opleidingsinstituten buiten Delfland.

In 2014 zijn 3 introductiedagen voor nieuw personeel georganiseerd; 28 nieuwe medewerkers (ambtenaren, langer ingehuurd personeel en stagiairs) hebben tijdens deze introductiedagen door enthousiaste presentaties van collega's en een rondrit door het gebied een brede kijk in de organisatie van Delfland gekregen.

Arbo-opleidingen
Op het gebied van veiligheid zijn in 2014 diverse trainingen georganiseerd, zoals Bedrijfshulpverlening (BHV), EHBO, fysieke belasting, kwaliteitsnormering (NEN), Basisveiligheid operationele medewerkers (VCA), praktijktraining kleine blusmiddelen, ademluchtmaskerdrager, heftruck, veilig hijsen en veilig werken langs de weg. In totaal hebben 221 medewerkers deelgenomen. Een deel van deze trainingen heeft een verplicht karakter en is van belang voor veilige werkomstandigheden.

MD programma
Medio 2014 is het Management Development programma afgerond. De eindevaluatie van dit programma is aan het College aangeboden. Het doel van dit MD-programma was alle leidinggevenden zo goed mogelijk toe te rusten voor hun taken in onze sterk

veranderende organisatie. Het programma kende zowel groepsbijeenkomsten als individuele begeleiding. In 2014 heeft de nadruk van het programma gelegen op het gebruik van instrumenten bij het leidinggeven; kennis en vaardigheden om de eigen bedrijfsvoering te managen en het gebruik van sturingsinformatie om te monitoren of doelen gerealiseerd worden. Ook is er een startbijeenkomst geweest voor het vervolgtraject, waarin de vraag centraal stond; hoe gaan we in de praktijk aan de slag met de verschillende thema's van het medewerkersonderzoek (verminderen bureaucratie, bevorderen loopbaanontwikkeling, verminderen werkdruk, versterken van leiderschap, strategisch personeelsbeleid en huisvesting verbeteren)?

Stages bij Delfland en relatie met het onderwijs
In 2014 hebben 33 studenten stage gelopen bij Delfland. De stages die worden aangeboden variëren van WO-stages tot "snuffelstages' voor middelbare scholieren. Ook heeft Delfland twee Indonesische medewerkers van Special province of Jakarta een werkervaringsplaats aangeboden binnen ons waterschap.

Delfland heeft een studiebeurs uitgereikt om de banden tussen de werkgevers uit de watersector en de wateropleidingen te versterken. De studiebeurzen van de Topsector Water zijn bedoeld voor mbo-studenten, die kiezen voor een specialisatie op het gebied van watertechnologie, deltatechnologie of maritieme technologie. Deze studenten worden gekoppeld aan een werkgever uit de watersector, die de student ook intensiever kennis laat maken met de praktijk en een stageplaats garandeert. Verder versterkt het initiatief de samenwerking tussen studenten, onderwijsinstellingen en werkgevers in het kader van arbeidsmarktrelevantie van opleidingen. Dit vergroot de aantrekkingskracht van deze wateropleidingen voor toekomstige studenten.
Daarnaast is een medewerker van Delfland gastdocent geweest op de HBO-opleiding watermanagement. Het betrof onderwijs over Geografische InformatieSystemen (GIS).

Delfland is dit jaar zowel regionaal als nationaal genomineerd als beste stagebedrijf. De Delftse onderwijsinstellingen hebben drie leerbedrijven genomineerd, omdat zij volgens hen het beste samenwerken met het onderwijs op het gebied van stages, projecten en opleidingen. Delfland was een van deze drie genomineerden.
Landelijk was Delfland een van de drie finalisten voor de verkiezing 'Beste Stagebedrijf Gemeente of Waterschap' van Nederland. In oktober is er een vakjury op bezoek geweest om met een bestuurslid en met medewerkers te spreken. Ook onze stagiairs zijn bevraagd op hun ervaringen. Tot slot hebben we een eindpresentatie gehouden en –hoewel we net naast de 1^{e} prijs grepen- heeft de jury in haar eindrapport lovende woorden gesproken over ons stagebeleid en de uitvoering daarvan. Een bijzonder goed resultaat.

Inkoop en aanbesteding
Nadat in 2013 het inkoopbeleid is vastgesteld, is dit in 2014 verder uitgewerkt in een inkoophandboek en voorzien van sjablonen die bij aanbestedingen in de organisatie kunnen worden gebruikt.
Inkoop is betrokken geweest bij 19 grote aanbestedingstrajecten. Daarnaast heeft inkoop veelvuldig geadviseerd over enkelvoudige en meervoudige aanbestedingstrajecten en bij meerdere complexe adviesaanvragen op het terrein van innovatie.
Er zijn 100 preadviezen afgegeven en 15 verzoeken behandeld om af te wijken van het aanbestedingsbeleid.
Om intern de kennis te vergroten op inkoopgebied en van de aanbestedingswetgeving zijn er diverse opleidingen/workshops/ trainingen gegeven.
Verder heeft inkoop in de overgang van het Project- en Ingenieursbureau naar Projectmanagementbureau (en de invoering van nieuwe contractvormen) ondersteuning gegeven in de inrichting en professionalisering van het aanbestedingsproces.
Op het gebied van inkoopsamenwerking is een gezamenlijke inkoopkalender met Rijnland en Schieland tot stand gekomen, waarvan Delfland trekker is. Op meer incidentele basis is ook samengewerkt met andere waterschappen, zoals bijvoorbeeld bij het gezamenlijk doen van aanbestedingen en het organiseren van themabijeenkomsten.

Verzekeringen
De looptijd van de ongevallenverzekering is dit jaar met 1 jaar verlengd en loopt door tot 31-12-2015. De looptijd van de CAR verzekering is ook met 1 jaar verlengd en deze loopt ook door tot 31-12-2015, waarbij nog de mogelijkheid bestaat om deze daarna nogmaals met 1 jaar te verlengen.
Beide verlengingen waren mogelijk omdat dit destijds bij de aanbesteding als eis was opgenomen.
Bij een aantal waterschappen is met betrekking tot de CAR verzekering en de Brandverzekering sprake geweest van een aantal grote schaden welke van invloed zouden kunnen zijn op de collectieve contracten qua verhoogde premiestelling in het nieuwe jaar. Eind 2014 is door verzekeraars echter bekend gemaakt dit dat voor Delfland geen gevolgen heeft. Zowel de CAR verzekering als de Brandverzekering konden worden verlengd met een ongewijzigde premiestelling vanwege de gunstige premie/schadestatistiek van Delfland.
Aansprakelijkheidsverzekeraar Centraal Beheer Achmea kende dit jaar een ongekend grote schadelast op het gebied van aansprakelijkheid claims en dit heeft voor veel overheden geresulteerd in forse verhogingen van de premie.
Vanwege de gunstige premie/schadestatistiek van Delfland heeft dit gelukkig geen gevolgen gehad voor ons waterschap. Eind 2014 is door de verzekeraar aangekondigd dat de verzekering in 2015 kan worden voortgezet zonder premieverhoging.
Naar aanleiding van het schadeverloop op de Brandverzekering bij een aantal waterschappen heeft verzekeraar AIG eind 2014 aangegeven dat men bij alle waterschappen een risico inspectie wil uitvoeren bij een afvalwater zuiveringsinstallatie. Vanwege tijdsgebrek kon dit bij Delfland niet meer in 2014 worden uitgevoerd. In 2015 zal een risico inspectie worden uitgevoerd bij de Groote Lucht in Vlaardingen.
In 2014 is ook een aanvang gemaakt met de Inkooppakket strategie Aansprakelijkheidsverzekering, gestart onder de paraplu van de Unie van Waterschappen.

Informatieveiligheid
Burgers en bedrijven moeten er altijd op kunnen vertrouwen dat Delfland zorgvuldig met informatie omgaat en deze goed beveiligt. Met behulp van wachtwoorden, firewalls, etc. voldoet Delfland aan de gangbare norm voor informatiebeveiliging.
In een wereld waarin informatie en systemen binnen en buiten Delfland steeds meer met elkaar verknoopt raken, wordt het veiligheidsbewustzijn van medewerkers steeds belangrijker. Ook werken we steeds meer tijd-, plaats- en apparaatsonafhankelijk.
Door al deze ontwikkelingen zijn de bestaande beschermingsmaatregelen alléén niet meer voldoende. Voor de verdere versterking van de informatieveiligheid volgt Delfland de aanpak en de architectuurprincipes van de taskforce BID. Dit wordt door I&A in de praktijk gebracht via haar informatiebeleid.
Het informatiebewustzijn van alle medewerkers van Delfland, wordt in 2015 langs vier lijnen aangepakt, met behulp van de daartoe door de Taskforce BID te lanceren campagne
I-Bewustzijn Overheid:
1. Binnen de muren. Alles over bewust en veilig werken binnen de kantoormuren;
2. Buiten. Alles over verantwoord thuis en onderweg werken;
3. Achter je scherm. Alles over digitale bedreigingen herkennen en vermijden (hacks, virussen, phishing mails, etc.);
4. In de cloud. Verantwoord omgaan met cloudomgevingen, sociale media en andere (open source) online tools."

Nadat in 2013 het inkoopbeleid is vastgesteld, is dit in 2014 verder uitgewerkt in een inkoophandboek en voorzien van sjablonen die bij aanbestedingen in de organisatie kunnen worden gebruikt.
Inkoop is betrokken geweest bij 19 grote aanbestedingstrajecten. Daarnaast heeft inkoop veelvuldig geadviseerd over enkelvoudige en meervoudige aanbestedingstrajecten en bij meerdere complexe adviesaanvragen op het terrein van innovatie.

Er zijn 100 preadviezen afgegeven en 15 verzoeken behandeld om af te wijken van het aanbestedingsbeleid.
Om intern de kennis te vergroten op inkoopgebied en van de aanbestedingswetgeving zijn er diverse opleidingen/workshops/ trainingen gegeven.
Verder heeft inkoop in de overgang van het Project- en Ingenieursbureau naar Projectmanagementbureau (en de invoering van nieuwe contractvormen) ondersteuning gegeven in de inrichting en professionalisering van het aanbestedingsproces.
Op het gebied van inkoopsamenwerking is een gezamenlijke inkoopkalender met Rijnland en Schieland tot stand gekomen, waarvan Delfland trekker is. Op meer incidentele basis is ook samengewerkt met andere waterschappen, zoals bijvoorbeeld bij het gezamenlijk doen van aanbestedingen en het organiseren van themabijeenkomsten.

Subsidies
In 2014 is het subsidieregister verder ontwikkeld en gecompleteerd. Dit resulteert in een vollediger beeld van de actuele subsidies. Er zijn twee subsidies afgerond (Aquarius en BaggerNut) en vijf subsidies toegevoegd. Ook zijn de verwachte afrondingstijden van een aantal lopende subsidies bijgesteld. De kolom status van onderstaande tabel geeft weer in welke fase de subsidieprojecten zich bevinden. De term 'afronding' betekent dat de eindverantwoording is ingediend bij de verstrekker per ultimo 2014.

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de lopende en afgesloten subsidies.

Tabel Subsidies (bedragen * € 1.000)

Prg	Onderwerp	Soort Subsidie	NL/EU Subsidie	% Subsidie	Omvang (voorlopige) beschikking	Ontvangen voorschotten	Nog te ontvangen	Status
A	Kadeverbetering Commandeurspolder	ILG-Water/PZH	NL	NB	600	390	210	loopt
B	SAWA	Interreg IVB / Noordzee project	EU	50	400	293	107	afronding
	Slim meten en monitoren	EFRO / Kansen voor West	EU	50	265	0	265	loopt
	Brim 2006 - instandhouding rijksmonumenten	BRIM/ Min. OCW	NL	100	150		150	loopt
C	Zwakke schakels Delflandse Kust fase 2	HWBP / RWS	NL	100	NB	0	NB	afronding
	Zwakke schakels Scheveningen Boulevard fase 2	HWBP / RWS	NL	100	NB	0	NB	loopt
D	Tomaten op afvalwater	EFRO / Kansen voor West	EU	40	315	252	63	afronding
	Gietwater op maat	EFRO / Kansen voor West	EU	40	500	200	300	loopt
E	Duurzaam waterbeheer lange stukken	PZH	NL	50	50	40	10	loopt
	Startsubsidie BOA's 2013	Min. V&J	NL	100	33	33	0	afronding
	Startsubsidie BOA's 2014	Min. V&J	NL	100	18	14	4	afronding
F	Proeftuin Fysieke Digitale Delta	EFRO / Kansen voor West	EU	28	700	560	140	loopt
G	Kwijtschelding	Tijdelijk / Min. I&M	NL	100	1.565	626	939	loopt
					4.596	**2.408**	**2.188**	

In de kolom % staat het percentage t.o.v. de subsidiabele kosten (ingediende begroting).

4.9 EMU-saldo

Het EMU-saldo betreft het vorderingensaldo op transactiebasis van de gehele sector overheid, met inbegrip van de centrale overheid, de sociale fondsen en de lokale overheden. De onderstaande tabel geeft de berekening van het EMU-saldo over 2014 voor Delfland weer.

Tabel Emu-saldo (bedragen * € 1.000)

	Vermeerde-ringen	Verminde-ringen	Emu saldo rekening 2014	Emu saldo begroting 2014	Emu saldo rekening 2013
1 EMU/exploitatiesaldo volgens jaarrekening			19.808	2.090	2.257
2 Invloed investeringen (zie staat van vaste activa)					
Bruto-investeringsuitgaven		41.139		-53.100	-32.862
Investeringssubsidies					
Verkoop materiële en immateriële activa					
Afschrijvingen	38.564			37.783	40.259
Subtotaal 2			*-2.575*	*-15.317*	*7.397*
3 Invloed voorzieningen (zie staat van reserves en voorzieningen):					
Toevoegingen aan voorzieningen t.l.v. exploitatie	9.452			4.300	5.770
Onttrekkingen aan voorzieningen t.b.v. exploitatie		7.645		-1.116	
Betalingen rechtstreeks uit voorzieningen		5.679		-4.300	-4.668
Externe vermeerderingen van voorzieningen					
Subtotaal 3			*-3.872*	*-1.116*	*1.102*
4 Invloed reserves (zie staat van reserves en voorzieningen):					
Betalingen rechtstreeks uit reserves					
Externe vermeerderingen van reserves					
Subtotaal 4	*0*	*0*	*0*		
5 Deelnemingen en aandelen:					
Boekwinst					
Boekverlies					
Subtotaal 5	*0*	*0*	*0*		
Emu-saldo volgens rekening 2014			**13.361**	**-14.343**	**10.756**

Het werkelijk Emu saldo is afgerond € 28 miljoen positiever dan werd verwacht (-/- € 14 miljoen begroot versus € 14 miljoen werkelijk). De belangrijkste afwijking betreft het lagere investeringsvolume van € 13 miljoen.
Daarnaast was sprake van met name incidentele afwijkingen in de exploitatie. De belangrijkste afwijkingen betroffen:

- Éénmalige vrijval voorzieningen € 6,2 miljoen
- bijstelling PPS € 1,9 miljoen
- bijstelling personeelskosten € 2 miljoen
- incidentele baten en lasten € 1,5 miljoen
- netto belastingopbrengsten € 3,5 miljoen
- Overige bijstellingen -/- € 0,4 miljoen

4.10 Topinkomens

Op 1 januari 2013 is de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) in werking getreden.. De WNT verplicht organisaties in de publieke sector in hun jaarverslag de jaarlonen van (top)functionarissen te vermelden Onder hoofdstuk 6.6 wordt een overzicht van de beloning van de topfunctionaris gegeven.

5 Verantwoording investeringen 2014

5.1 Inleiding

In de primitieve begroting werden de bruto investeringsuitgaven over 2014 geraamd op een bedrag van € 53,1 miljoen. Gedurende het jaar zijn de verwachte investeringsuitgaven in de 1e en 2e Burap bijgesteld naar uiteindelijk € 43,9 miljoen. De onderstaande tabel geeft het verloop per programma weer van de oorspronkelijk geraamde investeringsuitgaven tot aan de uiteindelijke realisatie van € 43,7 miljoen over 2014.

Tabel 5.1 Overzicht investeringen per programma

Investeringen per programma (bedragen * € 1 miljoen)	Raming primitieve begroting 2014	Bijgestelde raming 1e Burap	Bijgestelde raming 2e Burap	Realisatie in 2014
Schoon water	6,5	5,6	6,2	6,3
Voldoende water	16,6	13,7	13,9	15,3
Stevige dijken	18,9	16,3	15,1	16,9
Gezuiverd afvalwater	2,9	2,8	2,6	3,6
Instrumenten	0,3	0,3	0,1	0,1
Organisatie	7,9	6,6	6,0	1,5
Totaal	**53,1**	**45,3**	**43,9**	**43,7**

5.2 Gereedgekomen projecten

In 2014 zijn 41 projecten gereed gemeld en geactiveerd.
Van deze gereed gemelde en geactiveerde projecten bedroeg het geraamde investeringplan € 48,8 en het beschikbaar gestelde krediet € 47,2 miljoen. De uiteindelijk geactiveerde kosten waren € 41,8 miljoen.
Van de gereedgekomen en geactiveerde werken kan het volgende overzicht worden gegeven.

Tabel 5.2 Gereedgekomen en geactiveerde projecten in 2014

Projectnaam	Project-nummer	Program-ma	Investerings-plan	Investerings krediet	Uitgaven tot en met 2014	Restant krediet
NVO Boonervliet	701396	A	2.580.000	2.553.000	1.897.447	655.553
NVO Noordvliet Comm.polder	701464	A	1.445.000	1.444.887	1.052.142	392.745
NVO Wennetjessloot	701547	A	365.000	360.341	312.521	47.820
Vispaseerbaar Woudse Polder	701600	A	395.222	395.222	387.906	7.316
NVO Oranjekanaal (Pettendijk)	701613	A	233.722	233.722	232.418	1.304
Zweth/Woudsepolder NVO's + VPP	701615	A	100.000	99.574	97.558	2.016
NVO Vlietlanden	701628	A	300.000	288.000	239.200	48.800
Vispassage Foppenpolder	701641	A	415.000	393.000	308.259	84.741
VPP Westboezem De Lier	701658	A	504.093	504.093	502.717	1.376
Vlaardingervaart Zuid	701660	A	1.040.000	1.011.000	706.149	304.851
Vismigratie Schiegemaal	701710	A	670.000	609.920	237.487	372.433
NVO Technopolis	701729	A	615.000	574.404	352.365	222.039
NVO Oude land	701746	A	120.000	120.000	103.466	16.534
Uitv.cluster 11 Pijn-Nootdorp	700978	B	1.573.000	1.542.000	1.404.022	137.978
78103kVergr.gml Zuidpld R'rijs	700993	B	938.000	921.000	832.384	88.616
Gemaal Voorafschepolder	701000	B	2.659.000	2.659.000	2.658.976	24
Kraaiennest peilscheidingen	701576	B	715.000	707.000	669.726	37.274
Stuw Harnaschpolder	701653	B	350.000	328.000	358.758	-30.758
Waterberging in de groenzone	701655	B	335.000	310.097	276.406	33.691

Vasthoudmaatregel Kralingepld	701657	B	227.000	227.000	228.440	-1.440
Aflaat Maasdijk Oranjepolder	701662	B	955.000	911.180	668.163	243.017
Realisatie gemaal Crayenburg	701665	B	186.000	182.000	184.554	-2.554
Gemaal Noordpld van Delfgauw	701701	B	138.500	138.500	138.233	267
Gemaal Kerkpolder Zuid	701703	B	350.000	350.000	349.495	505
Gemaal Duifpolder	701704	B	199.000	199.000	198.896	104
Peilbesluit Oude Lierpolder	701727	B	115.200	104.235	101.584	2.651
Bk Aalk.Buitenpld Zuidbuurt	700761	C	3.800.000	3.271.000	2.876.486	394.514
Bk. Groenv.polder lgs Zweth	700767	C	2.730.000	2.570.000	2.388.973	181.027
Kades Commandeurspolder	700792	C	7.005.000	6.907.000	5.790.799	1.116.201
Wtr.bkw.voorb.gml pld Nootdorp	700843	C	2.045.000	1.755.000	1.528.531	226.469
Kadestrekking Harnaschpld Look	701490	C	235.000	226.000	146.923	79.077
Kade Noordeindseweg	701573	C	2.175.000	2.175.000	1.870.469	304.531
HWBP 2011 tm 2017	701606	C	8.838.292	8.838.292	8.838.292	0
Akkerdijksepolder (kade 33)	701725	C	320.000	304.000	192.276	111.724
Proj. aanpas. kade Boonervliet	701758	C	240.000	237.000	197.310	39.690
Kdverb trj7 Mariahoeve/Marlot	701779	C	255.000	245.000	184.725	60.275
Bijdr.HHD Puttenvld/Boostergem	701833	C	960.000	960.000	959.943	57
Over-all test transportsysteem	701566	D	220.000	220.000	219.988	12
Verv. Slibontwatering awzi NWA	701580	D	1.545.000	1.480.386	1.457.345	23.041
Storage Nieuwe Heads	701672	F	230.000	115.000	83.523	31.477
Torentje (extra)	701686	F	700.000	680.000	600.222	79.778
Totaal gereedgekomen			**48.822.029**	**47.149.853**	**41.835.076**	**5.314.776**

5.3 Gereedgekomen maar nog niet geactiveerde projecten

In tabel 5.3 zijn projecten opgenomen die eind 2014 gereed waren maar nog niet zijn geactiveerd. Deze projecten worden in de jaarrekening van 2015 geactiveerd en verantwoord onder de gereedgekomen werken. Wel wordt vanaf 2015 gestart met het afschrijven op deze investeringen.

Tabel 5.3 gereedgekomen nog niet geactiveerde projecten

Projectnaam	Project-nummer	Program-ma	Investerings-plan	Investerings krediet	Uitgaven tot en met 2014	Restant krediet
Vismigratie ZD Rotterdamseweg	701589	A	220.000	215.000	193.799	21.201
Vispass Bovengem.Pold.Berkel	701643	A	578.000	552.000	452.179	99.821
NVO Nrdvliet, Duifpolder Part.	701659	A	1.515.000	1.433.000	1.341.865	91.135
NVO Nrdvliet, Duifpolder HHD	701668	A	580.000	538.000	519.917	18.083
VPP Westgaag	701669	A	395.000	361.000	305.671	55.329
VPP Ruyven	701730	A	570.000	534.305	397.819	136.486
VPP Ackerdijksche Bos	701745	A	795.000	728.000	644.795	83.205
Gemaal Pijnacker Zuid	701128	B	1.245.000	1.220.000	702.223	517.777
KHR Noordpolder v Berkel	701379	B	200.000	200.000	170.697	29.303
Klein Plaspoelpolder	701699	B	410.116	376.259	210.311	165.948
Bk. A.Buitenpolder Boonervliet	700771	C	2.835.000	2.703.000	2.629.751	73.249
Kadestrekking Ackerdijksepld	701486	C	255.000	245.000	199.807	45.193
Kade 18 Dijkpolder	701647	C	685.000	633.000	629.406	3.594
BGO Casus	701801	C	0	141.250	164.422	-23.172
Totaal			**10.283.116**	**9.879.814**	**8.562.662**	**1.317.152**

5.4 Restantkredieten

In tabel 5.4 wordt een overzicht gegeven van de restantkredieten welke nog niet zijn afgewikkeld en overlopen naar 2015. In de besluitvorming over de jaarrekening wordt voorgesteld van deze 133 investeringen het restant investeringskrediet van in totaal € 56,3 miljoen over te brengen naar 2015.

Tabel 5.4 Restantkredieten

Projectnaam	Project-nummer	Program-ma	Investerings-Plan*	Investerings krediet	Uitgaven tot en met 2014	Restant krediet
Aanleg nvo Slinksloot	701394	A	840.000	823.000	240.072	582.928
Poelzone KRW	701524	A	1.188.000	1.188.000	910.208	277.792
Vismigratie ZD Rotterdamseweg	701589	A	220.000	215.000	193.799	21.201
Gemaal Nootdorp	701591	A	680.000	680.000	82.116	597.885
NVO Altern.Afv.tracé Pijn.Vrt	701621	A	520.000	415.000	157.080	257.920
Vispass Bovengem.Pold.Berkel	701643	A	578.000	552.000	452.179	99.821
VVP Casembrootlaan Poeldijk	701644	A	290.000	284.000	73.097	210.903
Vismigr.Gem.Akkerdijksche pold	701645	A	505.000	481.000	382.154	98.846
NVO Nrdvliet, Duifpolder Part.	701659	A	1.515.000	1.433.000	1.341.865	91.135
LKP 3e Doorstr Delft, Nldw,DH	701666	A	805.000	795.000	135.863	659.137
NVO Nrdvliet, Duifpolder HHD	701668	A	580.000	538.000	519.917	18.083
VPP Westgaag	701669	A	395.000	361.000	305.671	55.329
Vispassage gemaal Westland	701688	A	665.000	664.000	107.578	556.422
NVO langs de By Pass	701691	A	200.000	198.000	162.393	35.607
NVO langs HWG Oude Leede	701692	A	50.000	48.000	15.743	32.257
VPP Oranjebuitenpolder	701708	A	325.000	325.000	67.751	257.249
VPP Ruyven	701730	A	570.000	534.305	397.819	136.486
VPP Ackerdijksche Bos	701745	A	795.000	728.000	644.795	83.205
LKP 3e Mtr Kalfjesln Delft	701757	A	290.000	270.000	50.597	219.403
Lkp 4e ronde Schenkstrook DH	701791	A	220.000	209.000	26.661	182.339
NVO Broeksloot	701792	A	0	35.396	38.416	-3.020
Vispassage Bergboezem Berkel	701795	A	425.000	413.000	350.395	62.605
LKP Saliestaat	701799	A	430.000	398.000	10.686	387.314
VPP Wennetjessloot	701800	A	370.000	359.000	61.744	297.256
VPP Buys Ballotstraat	701812	A	660.000	644.000	38.949	605.051
NVO Karitaatmolensloot	701814	A	180000	171000	33971,3	137.029
NVO's & VPPen West-/Zuidgaag	701825	A	0	31.510	12.065	19.445
LKP 4e Thurledevijver Rdam	701832	A	85.000	81.000	24.372	56.628
Vispassage gem.Lage Broekpld	701845	A	263.000	240.000	7.012	232.988
LKP Zuivering Broekpld	701856	A	0	13.300	4.038	9.263
LKP overstort Schipluiden	701857	A	190.000	54.000	855	53.145
Alt.afv.trace Pijnackerse vrt	700873	B	8.820.000	8.255.000	4.725.267	3.529.733
Waterberging Ringsloot	700998	B	1.970.000	1.886.691	1.458.204	428.487
gemaal Pijnacker Zuid	701128	B	1.245.000	1.220.000	702.223	517.777
TA Project SAWA	701275	B	220.000	220.000	207.645	12.355
waterkwant.mtrg. Delfshaven	701288	B	1.745.000	1.585.000	531.296	1.053.704
KHR Noordpolder v Berkel	701379	B	200.000	200.000	170.697	29.303

Projectnaam	Project-nummer	Program-ma	Investerings-Plan*	Investerings krediet	Uitgaven tot en met 2014	Restant krediet
Poldergemaal Kerstanjewetering	701499	B	1.925.000	1.807.932	915.936	891.996
Waterbrg Oude Pld van Pijn.	701506	B	830.000	830.000	411.262	418.738
Poelzone	701523	B	1.983.556	1.983.556	1.645.730	337.826
Peilbesluit Zuidpld Delfgauw	701554	B	77.000	77.000	0	77.000
Waterberging Laakweg	701574	B	370.000	370.000	0	370.000
Dorppolder gemaal	701577	B	2.235.000	250.009	207.479	42.530
Gemaal Harnaschpolder	701652	B	1.960.000	1.865.712	1.014.540	851.172
Verbr. watergang begraafplaats	701656	B	111.000	111.000	112.114	-1.114
Realisatie duiker Molenweg	701663	B	1.280.000	1.223.000	350.995	872.005
Waterberging Voorafschepolder	701664	B	805.000	774.000	80.117	693.883
Gemaal Akkerdijksepolder	701667	B	2.330.000	235.000	158.173	76.827
By pass Bergboezem Berk	701689	B	2.825.000	2.732.000	1.526.869	1.205.131
Vergroting boezemberging	701694	B	3.900.000	3.769.000	2.622.650	1.146.350
Aanpass.Maalkom gem.Westpolder	701695	B	325.000	313.000	77.014	235.986
Poldergemaal Bergboezem Berkel	701696	B	2.915.000	2.776.000	2.200.556	575.444
Klein Plaspoelpolder	701699	B	410.116	376.259	210.311	165.948
Gemaal Lage Broekpolder	701702	B	775.000	752.000	50.356	701.645
Watergang Woudsepolder	701705	B	455.000	429.000	143.136	285.864
Waterspoorpark-Park 't Loo	701706	B	2.459.892	2.459.892	35.922	2.423.970
Duikerverbinding Ter Heijde	701736	B	0	16.720	15.465	1.256
Gemaal ZD Rotterdamseweg	701738	B	1.740.000	1.724.000	1.213.575	510.425
Stuw Oude Campspolder	701741	B	825.000	780.000	646.164	133.836
Vegr. cap. gemaal Laakmolen	701742	B	1.355.000	1.291.000	211.199	1.079.801
Wtrberging Oude pld Pijnacke	701743	B	1.200.000	93.000	100.057	-7.057
Boostergeml Kerstanjewetering	701748	B	3.535.000	3.283.932	1.105.859	2.178.073
Waterberging bergboezem	701749	B	3.355.000	400.000	168.294	231.706
Watergang Noord-Zuidverbinding	701750	B	1.430.000	96.000	55.963	40.037
Vullen/ledigen bergboezem	701751	B	1.760.000	166.000	51.414	114.586
Maatregelen PB Abtswoude	701780	B	394.322	394.322	72.541	321.781
Stuw Akkerdijksepolder	701781	B	125.000	116.000	2.551	113.449
WSA's Oude Pld van Pijnacker	701782	B	0	96.800	86.441	10.359
Onderhoud Noordpld van Berkel	701786	B	905.000	837.000	37.166	799.834
Waterberging Akkerdijksepolder	701790	B	525.000	486.000	23.148	462.852
Verbeteren afvoer Vrijenban	701796	B	340.000	314.000	18.217	295.783
Onderhoud gemaal Winsemius	701797	B	1.325.000	1.225.000	41.813	1.183.187
Onderzoek onh gemalen 2014	701798	B	0	42.465	43.700	-1.235
Knelpntn wateroverlast polders	701813	B	0	33.630	35.673	-2.043
Vervangen diverse duikers	701828	B	0	30.000	19.000	11.000

Projectnaam	Project-nummer	Program-ma	Investerings-Plan*	Investerings krediet	Uitgaven tot en met 2014	Restant krediet
Sifon/gem. Dijkpolder Monster	701831	B	0	6.500	1.805	4.695
Duiker Chr.Huygensweg TU/Delft	701834	B	200.000	186.000	91.644	94.356
Groene Schakel Westland	701836	B	0	19.480	10.569	8.911
Knelptn wateroverl. pld, deel2	701839	B	0	35.720	18.335	17.385
Stuw/wtrberging Kl.Engelbr.pld	701840	B	0	15.300	8.004	7.296
Wtrgang/duikers Lage Abtsw.pld	701841	B	0	12.065	13.552	-1.487
Verb. waterhuish. Korftlaan	701842	B	0	10.450	7.196	3.254
Nw gemaal Kl. Engelbr.pld	701843	B	0	15.300	11.384	3.917
Duiker Charlotte de Bourbonstr	701844	B	0	9.980	1.758	8.223
Stuw bedrijventerrein Ruyven	701851	B	0	16.000	3.990	12.010
Duiker Meloenlaan	701852	B	115.000	106.000	4.142	101.858
Verbreding Slinksloot	701853	B	745.000	728.000	761	727.239
Gemaal Westland, groot onderh.	701854	B	195.000	186.000	6.291	179.709
Duikers Polder Berkel	701867	B	0	7.315	0	7.315
Bk. A.Buitenpolder Boonervliet	700771	C	2.835.000	2.703.000	2.629.751	73.249
Kadestrekking Ackerdijksepld	701486	C	255.000	245.000	199.807	45.193
Kadestrekking Kl. Engelbr.pld	701489	C	195.000	186.500	85.820	100.680
Kade 15 Alkeet Binnenpolder	701646	C	170.000	170.000	113.988	56.012
Kade 18 Dijkpolder	701647	C	685.000	633.000	629.406	3.594
Kade 16 Duifpolder	701648	C	2.060.000	1.858.000	1.203.329	654.671
Kade 32 Vlaardingsekade	701649	C	840.000	765.000	482.748	282.252
Kadeverb. langs de Bovenvaart	701693	C	2.650.000	2.558.000	1.711.245	846.755
Kade. vakken A en B Zuidbuurt	701726	C	2.220.000	2.209.000	105.064	2.103.936
Kadeverb. Delfl. Dijk 7 en 12	701734	C	740.000	240.000	120.912	119.088
BGO OWW 2013	701737	C	735.000	735.000	684.351	50.649
Kadeverb. kade 31, pld Schiev.	701740	C	2.085.000	1.985.000	176.935	1.808.065
Complex BGO	701753	C	7.875.000	275.620	0	275.620
Kadeverbet. Zwethkade	701755	C	650.000	576.000	279.256	296.744
Kdverb Trj3 Voorbzm Tedbrkpld	701778	C	580.000	459.000	155.352	303.648
Complex BGO, Algemeen	701785	C	0	500.000	473.056	26.944
BGO Casus	701801	C	0	141.250	164.422	-23.172
BGO Cluster 10 (Den Haag)	701802	C	0	602.790	24.703	578.087
BGO Cluster 6 (Delft Oost)	701803	C	0	816.840	102.155	714.685
BGO Cluster 1+2 (Berkel)	701804	C	0	2.562.750	223.090	2.339.660
BGO Cluster 8 (Westland)	701805	C	0	1.475.000	58.876	1.416.124
BGO Cluster 3 en 4	701806	C	0	1.500.750	39.967	1.460.783
Keersluis Maassluis	701815	C	1.600.000	1.451.000	225.662	1.225.338
Vlaardinger Driesluizen	701816	C	1.275.000	1.256.000	144.833	1.111.167
Delfl. Buitensluis Vlaardingen	701817	C	895.000	876.000	110.542	765.458
BGO kades met wegen	701818	C	6.250.000	1.617.000	3.019	1.613.981
BGO kades met wegen, Alg. RPV	701819	C	0	200.000	45.482	154.518

Projectnaam	Project-nummer	Program-ma	Investerings-Plan*	Investerings krediet	Uitgaven tot en met 2014	Restant krediet
kadeverb.tgv stopz.onttrek.DMS	701826	C	0	12.500	9.120	3.380
BGO Groene kades 2014	701827	C	675.000	575.000	481.023	93.977
Aanpassing kademuur Sluiskant	701837	C	0	20.000	0	20.000
Lange Wateringkade	701855	C	0	83.000	83.000	0
BGO kades met wegen, Alg. PMB	701858	C	0	100.000	2.381	97.619
OAS De Groote Lucht	700929	D	5.581.273	3.341.273	3.108.376	232.897
r.g.Scheveningen	701230	D	7.035.000	6.566.191	6.475.206	90.985
Waterharmonica	701835	D	0	195.000	39.581	155.419
E-dienstverlening	701671	E	730.000	730.000	268.923	461.077
Tax. obj. Delfl 2009 t/m 2014	700703	F	90.000	90.000	72.761	17.239
Alg.onderzoekskrediet	700739	F	3.000.000	928.519	0	928.519
Aansluiten op basisregistr	701546	F	300.000	300.000	70.647	229.353
Verkiezingen 2015	701611	F	1.000.000	1.000.000	117.225	882.775
Digitaal samenwerken	701683	F	350.000	350.000	213.708	136.292
Project Onvoorzien	701723	F	2.700.000	2.462.424	0	2.462.424
Nwe huisv/ Delfl man v werken *	701752	F	0	1.317.450	692.671	624.779
Nieuw financieel systeem	701850	F	0	51.000	0	51.000
Totaal			***132.131.159***	***109.182.398***	***52.364.411***	***56.817.987***

***De projecten waarbij het investeringsplan op € 0 staat, betreffen onderzoekskredieten en projecten in het kader van Buitengewoon groot onderhoud (BGO)Voor een specificatie van het krediet 701752 Huisvesting etc. wordt verwezen naar hoofdstuk 3.6.3*

5.5 Kosten Nazorg

Op grond van de nota Investeringen en Activa beleid (IAB) komen de kosten van nazorg ten laste van de exploitatie. In 2014 is in totaal een bedrag van € 0,9 miljoen wegens kosten van nazorg ten laste van de explotatie gebracht. Onderstaande tabel geeft een overzicht van de kosten van nazorgkosten per project.

Tabel 5.5. Kosten nazorg per project

Naam project	Nummer	programma	Bedrag in € 1
NVO Boonervliet	701396	A	36.179
NVO Noordvliet Comm.polder	701464	A	12.436
NVO Wennetjessloot	701547	A	12.104
NVO Oranjekanaal (Pettendijk)	701613	A	16.530
Vispass.Lage Abtswoudsche Pol	701626	A	5.169
NVO Vlietlanden	701628	A	13.491
Vispassage Foppenpolder	701641	A	2.921
VPP Westboezem De Lier	701658	A	12.623
Vlaardingervaart Zuid	701660	A	46.469
Vismigratie Schiegemaal	701710	A	55.475
NVO Technopolis	701729	A	30.945
VPP Ruyven	701730	A	7.576
Doorverbinding Woerdblok	700957	B	1.568
Uitv.cluster 11 Pijn-Nootdorp	700978	B	15.315
78103kVergr.gml Zuidpld R'rijs	700993	B	13.834
Gemaal Voorafschepolder	701000	B	7.505
Gemaal Pijnacker Zuid	701128	B	35.913
KHR Noordpolder v Berkel	701379	B	618

Naam project	Nummer	programma	Bedrag in € 1
stuw Voordijkshoornsepolder	701500	B	5.906
Kraaiennest peilscheidingen	701576	B	4.964
Waterberging in de groenzone	701655	B	4.427
Aflaat Maasdijk Oranjepolder	701662	B	-
Realisatie gemaal Crayenburg	701665	B	2.518
Klein Plaspoelpolder	701699	B	10.596
Gemaal Kerkpolder Zuid	701703	B	1.093
Gemaal Duifpolder	701704	B	227
Peilbesluit Oude Lierpolder	701727	B	2.470
Bk Aalk.Buitenpld Zuidbuurt	700761	C	9.038
Bk. Groenv.polder lgs Zweth	700767	C	6.278
Bk. A.Buitenpolder Boonervliet	700771	C	25.127
Kades Commandeurspolder	700792	C	51.227
Wtr.bkw.voorb.gml pld Nootdorp	700843	C	28.215
Kadestrekking Harnaschpld Look	701490	C	16.723
Kade Noordeindseweg	701573	C	563
Akkerdijksepolder (kade 33)	701725	C	2.850
Proj. aanpas. kade Boonervliet	701758	C	2.993
Kdverb trj7 Mariahoeve/Marlot	701779	C	2.708
BGO Casus	701801	C	380
Ren. rioolgml Morsestraat	701232	D	383.343
Verv. Slibontwatering awzi NWA	701580	D	29.036
Totaal			**917.353**

5.6 Budgettair neutrale kredieten(volledig gesubsidieerd)

Door Delfland worden een drietal projecten uitgevoerd waarvoor volledig subsidie wordt ontvangen. Tabel 5.6 geeft een overzicht van deze projecten.

Tabel 5.6. Budgettair neutrale projecten

Projectnaam	Project-nummer	Program-ma	Investerings-Plan*	Investerings krediet	Uitgaven tot en met 2014	Restant krediet
Zwakke Schakels vrb/uitv	700744	c	0	0	352.814	
Delflandse Kust	700745	c	0	0	108.344.428	
Scheveningen	700746	c	0	0	59.117.449	
Totaal			**0**	**0**	**167.814.691**	

5.7 Contractprojecten

In tabel 5.7 wordt een overzicht gegeven van de zogenaamde contractprojecten. Dit zijn bijdragen (subsidies en bijdrage derden) op investeringsprojecten. In de tabel wordt bij de projectnaam aangegeven op welk investeringsprojectnummer dit contractproject betrekking heeft. De ontvangen bijdragen worden op het moment van activeren in mindering gebracht op de uitgaven van het project.
In 2015 worden naar verwachting de eindbeschikkingen voor Delflandse Kust en Scheveningen ontvangen. Op basis van deze beschikkingen worden deze projecten financieel afgewikkeld.

Tabel 5.7 Overzicht contractprojecten

Projectnaam	Program-ma	Ontvangsten tot en met 2014 in €
700873 Alt.afv.trace Pijn.vrt	B	-240.223
701275 TA Project SAWA	B	-354.783
701499-Gml Kerstanjewetering	B	-300.000
701523-Poelzone	B	-20.035
701689-Bypass berg.Berkel	B	-191.110
701694-Vergr. boezemberging Be	B	-30.061
701696-Bijdr.gml bergb.Berkel	B	-276.890
701693-Bijdr. kade Bovenvaart	C	-4.378
700745 Delftlandse kust	C	-106.292.580
700746 Scheveningen	C	-60.373.026
701230 r.g.Schev./Belgisch P.	D	-2.880.579
		-170.963.665

5.8 Projecten Buitengewoon onderhoud

Voortgangsrapportage Buitengewoon Onderhoud
Voor het uitvoeren van het buitengewoon onderhoud zijn de volgende investeringsplannen vastgesteld en kredieten beschikbaar gesteld.

Nummer	Project	Programma	IP	Uitvoerings-krediet	Uitgegeven in 2014
701827	BGO groene kades 2014	Stevige Dijken	675.000	575.00	479.000
701818	BGO kades met wegen	Stevige Dijken	6.250.000	2.000.000	133.882
701753	BGO Kades in complex stedelijk gebied	Stevige Dijken	7.875.000	7.875.000	1.086.269

In onderstaande tabel is een overzicht gegeven van de stand van zaken van de uitvoering van het buitengewoon onderhoud.

alle gemeenten						
categorie	**totaal opgave (m^1)**	**planvorming (m^1)**	**uitvoering (m^1)**	**gereed (m^1)**	**kosten (€)**	**kosten (€/m^1)**
groene kades	7.833	0	490	7.343	479.000	65
wegen op kades [1)]	22.814	19.810	2.213	792	133.882	169
complex BGO	24.108	5.636	5.310	438	164.422	375
restcategorie	2.273	0	0	0		

[1)] deels zijn en worden de wegen met kaden door de gemeente op hoogte gebracht

Clusterprojecten
Binnen het programma Stevige Dijken worden twee clusterprojecten uitgevoerd. Het gaat om project 701753 Complex Buitengewoon Onderhoud en 701818 Buitengewoon Onderhoud (kades met wegen). De onderstaande tabellen geeft een verdeling van het krediet over de verschillende deelprojecten.

Project	Project/Blok naam	IP (VV-bedrag)	Krediet (VV-bedrag)
701753	Complex BGO	**9.500.000**	**3.184.250**
701785	Complex BGO, Algemeen	0	500.000
701801	BGO Casus	0	180.000
701802	BGO Cluster 10 (Den Haag)	0	190.000
701803	BGO Cluster 6 (Delft Oost)	0	270.000
701804	BGO Cluster 1+2 (Berkel)	0	2.880.000
701805	BGO Cluster 8 (Westland)	0	795.000
701806	BGO Cluster 3 en 4	0	1.500.750
701807	BGO Cluster 4 (Vlaardingen)	0	
701808	BGO Cluster 11 (Leidschendam)	0	
701809	BGO Cluster 5 (DeLier-Wstrlee)	0	
701810	BGO Cluster 7 (Delft West)	0	
701811	BGO Cluster 9 (Poeldijk)	0	
	totaal	***9.500.000***	***9.500.000***

Project	Project/Blok naam	IP (VV-bedrag)	Krediet (VV-bedrag)
701818	BGO kades met wegen	6.250.000	1.617.000
701819	BGO kades met wegen, Alg. RPV	0	200.000
701855	Lange Wateringkade	0	83.000
701858	BGO kades met wegen, Alg. PMB	0	100.000
	totaal	***6.250.000***	***2.000.000***

6 De exploitatierekening

6.1 *Presentatie van de exploitatierekening naar diverse gezichtspunten*

De verdeling van de exploitatie en het resultaat over 2014 wordt in de onderstaande tabellen gepresenteerd en toegelicht naar diverse gezichtspunten.

6.2 *Lasten en baten per programma*

Tabel 6.1 presnteert de lasten en baten per programma en het resultaat voor en na bestemming.

Tabel 6.1 Overzicht van Lasten en Baten per programma

Programma (bedragen * € 1.000)	Primitieve begroting 2014			Begroting 2014 na wijziging			Jaarrekening 2014		
	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo
Schoon water	4.073	0	-4.073	4.340	483	-3.857	4.172	389	-3.783
Voldoende water	36.078	560	-35.518	37.654	6.553	-31.101	36.522	6.645	-29.876
Stevige dijken	11.317	225	-11.092	11.938	175	-11.763	11.663	140	-11.523
Gezuiverd afvalwater	127.369	20.787	-106.582	128.062	21.117	-106.945	128.038	21.335	-106.703
Instrumenten	10.583	249	-10.334	10.349	249	-10.100	8.733	364	-8.369
Organisatie:	37.683	8.924	-28.759	35.280	8.535	-26.745	37.159	10.889	-26.270
Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	6.541	204.988	198.447	4.368	204.987	200.619	3.319	209.651	206.332
Resultaat voor bestemming	*233.644*	*235.733*	*2.089*	*231.991*	*242.099*	*10.108*	229.607	249.414	19.808
Mutaties reserves									
Organisatie					750	750		750	750
Alg.dekkingsmiddelen en onvoorzien		1.957	1.957		1.957	1.957		1.957	1.957
Resultaat na bestemming	**233.644**	**237.690**	**4.046**	**231.991**	**244.806**	**12.815**	**229.607**	**252.121**	**22.515**

6.3 *Verdeling programma naar hoofdtaken voor en na doorbelasting bedrijfsvoering*

De tabellen 6.2 en 6.3 geven de verdeling van het saldo van de diverse programma's voor en na doorbelasting van het onderdeel bedrijfsvoering naar de twee hoofdtaken.

Tabel 6.2 Overzicht saldo per programma naar hoofdtaken (voor doorbelasting van bedrijfsvoering)

Programma (bedragen * € 1 miljoen)	Watersysteemheffing	Zuiveringheffing	Totaal
A - Schoon water	3,8	0	3,8
B - Voldoende water	29,9	0	29,9
C - Stevige dijken	11,5	0	11,5
D - Gezuiverd afvalwater	0	106,7	106,7
E - Instrumenten	6,1	2	8,1
F1 - Sturing	3,3	2,1	5,4
F2 - Ondersteunende producten	13,6	7,6	21,2
G - Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	-90,7	-118,5	-209,2
Totaal saldo	**-22,5**	**0,0**	**-22,5**

Tabel 6.3 Overzicht saldo per programma naar hoofdtaken (na doorbelasting bedrijfsvoering)

Programma (bedragen * € 1 miljoen)	Watersysteemheffing	Zuiveringheffing	Totaal
A - Schoon water	4,9	0	4,9
B - Voldoende water	35,3	0	35,3
C - Stevige dijken	13	0	13
D - Gezuiverd afvalwater	0	113,3	113,3
E - Instrumenten	10,3	3,4	13,7
F1 - Sturing	0	0	0
F2 - Ondersteunende producten	3,9	1	4,9
G - Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	-89,9	-117,7	-207,6
Totaal saldo	**-22,5**	**0,0**	**-22,5**

6.4 Verdeling exploitatie naar hoofdtaken watersysteembeheer en zuiveringsbeheer

Tabel 6.4 geeft de verdeling van kosten en belastingopbrengsten per hoofdtaak weer.

Tabel 6.4 Exploitatierekening naar kostendragers

Kostendrager (bedragen * € 1 miljoen)	Primitieve begroting 2014	Begroting 2014 na wijziging	Rekening 2014
Watersysteembeheer			
Totaal kosten(a)	88.759.346	88.201.753	85.179.168
Opbrengsten			
Belastingopbrengsten	92.289.733	92.289.733	94.292.409
Kwijtscheldingen	-5.882.000	-5.882.000	-5.746.407
Oninbaarverklaringen	-996.000	-996.000	-578.397
Dividenden en overige algemene opbrengsten	10.516.629	17.408.424	19.717.075
Totaal opbrengsten(b)	95.928.362	102.820.157	107.684.680
Resultaat vóór bestemming(b-a)	7.169.016	14.618.404	22.505.513
Mutatie reserves tijdens begrotingsjaar			
Algemene reserve Watersysteembeheer	-7.169.016	-14.618.404	
Nog te bestemmen resultaat watersysteembeheer	**0**	**0**	**22.505.513**

Kostendrager (bedragen * € 1 miljoen)	Primitieve begroting 2014	Begroting 2014 na wijziging	Rekening 2014
Zuiveringsbeheer			
Totaal kosten(a)	144.884.301	143.788.998	144.428.130
Opbrengsten			
Belastingopbrengsten	129.842.000	129.842.000	130.614.141
Kwijtscheldingen	-9.144.000	-9.144.000	-9.490.286
Oninbaarverklaringen	-2.017.000	-2.017.000	-1.557.972
Dividenden en overige algemene opbrengsten	23.080.053	23.304.623	24.871.312
Totaal opbrengsten (b)	141.761.053	141.985.623	144.437.195
Resultaat vóór bestemming(b-a)	3.123.248	1.803.375	9.065
Bestemming tijdens begrotingsjaar			
Reserve tariefsegalisatie zuiveringsbeheer	3.123.248	1.803.375	
Nog te bestemmen resultaat zuiveringsbeheer	**0**	**0**	**9.065**

6.5 Exploitatierekening naar kosten- en opbrengstsoorten

Tabel 6.5 geeft de totale exploitatie verdeeld naar hoofdkostensoorten en opbrengsten.

Tabel 6.5 Exploitatierekening naar kosten- en opbrengstsoorten

EMU omschrijving (bedragen * € 1.000)	Primitieve begroting 2014	Begroting 2014 na wijziging	Rekening 2014	Rekening 2013
Externe rentelasten	23.193	21.455	21.265	21.582
Afschrijvingen van activa	37.783	38.787	38.564	40.259
Salarissen huidig personeel en bestuurders	31.874	30.154	29.262	29.101
Sociale premies	5.817	5.604	5.633	5.710
Overige personeelslasten	2.015	1.725	1.763	1.782
Personeel van derden	3.073	3.907	4.006	4.074
Duurzame gebruiksgoederen	1.253	1.566	2.067	1.330
Overige gebruiksgoederen en verbruiksgoederen	1.102	1.102	910	973
Energie	2.792	2.529	2.711	2.064
Huren en rechten	781	807	870	1.152
Leasebetalingen	67.390	65.493	65.604	66.501
Pachten en erfpachten	4	311	56	3
Verzekeringen	282	282	293	276
Belastingen	2.209	2.209	1.954	2.196
Onderhoud door derden	13.060	10.125	9.139	14.035
Overige diensten door derden	32.935	36.727	36.468	31.135
Bijdragen aan bedrijven	65	65	30	447
Bijdragen aan overheden	923	17	-113	-65
Bijdragen aan overigen	1.173	0	0	0
Toevoegingen aan voorzieningen	4.300	8.471	8.833	5.753
Onvoorzien	1.620	620	0	0
Lasten voorgaande jaren	0	0	0	0
Doorbelastingen kostensoorten	0	35	0	0
Totaal kosten(a)	***233.644***	***231.991***	***229.315***	***228.308***
Externe rentebaten	203	203	221	202
Baten i.v.m. salarissen en sociale lasten	0	0	61	170
Uitlening van personeel	0	0	348	377
Verkoop van grond	0	489	1.354	803
Verkoop van duurzame goederen	0	0	20	28
Verkoop van overige goederen	0	100	121	107
Opbrengst uit grond en water	556	573	528	529
Huuropbrengst uit overige eigendommen	7.114	7.114	7.115	7.143
Diensten voor derden	12.630	13.674	15.470	14.823
Bijdragen van overheden	1.571	668	570	694
Bijdragen van overigen	0	0	596	34
Waterschapsbelastingen totaal	204.093	204.093	207.533	198.669
Onttrekkingen aan voorzieningen	1.116	7.688	7.645	2.074
Geactiveerde lasten	8.450	7.497	6.742	7.182
Baten voorgaande jaren	0	0	800	0
Totaal opbrengsten(b)	***235.733***	***242.099***	***249.123***	***232.835***
Exploitatieresultaat voor bestemming (b-a)	***2.089***	***10.108***	***19.808***	***4.527***
Toevoegingen aan reserves	0	0	-292	-5.530
Onttrekkingen aan reserves	1.957	2.707	2.999	3.260
Nog te bestemmen resultaat voordelig	***4.046***	***12.815***	***22.515***	***2.257***

Opbrengsten

Belastingopbrengsten

Tabel 6.6 Specificatie waterschapsbelastingen

Categorie (bedragen * € 1.000)	Primitieve begroting 2014	Begroting 2014 na wijziging	Rekening 2014	Rekening 2013
Opbrengst omslag gebouwd	33.508	33.508	34.050	30.318
Opbrengst ingezetenenomslag	48.386	48.386	50.149	51.206
Opbrengst watersysteem- en wegenheffing ongebouwd	3.509	3.509	3.759	4.104
Opbrengst verontreinigingsheffing	37	37	0	13
Opbrengst ongebouwd natuurterreinen	8	8	10	49
Opbrengst zuiveringsheffing bedrijven	29.226	29.226	27.069	27.176
Opbrengst zuiveringsheffing huishoudens	89.419	89.419	92.495	85.682
Invorderingsopbrengsten	0	0	0	121
Totaal opbrengsten waterschapsbelastingen	**204.093**	**204.093**	**207.532**	**198.669**

Deze post betreft voornamelijk hogere belastingopbrengsten. Deze hogere opbrengsten worden in de paragraaf 4.6 Waterschapsbelastingen verder toegelicht.

6.6 Wet normering topinkomens (WNT)

In het kader van de WNT wordt in onderstaande tabel de naam en het salaris van de topbestuurders (de secretaris-directeur) apart vermeld.

Naam	Functie	Beloning *	sociale verzekerings premies	Beloning betaalbaar op termijn (pensioen)	Onkosten Vergoeding *	Periode in dienst
Mr. drs. P.I.M. van den Wijngaart	Secretaris-directeur	137.561	277	24.897	12.905	geheel 2014

***** De beloning (loon en toelagen) is conform de vastgestelde Sectorale Arbeidsvoorwaarden voor Waterschappen.

7 Balans en toelichting

7.1 Balans per 31 december 2014

Activa (bedragen * € 1.000)	**2014**	**2013**	**Passiva**	**2014**	**2013**
Vaste activa			***Vaste passiva***		
Immateriële vaste activa	39.854	32.709	**Eigen vermogen**		
Materiële vaste activa	871.210	875.885	Algemene reserves	23.309	21.089
Financiële vaste activa	1.005	900	Egalisatiereserves	15.039	15.958
			Bestemmingsreserves	5.680	7.430
			Nog te bestemmen exploitatieresultaat	22.515	2.257
			Totaal eigen vermogen	*66.543*	*46.734*
			Voorzieningen	9.452	13.323
			Langlopende schulden	778.832	786.878
Totaal vaste activa	***912.069***	***909.494***	***Totaal vaste passiva***	***854.827***	***846.935***
Vlottende activa			***Vlottende passiva***		
Kortlopende vorderingen	22.895	27.805	Netto vlottende schulden	39.575	49.059
Overlopende activa	9.882	5.177	Overlopende passiva	10.134	13.507
Liquide middelen	6	6	Schuld aan kredietinstelling	40.316	32.981
Totaal vlottende activa	***31.983***	***32.988***	***Totaal vlottende passiva***	***90.025***	***95.547***
Totaal	**944.852**	**942.482**	**Totaal**	**944.852**	**942.482**
			Niet uit de balans blijkende verplichtingen	**18.810**	**17.102**

7.2 Waarderingsgrondslagen

Algemeen
De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met het Waterschapsbesluit en de Waterschapswet.
De jaarrekening is opgesteld in euro's.
De waardering van de activa en passiva en de bepaling van het resultaat vindt plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij het desbetreffende balanshoofd anders is vermeld, worden de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarden.

De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Baten en winsten worden slechts genomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het begrotingsjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.
De dividendopbrengsten van deelnemingen worden als opbrengst verantwoord op het moment waarop dit dividend betaalbaar gesteld wordt.
De personeelslasten worden in principe toegerekend aan het boekjaar waarop ze betrekking hebben.

Immateriële vaste activa
De immateriële vaste activa worden gewaardeerd tegen verkrijgingprijs, verminderd met subsidies, bijdragen en de cumulatieve afschrijvingen. De jaarlijkse afschrijvingen bedragen een percentage van de bestede kosten zoals nader in de staat van activa gespecificeerd.

Materiële vaste activa
De materiële vaste activa zijn opgenomen tegen de vervaardiging- of de verkrijgingprijs verminderd met de eventuele bijdragen van derden. Hierbij omvat de vervaardigingprijs de aanschaffingskosten van de gebruikte grond- en hulpstoffen en de overige kosten die rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend.
De verkrijgingprijs omvat de inkoopprijs en de eventuele bijkomende kosten. Specifieke investeringsbijdragen van derden worden op de desbetreffende investering in mindering gebracht. In die gevallen wordt op het saldo afgeschreven .
De netto investering wordt door jaarlijkse afschrijvingen ten laste van de exploitatie gebracht. De afschrijvingen gebeuren over het algemeen op lineaire basis en worden bepaald door de verwachte levensduur. De afschrijving vindt plaats met ingang van het eerste jaar na de ingebruikname van het actief. De afschrijvingstermijnen zijn gebaseerd op de vastgestelde nota activabeleid. De investeringen met een totale vervaardigingprijs die lager is dan € 50.000 worden in het jaar van aanschaf direct ten laste van de exploitatie gebracht. De afname van de materiële vaste activa betreft de bijdragen van derden.

Afschrijvingstermijnen
Van de belangrijkste activa is in onderstaande tabel de afschrijvingstermijn opgenomen.

Investering in	Termijn
gronden	0
Machines	10
Gebouwen	40
Waterkering	35
Boezemkaden	25
Persleidingen	30

Financiële vaste activa
Deze activa zijn gewaardeerd tegen nominale waarde verminderd met de ontvangen aflossingen, voorzieningen voor mogelijke oninbaarheid en eventuele duurzame waardeverminderingen.

Uitzettingen met een rentetypische looptijd korten dan 1 jaar
De uitzettingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Voor de verwachte oninbaarheid van debiteuren wordt op het debiteurensaldo een voorziening dubieuze debiteuren in mindering gebracht.

Liquide middelen
Deze activa worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Kasstroomoverzicht
Het kasstroomoverzicht is opgesteld op basis van de indirecte methode. De mutatie in de geldmiddelen betreft de liquide middelen en het rekening courant krediet met de NWB.

Reserves en voorzieningen
De reserves vormen gezamenlijk het eigen vermogen van het waterschap dat uit bedrijfseconomisch oogpunt vrij is te besteden. Bij de reserves wordt onderscheid gemaakt in de algemene reserve(s) en de bestemmingsreserves.
De verenigde vergadering heeft aan verschillende reserves een bestemming gegeven waardoor deze reserves zijn afgezonderd voor besteding van een specifiek doel. De reserves zijn nominaal gewaardeerd.
De voorzieningen zijn vermogensbestanddelen met het doel om belangrijke fluctuaties in de exploitatielasten op te vangen. De omvang van de voorzieningen wordt bepaald door toekomstige financiële verplichtingen en risico's. De voorzieningen zijn nominaal gewaardeerd behalve de voorziening Jubilea uitkeringen. Deze voorziening is gewaardeerd tegen contante waarde.

Overige balansposten
De waardering van alle overige balansposten vindt in het algemeen plaats tegen historische uitgaafprijs. Indien hiervan wordt afgeweken, is dit in de toelichting bij de desbetreffende balanspost vermeld.

Borg- en Garantstellingen
Voor zover leningen door het waterschap zijn gewaarborgd, is buiten de balanstelling het totaalbedrag van de geborgde schuldrestanten per het eind van het boekjaar opgenomen. Overigens is in de toelichting op de balans nadere informatie opgenomen.

Rekening van baten en lasten
Voor de rekening van baten en lasten is het stelsel van baten en lasten toegepast. Dit stelsel houdt in dat het jaar waarin de prestaties (goederen en diensten) zijn verricht bepalend is voor de toerekening van de baten en lasten aan het betreffende jaar, onverschillig of zij tot ontvangst of uitgaven hebben geleid in het verslagjaar.
De belastingopbrengsten zijn gebaseerd op de laatst bekende (aanvullings)kohieren.

7.3 Financiele positie en kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld op basis van de directe methode.

Omschrijving (in € 1.000)	*2014*	*2013*	*mutatie 2014*
Middelen op langere termijn			
Eigen vermogen	66.543	46.734	19.809
Voorzieningen	9.452	13.323	-3.871
Langlopende geldleningen	778.832	786.878	-8.046
subtotaal middelen lange termijn	*854.827*	*846.935*	*7.892*
Vastgelegd op langere termijn			
Vaste activa	*912.069*	*909.494*	*2.575*
Netto werkkapitaal	***-57.242***	***-62.559***	***5.317***

Middelen op korte termijn			
Schulden aan leveranciers	4.497	9.049	-4.552
overige schulden en overlopende passiva	45.212	53.517	-8.305
Subtotaal middelen op korte termijn	***49.709***	***62.566***	***-12.857***
Beschikbaar	***-7.533***	***7***	***-7.540***
Aangewend voor			
Vorderingen	32.777	32.982	-205
Liquide middelen	-40.310	-32.975	-7.335
Aangewend	***-7.533***	***7***	***-7.540***

De mutatie van de liquide middelen van -/-€ 7,3 miljoen is uitgewerkt in onderstaand kasstroomoverzicht.

Omschrijving (in € 1.000)			*2014*
Kasstroom uit operationele activiteiten			
resultaat voor bestemming			19.809
aanpassingen voor			
afschrijvingen vaste activa		38.564	
onttrekking voorzieningen		-13.324	
Dotatie voorzieningen		9.453	
Totaal aanpassingen			*34.693*
veranderingen werkkapitaal			
vorderingen		205	
kortlopende schulden		*-12.857*	
totaal veranderingen			*-12.652*
Kasstroom uit operationele activiteiten			**41.850**
Kasstroom uit investeringsactiviteiten			
Investeringen vaste activa			**-41.139**
Kasstroom uit financieringsactiviteiten			
aflossing langlopende schulden			**-8.046**
Afname geldmiddelen			***-7.335***
Mutatie geldmiddelen			
saldo 31-12-2013		-32.975	
saldo 31-12-2014		-40.310	
Mutatie geldmiddelen middelen 2014			***-7.335***

7.4 Immateriële vaste activa

Het onderstaande overzicht geeft het verloop van de immateriële activa over 2014 weer.

Gereedgekomen werken (bedragen x € 1.000)	Boek-waarde	Activering projecten	Correcties	Buiten gebruik	Afschrij-ving	Boek-waarde

	1-01-2014			stelling	2014	31-12-2014
Onderzoek en ontwikkeling	1.986				935	1.051
Bijdrage activa eigendom rijk	16.103	8.838			902	24.039
Bijdrage activa eigendom openbare lichamen	13.004	1.465			1.080	13.389
Bijdrage activa eigendom overigen	100				33	67
Overige immateriële activa	1.287				291	996
Totaal gereedgekomen	**32.480**	**10.303**	**0**	**0**	**3.241**	**39.542**

Onderhanden werken (bedragen x € 1.000)	Boek-waarde 1-01-2014	Vermeer-deringen	Bijdrage/ subsidie	Activering	Afschrij-ving 2014	Boek-waarde 31-12-2014
Onderzoek en ontwikkeling	0					0
Bijdrage aan activa in eigendom rijk	228	9.993		10.027		195
Overige immateriele activa		117				117
Totaal onderhanden werken	**228**	**10.111**	**0**	**10.027**	**0**	**312**

Totaal immateriële activa (bedragen x € 1.000)	Boek-waarde 1-01-2014	Vermeer-deringen	Bijdrage/ Subsidie/ correctie	Activering	Afschrij-ving 2014	Boek-waarde 31-12-2014
Totaal immateriële vaste activa	**32.708**	**20.414**	**0**	**10.027**	**3.241**	**39.854**

De bijdragen aan activa in eigendom derden betreffen alleen bijdragen in activa van overheden.

De belangrijkste mutatie van het onderhanden werk inzake bijdrage aan activa eigendom derden over 2014 betreft:

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	Toename	Afname
Bijdrage HWBP 2014	8.838	

7.5 Materiële vaste activa

Het onderstaande overzicht geeft het totaal verloop van de materiële vaste activa over 2014 weer.

Gereedgekomen werken (bedragen x € 1.000)	Boek-waarde 01-01-2014	Activering projecten	Correcties	Buiten gebruik stelling	Afschrij-ving 2014	Boek-waarde 31-12-2014
Gronden	71.156	81		36	173	71.027
Vervoermiddelen en werktuigen	41				41	0
Overige bedrijfsmiddelen	1.485	84			688	881
Kantoren, dienstwoningen en werkplaatsen	8.026	600	77		769	7.780
Waterkeringen	18.621	15.176	5		1.784	32.009
Watergangen, waterkunstwerken en watergemalen	159.209	13.919	3		9.611	163.514
Zuiveringstechnische werken	567.974	1.677	300		22.255	547.096
Totaal	**826.512**	**31.537**	**384**	**36**	**35.322**	**822.307**

Voor een overzicht van de gereedgekomen en geactiveerde investeringen wordt verwezen naar hoofdstuk 5 Verantwoording investeringen.

Onderhanden werken	Boek-	Vermeer-	Bijdrage/	Activering	Afschrij-	Boek-

(bedragen x € 1.000)	waarde 01-01-2014	deringen	subsidie		ving 2014	waarde 31-12-2014
Gronden	823	624		297		1.151
Vervoermiddelen en werktuigen	0					0
Overige bedrijfsmiddelen	218	492		84		626
Kantoren, dienstwoningen en werkplaatsen	344	1.041	1	600		784
Waterkeringen	17.622	8.210	10	14.488		11.335
Watergangen, waterkunstwerken en watergemalen	24.579	19.536	1.077	14.660		28.377
Zuiveringstechnische werken	5.786	3.551	1.030	1.677		6.630
Totaal onderhanden werken	**49.372**	**33.455**	**2.117**	**31.806**	**0**	**48.903**

Totaal materiële activa (bedragen x € 1.000)	Boek-waarde 1-01-2014	Vermeer-deringen	Bijdrage/ Subsidie/ correctie	Activering	Afschrij-ving 2014	Boek-waarde 31-12-2014
Totaal materiële vaste activa	**875.884**	**64.992**	**2.502**	**31.842**	**35.322**	**871.210**

De belangrijkste mutaties van het onderhanden werk over 2014 zijn in onderstaande tabel opgenomen.

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	Toename	Bijdragen
Waterkeringen		
Boezemkade A.Buitenpolder Boonervl	583	
Kadeverb. langs de Bovenvaart	1.352	
Vergroting boezemberging	1.758	
Watergangen, kunstwerken en gemalen		
Afvaltrace Pinackerse vaart	1.837	
NVO Boonervliet	808	
Poldergemaal Kerstanjewetering	715	
Vispassage Bovengemaal .Pold.Berkel	418	
NVO Nrdvliet, Duifpolder Part.	988	
By pass Bergboezem Berk	1.201	
Poldergemaal Bergboezem Berkel	1.907	
Gemaal ZD Rotterdamseweg	903	
Stuw Oude Campspolder	626	
VPP Ackerdijksche Bos	529	
Boostergeml Kerstanjewetering	939	
Bijdr.HHD Puttenvld/Boostergem	960	
Zuiveringstechnische werken		
OAS De Groote Lucht	668	
Rioolgemaal Scheveningen	2.828	
Gemaal Harnaschpolder	837	

7.6 Financiële vaste activa

Het onderstaande overzicht geeft het verloop van de financiële vaste activa over 2014 weer.

Financiële vaste activa Omschrijving (bedragen * € 1.000)	Boekwaarde 01-01-2014	Toename	Afname	Aflossing	Boekwaarde 31-12-2014
Kapitaalverstrekking Nederlandse Waterschapsbank	92				92
Kapitaalverstrekkjng Holding IOPW NV	5				5
Kapitaalverstrekking ontwikkelingsmij. Het Nieuwe Westland CV	801	102			903
Leningen aan personeel	2	3			5
Totaal	**900**	**105**			**1.005**

Aandelen Nederlandse Waterschapsbank N.V.
Delfland is eigenaar van 755 aandelen A en 60 aandelen B van de Nederlandse Waterschapsbank N.V. De nominale waarde van deze aandelen bedraagt € 86.825 (aandelen A) en € 27.600 (aandelen B). De historische aanschafprijs van deze aandelen bedraagt € 92.458. In 2014 is geen dividend ontvangen.

Aandeel Holding IOPW N.V.
Delfland is sinds 2001 houder van 480 aandelen in Holding IOPW N.V. De nominale - en historische aanschafwaarde van deze aandelen bedraagt € 4.800.

Aandeel Ontwikkelingsmaatschappij 'Het Nieuwe Westland' C.V.
Delfland heeft sinds 2001 een belang in Ontwikkelingsmaatschappij 'Het Nieuwe Westland' C.V.van in totaal € 0,6 miljoen. Dit belang is gemaximeerd op € 0,9 miljoen. In 2014 heeft op verzoek van de CV een aanvullende kapitaalstorting van € 0,1 miljoen plaatsgevonden.

Leningen aan het personeel
Alle verstrekte leningen aan het personeel zijn rentedragend en voldoen aan de fiscale eisen.

7.7 Vorderingen en overlopende activa

Kortlopende vorderingen

De specificatie van deze post luidt als volgt:

Kortlopende vorderingen (bedragen * € 1.000)	31-12-2014	31-12-2013
Debiteuren Wvo en omslagheffing	28.590	30.816
Debiteuren precario en leges		
Debiteuren	1.358	2.878
Af: voorziening dubieuze debiteuren belasting	-7.030	-5.879
Af: voorziening dubieuze debiteuren algemeen	-23	-10
Totaal	**22.895**	**27.805**

Debiteuren Wvo en omslagheffing
Deze post betreft het openstaande saldo van de belastingdebiteuren per 31 december. De invordering en de aanslagoplegging wordt uitgevoerd door de Regionale Belastinggroep. De toename van het debiteurensaldo is het gevolg van de verhoging van het aantal toegestane termijnbetalingen van 6 naar 10 termijnen. De laatste twee termijnen vervallen pas in 2014.

Debiteuren algemeen
De oudste posten betreffen de afrekening van zuiveringstechnische werken. In 2013 is een aantal oude posten afgerekend.

Voorziening dubieuze debiteuren belastingen
De hoogte van de voorziening wordt bepaald op basis van kengetallen per belastingjaar en de belastingsoort van het openstaande saldo. Deze berekening wordt afgezet tegen de hoogte van de voorziening van het vorige jaar. Het verschil wordt aan de voorziening toegevoegd of ontrokken met inachtneming van het voorzichtigheidsprincipe.

Voorziening dubieuze debiteuren algemeen en nog te ontvangen
Voor de vorderingen wordt per post de inbaarheid beoordeeld. De hoogte van de voorziening is gebaseerd op alle naar verwachting oninbare posten.

Overlopende activa

Overlopende activa (bedragen * € 1.000)	31-12-2014	31-12-2013
Nog te vorderen gemeenten zuiveringstechnische werken	764	1.505

Nog op te leggen aanslagen belastingen	6.371	825
Subsidies overige overheidsinstellingen	1.030	381
Nog te ontvangen bedragen algemeen	740	782
Vooruitbetaalde bedragen	977	1.684
Totaal	**9.882**	**5.177**

Te vorderen op gemeenten inzake zuiveringstechnische werken
Met een vijftal gemeenten zijn in 2008 langlopende afkoopcontracten gesloten voor de onderlinge verrekening van zuiveringtechnische werken. In deze contracten is een opstelling gemaakt van de wederzijds te vorderen en te betalen bedragen. Het saldo van deze post zal tot 2015 geleidelijk aflopen en heeft daarom een meerjarig karakter.

Nog op te leggen aanslagen belastingen
Deze post betreft de nog door te Regionale Belastinggroep nog op te leggen aanslagen. Dit betreft met name de nog op te leggen aanslagen uit het vierde kwartaal 2014. In de paragraaf 4.7 is dit toegelicht.

Debiteuren subsidies
Deze post betreft de aan het eind van het jaar bij de gemeente den Haag gedeclareerde maar nog niet ontvangen bijdragen in diverse investeringsprojecten.

Nog te ontvangen bedragen algemeen
Deze post betreft diverse nog te ontvangen bedragen waarvoor nog geen factuur is verzonden.

Vooruitbetaalde bedragen
Dit betreft facturen die in 2014 door Delfland zijn betaald maar betrekking hebben op 2015.

7.8 Liquide middelen

De specificatie van deze post luidt als volgt:

Liquide middelen (bedragen * € 1.000)	31-12-2014	31-12-2013
BNG	0	1
Ing-bank	5	4
Centrale kas	1	1
Totaal	**6**	**6**

Het negatieve rekening-courantsaldo bij de Nederlandse Waterschapsbank is verantwoord onder de kortlopende schulden.

7.9 Eigen vermogen

Het eigen vermogen bestaat uit de algemene reserves en de bestemmingsreserves. Het voordelige resultaat over 2014 van € 21,7 miljoen is in afwachting van nadere besluitvorming afzonderlijk op de balans opgenomen.
Het verloop van het eigen vermogen in het verslagjaar 2014 is als volgt:

Verloop eigen vermogen 2014 (bedragen * € 1 miljoen)	Bedrag
Saldo per 1 januari 2014	46,7
Vermeerderingen 2014	11,4
Verminderingen 2014	14,1
Resultaat 2014	25,5
Saldo 31 december 2014	**66,5**

Van het verloop van de diverse reserves kan het volgende overzicht worden gegeven:

Eigen vermogen (bedragen * € 1.000)	Saldo 01-01-2014	Stortingen	Onttrek-kingen	Saldo 31-12-2014
Algemene reserves				
Algemene reserve weerstandsvermogen Watersysteem	10.339	10.820	0	21.159
Algemene reserve weerstandsvermogen Zuivering	10.750	0	8.600	2.150
Totaal algemene reserves	***21.089***	***10.820***	***8.600***	***23.309***
Egalisatiesreserves				
Egalisatiereserve gebouwd	2.376	460	900	1.935
Egalisatiereserve ingezetenen	427	0	515	-89
Egalisatiereserve ongebouwd	-354	85	48	-317
Egalisatiereserve renteomslag	13.510	0	0	13.510
Totaal egalisatieserves	***15.958***	***545***	***1.463***	***15.039***
Bestemmingsreserves				
Reserve onderhoud bruggen	300	0	0	300
Reserve frictiekosten	7.130	0	1.750	5.380
Totaal bestemmingsreserves	***7.430***	***0***	***1.750***	***5.680***
				0
Resultaat 2013	2.257	0	2.257	0
Resultaat 2014		22.515		22.515
Totaal eigen vermogen	***46.735***	***33.879***	***14.071***	***66.543***

Algemene reserve weerstandsvermogen Watersysteem
De storting betreft de resultaatbestemming over 2013.

Algemene reserve weerstandsvermogen Zuivering
De onttrekking betreft de resultaatbestemming over 2013.

Egalisatiereserve gebouwd
De toevoeging betreft de resultaatbestemming over 2013. Op basis van de vastgestelde begroting 2014 is een bedrag van € 0,9 miljoen onttrokken.

Egalisatiereserve ingezetenen
De onttrekking betreft de resultaatbestemming over 2013.

Egalisatiereserve ongebouwd
De toevoeging betreft de resultaatbestemming over 2013. Op basis van de vastgestelde begroting 2014 is een bedrag van € 0,1 miljoen onttrokken.

Egalisatiereserve renteomslag
In 2014 is het renteresultaat conform de vastgestelde begroting geheel ten gunste van de exploitatie gebracht.

Reserve onderhoud bruggen
Bij de vaststelling van de jaarrekening 2007 is besloten om ten laste van de algemene reserve waterkering een bestemmingsreserve te creëren voor het (achterstallig) onderhoud van over te dragen bruggen aan de gemeente Midden-Delfland en Westland en hierin een bedrag te storten van € 0,3 miljoen.

Reserve frictiekosten
In de begroting 2014 is besloten in 2014 een bedrag van € 1 miljoen jaar ten gunste van de exploitatie te laten vrijvallen. Daarnaast is in Burap 1 en 2 besloten in totaal 0,75 miljoen uit de reserve frictiekosten te onttrekken.

Resultaat 2014

Het voordelige resultaat van € 21,7 miljoen over 2014 is in afwachting van de definitieve besluitvorming over de resultaatbestemming 2014 afzonderlijk op de balans opgenomen**.**

7.10 Voorzieningen

Voorzieningen
De voorzieningen betreffen de toekomstige financiële verplichtingen en risico's. Voor de vorming van voorzieningen moet sprake zijn van een noodzaak en/of verplichting. Voorzieningen hebben als doel kostenegalisatie; door jaarlijks een bedrag in een voorziening te storten worden grote schommelingen in kosten voorkomen.
De voorzieningen voor dubieuze debiteuren zijn onder de post kortlopende vorderingen aan de debetzijde van de balans verantwoord.
Het verloop van de voorzieningen in het verslagjaar 2014 is als volgt:

Voorzieningen(bedragen * € 1.000)	Saldo 01-01-2014	Stortingen	Onttrek-kingen	Saldo 31-12-2014
Voorziening wachtgeld	739	115	128	726
Voorziening bijdrage slibverbrandingsinstallaties	5.288	0	850	4.438
Voorziening onderhoudsbaggeren	5.646	3.997	8.139	1.504
Voorziening kwaliteitsbaggeren	174	0	174	0
Voorziening onderzoekskosten	210	225	225	210
Voorziening pensioenen	263	23	37	249
Voorziening jubileumuitkering	579	0	17	561
Voorziening onderhoud watergangen	0	4.222	3.147	1.076
Voorziening zuiveringtechnische werken	424	871	607	689
Totaal voorzieningen	**13.323**	**9.453**	**13.324**	**9.452**

Voorziening wachtgeld
Deze voorziening dekt de toekomstige wachtgeld-aanspraken van ex-medewerkers en collegeleden.

Voorziening bijdrage slibverbrandingsinstallaties
De onttrekking betreft de jaarlijkse dekking van € 0,85 miljoen van de kapitaallasten van de investeringen die samenhangen met de hiervoor ontvangen bijdrage.

Voorziening baggeren
De hoogte van deze voorziening is bijgesteld op basis van het in 2014 geactualiseerde beheersplan onderhoudsbaggeren. In 2014 is ten laste van de exploitatie een bedrag van € 3,6 miljoen in de voorziening gestort. De werkelijke kosten van het baggeren zijn ten laste van de voorziening geboekt.

Voorziening kwaliteitsbaggeren
Deze voorziening is in 2011 gevormd voor de de egalisatie van de kosten van het zogenaamde kwaliteitsbaggeren. In 2014 is het saldo van de voorziening vrijgevallen ten gunste van de exploitatie.

Voorziening onderzoekskosten
Deze voorziening is in 2011 gevormd voor de dekking van de kosten van onderzoek welke niet hebben geleid tot een investeringsproject. In 2014 is een bedrag van € 0,25 miljoen ten laste van de voorziening afgeboekt. De voorziening is door een toevoeging van € 0,25 miljoen ten laste van de exploitatie weer op het gewenste niveau gebracht.

Voorziening pensioenen
Deze voorziening is in 2011 gevormd voor de dekking van de pensioenverplichtingen van de oud-bestuurders. De onttrekking betreft de werkelijke betaalde pensioenen over

2014 aan oud-bestuurders. De voorziening is eind 2014 geactualiseerd en op de benodigde hoogte gebracht.

Voorziening jubileumuitkeringen
Deze voorziening is in 2012 gevormd voor de dekking van de kosten van jubileumuitkeringen wegens langjarige dienstverbanden. De hoogte van de voorziening is berekend op de verwachte jubileumuitkeringen van het huidige personeelsbestand. De voorziening wordt jaarlijks geactualiseerd op basis van de mutaties in het personeelsbestand per 31 december.

Voorziening onderhoud watergangen
In 2014 is het beheersplan onderhoud watergangen vastgesteld. Op grond van het beheersplan is de voorziening onderhoud watergangen met ingang van 2014 ingesteld. In 2014 is een bedrag van € 4 miljoen ten laste van de exploitatie aan de voorziening toegevoegd. De werkelijke kosten van het onderhoud watergangen van € 2,9 miljoen zijn ten laste van de voorziening gebracht.

Voorziening onderhoudsinvesteringen zuiverings-technische werken
Deze voorziening is in 2013 gevormd voor het dekken en egaliseren van de kosten van de onderhoudsvervangingen van zuiveringstechnische werken. In 2014 is ten laste van de exploitatie een bedrag van € 0,9 miljoen in de voorziening gestort. De onttrekking van € 0,7 miljoen betreft de werkelijke kosten van de onderhoudsvervangingen in 2014.

7.11 Langlopende schulden

Tot de langlopende schulden behoren de door het waterschap opgenomen langlopende geldleningen en aangegane leaseverplichting voor de bouw van zuiveringsinstallaties.
In het onderstaande overzicht wordt de opbouw van de langlopende schulden weergegeven. De opgenomen geldleningen betreffen onderhandse geldleningen.

Langlopende schulden (bedragen * € 1.000)	Saldo 01-01-2014	Opname	Aflossing	Saldo 31-12-2014	Rente 2014
Onderhandse geldleningen					
Nederlandsche Waterschapsbank	470.588			470.588	20.820
Nederlandsche Waterschapsbank	50.000			50.000	301
Totaal onderhandse geldleningen	*520.588*			*520.588*	*21.121*
Langlopende leaseverplichtingen					
Harnaschpolder	241.895		7.309	234.586	
Houtrust	24.395		737	23.658	
Totaal leaseverplichtingen	*266.290*		*8.046*	*258.244*	
Totaal	**786.878**		**8.046**	**778.832**	**21.121**

Nederlandsche Waterschapsbank
De leningen met een rentetypische looptijd van één jaar of meer zijn conform de voorschriften geclassificeerd als langlopende schulden. De onderhandse geldleningen betreffen alle zogenaamde fixe-leningen met verschillende aflossingsdata. In 2014 is één leningen van in totaal € 35 miljoen afgelost. Voor dit bedrag was al in 2008 een herfinanciering bij de NWB afgesloten tegen een lager rentepercentage.
In 2014 is een lening met een looptijd van 1 jaar en 1 dag van € 50 miljoen afgelost en tegelijkertijd een nieuwe lening van € 50 miljoen aangetrokken met een looptijd van één jaar en één dag tegen een rentepercentage van 0,59%.

Leaseverplichting Delfluent
De waardering van de leaseverplichting vanuit de overeenkomst met Delfluent is gerelateerd aan de omvang van de investeringen in de zuiveringsinstallaties Harnaschpolder en Houtrust. De schuld wordt afgelost met de toekomstige leasebetalingen.

7.12 Netto vlottende schulden

De specificatie van deze post luidt als volgt:

Netto vlottende schulden (bedragen * € 1.000)	31-12-2014	31-12-2013
Crediteuren	4.497	9.049
Belastingschulden	324	254
Overige kortlopende schulden	-246	-245
Kasgeldlening	35.000	40.000
Totaal	**39.575**	**49.058**

Crediteuren
Het saldo crediteuren bestaat uit de nog niet betaalde facturen van leveranciers. De in 2014 geleverde goederen en diensten waarover nog geen facturen zijn ontvangen, zijn opgenomen als nog te betalen kosten exploitatie en investeringen onder de balanspost overlopende passiva.

Belastingschulden
Het saldo bestaat uit nog af te dragen loonbelasting en premies en de BTW over december 2014.

Kasgeldleningen
Op 31 december 2014 waren de volgende twee kasgeldleningen afgesloten:

Geldgever	Looptijd	Bedrag	Rente% op jaarbasis
NWB	12-12-2014 t/m 12-1-2015	20.000.000	0,09
NWB	29-12-2014 t/m 5-1-2015	15.000.000	-0,03

7.13 Overlopende passiva

De specificatie van deze post luidt als volgt:

Overlopende passiva (bedragen * € 1.000)	31-12-2014	31-12-2013
Verplichtingen aan het personeel	480	534
Transitorische rente	6.309	7.884
Nog te betalen kosten exploitatie Delfland	2.469	3.942
Nog te betalen kosten investeringen	682	584
Bijdrageregeling waterkwaliteit	0	120
Diverse vooruitontvangen bedragen	194	443
Totaal	**10.134**	**13.507**

Verplichtingen aan het personeel
Het saldo bestaat voornamelijk uit de rechten van werknemers wegens vakantiegeld en vakantiedagen.

Transitorische rente
Deze post betreft de lopende rente over 2014 van de langlopende leningen welke achteraf in rekening wordt gebracht.

Nog te betalen kosten exploitatie Delfland en investeringen
Deze posten voor nog te betalen kosten hebben betrekking op in 2014 geleverde goederen en diensten waarvoor nog geen facturen zijn ontvangen.

Bijdrageregeling Waterkwaliteit

De financiële gevolgen van de verschillende afrekeningen met diverse gemeenten op basis van de inmiddels afgelopen bijdrage regelingen zijn in 2010 in beeld gebracht. In 2014 hebben de laatste afrondingen plaatsgevonden.

Diverse vooruitontvangen bedragen
Dit betreft het in 2013 ontvangen bedrag voor afkoop leges van A4. Dit bedrag zal ten gunste van 2015 worden gebracht.

7.14 Schuld aan krediet instelling

Nederlandse Waterschapsbank
Eind 2014 bedroeg de rekening courantschuld bij de NWB € 40,3 miljoen.

7.15 Niet uit de balans blijkende verplichtingen

Aan diverse verbonden partijen zijn financiële garanties verleend. Deze garanties zijn toegelicht in de paragraaf Verbonden partijen. Van de verleende garanties wordt het volgende overzicht gegeven:

Overzicht gegarandeerde geldleningen en borgstellingen

Verbonden partij	Geldgever	% deel-neming	Hoofdsom (in €)	Rente%	Restant schuld 31 december 2014	Gegarandeer de restant-schuld
DRSH Zuiveringsslib N.V. (HVC)	NWB	24%	60.914.800	div	50.860.360	12.206.486
DRSH Zuiveringsslib N.V. (HVC)	NVW aandeel in rek-courant	24%	10.000.000	div	10.000.000	2.400.000
Gr Delft Noord	BNG	50%	1.280.000	1,65	1.280.000	640.000
Regionale belasting Groep (RBG)	NWB (rek-courant	52%	2.306.000	div	2.306.000	1.200.734
Regionale belasting Groep (RBG)	NWB	52%	1.700.000	div	1.700.000	885.190
Nieuwe Westland CV	(Nog te storten) aandelenkapitaal	100%	0		0	0
Aquon	NWB leningen	6%	11.755.000	div	9.387.499	560.434
Aquon	NWB (rek-cour.)	6%	7.000.000	div	7.000.000	417.900
Totaal			***95.955.800***		***83.533.859***	***18.810.744***

Overige garanties
In juni 2008 is een besluit genomen voor het afsluiten van een geldlening van € 200,6 miljoen ter herfinanciering van een gedeelte van de geldleningenportefeuille. Aangezien de contractrentes van de betreffende leningen hoger lagen dan de marktrente was het aantrekkelijk de leningen tegen de lagere rente vast te zetten. Herfinanciering van de leningen vindt plaats in de periode in de periode 2009 - 2015 bij aflossing van de lopende leningen. Het rentepercentage van de nieuwe lening bedraagt 4,795%.
In 2014 is € 35,0 miljoen van deze lening geherfinancierd. Deze oude leningen hadden een rentepercentage van gemiddeld 5,4%.

Voor de bouw en het beheer en onderhoud van de afvalwaterzuiveringsinstallaties Harnaschpolder en Houtrust is Delfland een langlopende overeenkomst aangegaan met Delfluent in de vorm van een PPS constructie. Op basis van deze overeenkomst is Delfland verplicht tot en met 2033 jaarlijks een geïndexeerd bedrag voor beheer en onderhoud te betalen. Deze bijdrage bedroeg in 2014 netto een bedrag van afgerond € 60 miljoen.

8 Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Deloitte Accountants B.V.
Wilhelminakade 1
3072 AP Rotterdam
Postbus 2031
3000 CA Rotterdam
Nederland

Tel: 088 288 2888
Fax: 088 288 9830
www.deloitte.nl

Aan de leden van het algemeen bestuur
van het Hoogheemraadschap van Delfland
Postbus 3061
2601 DB DELFT

Datum	Behandeld door	Ons kenmerk
1 april 2015	drs. J. Schot RA 088 288 2842	DPS_201520020/sl

Onderwerp
Controleverklaring jaarrekening 2014

Geachte leden van het algemeen bestuur,

Hierbij ontvangt u onze controleverklaring d.d. 1 april 2015 bij de jaarrekening 2014 van uw hoogheemraadschap.

Wij hebben één exemplaar van de controleverklaring voorzien van een originele handtekening. Dit exemplaar is bestemd voor uw eigen archief. Het andere exemplaar van de controleverklaring is voorzien van de naam van onze accountantspraktijk en de naam van de accountant, echter zonder persoonlijke handtekening. Wij verzoeken u bij openbaarmaking van de controleverklaring gebruik te maken van het exemplaar van de controleverklaring dat niet is voorzien van een persoonlijke handtekening. Dit conform het advies van de beroepsorganisatie NBA ter vermijding van fraude met handtekeningen van accountants.

Wij bevestigen u ermee akkoord te gaan dat de bijgevoegde controleverklaring zonder persoonlijke handtekening wordt opgenomen in de jaarstukken. Deze jaarstukken dienen te worden uitgebracht overeenkomstig het aan ons voorgelegde definitieve concept (c.q. de laatste proefdruk, rekening houdend met de aangegeven wijzigingen), waarvan een gewaarmerkt exemplaar is bijgevoegd. Overigens wijzen wij u erop dat onze hiervoor genoemde toestemming vervalt in de situatie dat de jaarrekening niet ongewijzigd door het algemeen bestuur wordt vastgesteld.

Indien u deze jaarstukken en de verklaring opneemt op internet, dient u te waarborgen dat de jaarstukken goed zijn afgescheiden van andere informatie op de internetsite. Afscheiding kan bijvoorbeeld plaatsvinden door de jaarstukken in niet-bewerkbare vorm als een afzonderlijk bestand op te nemen of door een waarschuwing op te nemen indien de lezer de jaarstukken verlaat ("u verlaat de beveiligde, door de accountant gecontroleerde jaarrekening").

Deloitte.

Overigens wijzen wij u erop dat, indien tot het moment van de vergadering van het algemeen bestuur omstandigheden blijken die aanpassing van de jaarrekening noodzakelijk maken, een dergelijke aanpassing nog vóór deze vergadering moet worden doorgevoerd. Uiteraard vervalt in die situatie onze hiervoor genoemde toestemming.

Tot het geven van een nadere toelichting zijn wij gaarne bereid.

Over onze overige bevindingen naar aanleiding van de controle van de jaarrekening brengen wij u separaat verslag uit.

Hoogachtend,

Deloitte Accountants B.V.

drs. R.M.J. van Vugt RA

Bijlagen: Een controleverklaring bij de jaarrekening 2014 in tweevoud (één getekend en één ongetekend exemplaar).

Deloitte Accountants B.V.
Wilhelminakade 1
3072 AP Rotterdam
Postbus 2031
3000 CA Rotterdam
Nederland

Tel: 088 288 2888
Fax: 088 288 9830
www.deloitte.nl

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan het algemeen bestuur van het Hoogheemraadschap van Delfland
Postbus 3061
2601 DB Delft

Verklaring betreffende de jaarrekening

Wij hebben de jaarrekening 2014 van het Hoogheemraadschap van Delfland te Delft gecontroleerd. Deze jaarrekening bestaat uit de balans per 31 december 2014 en de exploitatierekeningover 2014 met de toelichtingen, waarin opgenomen een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

Verantwoordelijkheid van het dagelijks bestuur

Het dagelijks bestuur van Hoogheemraadschap van Delfland is verantwoordelijk voor het opmaken van de jaarrekening, in overeenstemming met hoofdstuk 4 van het in Nederland geldende Waterschapsbesluit, alsmede voor het opstellen van het jaarverslag, in overeenstemming met hoofdstuk 4 van het in Nederland geldende Waterschapsbesluit.

Deze verantwoordelijkheid houdt onder meer in dat de jaarrekening zowel de baten en lasten als de activa en passiva getrouw dient weer te geven en dat de in de jaarrekening verantwoorde baten, lasten en balansmutaties rechtmatig tot stand zijn gekomen. Rechtmatige totstandkoming betekent in overeenstemming met de begroting en met de relevante wet- en regelgeving, waaronder verordeningen van het hoogheemraadschap zelf.

Het dagelijks bestuur is tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing als het noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de rechtmatige totstandkoming van baten, lasten en balansmutaties mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten.

Verantwoordelijkheid van de accountant

Onze verantwoordelijkheid is het geven van een oordeel over de jaarrekening op basis van onze controle. Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder de Nederlandse controlestandaarden, hoofdstuk 4 van het Waterschapsbesluit en het controleprotocol zoals vastgesteld door het algemeen bestuur d.d. 28 februari 2013 en het Controleprotocol WNT. Dit vereist dat wij voldoen aan de voor ons geldende ethische voorschriften en dat wij onze controle zodanig plannen en uitvoeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat.

Deloitte.

Een controle omvat het uitvoeren van werkzaamheden ter verkrijging van controle-informatie over de bedragen en de toelichtingen in de jaarrekening. De geselecteerde werkzaamheden zijn afhankelijk van de door de accountant toegepaste oordeelsvorming, met inbegrip van het inschatten van de risico's dat de jaarrekening een afwijking van materieel belang bevat als gevolg van fraude of fouten.

Bij het maken van deze risico-inschattingen neemt de accountant de interne beheersing in aanmerking die relevant is voor het opmaken van de jaarrekening en voor het getrouwe beeld daarvan, alsmede voor de rechtmatige totstandkoming van baten, lasten en balansmutaties, gericht op het opzetten van controlewerkzaamheden die passend zijn in de omstandigheden. Deze risico-inschattingen hebben echter niet tot doel een oordeel tot uitdrukking te brengen over de effectiviteit van de interne beheersing van het hoogheemraadschap. Een controle omvat tevens het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en van de redelijkheid van de door het dagelijks bestuur van het hoogheemraadschap gemaakte schattingen, alsmede een evaluatie van het algehele beeld van de jaarrekening.

Deze financiële rechtmatigheidscriteria zijn vastgesteld met het normenkader door het algemeen bestuur op 19 december 2013.

De bij onze controle toegepaste goedkeuringstolerantie bedraagt voor fouten 1% en voor onzekerheden 3% van de totale lasten en toevoegingen aan reserves. Op basis van artikel 5.2, lid 7 Waterschapsbesluit is deze goedkeuringstolerantie door het algemeen bestuur in het controleprotocol op 28 februari 2013 vastgesteld. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn. Daarbij zijn voor de controle van de in de jaarrekening opgenomen WNT-informatie de toleranties gehanteerd zoals vastgelegd in het Controleprotocol WNT.

Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is om een onderbouwing voor ons oordeel te bieden.

Oordeel betreffende de jaarrekening

Naar ons oordeel geeft de jaarrekening van Hoogheemraadschap van Delfland een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van zowel de baten en lasten over 2014 als van de activa en passiva per 31 december 2014 in overeenstemming met hoofdstuk 4 van het Waterschapsbesluit.

Voorts zijn wij van oordeel dat de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2014 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen in overeenstemming met de begroting en met relevante wet- en regelgeving waaronder de verordeningen van het hoogheemraadschap zelf.

Deloitte.

Verklaring betreffende overige bij of krachtens de wet gestelde eisen

Ingevolge artikel 109, lid 3 onder d Waterschapswet vermelden wij dat het jaarverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, verenigbaar is met de jaarrekening.

Rotterdam, 1 april 2015

Deloitte Accountants B.V.

drs. R.M.J. van Vugt RA

Deloitte Accountants B.V.
Wilhelminakade 1
3072 AP Rotterdam
Postbus 2031
3000 CA Rotterdam
Nederland

Tel: 088 288 2888
Fax: 088 288 9830
www.deloitte.nl

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan het algemeen bestuur van het Hoogheemraadschap van Delfland
Postbus 3061
2601 DB Delft

Verklaring betreffende de jaarrekening

Wij hebben de jaarrekening 2014 van het Hoogheemraadschap van Delfland te Delft gecontroleerd. Deze jaarrekening bestaat uit de balans per 31 december 2014 en de exploitatierekening over 2014 met de toelichtingen, waarin opgenomen een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

Verantwoordelijkheid van het dagelijks bestuur

Het dagelijks bestuur van Hoogheemraadschap van Delfland is verantwoordelijk voor het opmaken van de jaarrekening, in overeenstemming met hoofdstuk 4 van het in Nederland geldende Waterschapsbesluit, alsmede voor het opstellen van het jaarverslag, in overeenstemming met hoofdstuk 4 van het in Nederland geldende Waterschapsbesluit.

Deze verantwoordelijkheid houdt onder meer in dat de jaarrekening zowel de baten en lasten als de activa en passiva getrouw dient weer te geven en dat de in de jaarrekening verantwoorde baten, lasten en balansmutaties rechtmatig tot stand zijn gekomen. Rechtmatige totstandkoming betekent in overeenstemming met de begroting en met de relevante wet- en regelgeving, waaronder verordeningen van het hoogheemraadschap zelf.

Het dagelijks bestuur is tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing als het noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de rechtmatige totstandkoming van baten, lasten en balansmutaties mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten.

Verantwoordelijkheid van de accountant

Onze verantwoordelijkheid is het geven van een oordeel over de jaarrekening op basis van onze controle. Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder de Nederlandse controlestandaarden, hoofdstuk 4 van het Waterschapsbesluit en het controleprotocol zoals vastgesteld door het algemeen bestuur d.d. 28 februari 2013 en het Controleprotocol WNT. Dit vereist dat wij voldoen aan de voor ons geldende ethische voorschriften en dat wij onze controle zodanig plannen en uitvoeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat.

Deloitte.

Een controle omvat het uitvoeren van werkzaamheden ter verkrijging van controle-informatie over de bedragen en de toelichtingen in de jaarrekening. De geselecteerde werkzaamheden zijn afhankelijk van de door de accountant toegepaste oordeelsvorming, met inbegrip van het inschatten van de risico's dat de jaarrekening een afwijking van materieel belang bevat als gevolg van fraude of fouten.

Bij het maken van deze risico-inschattingen neemt de accountant de interne beheersing in aanmerking die relevant is voor het opmaken van de jaarrekening en voor het getrouwe beeld daarvan, alsmede voor de rechtmatige totstandkoming van baten, lasten en balansmutaties, gericht op het opzetten van controlewerkzaamheden die passend zijn in de omstandigheden. Deze risico-inschattingen hebben echter niet tot doel een oordeel tot uitdrukking te brengen over de effectiviteit van de interne beheersing van het hoogheemraadschap. Een controle omvat tevens het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en van de redelijkheid van de door het dagelijks bestuur van het hoogheemraadschap gemaakte schattingen, alsmede een evaluatie van het algehele beeld van de jaarrekening.

Deze financiële rechtmatigheidscriteria zijn vastgesteld met het normenkader door het algemeen bestuur op 19 december 2013.

De bij onze controle toegepaste goedkeuringstolerantie bedraagt voor fouten 1% en voor onzekerheden 3% van de totale lasten en toevoegingen aan reserves. Op basis van artikel 5.2, lid 7 Waterschapsbesluit is deze goedkeuringstolerantie door het algemeen bestuur in het controleprotocol op 28 februari 2013 vastgesteld. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn. Daarbij zijn voor de controle van de in de jaarrekening opgenomen WNT-informatie de toleranties gehanteerd zoals vastgelegd in het Controleprotocol WNT.

Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is om een onderbouwing voor ons oordeel te bieden.

Oordeel betreffende de jaarrekening

Naar ons oordeel geeft de jaarrekening van Hoogheemraadschap van Delfland een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van zowel de baten en lasten over 2014 als van de activa en passiva per 31 december 2014 in overeenstemming met hoofdstuk 4 van het Waterschapsbesluit.

Voorts zijn wij van oordeel dat de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2014 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen in overeenstemming met de begroting en met relevante wet- en regelgeving waaronder de verordeningen van het hoogheemraadschap zelf.

Deloitte.

Verklaring betreffende overige bij of krachtens de wet gestelde eisen

Ingevolge artikel 109, lid 3 onder d Waterschapswet vermelden wij dat het jaarverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, verenigbaar is met de jaarrekening.

Rotterdam, 1 april 2015

Deloitte Accountants B.V.

Was getekend: drs. R.M.J. van Vugt RA

Deloitte.

Accountantsverslag 2014

Hoogheemraadschap van Delfland

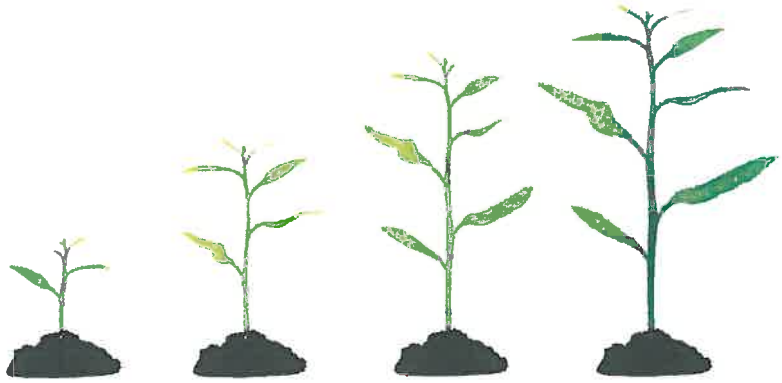

1 april 2015

Deloitte.

Deloitte Accountants B.V.
Wilhelminakade 1
3072 AP Rotterdam
Postbus 2031
3000 CA Rotterdam
Nederland

Tel: 088 288 2888
Fax: 088 288 9830
www.deloitte.nl

VERTROUWELIJK
Aan de leden van het algemeen bestuur
van het Hoogheemraadschap van Delfland
Postbus 3061
2601 DB DELFT

Onderwerp
Accountantsverslag 2014 Hoogheemraadschap van Delfland

Datum
1 april 2015

Geachte leden van het algemeen bestuur,

Hierbij ontvangt u ons accountantsverslag over het boekjaar 2014, waarin onze belangrijkste controlebevindingen zijn samengevat.

De jaarrekening is opgesteld onder verantwoordelijkheid van het college van dijkgraaf en hoogheemraden van het Hoogheemraadschap van Delfland. In overeenstemming met uw opdracht hebben wij de jaarrekening 2014 gecontroleerd. De controle is afgerond en wij hebben een goedkeurende controleverklaring verstrekt.

Wij maken u erop attent dat voor dit accountantsverslag een beperkte verspreidingskring geldt. Het accountantsverslag is uitsluitend bestemd voor het algemeen bestuur en het college.

Hoogachtend,

Deloitte Accountants B.V.

drs. R.M.J. van Vugt RA

c.c.: College van dijkgraaf en hoogheemraden

Inhoudsopgave

Managementsamenvatting 5
Significante risico's 10
Overige bevindingen 12
Analyse vermogen en resultaat 15
Overige onderwerpen 19
Bijlagen 25
Bijlage A: Niet-gecorrigeerde fouten 26
Bijlage B: Onafhankelijkheid 28
Bijlage C: Reikwijdte van de controle 2014 29
Bijlage D: Disclaimer en beperking in gebruik 31

Managementsamenvatting

Managementsamenvatting

Status van de controle	Onze controle is uitgevoerd in overeenstemming met de vooraf afgesproken planning. De uitgevoerde werkzaamheden zijn afgerond en wij hebben een goedkeurende controleverklaring verstrekt bij de jaarrekening.	
Reikwijdte van de controle	Met de opdrachtbevestiging van 10 oktober 2014 heeft u ons opdracht gegeven tot het controleren van de jaarrekening 2014. De reikwijdte van onze controle staat omschreven in de opdrachtbevestiging. Er is gedurende het verloop van de controle geen sprake geweest van een beperking in de reikwijdte van onze controle. Tijdens de uitvoering van de oorspronkelijke controleplanning hebben zich geen wijzigingen van materieel belang in de reikwijdte voorgedaan.	
Significante risico's	De volgende risico's in de jaarrekening zijn door ons aangemerkt als significant: • Naleving EU-aanbesteding. • Volledigheid (belasting)opbrengsten/nog op te leggen aanslagen. De naleving EU-aanbesteding merken wij aan als significant risico wegens de complexe regelgeving en de volledigheid van de belastingen/nog op te leggen aanslagen wegens het subjectieve schattingselement in de post 'nog op te leggen aanslagen'.	
Belangrijke bevindingen ten aanzien van significante risico's	**Belastingen** Er is een aansluitverschil vastgesteld van per saldo € 790.000 tussen de debiteurenpositie zoals verantwoord door de RBG en de belastingdebiteuren in de jaarrekening van Delfland. Dit aansluitverschil heeft betrekking op voorgaande jaren en is in voorgaande jaren vastgesteld en gerapporteerd. In 2014 zijn correcties door-gevoerd om verschillen uit eerdere jaren te corrigeren. Uit de controle is gebleken dat niet alle verschillen zijn gecorrigeerd. Naar aanleiding van onze controle is dit verschil door het management gecorrigeerd in de jaarrekening 2014. Vanuit de controle bij de RBG zijn geen verdere onjuistheden of onrechtmatigheden gebleken t.a.v. de belastingopbrengsten. De belastingopbrengsten zijn per saldo € 3,4 miljoen hoger dan begroot.	

Managementsamenvatting

	Bij het opstellen van de najaarsbrief waren deze hogere opbrengsten grotendeels niet inzichtelijk voor uw organisatie en daarmee niet gerapporteerd aan het algemeen bestuur. In de jaarstukken is toegelicht dat met name eind 2014 uitgevoerde volledigheidscontroles door de RBG zorgen voor hogere belastingopbrengsten van ingezetenen/huishoudens.	
Verslaggevings-grondslagen	Verslaggevingsgrondslagen en de toepassing hiervan zijn belangrijk voor de presentatie van de financiële positie en de baten en lasten van het waterschap. Daarnaast vereisen zij van het college van dijkgraaf en hoogheemraden het toepassen van oordeelsvorming ten aanzien van moeilijke, subjectieve en complexe posities, die vaak - vanwege de noodzaak om inschattingen te moeten maken over het effect van zaken - inherent onzeker zijn. De verslaggevingsgrondslagen van het waterschap zijn uiteengezet in de toelichting bij de jaarrekening 2014, in paragraaf 7.2. 'waarderingsgrondslagen'. In de jaarrekening 2014 hebben zich ten opzichte van 2013 geen wijzigingen van materieel belang voorgedaan in de toegepaste verslaggevingsgrondslagen. Wij hebben het door het college toegepaste proces voor de bepaling en toepassing van belangrijke verslaggevingsgrondslagen geëvalueerd en zijn van mening dat deze toepasselijk zijn voor uw waterschap en consistent zijn gebruikt.	
Analyse vermogen en resultaat	Het saldo van baten en lasten over 2014 voor bestemming bedraagt € 19,8 miljoen positief (2013 € 4,5 miljoen positief), tegenover een begroot saldo van € 10,1 miljoen positief. Na bestemming bedraagt het resultaat € 22,5 miljoen positief tegenover een begroot saldo van € 12,8 miljoen positief. Op alle programma's is sprake van een positiever resultaat dan begroot. In paragraaf 2.4. van het jaarverslag zijn de belangrijkste afwijkingen tussen begroting en realisatie toegelicht. Inzichtelijk is dat in de najaarsbrief reeds een voordelig resultaat van € 15,2 miljoen is geraamd. De resterende verschillen zijn in paragraaf 2.4 toegelicht. Een analyse van het aanwezige vermogen en de risico's is opgenomen in de paragraaf weerstandsvermogen. Per eind 2014 is sprake van een algemene reserve van € 45,8 miljoen (2013 € 23,4 miljoen). Dit is ruim voldoende om de ingeschatte risico's van € 9,5 miljoen (€ 8 miljoen 2013) te kunnen opvangen.	

Managementsamenvatting

Interne beheersing

Als onderdeel van de jaarrekeningcontrole hebben wij in september 2014 een interim-controle uitgevoerd. Deze interim-controle was primair gericht op het vaststellen van de opzet, het bestaan en de werking van maatregelen van administratieve organisatie en interne beheersing (AO/IB), voor zover van belang voor onze controle op de betrouwbaarheid en de rechtmatigheid van de in de jaarrekening opgenomen informatie.

Voor de bevindingen, voortvloeiend uit de interim-controle, verwijzen wij u naar onze managementletter d.d. 23 december 2014.

Geïdentificeerde fouten en eventuele tekortkomingen in de toelichtingen

De materialiteit bij de planning en uitvoering van onze controle bedraagt € 2,2 miljoen (2013: € 2,3 miljoen). Deze materialiteit vloeit voort uit het door het algemeen bestuur vastgestelde controleprotocol.

Goedkeuringstoleranties		
Fouten	1% van het totaal van de lasten	€ 2,2 miljoen
Onzekerheden	3% van het totaal van de lasten	€ 6,6 miljoen
Rapporteringstoleranties (20% van goedkeuringstoleranties)		
Fouten		€ 440.000
Onzekerheden		€ 1.320.000

Vanuit onze controlerichtlijnen is het verplicht om eventuele niet-gecorrigeerde fouten en eventuele onzekerheden te communiceren.

Geïdentificeerde, niet-gecorrigeerde fouten hebben effect op de baten en/of de lasten en het eigen vermogen. Het college van dijkgraaf en hoogheemraden heeft geconcludeerd dat de totale impact van de niet-gecorrigeerde fouten, zowel individueel als in totaal, niet materieel is binnen de context van de jaarrekening als geheel. Wij kunnen instemmen met het standpunt van het college. Voor een nadere uiteenzetting van de niet-gecorrigeerde fouten verwijzen wij naar bijlage A.

De waarborgen die het Hoogheemraadschap van Delfland heeft getroffen, zijn voldoende om een oordeel te kunnen geven over de financiële rechtmatigheid.

Managementsamenvatting

Onafhankelijkheid	• Deloitte Accountants B.V. is onafhankelijk van het Hoogheemraadschap van Delfland en voor zover wij weten heeft zich geen inbreuk voorgedaan op de van toepassing zijnde regels en het beleid ten aanzien van onafhankelijkheid. • Ons zijn geen relaties bekend tussen Deloitte Accountants B.V. en haar zuster- en/of dochterondernemingen of de member firms van Deloitte Touche Tohmatsu Limited en hun respectieve zuster- en/of dochterondernemingen en het waterschap, die naar ons professionele oordeel mogelijk van invloed kunnen zijn op onze onafhankelijkheid.	Bijlage B bevat een nadere uiteenzetting van onze onafhankelijkheid.

Significante risico's

Significante risico's

Belastingopbrengsten

Bevindingen

De belangrijkste belastingopbrengsten van het Hoogheemraadschap van Delfland zijn:

Plaatselijke belastingen en heffingen (x € 1.000)	2014	Begroting primair	2013
- Watersysteemheffing	94.292	92.289	91.285
- Zuiveringsheffing	130.615	129.842	124.619
Totaal	224.907	222.131	215.904

De opgelegde heffingen worden niet volledig geïnd doordat er kwijtschelding wordt verleend aan ingezetenen die daarvoor in aanmerking komen en belastingvorderingen moeten oninbaar worden geleden doordat ze niet kunnen worden geïncasseerd.

Plaatselijke belastingen en heffingen (x € 1.000)	2014	Begroting primair	2013
- Kwijtscheldingen watersysteemheffing	(5.746)	(5.882)	(6.412)
- Kwijtscheldingen zuiveringsheffing	(9.490)	(9.144)	(8.231)
- Oninbaar	(2.136)	(3.013)	(2.592)
Totaal	(17.372)	(18.039)	(17.235)
Totaal belastingen netto	207.535	204.092	198.669

De belastingen worden opgelegd en geïnd door de Regionale Belasting Groep (RBG). Door de RBG is verantwoording afgelegd over het boekjaar 2014 door middel van de jaarlijkse belastingverantwoordingen. Deze belastingverantwoordingen zijn voorzien van een goedkeurende controleverklaring. Bij de controle van de belastingverantwoordingen zijn geen fouten geconstateerd.

Er is een aansluitverschil vastgesteld van per saldo € 790.000 tussen de debiteurenpositie RBG en het debiteurensaldo in de jaarrekening van Delfland. Het verantwoorde debiteurensaldo is lager dan het door de RBG gerapporteerde saldo.
Dit aansluitverschil is in voorgaande jaren ontstaan. In voorgaande jaren hebben wij gerapporteerd over aansluitverschillen tussen de administratie van Delfland en de RBG. In 2014 zijn diverse aansluitverschillen uitgezocht en gecorrigeerd.
Dit saldo betreft een nog resterend oud verschil uit eerdere jaren. Het management heeft dit laatste verschil gecorrigeerd in de definitieve jaarrekening en verantwoord onder baten voorgaande jaren.

Overige bevindingen

Overige bevindingen

Voorzieningen

Voorzieningen

In de jaarrekening zijn voor € 3,3 miljoen aan onderhoudsvoorzieningen (2013 € 6,6 miljoen) opgenomen. Deze voorzieningen zijn onderbouwd met in 2014 geactualiseerde beheerplannen en stortingen en hebben conform plan plaatsgevonden. Gebleken is dat het saldo van uitgaven en inkomsten lager is dan geraamd, waardoor het saldo van de voorziening onderhoudsbaggeren en het saldo van de voorziening onderhoud watergangen hoger is dan geraamd in het plan. Bij het baggeren is dit in hoofdzaak te verklaren door vooruitgeschoven prestaties. Bij onderhoud watergangen zijn de prestaties wel grotendeels gerealiseerd en is er sprake van lager uitvallende lasten en meevallende inkomsten. In de komende periode moet worden geanalyseerd of de dotaties verlaagd kunnen worden voor deze voorzieningen.

Van belang is dat periodiek een goede verschillenanalyse wordt opgesteld van de realisaties t.o.v. de plannen zodat bijstelling van de dotaties tijdig kan plaatsvinden.

Overige bevindingen

Rechtmatigheid

Bevindingen

Met de invoering van het Waterschapsbesluit is rechtmatigheid vanaf 2009 een onderdeel van de accountantscontrole. In 2008 is uw organisatie gestart met het opstellen van een normen- en toetsingskader en het uitvoeren van interne controles. Rechtmatigheid is hiermee een vast onderdeel geworden van uw interne en externe controle. Door middel van tussentijdse rapportages wordt bewaakt dat de uitgaven binnen de kaders van de gestelde begroting blijven.

In het kader van de begrotingsrechtmatigheid moet de accountant kijken naar de nettolastenoverschrijdingen per programma. Op geen enkel programma zijn begrotingsoverschrijdingen op de nettolasten te constateren. Bij de investeringskredieten zijn eveneens geen materiële kredietafwijkingen te constateren.

Uit de controle zijn verder geen onrechtmatigheden gebleken.

Analyse vermogen en resultaat

Analyse vermogen en resultaat

Analyse vermogen en resultaat

Beschrijving

Het Waterschapsbesluit kent een duidelijk onderscheid tussen resultaatbepaling en resultaatbestemming. Alle baten en lasten dienen via de programmarekening te lopen. Het waterschap mag geen baten of lasten rechtstreeks in het eigen vermogen muteren.

De mutaties in het eigen vermogen vinden plaats door middel van de resultaatbestemming. Het saldo van baten en lasten bedraagt € 19.808.000 voordelig. Per saldo is tussentijds € 2.707.000 aan de reserves onttrokken, zodat het uiteindelijke gerealiseerde resultaat € 22.515.000 voordelig bedraagt. Dit bedrag is afzonderlijk vermeld onder het eigen vermogen in de balans.

In het hiernavolgende overzicht hebben wij de mutaties in de reserves schematisch weergegeven (x € 1.000):

Ontwikkeling eigen vermogen	2014	2013	2012
Stand van de reserves per 1 januari	**46.734**	**42.207**	**47.698**
Tussentijdse resultaatbestemming tijdens boekjaar	-2.707	2.269	-1.819
Nog te bestemmen resultaat bij jaarrekening	22.515	2.257	-3.672
Totaal (= saldo van baten en lasten)	**19.808**	**4.526**	--5.491
Stand per 31 december	**66.542**	**46.734**	**42.207**

De reserves van uw waterschap zijn in 2014 met een bedrag van € 19.808.000 toegenomen. Dit komt overeen met het saldo van baten en lasten zoals dat is verantwoord in de programmarekening.

Analyse vermogen en resultaat

Het weerstandsvermogen geeft aan in hoeverre een waterschap in staat is om nog niet afgedekte risico's op te vangen, zonder dat het beleid ingrijpend moet worden gewijzigd. Het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen de weerstands-capaciteit en de niet afgedekte risico's. De verhouding tussen deze twee grootheden (de ratio) wordt vervolgens gebruikt om in te schatten of actie noodzakelijk is. In de jaarstukken heeft u de ratio berekend op 4,9 (2013 2,9). Deze ratio is volgens de paragraaf weerstandsvermogen te classificeren als 'uitstekend'. Als kanttekening merken wij op dat deze ratio sterk afhankelijk is van de ingeschatte risico's door de eigen organisatie. Uit vergelijkingen tussen waterschappen blijkt dat deze ratio sterk subjectief is en moeilijk onderling vergelijkbaar met andere waterschappen.

Hierna geven wij een overzicht van de ontwikkeling van het resultaat (vóór bestemming) van 2010 tot en met 2014.

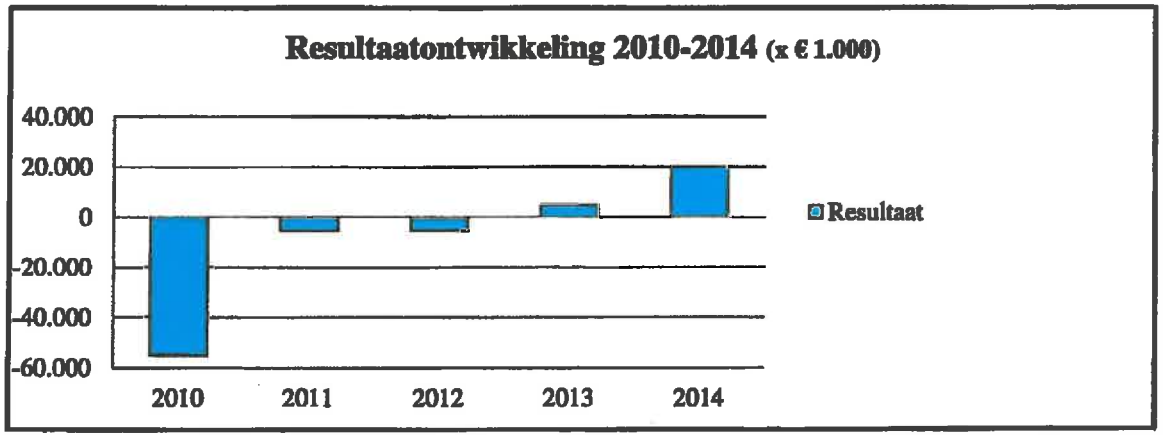

Uit bovenstaand overzicht blijkt een duidelijk opgaande lijn. Zichtbaar is dat de ingezette bezuinigingen tot resultaten leiden.

Voor een goed zicht op de vermogenspositie is een beoordeling van de schuldenpositie een goede invalshoek. Hierbij staat de vraag centraal: 'In hoeverre is het bezit van het waterschap belast met schulden'. Als definitie van schuld wordt uitgegaan van de som van langlopende en kortlopende schuldverplichtingen. De nettoschuld is de schuld minus de kortlopende vorderingen en liquide middelen. De financiële vaste activa worden buiten beschouwing gelaten omdat deze vaak een langlopend karakter hebben en uitstaan met een publiek doel.

De schuldpositie van uw hoogheemraadschap is in 2014 verder gedaald met € 12,8 miljoen (2013 € 13 miljoen). Hiermee is sprake van een positieve trend. Dit in tegenstelling tot de landelijke trent waar nog steeds sprake is van stijgende schulden van waterschappen. In het volgende overzicht is de ontwikkeling van uw schuldpositie weergegeven afgezet tegen alle water-schappen van Nederland.

Analyse vermogen en resultaat

	Delfland 2012	Delfland 2013	Delfland 2014	Gemiddelde alle waterschappen 2013	Gemiddelde alle waterschappen 2012
Nettoschuld	€ 862 miljoen	€ 849 miljoen	€ 836 miljoen		
Debt ratio	95%	94%	92%	89%	89%
Netto-schuld/exploitatie	386%	365%	337%	241%	237%
Netto-schuld/inwoner	€ 616	€ 607	€ 598	€ 392	€ 381

Debt ratio: Totaal vreemd vermogen (exclusief voorzieningen)/Totaalvermogen (balanstotaal).

Overige onderwerpen

Overige onderwerpen

Bevestigingen van het college	In verband met onze controle van de jaarrekening over 2014 hebben wij van het college een ondertekende, schriftelijke bevestiging bij de jaarrekening opgevraagd en ontvangen. Deze bevestiging heeft mede betrekking op feiten en omstandigheden die voor de jaarrekening van materieel belang zijn, maar waarvan in redelijkheid niet kan worden verwacht dat hieromtrent andere toereikende controle-informatie voor ons als accountant beschikbaar is. Indien dergelijke zaken van belang zijn voor het inzicht dat een jaarrekening behoort te geven, dan dienen deze juist en volledig in de jaarrekening tot uitdrukking te worden gebracht.
Meningsverschil met management of beperking in reikwijdte van de controle	Er zijn geen meningsverschillen met het college geweest en er waren geen beperkingen bij de uitvoering van onze controle. Naar onze mening is ons bij de uitvoering van onze controleopdracht door het college en de medewerkers van het waterschap de volledige medewerking verleend en hebben wij volledige toegang tot de benodigde informatie gehad.
Normering topinkomens (WNT)	De Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) is in werking getreden met ingang van 1 januari 2013 en vervangt de Wet openbaarmaking uit publieke middelen gefinancierde topinkomens (Wopt). De WNT regelt niet alleen de openbaarmaking van topinkomens in de publieke en semipublieke sector, maar stelt ook maxima aan de hoogte van de bezoldiging van topfunctionarissen en tevens aan de ontslagvergoedingen. Met ingang van 1 januari 2013 is bij wet vastgelegd dat rechtspersonen of organisaties die volledig of in aanzienlijke mate uit publieke middelen zijn gefinancierd beloningen van topfunctionarissen openbaar dienen te maken, ook als deze de in de wet gestelde maximale bezoldiging van € 230.474 niet te boven gaan. Daarnaast dienen waterschappen het salaris openbaar te maken van overige medewerkers (inclusief - wanneer aan bepaalde voorwaarden is voldaan - ingehuurd personeel) die een bezoldiging ontvangen boven deze norm. Ten slotte stelt de WNT een aantal overige eisen, zoals een maximale ontslagvergoeding voor topfunctionarissen van € 75.000. In de jaarrekening 2014 is de bezoldiging van de topfunctionaris toereikend toegelicht en er zijn geen overschrijdingen van de WNT te melden.

Overige onderwerpen

Naleving van wet- en regelgeving overig	Wij hebben geen kennis van te rapporteren omstandigheden in verband met het niet-naleven van wet- en regelgeving.
Betrouwbaarheid en continuïteit van de automatiserings-omgeving	Onze jaarrekeningcontrole is gericht op het geven van een oordeel omtrent de jaarrekening zelf en is niet primair gericht op het doen van uitspraken omtrent de betrouwbaarheid en de continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking als geheel of van onderdelen daarvan. Onze bevindingen daaromtrent raken dan ook slechts die onderdelen die wij onderzocht hebben in het kader van de jaarrekening, wat wil zeggen dat wij ter zake geen volledigheid pretenderen. Uit de door ons uitgevoerde werkzaamheden zijn geen bijzonderheden gebleken waarop wij u via deze rapportage willen attenderen.
Frauderisicoanalyse	**Frauderisicoanalyse** Als onderdeel van onze controle en opvolging van de communicatie over voorgaand boekjaar hebben wij het college verzocht inzicht te geven in de eigen inschatting van het risico dat de jaarrekening een materiële afwijking zou kunnen bevatten als gevolg van fraude, in de aard, omvang en frequentie van deze inschattingen, het proces dat het college daarbij hanteert, alsook de communicatie daarover met het personeel en met het algemeen bestuur. Tijdens deze gesprekken heeft het college aangegeven zich bewust te zijn van frauderisico's en voorbeelden gegeven van de manier waarop het deze beheerst. In 2014 is in samenwerking met een externe deskundigen een traject ingezet om te komen tot het opzetten van een frauderisicoanalyse. Positief hierbij is dat dit geen eenmalige actie is maar dat is ingezet op structurele fraudepreventie.
Fraude	In Nederland is de accountant wettelijk verplicht om alle ontdekte fraudegevallen te rapporteren aan het management van de organisatie. Wij merken op dat onze controle niet specifiek is ingericht op het ontdekken van fraude. De accountant is wel verantwoordelijk voor het betrekken van frauderisico's in de planning en uitvoering van zijn controleopdracht. Wij hebben een fraudediscussie gevoerd met het controleteam en met het management van het Hoogheemraadschap van Delfland, waarbij wij de nadruk hebben gelegd op de vermoedens van materiële onjuistheden als gevolg van fraude in de jaarstukken. Van het management hebben wij de bevestiging ontvangen dat er geen onregelmatigheden zijn geconstateerd waarbij het management of werknemers zijn betrokken die een belangrijke rol spelen bij de maatregelen van interne beheersing of anderen in het geval dat de fraude van materieel belang kan zijn op de jaarrekening.

Overige onderwerpen

Tevens hebben wij zelfstandig werkzaamheden uitgevoerd die erop gericht waren om het risico van het 'omzeilen' van de interne beheersingsmaatregelen door het management te detecteren. Wij hebben specifieke controles uitgevoerd op memoriaalboekingen en schattingen en hebben significante en ongebruikelijke transacties met behulp van gegevensanalyses onderzocht.

Hoewel wij een kritische houding hebben ten opzichte van risico's van fraude in de jaarrekening, willen wij opmerken dat onze controle niet specifiek is gericht op het ontdekken hiervan. Tijdens de uitvoering van onze controle van de jaarrekening 2013 hebben wij geen aanwijzingen verkregen dat er sprake is geweest van fraude.

Onafhankelijkheid

Ontwikkelingen Accountancy

Op 16 december 2013 heeft de Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (NBA) de nieuwe Verordening inzake Onafhankelijkheid (ViO) vastgesteld. Wij willen u in dit accountantsverslag graag op de hoogte stellen van de belangrijkste wijzigingen zoals die gelden voor organisaties die **niet** kwalificeren als een Organisatie van Openbaar Belang (OOB, vooral beursgenoteerde ondernemingen en financiële instellingen). Wij stellen voor om bij het bespreken van ons accountantsverslag de specifieke gevolgen voor onze dienstverlening aan uw organisatie te bespreken.

Verordening inzake Onafhankelijkheid (ViO)

De ViO is van toepassing op alle cliënten waarvoor assurance-opdrachten worden uitgevoerd en is van kracht vanaf 1 januari 2014. De ViO vervangt de nadere voorschriften voor onafhankelijkheid (NVO).

Met de nieuwe ViO beoogt de beroepsorganisatie tegemoet te komen aan de verwachtingen van het maatschappelijk verkeer, en daarmee bij te dragen aan het vertrouwen in het accountantsberoep. Hierna geven wij een toelichting op enkele onderwerpen uit de ViO die van belang zijn in het kader van onze dienstverlening aan uw organisatie.

Eén set van regels voor alle assurance-opdrachten

In de nieuwe onafhankelijkheidsregels is sprake van één set van regels voor alle assurance-opdrachten, zoals de controle of beoordeling van een jaarrekening, een subsidieverklaring, een verklaring bij een IT-systeem of een assurance-rapport bij een maatschappelijk jaarverslag. In de oude regels werd een onderscheid gemaakt tussen controleopdrachten en overige assurance-opdrachten, waarbij de onafhankelijkheidsvoorschriften voor controleopdrachten strenger waren.

Regelgeving voor adviesdiensten

Combinaties van assurance en advies (non-assurance) werkzaamheden zijn onder de ViO nog steeds toegestaan.

Overige onderwerpen

De ViO introduceert wel een strak toetsingskader voor de evaluatie van alle non-assurance-diensten, wat betekent dat voor aanvang van overige dienstverlening altijd een onafhankelijkheidsanalyse in het dossier dient te worden opgenomen. De ViO leidt daarmee tot een verzwaarde documentatieplicht. Het toetsingskader in de ViO is gebaseerd op de principes in de internationale onafhankelijkheidsregels van de Code of Ethics van de International Ethics Standards Board for Accountants (IESBA). Deze internationale onafhankelijkheidsregels worden door Deloitte nageleefd.

Langdurige betrokkenheid bij uw organisatie

In de ViO is opgenomen dat een maatregel is vereist indien seniorleden van het assurance-team (onder wie de eindverantwoordelijke accountant, maar ook andere seniorteamleden) langdurig betrokken zijn bij dienstverlening aan dezelfde organisatie. Van langdurige betrokkenheid is in elk geval sprake als een seniorteamlid gedurende zeven aaneengesloten jaren betrokken is bij dienstverlening aan dezelfde organisatie. Voorbeelden van maatregelen zijn het laten uitvoeren van een opdrachtgerichte kwaliteitsbeoordeling (OKB) of het rouleren van het teamlid. Indien meerdere teamleden gelijktijdig zouden moeten rouleren, is het ook mogelijk om voor een gefaseerde roulatie te kiezen. Na roulatie mag het betreffende teamlid gedurende twee jaar niet betrokken zijn bij de assurance-dienstverlening aan de organisatie. Voor het Hoogheemraadschap van Delfland geldt dat wij accountant zijn sinds het boekjaar 2009. Van langdurige relaties is dus geen sprake.

Marketing en reclame

In de ViO is een nieuwe bepaling opgenomen over marketing en reclame. Vooral is het niet toegestaan om met een assurance-cliënt een relatie aan te gaan waarbij de accountantsorganisatie zich in het kader van reclame of marketing associeert of laat associëren met de assurance-cliënt. Van associatie is sprake indien de onderlinge relatie als onderdeel van reclame of marketing openbaar wordt gemaakt.

Geschenken en gastvrijheid

De regels voor het ontvangen en verstrekken van geschenken en gastvrijheid zijn aangescherpt. Het uitgangspunt is dat het ontvangen en verstrekken van geschenken en persoonlijke uitingen van gastvrijheid niet past in een relatie tussen de accountant en de gecontroleerde organisatie. Deze regels gelden niet alleen voor de leden van het assurance-team, maar ook voor de accountantsorganisatie, andere onderdelen van het netwerk en haar bestuurders. Er is een drempel in de regels opgenomen van € 100.

Voor geschenken met een waarde van meer dan € 100 is de eindverantwoordelijke accountant gehouden om:

- Te onderbouwen waarom het geschenk of de uiting van gastvrijheid gepast is.
- Een melding te doen bij een aangewezen persoon binnen Deloitte.
- Vooraf met het toezichthoudend orgaan van uw organisatie af te spreken hoe het hierover geïnformeerd wil worden.

Overige onderwerpen

Deze bepalingen gelden tevens voor persoonlijke uitingen van gastvrijheid. Hieronder wordt verstaan het voor de andere partij of persoon betalen van kosten van uitstapjes, reizen, lunches, diners en dergelijke die geen zakelijk karakter dragen.

Bijlagen

Bijlage A: Niet-gecorrigeerde fouten

Niet-gecorrigeerde fouten

Aard van de fouten	Rechtmatigheid	Getrouwheid
- Aansluitverschil belastingen	N.v.t.	790.000
Effect niet-gecorrigeerde controleverschillen voorgaande periode	**N.v.t.**	**790.000**
Dit verschil uit oude jaren is gecorrigeerd in de definitieve jaarrekening 2014		
Effect niet-gecorrigeerde controleverschillen huidige periode	0	0
Rechtmatigheidsfout is tevens getrouwheidsfout	0	0
Rechtmatigheidsfout is per saldo ook een getrouwheidsfout	0	0
(Sub)totaal	**0**	**0**
Extra absolute waarde rechtmatigheidsfouten		
Extra foutieve financiële beheershandelingen zonder direct financieel effect vanuit **externe** regels (EU-aanbesteding/Fido/Etc.)	**0**	
Extra foutieve financiële beheershandelingen zonder direct financieel effect vanuit **interne** regels (gedoogbeleid)		
Overige rechtmatigheidsfouten		
Totaal	**0**	**790.000**

Bijlage A: Niet-gecorrigeerde fouten

Aard van de onzekerheden	Rechtmatigheid	Getrouwheid
Onzekerheid rechtmatigheid betreft tevens getrouwheid		
Onzekerheid rechtmatigheid is per saldo ook een onzekerheid inzake getrouwheid		
(Sub)totaal onzekerheden in de controle getrouwheid	Subtotaal	**Totaal**
Extra absolute waarde onzekerheden rechtmatigheid		
Extra financiële beheershandelingen met een onzeker direct financieel effect vanuit **externe** regels (EU-staatssteun)		
Extra financiële beheershandelingen met een onzeker direct financieel effect vanuit **interne** regels (gedoogbeleid)		
Overige onzekerheden inzake rechtmatigheid		
Totaal onzekerheden in de controle rechtmatigheid	**Totaal**	

Wij hebben van het college een schriftelijke bevestiging bij de jaarrekening ontvangen, waarin het college bevestigt dat de niet-gecorrigeerde fouten, zowel individueel als in totaal, in het kader van de jaarrekening niet materieel zijn. Het college heeft tevens bevestigd geen kennis te hebben van andere niet-gecorrigeerde fouten.

Bijlage B: Onafhankelijkheid

Bevestiging onafhankelijkheid

De voorschriften in het kader van onafhankelijkheid zijn binnen de Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (de NBA) opgenomen in de 'Verordening inzake Onafhankelijkheid (ViO)' en vormen een belangrijk onderdeel van het 'normenkader' waaraan een accountant moet voldoen. De naleving van de ViO is binnen de organisatie van Deloitte ingebed.

Op basis van onze toetsing concluderen wij dat onze onafhankelijkheid als certificerend accountant bij het Hoogheemraadschap van Delfland in 2014 voldoende is gewaarborgd. Een overzicht van de aanvullende dienstverlening hebben wij hieronder opgenomen.

Aanvullende dienstverlening
Fiscale advisering loonbelasting
Fiscale advisering btw
Natuurlijke adviesfunctie stresstest
Cursussen
Advisering inzake klantcontactcentrum

Bijlage C: Reikwijdte van de controle 2014

De opdracht die u ons heeft verstrekt

Binnen het kader van de meerjarige overeenkomst tussen uw waterschap en Deloitte Accountants B.V. tot het controleren van uw jaarrekening bevestigen wij formeel elk jaar de onderlinge afspraken met een opdrachtbevestiging. Met de opdrachtbevestiging van 10 oktober 2014 heeft u ons op meer gedetailleerde wijze opdracht gegeven tot het controleren van de jaarrekening 2014. De doelstelling van de controle is het afgeven van een controleverklaring bij de jaarrekening van het Hoogheemraadschap van Delfland. In dit accountantsverslag geven wij een toelichting op de bevindingen naar aanleiding van de controle. Onze controleaanpak bestaat in hoofdlijnen uit drie fasen: de risicoanalyse, de interim-controle en de jaarrekeningcontrole.

Gezamenlijke risicoanalyse als basis

Onze controle start met het maken van een analyse van de risico's waar u als waterschap mee te maken heeft. Deze risicoanalyse zien wij als een gezamenlijke actie van ons controleteam en vertegenwoordigers van uw waterschap en maakt deel uit van ons pre-auditgesprek. Het doel hiervan is om op basis van gezamenlijke kennis van uw organisatie en uw omgeving tot een zo volledig en bruikbaar mogelijke risicoanalyse te komen, die als basis voor de verdere controlewerkzaamheden kan dienen. Het gaat hierbij primair om de externe risico's en de risico's in de bedrijfsvoering. Bij deze inventarisatie ligt de focus primair op de risico's van afwijkingen van materieel belang in de jaarrekening als gevolg van fraude of fouten.

Interim-controle

Onze risicoanalyse en de daarop gebaseerde controleaanpak richten zich niet uitsluitend op de jaarrekening zelf, maar ook op het systeem van interne beheersing. Hoe beter dat systeem functioneert, hoe meer zekerheid er bestaat dat de opgeleverde informatie betrouwbaar is, zowel tussentijds als bij de jaarrekening. Omdat deze interne beheersing het gehele jaar goed dient te functioneren, hoeven wij met de aanvang van onze controle niet te wachten totdat de jaarrekening gereed is. Onze controle vindt daarom voor een belangrijk deel al in de tweede helft van het boekjaar plaats. Wij onderzoeken tijdens de interim-controle de procesrisico's, om te bepalen of hierin voldoende beheersmaatregelen (de AO/IB) zijn getroffen. Het product van deze fase van de controle is een managementletter, met daarin opgenomen verbeterpunten ter verdere optimalisatie van de interne beheersing (zie paragraaf Interne beheersing).

Jaarrekeningcontrole

Bij de jaarrekeningcontrole stellen wij vast of de jaarrekening is opgesteld volgens de geldende verslaggevingsvoorschriften, of de door u opgestelde jaarrekening een getrouw beeld geeft en of de baten, lasten en balansmutaties voldoen aan de eisen van rechtmatigheid zoals opgenomen in het controleprotocol 2014. Ook stellen wij vast dat de posten in de jaarrekening adequaat zijn toegelicht. Onze controle houdt niet in dat wij alle posten integraal controleren. Onze aanpak heeft als doel om belangrijke onjuistheden of onrechtmatigheden te ontdekken, rekening houdend met de materialiteitsgrenzen zoals vastgelegd in het controleprotocol 2014.

Bijlage C: Reikwijdte van de controle 2014

Het product van de jaarrekeningcontrole is de controleverklaring bij de jaarrekening en een verslag van bevindingen. In het verslag van bevindingen rapporteren wij fouten en onzekerheden en overige bijzonderheden die naar onze mening van belang zijn voor de behandeling van de jaarrekening (zoals governance, financiële positie, ontwikkeling resultaten en de kwaliteit van de interne beheersing).

Scope van de opdracht

Onze controleverklaring is gebaseerd op onze controlewerkzaamheden als accountant van het Hoogheemraadschap van Delfland.

Bijlage D: Disclaimer en beperking in gebruik

Dit verslag is alleen bestemd voor de leden van het algemeen bestuur en het college van dijkgraaf en hoogheemraden van het Hoogheemraadschap van Delfland en mag niet in zijn geheel of gedeeltelijk aan derden worden verstrekt of aangehaald zonder onze schriftelijke toestemming vooraf. Er wordt geen verantwoordelijkheid aan een derde partij geaccepteerd, omdat dit verslag daar niet voor is opgesteld en bedoeld. Dientengevolge nemen wij geen enkele verplichting of plicht van zorg op ons aan ieder ander persoon aan wie dit verslag getoond wordt of in wiens handen het komt.

De in dit verslag aan de orde gestelde onderwerpen waarvan wij van mening zijn dat zij uw aandacht behoeven, zijn door ons geconstateerd gedurende onze controle-opdracht. Het is geen allesomvattend verslag van alle geconstateerde zaken en in het bijzonder kunnen wij niet verantwoordelijk worden gesteld voor het rapporteren van alle bedrijfsrisico's of tekortkomingen in het systeem van interne beheersing. Elke conclusie, opinie of opmerking in dit verslag is verstrekt in de context van onze controleverklaring over de jaarrekening als geheel, welke zal worden verstrekt in onze controleverklaring.

Evenzo geldt dat de opmerkingen, bevindingen en aanbevelingen met betrekking tot het systeem van interne beheersing niet gelezen dienen te worden als een afzonderlijke opinie over het systeem van interne beheersing en de werking daarvan.

Deloitte Accountants B.V.
Wilhelminakade 1
3072 AP Rotterdam
Postbus 2031
3000 CA Rotterdam
Nederland

Tel: 088 288 2888
Fax: 088 288 9830
www.deloitte.nl

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Afgegeven ten behoeve van het hoogheemraadschap van Delfland

Wij hebben de bijgaande, door ons gewaarmerkte belastingverantwoording 2014 betreffende het hoogheemraadschap van Delfland van de Regionale Belasting Groep (RBG) te Schiedam gecontroleerd. Deze verantwoording bestaat uit de volgende onderdelen:

1. Eindverantwoording belastingopbrengsten 2014 HHD.
2. Voorziening dubieuze debiteuren HHD.
3. Afdrachten en debiteurensaldo 2014 hoogheemraadschap van Delfland.

Verantwoordelijkheid van het bestuur

Het bestuur van de RBG is verantwoordelijk voor het opstellen van de belastingverantwoording van het hoogheemraadschap van Delfland in overeenstemming met de van toepassing zijnde wettelijke regelingen, waaronder verordeningen van het hoogheemraadschap van Delfland.
Het bestuur is tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing als het noodzakelijk acht om het opstellen van de belastingverantwoording mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten.

Verantwoordelijkheid van de accountant

Onze verantwoordelijkheid is het geven van een oordeel over de belastingverantwoording op basis van onze controle. Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht waaronder de Nederlandse controlestandaarden en de controleinstructies zoals opgenomen in de brief van 30 oktober 2014 met het kenmerk "DPS-20146282/sl. Dit vereist dat wij voldoen aan de voor ons geldende ethische voorschriften en dat wij onze controle zodanig plannen en uitvoeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de belastingverantwoording geen afwijkingen van materieel belang bevat.

Een controle omvat het uitvoeren van werkzaamheden ter verkrijging van controle-informatie over de bedragen en de toelichtingen in de belastingverantwoording. De geselecteerde werkzaamheden zijn afhankelijk van de door de accountant toegepaste oordeelsvorming, met inbegrip van het inschatten van de risico's dat de belastingverantwoording een afwijking van materieel belang bevat als gevolg van fraude of fouten. Bij het maken van deze risico-inschattingen neemt de accountant de interne beheersing in aanmerking die relevant is voor het opstellen van de jaarverantwoording, gericht op het opzetten van controlewerkzaamheden die passend zijn in de omstandigheden. Deze risico-inschattingen hebben echter niet tot doel een oordeel tot uitdrukking te brengen over de effectiviteit van de interne beheersing van de RBG.

Deloitte.

Een controle omvat tevens het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor het opstellen van de belastingverantwoording, alsmede een evaluatie van het algehele beeld van de belastingverantwoording.

De bij onze controle toegepaste goedkeuringstolerantie bedraagt voor fouten € 1.400.000 en voor onzekerheden € 4.200.000. De toegepaste rapporteringstolerantie bedraagt € 110.000.

Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is om een onderbouwing voor ons oordeel te bieden.

Oordeel

Naar ons oordeel is de belastingverantwoording 2014 betreffende het hoogheemraadschap van Delfland in alle van materieel belang zijnde aspecten opgesteld in overeenstemming met de van toepassing zijnde wettelijke regelingen, waaronder verordeningen van het waterschap.

Beperking in gebruik en verspreidingskring

De belastingverantwoording is opgesteld voor het hoogheemraadschap van Delfland. Hierdoor is de belastingverantwoording mogelijk niet geschikt voor andere doeleinden. De belasting-verantwoording met onze controleverklaring is derhalve uitsluitend bestemd voor de RBG en het hoogheemraadschap van Delfland en dient niet te worden verspreid aan of te worden gebruikt door anderen.

Rotterdam, 20 februari 2015

Deloitte Accountants B.V.

drs. R.M.J. van Vugt RA

Belastingen: HHDelfland Opbrengst heffingsjaar 2014	Begroting 2014	Opgelegd t/m dec 14	Nog op te leggen	Jaarrekening 2014	Verschil Rek vs begroting
Watersysteemheffing					
* ingezetenen	€ 55.264.000	€ 55.290.435	€ 853.000	€ 56.143.435	€ 879.435
* gebouwd	€ 33.508.000	€ 33.052.964	€ 811.000	€ 33.863.964	€ 355.964
* ongebouwd	€ 1.327.300	€ 1.222.707	€ 109.000	€ 1.331.707	€ 4.407
* natuurterreinen	€ 8.400	€ 8.352		€ 8.352	€ -48
* ongebouwd wegen	€ 2.181.800	€ 2.091.241	€ 120.000	€ 2.211.241	€ 29.441
Verontreinigingsheffing				€ -	€ -
* huishoudens directe lozingen		€ 7.367		€ 7.367	€ 7.367
* bedrijven directe lozingen				€ -	€ -
Zuiveringsheffing				€ -	€ -
* huishoudens	€ 100.367.200	€ 100.338.193	€ 2.017.000	€ 102.355.193	€ 1.987.993
* bedrijven (excl. GR)	€ 28.185.700	€ 24.953.932	€ 3.035.000	€ 27.988.932	€ -196.768
Bruto-opbrengst	€ 220.842.400	€ 216.965.190	€ 6.945.000	€ 223.910.190	€ 3.067.790
Opgelegd in percentage van bruto-opbrengst		98,2%			
Kwijtschelding					
* watersysteemheffing ingezetenen	€ -5.882.000	€ -5.322.778	€ -653.222	€ -5.976.000	€ -94.000
* zuiveringsheffing huishoudens	€ -9.144.000	€ -8.472.332	€ -852.768	€ -9.325.100	€ -181.100
Oninbaar (inclusief toevoeging voorz.)	€ -3.013.000	€ -234.693	€ -2.297.500	€ -2.532.193	€ 480.807
Totaal belastingen	€ 202.803.400	€ 202.935.386	€ 3.141.511	€ 206.076.897	€ 3.273.497
Overige belastingen					
Precario	€ 282.000	€ 193.290	€ 19.000	€ 212.290	€ 69.710-
Leges	€ 300.000	€ 235.856		€ 235.856	€ 64.144-
Totaal opbrengsten	**€ 203.385.400**	**€ 203.364.500**	**€ 3.160.500**	**€ 206.525.000**	**€ 3.139.600**
Totale netto-opbrengst vorige jaren	**€ 825.200**	**€ 985.300**	**€ 913.000**	**€ 1.898.300**	**€ 1.073.100**
Totaal	**€ 204.210.600**	**€ 204.349.800**	**€ 4.073.500**	**€ 208.423.300**	**€ 4.212.700**

Deloitte.
Deloitte Accountants B.V.

Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring d.d.:
20 februari 2015

Belastingen: HHDelfland Nog op te leggen voorgaande jaren	Balanspost 2013	Opgelegd t/m dec 14	Nog op te leggen	Totaal	Verschil
Watersysteemheffing					
* ingezetenen	€ 86.600	€ 583.778	€ 65.000	€ 648.778	€ 562.178
* gebouwd	€ 1.712.700	€ 1.745.245	€ 250.000	€ 1.995.245	€ 282.545
* ongebouwd	€ 117.200	€ 192.506	€ 11.000	€ 203.506	€ 86.306
* natuurterreinen		€ 1.185		€ 1.185	€ 1.185
* ongebouwd wegen	€ 77.600	€ 198.691	€ 12.000	€ 210.691	€ 133.091
WVO-B 2008				€ -	€ -
Zuiveringsheffing bedrijven	€ 546.000	€ 353.297-	€ 415.000	€ 61.703	€ 484.297-
Zuiveringsheffing huishoudens	€ 1.017.800	€ 1.855.887	€ 160.000	€ 2.015.887	€ 998.087
Kwijtschelding	€ 2.839.700-	€ 3.453.054-		€ 3.453.054-	€ 613.354-
Totaal balanspost belastingen	€ 718.200	€ 770.940	€ 913.000	€ 1.683.940	€ 965.740
Overige belastingen					
Precario		€ 4.238-		€ 4.238-	€ 4.238-
Leges	€ 107.000	€ 218.619		€ 218.619	€ 111.619
Totale netto-opbrengst vorige jaren	€ 825.200	€ 985.300	€ 913.000	€ 1.898.300	€ 1.073.100

Deloitte.
Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorende bij controleverklaring d.d.:
20 februari 2015

overzicht voorziening dubieuze debiteuren waterschapslasten HHD

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	balans wordt
ZH-HH/IO								
openstaand per 31-12-14	30.350	294.628	580.002	998.234	2.036.755	4.626.585	15.606.130	24.172.683
aanname % oninbaar	100%	100%	100%	75%	60%	45%	20%	25%
totaal bedrag oninbaar	30.350	294.628	580.002	748.676	1.159.261	1.799.103	1.416.764	6.029.000
ZH-bedrijven								
openstaand per 31-12-14	12.641	22.333	96.474	217.598	240.093	411.263	1.319.887	2.320.288
aanname % oninbaar	100%	100%	100%	50%	30%	20%	20%	28%
totaal bedrag oninbaar	12.641	22.333	96.474	108.799	72.028	82.253	263.977	659.000
Watersysteemheffing								
openstaand per 31-12-14	5.684	17.116	36.127	81.048	239.988	405.491	2.172.837	2.958.292
aanname % oninbaar	100%	100%	100%	100%	50%	15%	5%	12%
totaal bedrag oninbaar	5.684	17.116	36.127	81.048	102.730	50.907	49.314	343.000
Totaal								
openstaand per 31-12-14	48.675	334.076	712.602	1.296.880	2.516.837	5.443.339	19.098.854	29.451.263
aanname % oninbaar	100%	100%	100%	72%	53%	35%	9%	24%
totaal bedrag oninbaar	48.675	334.076	712.602	938.522	1.334.019	1.932.263	1.730.055	7.030.000
Totaal VOORZIENING ONINBAAR HHD PER 31-12-2014								**7.030.000**

Deloitte.
Deloitte Accountants B.V.

Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring d.d.:
20 februari 2015

Hoogheemraadschap van Delfland

Nog af te dragen per 1-1-2014	**€**	**32.102.000**
Af te dragen door de RBG aan HHD		
opbrengst 2014	€	217.394.336
opbrengst < 2014	€	4.432.835
kwijtschelding	€	17.248.165-
oninbaar	€	1.381.169-
	€	**203.197.800**
Reeds afgedragen aan HHD	€	206.720.086
Nog af te dragen aan HHD per 31-12-2014	**€**	**28.580.000**

Debiteurenstand per 31-12-2013	€	31.403.812
Debiteurenstand per 31-12-2014	€	29.451.263

Deloitte.
Deloitte Accountants B.V.

Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring d.d.:
20 februari 2015

Bijlage 3: Afdrachten en debiteurensaldo Delfland 2014

Hoogheemraadschap van
Delfland

Aan de leden van de Verenigde Vergadering en
het College van Dijkgraaf en Hoogheemraden
van het Hoogheemraadschap van Delfland

UW BRIEF

ONS KENMERK
1186332

DELFT
15 maart 2015

ONDERWERP
Advies rekeningcommissie jaarrekening 2014

Geachte leden,

Bijgaand treft u ten behoeve van de oordeelsvorming van de Verenigde Vergadering het advies van de rekeningcommissie aan naar aanleiding van de Jaarrekening 2014 van het Hoogheemraadschap van Delfland.

Hoogachtend,
De voorzitter van de Rekeningcommissie Delfland

Drs. A.P. Ranner

BIJLAGE(N) 1. Advies Rekeningcommissie aan de VV Delfland naar aanleiding van de Jaarrekening 2014 van het Hoogheemraadschap van DelflandAdvies (zie pag.2 van deze brief)

CONTACT
POSTADRES Postbus 3061, 2601 DB Delft • WEBSITE www.hhdelfland.nl
SECTOR Bestuursondersteuning Rekeningcommissie

Advies Rekeningcommissie aan de Verenigde Vergadering van Delfland naar aanleiding van de Jaarrekening 2014 van het Hoogheemraadschap van Delfland

De rekeningcommissie heeft kennisgenomen van de jaarrekening 2014 en de visie van de accountant dienaangaande.

De rekeningcommissie constateert dat de beheersing van de financiën en de rapportage daarover het afgelopen jaar nog verder is verbeterd. Dit laatste geldt ook voor toelichting op de diverse programma's, de gemaakte analyses, de prestatie-indicatoren die een concrete voortuitgang laten zien, de opneming van gerealiseerde subsidies in een tabel en de risicoparagrafen.

De rekeningcommissie is verheugd met het gunstige exploitatieresultaat van € 21.7 miljoen en resulterende reservepositie. De rekeningcommissie complimenteert het College van D. en H. en de organisatie van Delfland met de behaalde resultaten.

Tegelijkertijd tekent de rekeningcommissie aan dat het voorspellend vermogen van de begroting in het bijzonder wat betreft de investeringsuitgaven en het exploitatieresultaat aanzienlijke verbetering behoeft. Daarbij vallen vooral de afwijkende belastingopbrengsten op. De opbrengsten van in het bijzonder de watersysteemheffing maar ook de zuiveringsheffing huishoudens wijken aanzienlijk af van de ramingen. Hier komen de belastingopbrengsten van de eind 2014 door de RBG uitgevoerde volledigheidscontroles nog bij. Per saldo pakken de totale belastingopbrengsten € 3,4 miljoen hoger uit dan begroot. De investeringsuitgaven blijken opnieuw te hoog te zijn geraamd (oorspronkelijke raming € 53,1 miljoen en gerealiseerd € 43,7 miljoen). Deze ontwikkelingen zijn niet of slechts ten dele verwerkt in de in 2014 opgestelde meerjarenramingen. De rekeningcommissie adviseert dan ook het College van D. en H. bij de presentatie van de jaarrekening aan de Verenigde Vergadering een geactualiseerde meerjarenraming beschikbaar te stellen. Ook adviseert de rekeningcommissie een nadere analyse van de belastingopbrengsten mede om daarmee te kunnen komen tot een betere tariefvaststelling.

De rekeningcommissie is content met de bereikte omvang van het weerstandsvermogen en deelt de visie van de accountant dat dit ruim voldoende is om ingeschatte risico's te kunnen opvangen. Wel wijst de rekeningcommissie er op dat de omvang van de schuldpositie van Delfland van netto € 837 miljoen evenals de relatieve omvang van de waterschapsheffingen hoger is dan dat van andere waterschappen. De schuldpositie is het afgelopen jaar weliswaar verbeterd, maar nog altijd hoog. Deze indicatoren zijn naast het weerstandsvermogen gebruikt bij een recente stresstest. De commissie dringt er op aan bij het ontwikkelen van het toekomstig beleid met deze drie indicatoren te werken.

Wat betreft de ramingen voor de in 2014 gereed gekomen investeringsprojecten constateert de rekeningcommissie dat de feitelijke uitgaven voor de programma's Schoon water en Stevige dijken achterblijven bij de ramingen waardoor sprake is van aanzienlijke overschotten. Er zou sprake zijn van aanbestedingsvoordelen en voordelen door bijstelling van de uitvoeringswijze. Een nadere analyse en nacalculatie van deze projecten kan bijdragen aan betere toekomstige ramingen voor dit soort projecten.

De rekeningcommissie heeft begrip voor het streven naar een vereenvoudigde governance structuur bij het IOPW/ ONW, maar wijst op de risico's voor Delfland van voortzetting van de deelneming in deze samenwerking als gevolg van (de waardering) van grondposities.

De rekeningcommissie constateert tenslotte dat de huidige verdeling van kosten en opbrengsten al enige jaren leidt tot scheve verhoudingen in reserveringen daarmee indirect tariefsaanpassingen. Ze adviseert de kostenverdeling te onderzoeken.

Hoogheemraadschap van
Delfland

Aan de leden van de verenigde vergadering

ONS KENMERK
1187763
DATUM D&H VERGADERING
31 maart 2015
DELFT

ONDERWERP
Reactie van het college van Dijkgraaf en Hoogheemraden op het onderzoek van de rekeningcommissie inzake de jaarstukken 2014

Geachte leden,

Wij ontvingen het aan u uitgebrachte advies van de rekeningcommissie over de jaarstukken 2014. Ter ondersteuning van uw behandeling van het jaarverslag 2014 in de verenigde vergadering van 23 april 2015 sturen wij met deze brief de reactie van het college van Dijkgraaf en Hoogheemraden op het advies van de rekeningcommissie.
In deze brief zullen wij puntsgewijs ingaan op het uitgebrachte advies van de rekeningcommissie.

1. De rekeningcommissie constateert dat de beheersing van de financiën en de rapportage daarover het afgelopen jaar nog verder is verbeterd. Dit laatste geldt ook voor toelichting op de diverse programma's , de gemaakte analyses, de prestatie-indicatoren die een concrete voortuitgang laten zien, de opneming van gerealiseerde subsidies in een tabel en de risicoparagrafen.

   Het college is evenals de rekeningcommissie en de accountant van mening dat Delfland in 2014 weer meer grip heeft gekregen op de (financiële) bedrijfsvoering, de doelrealisatie en de verantwoording hierover. In 2014 heeft zich dit, evenals in 2013, gemanifesteerd in een positief exploitatieresultaat en de realisatie van het investeringsvolume. Daarbij ligt de doelrealisatie voor alle programma's op schema.

2. Tegelijkertijd tekent de rekeningcommissie aan dat het voorspellend vermogen van de begroting in het bijzonder wat betreft de investeringsuitgaven en het exploitatieresultaat aanzienlijke verbetering behoeft. Daarbij vallen vooral de afwijkende belastingopbrengsten op. De opbrengsten van in het bijzonder de watersysteemheffing maar ook de zuiveringsheffing huishoudens wijken aanzienlijk af van de ramingen. Hier komen de belastingopbrengsten van de eind 2014 door de RBG uitgevoerde volledigheidscontroles nog bij. Per saldo pakken de totale belastingopbrengsten € 3,4 miljoen hoger uit dan begroot.
   Ook adviseert de rekeningcommissie een nadere analyse van de belastingopbrengsten mede om daarmee te kunnen komen tot een betere tariefvaststelling.

Het college is het met deze aanbeveling eens.
In 2013 is de Regionale Belastinggroep (R BG) overgegaan op een nieuw automatiseringspakket voor de belastingheffing en belastinginvordering. Aansluitend op de implementatie van dit systeem zijn in 2014 alle bij het belastingproces behorende belastingbestanden op elkaar afgestemd en gecontroleerd op juistheid en volledigheid. Dit heeft geleid tot een hogere belastingopbrengst in 2014 van in totaal € 3,4 miljoen dan in de oorspronkelijke begroting werd verwacht. Doordat in 2014 bij de RBG relatief veel tijd moest worden besteed aan de implementatie en werking van het nieuwe belastingpakket en de bestandscontrole heeft tussentijds geen bijstelling van de belastingopbrengsten plaatsgevonden.
Het college zal in 2015 de eis voor he aanleveren van tussentijdse bijstellingen en informatievoorziening opnemen in het nieuw af te sluiten prestatiecontract met de RBG.
Op basis van een analyse van de actuele belastingopbrengsten over 2014 is geconstateerd dat een bedrag van in totaal € 2,5 miljoen als structureel effect voor de begroting 2015 en verder kan worden beschouwd.
Deze bijstelling zal in de huidige begroting 2015 en de nieuwe meerjarenbegroting 2016-2020 worden verwerkt.

3. De investeringsuitgaven blijken opnieuw te hoog te zijn geraamd (oorspronkelijke raming € 53,1 miljoen en gerealiseerd € 43,7 miljoen). Deze ontwikkelingen zijn niet of slechts ten dele verwerkt in de in 2014 opgestelde meerjarenramingen. De rekeningcommissie adviseert dan ook het College van D. en H. bij de presentatie van de jaarrekening aan de Verenigde Vergadering een geactualiseerde meerjarenraming beschikbaar te stellen.
   Wat betreft de ramingen voor de in 2014 gereed gekomen investeringsprojecten constateert de rekeningcommissie dat de feitelijke uitgaven voor de programma's Schoon water en Stevige dijken achterblijven bij de ramingen waardoor sprake is van aanzienlijke overschotten. Er zou sprake zijn van aanbestedingsvoordelen en voordelen door bijstelling van de uitvoeringswijze. Een nadere analyse en nacalculatie van deze projecten kan bijdragen aan betere toekomstige ramingen voor dit soort projecten.

   Het college is het met deze aanbevelingen eens.
   Alhoewel de uiteindelijke realisatie van de investeringen over 2014 hoger was dan de voorspelling in de Najaarsbrief is nog steeds sprake van een te hoge raming in de oorspronkelijke begroting.
   Op de in 2014 gereedgekomen en de nog gereed te komen investeringsprojecten zijn en worden vanzelfsprekend nacalculaties gemaakt. De uitkomsten van de nacalculaties worden samen met de actualisaties van de lopende en nieuwe investeringsprojecten meegenomen in de bijgestelde investeringsramingen voor 2015 en de nieuwe meerjarenraming 2016-2020.
   Gezien de relatief korte termijn tot de behandeling van het jaarverslag 2014 en de benodigde tijd voor een goede en volledige actualisatie van de investeringsramingen zal het college geen geactualiseerde meerjarenraming bij de behandeling van het jaarverslag 2014 kunnen presenteren.
   De geactualiseerde investeringsramingen zullen wij presenteren en toelichten in de Burap 2015 en de nieuwe Programmabegroting 2016 en meerjarenraming 2016-2020.

4. De rekeningcommissie is content met de bereikte omvang van het weerstandsvermogen en deelt de visie van de accountant dat dit ruim voldoende is om ingeschatte risico's te kunnen opvangen. Wel wijst de rekeningcommissie er op dat de omvang van de schuldpositie van Delfland van netto € 837 miljoen evenals de relatieve omvang van de waterschapsheffingen hoger is dan dat van andere waterschappen. De schuldpositie is het afgelopen jaar weliswaar verbeterd, maar nog altijd hoog. Deze indicatoren zijn naast het weerstandsvermogen gebruikt bij een recente stresstest. De commissie dringt er op aan bij het ontwikkelen van het toekomstig beleid met deze drie indicatoren te werken.

   Het college is het met deze aanbevelingen eens.
   In de overdracht aan het nieuwe college zal het advies worden gegeven het toekomstig financieel beleid te bepalen op de gewenste ontwikkelingen van het weerstandsvermogen, de schuldpositie en de hoogte van de waterschapsheffingen.
   Ter ondersteuning voor deze overdracht is inmiddels een aantal scenario's met ontwikkelingen en uitkomsten van deze drie indicatoren uitgewerkt.

5. De rekeningcommissie heeft begrip voor het streven naar een vereenvoudigde governance structuur bij het IOPW/ ONW, maar wijst op de risico's voor Delfland van voortzetting van de deelneming in deze samenwerking als gevolg van (de waardering) van grondposities.

   Het college onderkent het risico van de grondposities.
   Het college is echter wel van mening dat juist de vereenvoudigde governance structuur Delfland beter in staat stelt te sturen binnen deze samenwerkingsvorm.

6. De rekeningcommissie constateert tenslotte dat de huidige verdeling van kosten en opbrengsten al enige jaren leidt tot scheve verhoudingen in reserveringen daarmee indirect tariefsaanpassingen. Ze adviseert de kostenverdeling te onderzoeken.

   Het saldo van de taken watersysteemheffing en zuiveringsheffing wordt bepaald door de toerekening van directe kosten en de indirecte kosten (overhead) aan deze taak en de belastingopbrengsten.
   In 2014 was sprake van incidentele meevallers die voor 100% ten gunste van één taak kwamen.
   Voor 2014 is bijvoorbeeld de vrijval van de voorziening baggeren van € 6 miljoen op basis van de vastgestelde toerekening van kosten voor 100 % ten gunste van de Watersysteemtaak gekomen.
   Zowel de toerekening van de directe kosten als ook de toerekening van de indirecte kosten zullen in 2015 kritisch worden bekeken. Indien dit leidt tot bijstellingen in de kostenverdelingen zal dit aan de vv worden voorgelegd.

Wij vertrouwen erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,

Dijkgraaf en Hoogheemraden van Delfland,

de Secretaris, de Dijkgraaf,

mr. drs, P.I.M. van den Wijngaart rnr. M.A.P. van Haersma Buma

Hoogheemraadschap van
Delfland

Aan het Hoogheemraadschap van Delfland
de verenigde vergadering
het college van dijkgraaf en hoogheemraden

ONS KENMERK
1184592
DELFT
9 maart 2015

ONDERWERP
Jaarverslag 2014 Rekeningcommissie

Geachte leden,

Hierbij treft u aan het Jaarverslag van de Rekeningcommissie van het Hoogheemraadschap van Delfland over het jaar 2014. Met haar jaarverslag verantwoordt deze commissie zich tegenover de Verenigde Vergadering voor haar werkzaamheden.

Het verslag geeft een beeld van de activiteiten en opvattingen van de Rekeningcommissie en de door de commissie aan de Verenigde Vergadering uitgebrachte adviezen.

Hoogachtend,
de Voorzitter van de Rekeningcommissie Delfland

Drs. A.P. Ranner

BIJLAGE(N) Jaarverslag 2014 Rekeningcommissie
CONTACT
POSTADRES Postbus 3061, 2601 DB Delft • WEBSITE www.hhdelfland.nl
SECTOR Bestuursondersteuning Rekeningcommissie

Rekeningcommissie
Jaarverslag 2014

Hoogheemraadschap van
Delfland

VOORWOORD

De rekeningcommissie bracht sinds zij in maart 2009 aantrad elk jaar een advies uit aan de Verenigde Vergadering over de jaarrekening en het accountantsverslag. Daarnaast adviseerde de commissie vanuit de optiek van efficiency over verschillende onderdelen van de bedrijfsvoering zoals de projectramingen, natuurvriendelijke oevers en het IOPW. Daarnaast overlegde de rekeningcommissie veelvuldig met de portefeuillehouder en concerncontroller over aspecten van de Planning- en Control-cyclus (P&C).

Al vanaf het begin toonde de rekeningcommissie zich bezorgd over de budgettaire ontwikkeling en financiële soliditeit van Delfland. Het weerstandsvermogen (de solvabiliteit) verslechterde zeer snel. Delfland kon de lopende investeringsbehoefte niet uit eigen middelen financieren. De leningenportefeuille werd aanvankelijk zelfs verondersteld met € 95 miljoen per jaar toe te nemen. De commissie gaf dan ook al in haar eerste advies over de jaarrekening (van 2008) aan de Verenigde Vergadering in overweging om te kiezen voor een lagere groei van de schuldenportefeuille en om de beleidsdoelen van de jaarlijkse investeringen behorend bij het vierde Waterbeheerplan (WBP4) te heroverwegen. In december 2009 werd vervolgens de motie Dijkema c.s. door de Verenigde Vergadering aangenomen. De motie is gericht op een fundamentele ombuiging in het investerings- en begrotingsbeleid van het Hoogheemraadschap.
Het roer ging om, maar nog in juni 2010 adviseerde de rekeningcommissie de Verenigde Vergadering absolute prioriteit te geven aan het in control komen op het gebied van de financiën. Zowel in de sfeer van de investeringen als de operationele uitgaven en de personeelsformatie werd drastisch ingegrepen, terwijl de waterschapsheffingen jaarlijks fors werden verhoogd. De organisatie werd aangepast en de interne controle versterkt. Dit leidde er toe dat in het advies over de jaarstukken 2013 de rekeningcommissie kon constateren dat het interne controleproces op orde was en dat Delfland de financiën onder controle krijgt.

Achter de slechte budgettaire ontwikkeling gingen onder meer schuil tekortschietende projectramingen respectievelijk beheersing van de uitgaafontwikkeling. Nadat de rekeningcommissie daarover in 2011 een advies opgesteld door Twijnstra Gudde uitbracht aan de Verenigde Vergadering zijn diverse maatregelen ter verbetering doorgevoerd. De SSK-methode werd ingevoerd terwijl de ramingen meer aandacht kregen. Een uitzondering op het werken met de SSK-methode betrof investeringen in onderhoud en kadeverbetering, waar de voorkeur van het college van Dijkgraaf en Hoogheemraden (D & H) uitging naar het toepassen van een eigen normkostenmethodiek. Hoewel de commissie instemde met deze stap plaatste de rekeningcommissie wel enige kritische kanttekeningen vooral over de bepaling van de normwaarden. De aanbevelingen van de commissie werden echter niet volledig aan de Verenigde Vergadering voorgelegd. Er is dan ook geen zicht op betere normwaarden of het voorkomen van samenvoeging van kredietvoorstellen. Daarmee is er in deze sfeer een risico van herhaling van de situatie van voor 2011. Helaas is er ook nog geen uitzicht op de vermindering van de budgettaire risico's samenhangend met de deelneming van Delfland aan het IOPW-project. Een risico voor de budgettaire beheersing en controle is tenslotte ook aanwezig bij de vervanging van een van de twee BURAP rapportages door een gewone en een BURAP-light rapportage. Verstrekking van minder gegevens aan de Verenigde Vergadering wil niet zeggen dat de kwaliteit van de informatie beter wordt.

Het afgelopen jaar stond daarnaast allereerst in het teken van het maken van een overdrachtsdossier met aanbevelingen over de toekomstige vormgeving van de rekeningcommissie. De discussie met D & H respectievelijk de secretaris-directeur over versterking van de ondersteuning van de rekeningcommissie werd niet verder gevoerd. De relatie tussen de rekeningcommissie en de ambtelijke organisatie verbeterde aanzienlijk vooral bij het onderzoek naar de kwijtschelding van de waterschapsheffingen waarvoor extra ambtelijke ondersteuning beschikbaar kwam. De kwijtscheldingsproblematiek was het tweede onderwerp waaraan veel aandacht werd besteed, mede ter voorbereiding van de nieuwe Verenigde Vergadering.

Drs A.P. Ranner
(Voorzitter Rekeningcommissie van het Hoogheemraadschap van Delfland)

INLEIDING

1. Samenstelling Rekeningcommissie

De Verenigde Vergadering (VV) heeft begin 2009 het aantal leden van deze commissie op acht bepaald. Uit haar midden worden de door de fracties voorgestelde leden benoemd, waarmee de rekeningcommissie een bijna complete afspiegeling vormt van de VV. Van de in de verordening opgenomen mogelijkheid een externe voorzitter te benoemen heeft de verenigde vergadering geen gebruik gemaakt. Vanaf het begin staat deze commissie onder het voorzitterschap van Alphons Ranner zowel een proactieve en constructieve als een a-politieke houding voor.

De rekeningcommissie legt in haar jaarverslag 2014 verantwoording af over haar werkzaamheden in 2014.

De rekeningcommissie bestond in 2014 uit
- de heer drs. A.P. Ranner, namens PvdA (voorzitter Rekeningcommissie)
- mevrouw drs. J. Engels, namens Water Natuurlijk (plaatsvervangend voorzitter)
- de heer R. Reijn, namens VVD
- de heer mr. P. van den Berg, namens de categorie Bedrijfsgebouwd
- mevrouw N.J. Dijkshoorn - van Dijk, namens de categorie Ongebouwd
- mevrouw drs. A.C.J. Jans, RC namens Algemene Waterschapspartij Delfland
- de heer drs. B. Canton, namens de Partij voor de Dieren.
- de heer C. Kuijvenhoven RA, namens CDA

De rekeningcommissie werd ondersteund door de ambtelijk secretaris, drs.ing. T.R.J. Janssen en de bestuursondersteuner mevrouw drs. J.J. Lieve.

WAT IS ER GEDAAN EN WAT IS ER BEREIKT?

2. Activiteiten

a. Over de vergaderingen

Ter voorbereiding op de vergaderingen voerden de voorzitter, A.P. Ranner, en plaatsvervangend voorzitter, mevrouw J. Engels, besprekingen met de ambtelijk secretaris / concerncontroller T.R.J. Janssen en mevrouw J.J. Lieve van bestuursondersteuning. De commissie kwam zes keer bijeen en wel op 16 januari, 20 maart (voor de advisering over de jaarrekening), 10 juli, 11 september, 17 november (uitsluitend voor het onderzoek naar het kwijtscheldingsbeleid Delfland) en 4 december 2014. Op 22 januari 2015 was de laatste reguliere vergadering in de huidige samenstelling. Op 9 maart 2015 is de laatste vergadering – ter bespreking van de jaarrekening 2014 met de accountant – ingepland.

Bij een groot aantal bijeenkomsten waren ook de secretaris-directeur, mr.drs. P.I.M. van den Wijngaart, en de portefeuillehouder Financiën, A.G. Wiegman, deels aanwezig. Zo gaf eerstgenoemde in de vergadering van 22 januari 2015 een toelichting op de voortgang bedrijfsvoering (projectbeheersing en control). Beiden waren aanwezig bij de discussie op 11 september over de gevolgen van de wijziging van de Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr).

Op 17 november 2014 gaf de onderzoekster, mw. C. Hoeben van COELO, een toelichting en werd de rapportage over het kwijtscheldingsbeleid-onderzoek in aanwezigheid van de ondersteuning van de begeleidingscommissie, mw. D. de Jong, besproken.
In de vergaderingen op 20 maart (over de jaarrekening 2013) en 4 december (over de interim managementletter 2014) vonden de besprekingen met de accountant, Deloitte, plaats. Hiervoor, op 16 januari 2014, is de rekeningcommissie met de concerncontroller uitgebreid ingegaan op de resultaten van "het Weerstandsvermogen en de Stresstest 2013"

De VV wordt via openbare besluitenlijsten van de rekeningcommissie en het jaarverslag geïnformeerd over de gehouden besloten vergaderingen. De leden van de Verenigde Vergadering kunnen de vergaderingen bijwonen. In 2014 is van deze mogelijkheid geen gebruik gemaakt.

b. Over advies, onderzoeken en publicaties

Achtereenvolgens wordt hierna ingegaan op de behandeling van de Planning & Control (P&C)-documenten (*b.I.*) en de eigen onderzoeken in 2014 (*b.II.*).

b.I.1 ***Advies over de jaarrekening 2013***

De rekeningcommissie van het Hoogheemraadschap Delfland heeft tot taak de jaarrekening en het jaarverslag van het Hoogheemraadschap te onderzoeken en daarover advies uit te brengen aan de Verenigde Vergadering. Met de accountant ziet de rekeningcommissie dat het interne controleproces op orde is en dat Delfland de financiën onder control krijgt. In haar advies aan het college van D & H en de VV wijst de rekeningcommissie op de voorspoedige exploitatieontwikkeling en de voortgang in de afgesproken ombuigingen op de uitgaven en personeelsformatie. Zij tekent wel aan dat het voorspellend vermogen van de begroting een blijvend aandachtspunt is. Zij signaleert dat het weerstandsvermogen een te subjectieve indicator is, en beveelt aan in het vervolg ook te sturen op een vermindering van de netto schuld als percentage van het balanstotaal en daarnaast op een beperking van de relatieve hoogte van de watersysteemheffing. Zij stelt tevens de vraag of de tot dusverre voorziene meerjarige ramingen van de begrotingsuitgaven niet neerwaarts moeten worden bijgesteld. Een goed meerjarig perspectief maakt het maken van keuzes makkelijker. Van belang voor het meerjarenperspectief is een goed inzicht te hebben in de ontwikkeling en de omvang van kwijtscheldingen van de waterschapsheffingen - respectievelijk het oninbaarheidspercentage bij die heffingen. Het college van D & H en vervolgens de Verenigde Vergadering konden zich in de adviezen vinden.

b.I.2 ***Contacten met de accountant en bespreking van de interne controle***

De rekeningcommissie is verantwoordelijk voor het voorbereiden van de bespreking(en) in de VV en de beoordeling door de VV van de jaarrekening. Onderdeel van deze voorbereidingen zijn de besprekingen met de accountant, Deloitte. De concept-jaarrekening 2013 is met de accountant en de portefeuillehouder op 20 maart 2014 besproken.
Ook in dit verslagjaar zijn vanuit concerncontrol de periodieke IC-rapportages ter informatie geagendeerd (zie 11 september 2014 voor het controleplan) en is het financiële normenkader op 4 december 2014 aan deze commissie voorgelegd.
Zo nodig zijn de vragen ter verheldering in de betreffende besloten vergaderingen met de commissie besproken.

Op 4 december 2014 heeft de commissie met de accountant geconstateerd dat veel van de bedrijfsprocessen op orde zijn. Gewezen is wel op de aandachtspunten inkoop en aanbesteding, investeringen/projecten, alsmede de verdieping en verbetering van de toetsing op de plausibiliteit van de prognoses. De accountant heeft onderstreept dat de collegebesluiten niet vallen onder zijn rechtmatigheidscontrole (tenzij de controle hiervan ver plicht is op basis van hogere regelgeving of VV-besluiten/verordening.

b.II.1 ***Bevindingenverslagen 2014***

Verslaglegging over bevindingen van de Rekeningcommissie in 2014. In de verslagperiode zijn de volgende zaken (achtereenvolgens of) onderzocht, besproken en voor advies richting VV uitgedragen:

- **Stresstest en weerstandsvermogen**
  Aan de hand van een notitie van de concerncontroller is gesproken over andere indicatoren dan het weerstandsvermogen. Het benodigde weerstandsvermogen wordt momenteel voor het grootste deel bepaald door het risico van de deelname in HVC. Op dit risico heeft Delfland echter geen invloed. Van belang is de omvangrijke schuldpositie. De commissie onderschrijft het idee dat Delfland het assetmanagement verder ontwikkelt mede omdat als gevolg van dalende afschrijvingen op investeringen bij een gelijkblijvende schuld er scheve verhoudingen ontstaan. Omdat de waterschapstarieven voor Delfland hoger zijn dan voor andere waterschappen blijft er een druk ook aan de tarieven te sleutelen. Met de combinatie van deze indicatoren als financieel diagnose instrument kan de financiële ontwikkeling van Delfland beter worden gemonitord. Probleem blijft het dilemma aflossen uitstaande schulden of lagere (stijging van) waterschapstarieven.

- **Evaluatie NVRR-lidmaatschap**
  De commissie is voorstander van voortzetting van het lidmaatschap.

- **Gemeenschappelijke regelingen**
  De ambtelijk secretaris heeft bij de gemeenschappelijke regelingen (GR) waaraan Delfland deelneemt geïnventariseerd of er formeel geregeld is dat de betrokken GR verplicht is medewerking te verlenen aan een onderzoek van de deelnemers (in casu de rekeningcommissie van Delfland).

- **Evaluatierapport Intersectoraal projectteam en het project Noordeindseweg; de uitvoering en de resultaten**
  Bij investeringen in onderhoud en kadeverbetering wordt niet gewerkt met SSK-ramingen. De voorkeur van het college van D & H ging uit naar het toepassen van een eigen normkostenmethodiek. De rekeningcommissie heeft naar aanleiding van een evaluatie van een pilotproject waarbij met deze methodiek werd gewerkt in een advies voor de Verenigde Vergadering geconstateerd, dat het project voorspoedig was verlopen maar dat dit vooral samen hing met incidentele factoren. De commissie gaf als aanbeveling te werken met betere waarden voor de normkosten gebaseerd op een nacalculatie uitgesplitst naar directe kosten, indirecte kosten en kosten onvoorzien. Bovendien werd geadviseerd te voorkomen dat kredietaanvragen worden samengevoegd (opbossen). Dit mede ter voorkoming van scopewijzigingen en het zich onttrekken aan de budgettaire prioriteitenafweging respectievelijk controle door de Verenigde Vergadering. Deze aanbevelingen werden echter niet volledig aan de verenigde vergadering voorgelegd. Er is dan ook geen zicht op betere normwaarden of samenvoeging van kredietvoorstellen. Daarmee is er in deze sfeer een risico van herhaling van de situatie van voor 2011.

- **Wijzing van de Wet gemeenschappelijke regelingen**
  De rekeningcommissie kreeg een verzoek van het college van D & H om de gevolgen van de wetswijziging voor de P&C-cyclus te bezien. De voorzitter schreef daartoe een discussiestuk, waaruit bleek dat de periode voor de Verenigde Vergadering om te reageren op begroting respectievelijk jaarrekening aanzienlijk was verlengd en dat ook sprake zou kunnen zijn van periodieke kaderstellende uitspraken van de Verenigde Vergadering. De commissie was evenals de portefeuillehouder en secretaris-directeur nog niet goed geïnformeerd. De portefeuillehouder besloot het stuk mee terug te nemen en te bezien. Zodra de informatie van het college beschikbaar is zal de discussie over de aan te raden gevolgen voor de P&C-cyclus kunnen worden vervolgd.

- **Toekomstige accountantsdiensten en mogelijke samenwerking waterschappen**
  Rond de jaarwisseling is na een kort onderzoek naar de pro's en contra's van gezamenlijke aanbesteding van de accountantsdiensten geadviseerd niet met de collega-waterschappen in zee te gaan, maar de aanbesteding zelfstandig te doen.

b.II.2 ***Onderzoek 2014***

In 2014 heeft een commissie bestaande uit de leden Kuijvenhoven, Reijn en Jans het onderzoek naar de mogelijkheden en gevolgen van kwijtschelding van de waterschapsheffingen begeleid. Omdat het geraamde benodigde budget boven het op jaarbasis beschikbare uitging is extra budget voor onderzoek aangevraagd bij de Verenigde Vergadering. De budgetaanvraag werd gehonoreerd.

Het onderzoek behandelde niet zozeer de doelmatigheid van de kwijtschelding als wel de mogelijke gevolgen van een wijziging in het regiem voor de belastingopbrengsten. De rekeningcommissie besloot zich te onthouden van een evaluatie van de verkregen resultaten.

c. Overige activiteiten

Achtereenvolgens wordt hier ingegaan op de externe communicatie (*c.I.*) en relaties (*c.II.*) van de rekeningcommissie in 2014.

c.I. ***Webpagina en openbare informatie***

Als voorgaande jaren zijn de openbare besluitenlijsten van de vergaderingen van de rekeningcommissie op de webpagina van de rekeningcommissie geplaatst. Hier zijn ook de overige openbare stukken en vergaderdata van deze commissie te vinden.

c.II ***NVRR en externe relaties***

De rekeningcommissie is lid van de NVRR. De informatie over de ontwikkelingen in rekenkamerland en de publicaties van de NVRR worden nauwgezet gevolgd. Voorzitter van de Waterkring, een NVRR-kring voor de rekenkamers, rekenkamercommissies en rekeningcommissies van de waterschappen, is de voorzitter van de rekeningcommissie Delfland, drs. A.P. Ranner.
Tijdens NVRR-bijeenkomsten treffen vertegenwoordigers van de leden (waaronder de leden van de rekeningcommissie Delfland) elkaar en andere deskundigen; bespreken zij actuele thema's; wisselen zij kennis en ervaringen uit.

WAT HEEFT HET GEKOST?

3. Budget

Voor onderzoek is jaarlijks een budget van 25.000 euro beschikbaar. De ondersteuning van de rekeningcommissie vanuit de organisatie (ambtelijke secretaris en ambtelijke ondersteuning) komt niet ten laste van dit budget. De kosten van de capaciteit voor de ambtelijke ondersteuning vallen onder de reguliere uitgaven. Tevens zijn in 2014 alle vergaderingen binnenshuis geweest.
In 2014 is voor het onderzoek naar het Kwijtscheldingsbeleid Delfland € 17.424,-- (incl. BTW) aan derden uitgegeven.
Het lidmaatschap van de NVRR (Nederlandse Vereniging van Rekenkamers & Rekenkamercommissies) liep in 2014 door en kost € 665,50 (incl. BTW).

OVERDRACHT REKENINGCOMMISSIE

4. Het advies, hoofdstuk V uit het overdrachtsdossier *

Hieronder volgt een uiteenzetting van de overwegingen en aandachtspunten die de huidige rekeningcommissie door wil geven aan de nieuwe rekenkamerfunctie (rekeningcommissie of rekenkamercommissie).

I. De rekeningcommissie is van oordeel dat de rol van de rekeningcommissie is het adviseren aan de VV. De VV benoemt de rekeningcommissie die ook aan haar rapporteert. De rekeningcommissie richt zich vooral op de advisering over de jaarrekening en de relatie met de accountant en zijn controleactiviteiten. De rekeningcommissie staat er op dat haar ***voldoende tijd door*** *het College van D&H gegund wordt om de verenigde vergadering te adviseren over de jaarrekening.*

II. De rekeningcommissie is er voorstander van dat de onderzoekstaak gehandhaafd blijft. Dit betekent dat de rekeningcommissie de ambitie heeft ook[1] het onderzoek te doen naar de doelmatigheid en doeltreffendheid en niet alleen de financiële rechtmatigheid van het handelen van het dagelijks bestuur en daarbij ook de beoogde maatschappelijke effecten toetst[2].

Om haar functies goed te kunnen vervullen is naar het oordeel van de rekeningcommissie behoud van een aantal kenmerkende verworvenheden en daarnaast enige doorontwikkeling nodig:

De rekeningcommissie moet onafhankelijk kunnen optreden, zowel bij de keuze van de te onderzoeken onderwerpen (zij kiest uit een groslijst van door fracties aangedragen onderwerpen), als bij de onderzoeksaanpak (het onderzoeksprotocol is leidend wat betreft de aanpak).

De adviezen van de rekeningcommissie moeten na een proces van hoor en wederhoor met het College van D&H onverwijld aan de VV worden voorgelegd samen met met haar adviezen over de besluitvorming door de VV. Weerstand vanuit de organisatie of D&H om mee te werken aan bepaalde onderzoeken mag niet voorkomen. Uiteraard wordt rekening gehouden met door de commissie als terecht beoordeelde inhoudelijke bezwaren. D&H en Secr-Dir. kunnen hun visie op voorgenomen onderzoeken eerder al kenbaar maken als het onderzoeksprogramma van de rekeningcommissie tegelijkertijd met het jaarverslag bekend wordt gemaakt. Het onderzoek en de daarop gebaseerde adviezen moeten gedegen zijn.

---

[1] De combinatie van rekeningcommissie (doet jaarrekening) en rekenkamercommissie (doet onderzoek naar doelmatigheid etc.) heeft voor- en nadelen.

Voordelen zijn: het geeft leden van de commissie extra informatie en zorgt bij externe leden voor extra binding met wat er in het waterschap gebeurt respectievelijk geeft toegang tot hun externe deskundigheid bij beoordelen van jaarstukken. Verder heeft het een opleidingsfunctie en het voorkomt een tunnelvisie.

Nadelen zijn de tijdsdruk waaronder gewerkt moet worden. Dit belast degenen die actief bij onderzoek betrokken zijn en kan tot vertragingen leiden met name ten tijde van de beoordeling van de jaarstukken en minder sterke onderzoeksrapporten.

De situatie bij HH Delfland is bijzonder omdat de rekeningcommissie door de ambtelijke organisatie tot dusverre ook wordt gevraagd om haar visie te geven op de inrichting van de planning- en controlcyclus. Deze taak valt doorgaans toe aan een auditcommissie. Gelet op het beperkte aantal vergaderdagen dat doorgaans voorzien is per vergaderjaar (5 of 6) is dit een (te) zware belasting.

[2] De gangbare omschrijving van de rekeningcommissie wijkt af van de hybride vorm die bij Delfland in gebruik is. Een betere term is niet beschikbaar. De rekeningcommissie stelt voor deze term te handhaven.

Vermeden moet worden dat de rekeningcommissie onderzoek doet naar onderwerpen met partijpolitieke aspecten.

Er is geen reden de verordeningen op de rekeningcommissie respectievelijk op het onderzoeksprotocol aan te passen.

Het huidige jaarlijkse onderzoeksbudget van € 25.000 is toereikend. Mocht incidenteel een hoger bedrag nodig zijn kan dit mits voorzien van onderbouwing worden aangevraagd bij de Verenigde Vergadering.

De rekeningcommissie beraadslaagt in vertrouwelijkheid. Agenda's en conceptstukken worden niet buiten de commissie bekend gemaakt. Volstaan wordt met besluitenlijsten jaarverslag, respectievelijk adviezen en rapporten die aan de verenigde vergadering en organisatie van Delfland worden uitgebracht. Deze rapporten en adviezen worden publiek gemaakt.

III. *De rekeningcommissie beveelt de verenigde vergadering aan het huidige hybride model van een breed samengestelde commissie uit leden van de Verenigde vergadering met de hierboven aangegeven ambities ten minste voort te zetten. Bijzondere aandacht is naar het oordeel van de rekeningcommissie nodig voor het behoud/ de versterking van de adviesfunctie van de rekeningcommissie. De eerste twee aspecten betreffen de rekeningcommissie zelf, de laatste drie besluitvorming door de verenigde vergadering. Deze worden hierna toegelicht.*

- *Uitgaande van het hierboven geschetste model kan de rekeningcommissie zelf bijdragen leveren aan een evenwichtige taakverdeling door te werken met wisselend samengestelde begeleidingscommissies bij onderzoeken en door onderzoeksopdrachten en randvoorwaarden voor het onderzoek eenduidig vast te stellen en toe te zien op de naleving daarvan.*
- *De rekeningcommissie is zich bewust van haar onafhankelijke a-politiek opstelling en handelt daarnaar.*
- *Het is wenselijk dat de ondersteuning van met name van de onderzoeksfunctie en daarnaast van de voorzitter van de rekeningcommissie wordt vergroot via vergroting van de onderzoekscapaciteit van de rekeningcommissie. Hiervoor is een besluit van de verenigde vergadering nodig. De commissie denkt hierbij aan uitbreiding van de huidige ondersteuning (door bestuursassistent(e) en ambtelijke secretaris). Het gaat om een onderzoeker die in opdracht van de rekeningcommissie activiteiten uitvoert met name op het vlak van (voor)onderzoek. Mocht bij inzet van deze extra ondersteuning sprake zijn van het risico van belangenverstrengeling dan heeft externe ondersteuning maar dan op ad hoc basis de voorkeur. De laatst genoemde oplossing vraagt om een uitbreiding van het onderzoeksbudget met zeg € 20.000 maximaal per jaar. In de praktijk is dat waarschijnlijk gelijk aan de kosten van de extra inzet van deskundige(n) uit de ambtelijke organisatie.*
- *Bij de vaststelling van het activiteitenprogramma voor het volgende jaar wordt in het vervolg tegelijkertijd aandacht besteed aan het aantal benodigde vergaderingen, de daarvoor te reserveren data en de benodigde extra personele ondersteuning en budgettaire middelen. De opstelling van het nieuwe jaarprogramma van de rekeningcommissie kan dan ook het best plaatsvinden in december of zoveel eerder als mogelijk.*
- *Het effectief kunnen opereren van de rekeningcommissie vraagt om voldoende deskundigheid en beschikbaarheid van de leden. De rekeningcommissie adviseert de verenigde vergadering om hiermee rekening te houden bij de keuze van nieuwe leden van de rekeningcommissie.*

IV. *Samenwerking met "rekenkamerfuncties" van andere waterschappen kan nuttig zijn wat betreft kennisuitwisseling en een gezamenlijk onderzoek. Schaalvergroting (een rekeningcommissie voor meerdere waterschappen) heeft het nadeel dat de band met VV onder druk komt en is minder wenselijk.*

V. Na twee jaar evalueert de rekeningcommissie zichzelf. Voor het eind van de zittingsperiode van het bestuur wordt de rekeningcommissie extern geëvalueerd. De rekeningcommissie benut de informatie bij collega waterschappen en de NVRR die beschikbaar is over jaarstukken, accountant(scontrole)en onderzoeken op het gebied van doelmatigheid en doeltreffendheid.

VI. De huidige rekeningcommissie adviseert de nieuwe commissie de volgende groslijst van onderzoeksonderwerpen. Via toepassing van het onderzoeksprotocol kan een verantwoorde keuze worden gemaakt:

- *Samenwerking in de afvalwaterketen*
- *De financiële aspecten van samenwerkingsverbanden en andere relaties waarin Delfland participeert.*
- *Uitvoering van toezicht en handhaving.*
- *Risico's schuldpositie en visie vermindering schuldpositie.*
- *Realiteitsgehalte van raming geplande investeringen per jaar en toetsing van de toereikendheid van de voor die investeringen noodzakelijke personele en andere middelen.*

* Het volledige Overdrachtsdossier Rekeningcommissie is aangeboden aan de Verenigde Vergadering en te vinden bij de vergaderstukken op de VV-agenda 19 februari 2015 (punt 7.11).

-.-.-

Delft, 9 maart 2015

Bijlage A

Taken & Bevoegdheden Rekeningcommissie

Voortvloeiend uit de Verordening Rekeningcommissie zoals gewijzigd vastgesteld door de VV op 17 december 2009 heeft de commissie als taken:

(a) de voorbereiding van de bespreking(en) in de Verenigde Vergadering en van de beoordeling door de Verenigde Vergadering van de jaarrekening;
(b) het zich laten informeren over het controleplan van de accountant voorafgaand aan de controle op de jaarrekening door die accountant en het naar aanleiding daarvan vragen van de accountant om extra of aanvullend onderzoek te doen tijdens zijn reguliere controle;
c) het jaarlijks op een nader te bepalen datum - in beginsel twee maanden na het uitbrengen van het accountantsrapport - aan de Verenigde Vergadering uitbrengen van een schriftelijk verslag omtrent de bevindingen van het onderzoek. Het betreft hier een advies ten aanzien van de voorlopige vaststelling van de ontwerp jaarrekening over het voorafgaande jaar.
d) de commissie kan de financiële verantwoordingsstukken van het Hoogheemraadschap van Delfland onderzoeken ten behoeve van een beoordeling door de Verenigde Vergadering van de doelmatigheid en doeltreffendheid en rechtmatigheid van het door of namens het college van D&H gevoerde financiële beleid en beheer.
e) de commissie kan rekening houdend met de bevoegdheden van de Verenigde Vergadering, de Verenigde Vergadering adviseren over in enig jaar gewenste aanvullingen op het programma van eisen ten aanzien van de accountantscontrole.
f) de commissie kan ten behoeve van de Verenigde Vergadering zelfstandig een onafhankelijk onderzoek uitvoeren naar doeltreffendheid, doelmatigheid en rechtmatigheid van het door of namens het College van D&H gevoerde financiële beleid en beheer. Het onderzoek kan intern dan wel extern plaatsvinden. (In het eerste geval zijn concerncontroller en de teamleider opdrachtnemer, waarbij zij rechtstreeks rapporteren aan de Rekeningcommissie. Zij vormen ook het aanspreekpunt voor onderlinge afstemming met gelijktijdig of geprogrammeerd onderzoek. Bij capaciteitsproblemen of (potentiële) belangenverstrengeling wordt het onderzoek uitbesteed).

Tot de bevoegdheden van de commissie worden gerekend:

(a) het verkrijgen van of namens het college van D&H van voor de onderzoeken naar het oordeel van de commissie benodigde stukken.
(b) het vragen om inlichtingen aan het college van D&H of aan ambtenaren van het Hoogheemraadschap van Delfland

het uitnodigen van de dijkgraaf, de portefeuillehouders of een ambtenaar van het Hoogheemraadschap van Delfland ter vergadering voor het verkrijgen van mondelinge inlichtingen; de commissie geeft van de uitnodiging van een ambtenaar kennis aan het college van D&H.

Bijlage B

Selectiecriteria bij beoordelen wel of niet onderzoeken

De commissie neemt sinds 2009 als uitgangspunt, dat gelet op de beschikbare capaciteit, elk jaar slechts een diepgaand onderzoek kan worden uitgevoerd naast het onderzoek naar de jaarrekening en wellicht een enkele kleine onderzoeksvraag. Dit betekent dat goed moet worden geprioriteerd.

Aan de hand van onderstaande criteria bepaalt de commissie het onderzoeksonderwerp.

- Door Delfland beïnvloedbaar?
- Maatschappelijk relevant?
- Financieel belang?
- Aansluiten op visie, doelen en prioriteiten Delfland?
- Bruikbare leereffecten?
- Gerede twijfel over doelmatigheid, doeltreffendheid en of rechtmatigheid?

- Vindt er al onderzoek door anderen plaats?
- Past het in een evenwichtige spreiding over de beleidsterreinen?
- Past het in een evenwichtige spreiding over de diverse belanghebbenden?

- Vanwege de diepte of breedte van het onderwerp:
  - Is hiervoor voldoende budget?
  - Is hiervoor voldoende kennis en kunde bij de commissie aanwezig?

In de regel wordt een geselecteerd onderwerp ook aan de ambtelijke organisatie van Delfland voorgelegd om te toetsen of er overlap van werkzaamheden is.

INHOUDSOPGAVE

Voorwoord voorzitter 1

Inleiding:
1. Samenstelling Rekeningcommissie 2

Wat is er gedaan en wat is er bereikt

2. Activiteiten

a. Over de vergaderingen 2

b. Over advies, onderzoek en publicaties
b.I.1: Advies over de jaarrekening 2013 3
b.I.2: Contacten met de accountant en bespreking van de interne controle 3
b.II.1: Bevindingenverslagen 2014 4
b.II.2: Onderzoek 2014: Kwijtscheldingsbeleid Delfland 5

c. Overige activiteiten
c.I: Webpagina en openbare informatie 5
c.II: NVRR en externe relaties 5

Wat heeft het gekost?

3. Budget. 5

Overdracht Rekeningcommissie

4. Het advies (hoofdstuk 5 uit het overdrachtsdossier) 6

Bijlagen:
A. Taken en bevoegdheden van de Rekeningcommissie 9
B. Selectiecriteria bij beoordeling wel of niet onderzoeken 10

Hoogheemraadschap van
Delfland

Aan de leden van de verenigde vergadering

ONS KENMERK
1183264
DATUM D&H VERGADERING
14 april 2015
DELFT

ONDERWERP
Begeleidende brief bij het conceptjaarverslag 2014

Geachte leden,

Bijgevoegd is het concept jaarverslag 2014. In de voorliggende brief gaan wij in op het resultaat over 2014 ten aanzien van de doelrealisatie en de middelen die daarvoor zijn ingezet.

Inleiding

De bestuursperiode 2009-2015 heeft zich gekenmerkt door het in control brengen van Delfland. Op basis van de motie Dijkema cs zijn de doelen in de programma's, zoals geformuleerd in WBP4 (Waterbeheerplan 4), ingrijpend bijgesteld.
Aan het eind van deze bestuursperiode kunnen we constateren dat Delfland goed op koers ligt.
De doelrealisatie van alle bijgestelde programma's ligt goed op koers en soms zelfs boven de planning.
Ook is financieel gezien sprake van een aanzienlijk verbeterde situatie ten opzichte van de situatie vóór de huidige bestuursperiode met zowel een voordelig exploitatiesaldo als ook een positief eigen vermogen.

Doelrealisatie

Zoals gezegd ligt de doelrealisatie voor alle programma's op koers. Hieronder volgt een opsomming van een aantal hoofdpunten per programma.

Schoon water

De doelrealisatie voor de planperiode loopt op schema.
In 2014 is de waterkwaliteit in de boezem op onderdelen aanzienlijk verbeterd. De vastgestelde prestatie-indicatoren voor stikstof en bestrijdingsmiddelen zijn bereikt. In 2014 is 11,6 hectare natuurvriendelijke oevers (NVO) en vispaaiplaatsen (VPP) aangelegd. In totaal is hiermee 20,6 hectare van de 28,2 ha KRW resultaatsverplichting aangelegd. Voor vismigratie geldt dat er nu 14 van de 19 voor eind 2015 geplande vismigratieknelpunten zijn opgelost.
De zwemwaterkwaliteit is in 2014 verbeterd en voldoet nu aan de prestatie-indicator van in totaal minder dan achttien weken een negatief zwemadvies.

Voldoende water

Het aantal knelpunten dat Delfland naar verwachting oplost in de polders t/m 2017 bedraagt 83. Door de 11 gerealiseerde knelpunten in 2014 staat het totaal nu op 53, waarmee Delfland ruim op schema loopt. Het onderhoud (baggeren, krozen en zuiveren) is volgens planning uitgevoerd zodat het watersysteem op orde is gehouden.

Stevige dijken
Het op orde brengen van de regionale keringen ligt op schema. In 2014 is in totaal 4,7 kilometer verbeterd waardoor nu 31,2 kilometer van de voor eind 2015 geplande 34 kilometer op orde is (91,8%). De doelstelling voor 2015 zal worden gehaald. Dit geldt ook voor de uitvoering van het buitengewoon onderhoud aan de regionale keringen. Voor de primaire keringen is de verbetering van 1,1 kilometer goedgekeurd en ter toetsing voorgelegd aan ILT en DGRW.
De nieuwe legger zeewering is in 2014 door de VV vastgesteld.

Gezuiverd afvalwater
Delfland is erin geslaagd aan alle wettelijk eisen ten aanzien van transporteren, zuiveren en de verwerking van slib te voldoen. In 2014 is verder invulling gegeven aan de uitvoering en inrichting van de in 2013 gestarte samenwerking in de afvalwaterketen ("RoSa" en "Netwerk Afvalwaterketen Delfland").

Instrumenten
Het percentage van behandeling van meldingen en vergunningen binnen de wettelijke termijnen en richtlijnen is ten opzichte van 2013 toegenomen. Door het project 'Gebiedsgericht meten en handhaven werken' is een bijdrage geleverd aan het terugdringen van ongewenste emissies en daarmee ook de verbetering van de waterkwaliteit.
Tenslotte heeft het college ingestemd met de implementatie van 3Di.

Organisatie
De beoogde taakstelling van € 18 miljoen tot en met 2014 is gerealiseerd, zowel personeel als materieel.
In het kader van de organisatieontwikkeling is de omvorming van PIB (Project- en ingenieursbureau) tot PMB (Projectmanagementbureau) gerealiseerd.
De ontwikkeling van alle medewerkers is in 2014 vanuit het opleidingsaanbod actief gestimuleerd en ondersteund.
De voorbereidingen voor de waterschapsverkiezingen zijn in 2014 opgestart.

Financieel resultaat
Delfland is in staat geweest om de voortgang in de doelrealisatie te behouden met daarbij een voordelig exploitatieresultaat. Het resultaat in 2014 is voordeliger dan in de Najaarsbrief 2014 werd voorzien.
De hoogte van het bedrag aan investeringen dat nodig was voor het bereiken van doelrealisatie is nagenoeg gelijk aan het bedrag dat werd voorzien bij de Burap 2.

Exploitatie
We sluiten het jaar 2014 af met een positief exploitatieresultaat van € 22,5 miljoen. Bij de Najaarsbrief 2014 werd uitgegaan van een overschot van € 15,2 miljoen.

In de initiële Begroting 2014 was nog sprake van een positief exploitatieresultaat van € 4 miljoen. In de 1e en 2e bestuursrapportages hebben reeds bijstellingen van de ramingen plaats gevonden op het gebied van vrijval voorzieningen, bijstelling diverse budgetten, personeelskosten en afkoopsommen (incidenteel) en vrijval stelposten (structureel). De permanente aandacht voor de uitgaven heeft resultaat opgeleverd.

Het verschil tussen het verwachte resultaat uit de Najaarsbrief 2014 en het resultaat uit de jaarrekening van in totaal € 6,5 miljoen wordt veroorzaakt door per saldo hogere belastingopbrengsten, enkele bijzondere baten en lasten, overige inkomsten en de vrijval van budgetten voor onvoorzien.
Voor het overige zijn de kosten in lijn met de bijgestelde prognoses in de Najaarsbrief 2014 en wijken zij slechts marginaal (€ -0,1 miljoen) af. Het beeld van de eerder genoemde financieel gezondere organisatie wordt hiermee bevestigd.
Hieronder wordt op de genoemde afwijkingen een toelichting gegeven.

Belastingopbrengsten
Een groot gedeelte van het verschil tussen de Najaarsbrief 2014 en de jaarrekening 2014 wordt veroorzaakt door hogere belastingopbrengsten (totaal € 2,8 miljoen méér dan begroot).
De regionale belastinggroep (RBG) heeft in het vierde kwartaal van 2014 een zeer uitgebreide volledigheidscontrole op het belastingbestand uitgevoerd.
Deze controle heeft geleid tot een verbeterde basisadministratie voor de belastingheffing en daarmee ook de realisatie van aanvullende belastingopbrengsten over 2014 en voorgaande jaren, met name bij de watersysteemheffing voor ingezetenen en de zuiveringsheffing voor huishoudens.
De kwijtschelding is licht toegenomen (met ca. € 0,3 miljoen), terwijl de oninbaarheid is gedaald (met ca. € 0,5 miljoen).

Incidentele baten en lasten
In 2014 bedroegen deze € 1,4 miljoen meer dan verwacht. Het betrof met name afrekeningen voor grensoverschrijdend afvalwater (GOAW) uit voorgaande jaren van € 1,0 miljoen, hogere opbrengst uit de verkoop van onroerend goed (€ 0,8 miljoen) en de vrijval van transitoria en overige afrekeningen (1,0 miljoen).
Daarnaast is een beëindigd investeringsproject afgeboekt (€ -/- 0,6 miljoen).

Overige opbrengsten
Door onder andere niet geraamde bijdragen van derden en subsidies in het kader van kennis en innovatie was sprake van € 1,2 miljoen hogere éénmalige opbrengsten.

Budgetten Onvoorzien
Er is (nauwelijks) een beroep gedaan op de budgetten voor wettelijk onvoorzien, onvoorzien frictie personeel en indexering. Dit betekent dat in totaal een bedrag van € 1,2 miljoen vrijvalt ten gunste van de exploitatie.

Binnen de exploitatie is sprake van een meevallend exploitatieresultaat. In de VV is gevraagd of er niet te conservatief begroot wordt. Wij hebben toegezegd dit nader te zullen bekijken en te onderzoeken hoe dit vertaald kan worden naar kaders voor een meer realistische exploitatiebegroting. Het resultaat hiervan wordt aan u voorgelegd in de komende kadernota 2016-2020

Investeringen
Gedurende het jaar is in de bestuursrapportages het investeringsvolume naar beneden bijgesteld tot € 43,9 miljoen (2e Burap 2014). Ondanks de voorspelling in de Najaarsbrief (€ 40,1 miljoen) hebben wij € 43,7 miljoen aan investeringen gehaald.

Voor het bedrag van € 43,7 miljoen zijn de investeringsdoelen gerealiseerd in met name de inhoudelijke programma's en is ook de bijdrage aan het HWBP betaald.

Hoogachtend,

Dijkgraaf en Hoogheemraden van Delfland,
de Secretaris, de Dijkgraaf,

mr. drs. P.I.M. van den Wijngaart mr. M.A.P. van Haersma Buma

Bijlage: concept jaarverslag 2014

agendapunt 04.B.14
1179652

Hoogheemraadschap van Delfland

Aan Commissie Waterkwaliteit

AQUON

Voorstel Commissie Waterkwaliteit 07-04-2015
In te stemmen met het besluit van het college van D&H om aan Aquon voor te stellen model 3 te gebruiken voor het opstellen van de begroting 2016.

Advies Commissie Waterkwaliteit 07-04-2015

Hoogheemraadschap van Delfland

Aquon kostenverdeling

1. Probleemstelling - context

Bij het starten van de GR Aquon is vastgesteld dat de deelnemers gedurende de periode 2011-2015 de kosten verrekenen op basis van werkelijk afgenomen productie, met inachtneming van de garantieregeling. Voor het begrotingsjaar 2016 moet opnieuw worden afgesproken hoe Aquon de kosten met de deelnemers verrekent. Hiertoe heeft Aquon voor de vergadering van het AB Aquon op 19 februari 2015 een voorstel geagendeerd. Daarin zijn drie mogelijke verrekenmodellen beschreven. In paragraaf 14. Toelichting worden deze beschreven.

In de vergadering op 17 februari heeft het college van D&H besloten aan Aquon voor te stellen dat zij de begroting 2016 uitwerkt op basis van het onderscheid naar eigenaarskosten, vaste kosten en variabele kosten. Het college heeft daarbij een aantal kanttekeningen geplaatst.

Het AB Aquon heeft op 19 februari besloten om de begroting 2016 op te stellen op basis van het onderscheid naar eigenaarskosten, vaste kosten en variabele kosten. Daarnaast is besloten dat er een reorganisatieplan voor twee jaar komt. Aquon heeft het boekjaar 2014 afgesloten met een overschot van € 1,9 mln. In het AB Aquon is besloten dit resultaat te reserveren voor de gedeeltelijke financiering van de reorganisatie.

2. Beoogd effect

De VV stemt in met het voorstel van het college aan Aquon om de begroting 2016 uit te werken op basis van het onderscheid naar eigenaarskosten, vaste kosten en variabele kosten, inclusief de daarbij geplaatste kanttekeningen. De kostenverdeling maakt onderdeel uit van de begroting Aquon 2016. Deze wordt ter zienswijze behandeld in de VV. Naar verwachting wordt de begroting Aquon geagendeerd voor de bijeenkomst op 2 juli 2015.

3. Kernboodschap

De huidige methode waarmee Aquon kosten met de deelnemers verrekent, loopt af. Naar aanleiding van het voorstel van Aquon, heeft het college van D&H aan Aquon voorgesteld om de begroting 2016 uit te werken op basis van het onderscheid naar eigenaarskosten, vaste kosten en variabele kosten. Het college heeft daarbij een aantal kanttekeningen geplaatst.

4. Historie - eerdere besluitvorming

Op 26 september 2013 heeft de VV de zienswijze van Delfland op de begrotingswijziging 2013 van Aquon en de programmabegroting 2014-2017 vastgesteld (zaaknummer 33260).
Op 10 juli 2014 heeft de VV kennis genomen van het jaarverslag 2013 en de jaarrekening 2013 (zaaknummer 36642).
Op 10 juli 2014 heeft de VV kennis genomen van de ontwerpbegroting 2015 en de zienswijze hierop vastgesteld (zaaknummer 36736).
Op 8 december 2014 heeft de VV kennis genomen van de 3e kwartaalrapportage Aquon 2014 (zaaknummer 38756).

5. Regelgeving en Beleid

Wet Gemeenschappelijke Regelingen

6. Financiën

De nieuwe methode voor kostenverdeling wordt door Aquon als uitgangspunt gebruikt om de ontwerp begroting 2016 op te stellen. Deze wordt via de gebruikelijke zienswijze procedure behandeld in de VV. Deze zal naar verwachting in de VV op 2 juli 2015 behandeld worden.

In 2015 bedraagt, uitgaande van de begrote productie en de financiële prognose 2015, het aandeel van Delfland in Aquon 6,1%. Dit komt overeen met € 1.189.149 aan kosten. Wanneer ter referentie de voorgestelde nieuwe methode van kostenverdeling wordt toegepast, zou het aandeel van Delfland 6,0% bedragen. Dit komt overeen met € 1.175.502. Het aandeel en de kosten verschillen niet materieel. Hierin zijn de kosten van de aangekondigde reorganisatie niet meegenomen. Deze zullen naar verwachting substantieel zijn.

7. Duurzaamheid

N.v.t.

8. Organisatorische en personele consequenties

N.v.t.

9. OR/GO

N.v.t.

10. Risico- en beheersmaatregelen

N.v.t.

11. Communicatie (in- en extern)

Nv.t.

12. Bekendmaking en vervolgprocedure

De kostenverdeling maakt onderdeel uit van de begroting Aquon 2016. Deze wordt ter zienswijze behandeld in de VV. Naar verwachting wordt de begroting Aquon geagendeerd voor de bijeenkomst op 2 juli 2015.

13. Bevoegd orgaan

De Verenigde Vergadering.

14. Toelichting

Methoden
In het door Aquon aan het AB Aquon voorgelegd voorstel zijn drie mogelijke verrekenmodellen beschreven.

1. Voortzetting van de huidige garantieregeling: hierbij worden de totale kosten tussen de verrekend op basis van de werkelijk afgenomen productie, vermeerderd met 75% van de niet afgenomen productie.
2. Onderscheid naar vaste en variabele kosten: hierbij worden de totale kosten onderscheiden in vaste en variabele kosten. De vaste kosten worden in een vaste verhouding verrekend. De variabele kosten worden op basis van werkelijk afgenomen productie verrekend.
3. Onderscheid naar eigenaarskosten, vaste kosten en variabele kosten. Eigenaarskosten (kosten reorganisatie en overcapaciteit) en vaste kosten worden in een vaste verhouding verrekend. De variabele kosten worden op basis van werkelijk afgenomen productie verrekend.

Wanneer de drie modellen worden doorgerekend met de voor 2015 begrote productie en de prognose 2015, leidt dat tot de volgende aandelen en kosten voor Delfland.

	Eigenaars-kosten	Vaste kosten	Variabele kosten	Totaal aandeel	Totale kosten
Model 1 Garantieregeling	Nvt	Nvt	Nvt	6,1%	€ 1.189.149
Model 2 Vaste en Variabele kosten	Nvt	5,7%	7,0%	6,0%	€ 1.177.720
Model 3 Eigenaarskosten, Vaste en Variabele kosten	5,9%	5,7%	7,0%	6,0%	€ 1.175.502

Het totale aandeel van Delfland en de kosten voor Delfland zijn niet materieel verschillend. Daarbij moet worden opgemerkt dat de kosten voor aangekondigde reorganisatie hierin niet zijn meegenomen. Deze zullen naar verwachting substantieel zijn.

Voorkeur
Hoewel de verschillen marginaal zijn, gaat de voorkeur uit naar de derde methode.
Dit model biedt een grotere voorspelbaarheid van de kosten dan de huidige systematiek. Het aandeel in de eigenaarskosten en de vaste kosten staat immers vast. Het aandeel in de variabele kosten is afhankelijk van de eigen productie afname. In de huidige garantieregeling is het aandeel in de totale kosten mede afhankelijk van de productieafname van de overige deelnemers. De eigenaarskosten en vaste kosten als geheel kunnen hoger of lager uitvallen dan begroot, maar zijn alleen beïnvloedbaar door de GR Aquon als geheel. Dit model biedt dus een grotere prikkel dan de garantieregeling om in gezamenlijkheid de kosten van Aquon terug te brengen.

Bovendien doet dit model recht aan de uitgangspunten uit de business case Aquon. Deelnemers zijn eigenaar van Aquon geworden op basis van de meetvraag in de business case. Het ligt dus ook in de lijn om kosten die voortvloeien uit dat eigenaarschap in die verhouding met elkaar te verrekenen.

Kanttekeningen
Het college van D&H heeft besloten aan Aquon voor te stellen model 3 als uitgangspunt te gebruiken voor het opstellen van de begroting 2016.
Daarbij heeft het college een aantal kanttekeningen geplaatst.

- Onduidelijk is wat de looptijd van het nieuwe kostenverrekenmodel is. Delfland stelt voor deze gedurende de reorganisatie periode te gebruiken. Daarna kan het AB Aquon opnieuw bekijken welke kostenverdeling opportuun is voor de periode na de reorganisatie.
- Er moeten heldere, ondubbelzinnige definities komen van de begrippen variabele kosten, vaste kosten en eigenaarskosten. De geschatte hoogte van de variabele (25%), vaste (75%) en eigenaarskosten (€ 1,6 mln) is niet onderbouwd.
- Het onderscheid om eigenaarskosten volgens business case verhouding af te rekenen en vaste kosten volgens bedrijfsinrichting (=business case met correctie voor HHSK en HDS) lijkt wat academisch. Het voorstel van Delfland is om zowel eigenaarskosten, als de vaste kosten volgens bedrijfsinrichting af te rekenen.
- Er moet commitment zijn van alle deelnemers aan de uitgangspunten van dit verrekenmodel. Het voorstel van Delfland is dat er geen uitzonderingen voor individuele deelnemers worden gecreëerd.
- Het voorstel kondigt een sanering/reorganisatie aan, maar gaat niet in op de hoogte van de reorganisatiekosten. Deze zullen naar verwachting majeur zijn. Te denken valt aan het afwaarderen van panden en het afvloeien van personeel. Er moet als onderdeel van de begroting 2016 een ingrijpend sanerings-/reorganisatieplan worden opgesteld, gericht op het verminderen van kosten en het bewerkstelligen van een cultuuromslag in de organisatie Aquon.
- Ten behoeve van dit sanerings-/reorganisatieplan moeten deelnemers zich voor een langere termijn committeren aan een bepaalde productie. Pas dan is duidelijk in welke mate Aquon moet saneren. Dit zou middels een bestuurlijke brief kunnen worden vastgelegd.

Uit- en toetreding wordt niet beschreven in het model. Uittreding is geregeld in de tekst van de GR. Toetreding wordt op gevalsbasis behandeld.

15. Bijlagen

Alleen in te vullen indien het een VV-voorstel betreft

*** = in te vullen door team Bestuur*

Hoogheemraadschap van Delfland

Kenmerk VV : …**

Vergaderdatum : …

Beleidsveld : …

Agendapunt : …**

De Verenigde Vergadering van Delfland,

op voordracht van dijkgraaf en hoogheemraden van …*(datum collegevergadering)*, kenmerk …*(BIS-zaaknummer D&H besluit)*;

gelezen het positieve/negatieve …*(bij ondertekening doorstrepen wat niet van toepassing is)* advies van de commissie(s) …*(commissie noemen)*;

overwegende dat:
…
- *(motiveer het besluit, waarom wordt dit besluit genomen).*

Gelet op:
…
- *artikel 84 van de Waterschapswet (bij D&H-voostellen)*;
- *artikel 77 van de Waterschapswet (bij VV-voorstellen)*;
- *alle andere wetgeving (zoals KRW, NBW, verordening Zuid-Holland, delegatiebesluit etc.;*

Besluit:
…
Dit moet in overeenstemming zijn met het ontwerpbesluit (ontwerpbesluit kopiëren).

Aldus besloten in de openbare vergadering van …*(datum)*

De Verenigde Vergadering voornoemd,

de Secretaris,

de Voorzitter,

mr. drs. P.I.M. van den Wijngaart

mr. M.A.P. van Haersma Buma